TIGHT BINDING BOOK

brown book

UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204980
UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—901—26-3-70—5,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T8[illegible]1 M25C Accession No. P.G. T952

Author [illegible]

Title [illegible] 1922

This book should be returned on or before the date last marked below.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్ప్రకాశితము-౧౮.

శ్రీరస్తు.

చంద్రభానుచరిత్రము.

Post Graduate Library
College of Arts & Commerce, O. U.

ఇది

తరిగొప్పుల మల్లనమంత్రి విరచితము.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్పత్త్రికనుండి
పునర్ముద్రితము.

మొదటికూర్పు ౫౫౦ ప్రతులు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువారిచేఁ బ్రకటింపఁబడినది.

బ్రిటిష్ మాడెల్ ముద్రాక్షరశాల
చెన్నపురము.

౧౯౨౨.

వెల, రు. ౧-౦-౦.

All rights reserved.

విషయసూచిక.

విషయములు.		పుటలు.
1.	పీఠిక	౧
2.	గ్రంథావతారిక	1
3.	షష్ఠ్యంతములు	9
4.	ద్వారకాపురవర్ణనము	10
5.	శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామసౌధమునకేగుట	15
6.	నారదాగమనము	18
7.	నారదుని పక్షపాతము	21
8.	చంద్రభానుఁడు వేఁటకేగుట	28
9.	చంద్రభానునికడకు సిద్ధుఁడు వచ్చుట	34
10.	కావేరీవర్ణనము	41
11.	శ్రీరంగపురవర్ణనము	42
12.	భరద్వాజాశ్రమవర్ణనము	44
13.	మదనసైన్యము భరద్వాజుని గదియుట	46
14.	జలకేళివర్ణనము	80
15.	కుముదిన్యాదులు మన్మథపూజఁ గావించుట	83
16.	కుముదినీవిరహవర్ణనము	84
17.	సంధ్యాకాలవర్ణనము	86
18.	వెన్నెలవర్ణనము	89
19.	మన్మథాద్యుపాలంభనము	91
20.	తరళిక చంద్రభానునొద్దకేగుట	94
21.	చంద్రభానుని పరితాపము	95
22.	తరళిక చంద్రభానునకుఁ గంకణమిచ్చుట	97
23.	వర్షాకాలవర్ణనము	104
24.	తిరుమలయాత్రావర్ణనము	106
25.	సాయంకాలవర్ణనము	113
26.	కుముదిని లక్ష్మీమందిరమునకు వచ్చుట	114
27.	విజయలోలుఁడు పద్మినితో భాషించుట	115
28.	ద్వారవతికిఁ జంద్రభానుఁడు శబరునిఁబంపుట	118
29.	కృష్ణుఁడు చంద్రభానున కెదురుచనుట	119
30.	వైవాహికోత్సవము	121

సవరణలు.

పుట.	పంక్తి.	ఉన్నది.	దానిసవరణ.
1	3	దివ్యాకృతిక	దివ్యాకృతి
2	15	గర్భశోభన	గర్భశోభన
17	5	బొత్తులోఁ	బొత్తులలోఁ
19	26	దీపించియుఁ గువలయు	దీపించి కువలయా
31	21	శ్రీళ్ల	శ్రేళ్ల
34	18	యారగించె	యారగించి
35	8	యపఁచినారలు	ఁచినారలు
35	23	సంయమిమీ	సంయమిని
36	16	రామకోరుఁడు	రాకొమరుఁడు
,,	26	(మొదట)	సీ.
37	12	గురుఁడు	గురుఁడుఁ
,,	13	కవియు	గవియు
,,	21	శ్రుత	శ్రుతి
38	2	యొరఁగు	యొరగు
,,	20	తనయుఁడధిక	తనయుఁడధిక
,,	22	కిసలయ	కిసలయ।
39	6	కదుపులో	కపుపులో
,,	10	స్థితి . . . చను	స్థితి. . .లేమిచను
42	5	యొరఁగంబడి	యొరగంబడి
,,	6	బీటలసందు	బీటలసందు
43	9	తైర్థిక	తైర్థిక
,,	22	స్థాణుల్	స్థాణుల్
44	16	మేపొరలో	మేపొరలో
,,	23	పుండరికంబు	పుండరీకంబు
,,	29	బ్రహ్మన	బ్రహ్మకైన
45	12	బోలె	పోలె
47	3-4	గంధవహుఁ డుబె	గంధవహుఁ డుఁజె
,,	14	వెన్నెన	వెన్నెల
48	25	లించి	గిలించి
51	28	నోఁచనిలజ్జ	నోచనిలజ్జ
52	3	వెలఁగంద	వెలఁగంప
,,	11	గాదులు	గాఱులు
62	27	మాలినిని	మాలిని
67	27	సభోపీఠి	సభోపీఠి
70	16	నేర్చుచుండె	నేర్చుచుండె
76	16	కేకిని	కేకిని
78	14	సమ్ముగున	సమ్ముగున
79	18	గాఁ నే తెఁ	గా నే తెఁ
90	10	చూపుబయట	చూపు బట్టబయట
92	11	సంస్థాగ్ని	సంస్త్రాగ్ని
97	20	భవద్రుచిం	భవద్రుచి
98	11	గరయ్య	గసయ్య
109	17	తీగపరస్థుల	తీగపంస్థుల
112	28	మెట్టు	మెట్టు
113	1	యసదుదీవిను	యసదుఁదీవియ
,,	25	ంతట	లంతట
115	23	తోఁ భాషించుట	తోభాషించుట
117	16	కృధావ్యగ్రా	క్రుధావ్యగ్రా
,,	18	మరలెఁ	మరలెం
126	10	బ్రాథితసాంగ	బ్రాణీతసాంగ
127	2	దలచి	దలఁచి
128	27	చాటునక	చాటునక
,,	28	సిగునం	సిగ్గునం
129	2	గార్యగారవము	గార్యగౌరవము
2	2	దద్రుసాదావ్తికిక	పీఠికకిగీటు క్రింది
3	20	5పారంబున	పాఠములేవాడుట
6	17	గోత్రవదర	లెస్స.

శ్రీరస్తు.

పీఠిక.

చంద్రభానుచరిత్రమును రచించినకవి తరిగొప్పుల మల్లనమంత్రి. ఈతఁడాఱువేలశాఖలోని వాఁడు. మధ్వమతస్థుఁడు. స్వశంత్రకపిసగోత్రుఁడు. తండ్రి నృసింహాఖ్యుఁడు. తల్లి తిప్పాంబ. జన్మస్థాన మేదియో తెలియదు గాని కృతి రచించుకాలమునఁ జంద్రగిరి నివాసముగా నున్నవాఁడు. తనకృతిని మానూరపురమునందు వెలసిన దత్తాత్రేయదేవున కంకితముచేసెను. ఈదేశమం దిప్పు డాఱువేలవారి నాఱువేలనియోగు లనుట యాచారమై యున్నది. ఈశాఖవారు కొందఱు పూర్వము కర్ణాటదేశమునకు వెళ్లి యచ్చట రాజకీయాదిపదవుల సంపాదించి ప్రసిద్ధినడసిరి. వారిలోఁ గొందఱు మధ్వమత మవలంబించిరి. కావున వీరి నాఱువేలమాధ్వు లనవచ్చును. ఇట్టివా రిప్పుడును మైసూరురాజ్యమునం దనేకులు గలరు. సుప్రసిద్ధు లగు దివాను పూర్ణయ్యగారి కుటుంబము కూడ నిట్టిదే. వీరు వేఱు నాఱువేలనియోగులు వేఱు నని గ్రహించునది.

కాలనిర్ణయము:— మల్లనకవి రాయసముగను నీతని యన్నయగు దత్తనామాత్యుఁడు ప్రధాని (కార్యకర్త) గను గర్ణాటప్రభువగు వేంకటపతిరాయల యాస్థానమందు నియుక్తు లయి యున్నట్లు గ్రంథమువలనఁ దెలియుచున్నది. ఈవేంకటపతిరాయలు క్రీ. శ. ౧౫౮౬ మొదలుకొని ౧౬౧౪-వ సంవత్సరమువఱకు రాజ్యముచేసెను. ఈగ్రంథము ౧౬౦౦-వ సంవత్సరప్రాంతమున రచింపఁబడిన దని యూహింపవచ్చును.

వేంకటపతిరాయలకు వీరవేంకటపతిరాయ లను పేరు గూడఁ గలదు. ఈతఁడు వసుచరిత్రకృతిపతి యగు తిరుమలరాయల చతుర్థపుత్త్రుఁడు. తిరుమలరాయలు కృష్ణదేవరాయని యల్లుఁ డయిన యళియరామరాజు తమ్ముఁడు. వీరికి వేంకటాద్రి యనునొకతమ్ముఁ డుండెడివాఁడు. వీరుముగ్గురును దుళువవంశపురాజులలోఁ గడపటివాఁ డగు సదాశివదేవరాయలమంత్రులును గార్యకర్తలుగ నుండిరి. క్రీ. ౧౫౬౫-వ సంవత్సరములో జరగిన తాళికోట యుద్ధములో

రామరాజు మృతినొందెను. పిదపఁ దిరుమలరాయలు సదాశివదేవరాయని ముఖ్యమంత్రిగ నుండి క్రీ. ౧౫౭౦-వ సంవత్సరప్రాంతమందు సదాశివదేవ రాయలుమరణింపఁగాఁ దానారాజ్యము నాక్రమించుకొని రా జయ్యెను. క్రీ. ౧౫౭౪-వ సంవత్సరములోఁ దిరుమలరాయని ద్వితీయపుత్త్రుఁడు రా జయినట్లు శాసనములవలనఁ గనఁబడుచున్నది. కావునఁ దిరుమలరాయలు మూఁడుసంవత్స రములకంటె నెక్కువకాలము రాజ్యము చేసిన ట్లగపడదు. తాళికోటయుద్ధా నంతరము తురుష్కులు కర్ణాటరాజధాని యైనవిజయనగరముపై దండెత్తి వచ్చి యానగరమును బాడుచేసి యుండుటచేఁ దిరుమలరాయలు, అనంతపురమండ లములోని పెనుగొండను దనరాజధానిగాఁ జేసికొనియెను. తిరుమలరాయనికి రఘునాథరాయలు, శ్రీరంగరాయలు, రామరాయలు, వేంకటపతిరాయలు నని నలుగురు కొడుకు లుండిరి. రఘునాథరాయలును రామరాయలును రాజ్యము చేసినట్లు కనఁబడదు. తిరుమలరాయల పిదప శ్రీరంగరాయలును నాతనితరువాత వేంకటపతిరాయలును రాజు లయిరి. శ్రీరంగరాయల రాజ్య కాలములో విజాపురపుఁ దురుష్కరాజులు పెనుగొండ నాక్రమించుకొనుటచేఁ జిత్తూరుజిల్లాలోని చంద్రగిరి కర్ణాటరాజ్యరాజధాని యయ్యెను. వేంకటపతిరా యలు రాజ్యమునకు వచ్చినప్పటి కిదియే రాజధానిగా నుండెను గాని,

"తనకు వేలూరు వరరాజధానిగాఁగ, వీరవేంకటపతిరాయవిభుఁడు మిగుల
ధరణిఁ బాలించె ధర్మతత్పరతఁ జెలఁగి"

అనురామరాజీయ పద్యమును బట్టి యాతనికాలములో రాజధాని యుత్తరా ర్కాడు మండలములోని వేలూరునకు మార్పఁబడినట్లు కనఁబడుచున్నది. ఈహేతువుచేతనే యీపట్టనమునకు రాయవేలూ రను పేరు వచ్చినది.

వసుచరిత్రకాలమునకును జంద్రభానుచరిత్రకాలమునకు నంతర మెంత గలదో చూతము. క్రీ. ౧౫౭౮-వ సంవత్సరమునకుఁ బూర్వమే తిరుమలరాయల రాజ్యకాలము ముగిసినందున నాతని కంకితము చేయఁబడిన వసుచరిత్రము క్రీ. శ. ౧౫౭౨-వ సంవత్సరప్రాంతమందుఁ బుట్టియుండె ననియు దీనిపిదప నించు మించుగా ముప్పదిసంవత్సరములకుఁ జంద్రభానుచరిత్రము పుట్టియుండుననియు నూహించుట సమంజసముగాఁ దోఁచుచున్నది.

వసుచరిత్రములోని కృతిపతి వంశావతారవర్ణన పద్యములంబట్టి తిరుమల దేవరాయల రాజ్యకాలమందు శ్రీరంగరాయలు యువరాజుగ నుండె ననియు,

రామరాయలు శ్రీరంగపట్టనరాజ్యమును వేంకటపతిరాయలు చంద్రగిరి రాజ్యమును బాలించుచుండి రనియుఁ గాన్పించుచున్నది. మఱియును శ్రుతి రంజని యను గీతగోవింద వ్యాఖ్యలో—

"జయతి తిరుమలేంద్ర స్తేషు విఖ్యాతకీర్తిః
సమదరినృపమౌళిస్తోమనీరాజితాంఘ్రిః
సుగుణ నుతచతుష్క స్న్యస్తరాజ్యాతిభారః
కృతబుధవరవిద్యాగోష్ఠిరత్యూర్జితశ్రీః"

అనియున్నది. ఈపద్యముల నాధారము చేసికొని శ్రీరంగరాయలు రాజైన తరువాతఁ గూడఁ దిరుమలరాయలు కొంతకాలము జీవించియున్నాఁ డనియు వసుచరిత్రము క్రీ. ౧౫౭౮-వ సంవత్సరము తరువాతనే పుట్టిన దనియుఁ గొంద ఱూహించుచున్నారు. కాని, యిది యుక్తము కాదు. శ్రుతిరంజనీపద్యభావము తిరుమలరాయలు రాజుగా నుండియే రాజకార్యములఁ గొన్నిటిని కొడుకు లచేఁ జేయించి తాను విద్యాగోష్ఠియం దెక్కుడుకాలము వినియోగపఱుచు చుండె నని యే కాని రాజ్యమును వదలుకొన్నాఁ డని కాదు. "సమదరినృప మౌళి స్తోమనీరాజితాంఘ్రిః" అనువిశేషణ మీయూహను బోధించుచున్నది. తిరుమలరాయలు రాజ్యము వదలుకొన్నమాటయే నిజ మైనయెడల నారాజ్య మొక్కకొడుకునకే గాని నలుగురకు సంక్రమింపదు. వసుచరిత్రపద్యము లీయర్థ మునే దృఢపఱుచుచున్నవి. తిరుమలరాయలకాలములో శ్రీరంగరాయలు యువ రాజుగను రామరాయలు శ్రీరంగపట్టనరాజ్యాధికారిగను వేంకటపతిరాయలు చంద్రగిరి రాజ్యాధికారిగ నుండి రని యున్నది. వా రాయాకార్యములను దిరుమలరాయల యాజ్ఞానుసారముగనే నెఱవేర్చుచుండి రని నిర్ణయింపవలసి యున్నది. యువరాజు రా జగునా? కాఁబట్టి తిరుమలరాయలు క్రీ. ౧౫౭౮-వ సంవత్సరమునకు ముందే చనిపోయినాఁ డనియు వసుచరిత్ర మంతకుఁ బూర్వమే పుట్టిన దనియు సిద్ధాంతీకరింపవచ్చును.

వేంకటపతిరాయల యాస్థానమం దనేకులు పండితులుఁ గవులు నుండిరి. తిరుమల తాతాచార్యులు, కందాళ అప్పలాచార్యులు సనువైష్ణవాచార్యులు వేంకటపతిరాయల మతగురువులుగా నుండిరి. సుప్రసిద్ధుఁ డగు నప్పయదీక్షితులు గూడ నీకాలపువాఁడే. ఈయన వేలూరుసామంతరాజైన చినబొమ్మనాయఁకుని యాస్థానవిద్వాంసుఁడుగా నుండి రాయలచేతఁ గూడ గౌరవింపఁబడు చుండెను.

ఈయన కువలయానంద మను నలంకారగ్రంథమును వేంకటపతిరాయల నియోగముచేత రచియించిన ట్లాగ్రంథమందలి

"అముం కువలయానంద మకరో దప్పదీక్షితః
నియోగా ద్వేంకటపతే ర్నిరుపాధికృపానిధేః"

అనుశ్లోకమువలనఁ దెలియుచున్నది. తెనాలి రామకృష్ణకవి, చిన్ననారనకవి, మట్లి అనంతభూపాలకవియు నీకాలమువారే.

కృతివిషయము:—శ్రీకృష్ణునకు సత్యభామయం దుదయించిన చంద్రభానుఁడు. రుక్మబాహునికూఁతు రగుకుముదిని యనుకన్యకను వివాహమైనకథ యిందు వర్ణింపఁబడినది. ఈకథకు మూల మేపురాణమం దున్నదో. జటప్రోలు సంస్థానాధిపతి యగు శ్రీసురభిమాధవరాయ లను కవిరాజు చంద్రికాపరిణయ మను నొకప్రబంధరాజమును రచియించెను. దానికిని జంద్రభానుచరిత్రమునకును బోలికలు విశేషముగా నుండుటచే మాధవరాయలగ్రంథమును జూచి మల్లనకవియో మల్లనకవిగ్రంథముం జూచి మాధవరాయలో నిర్మించి యుందు రని తోఁపకమానదు. కృతినామమునఁ జంద్రపదము రెంటను గలదు. చంద్రికాపరిణయము నందలి నాయకుఁడు సుచంద్రుఁడు. చంద్రభానుచరిత్రము నందలినాయకుఁడు చంద్రభానుఁడు. అందలినాయిక చంద్రిక, యిందలినాయిక కుముదిని. చంద్రిక పూర్వభవమునఁ జిత్రలేఖయనునచ్చర; వసంతుఁ డను మునివరు తపంబునకు భీతిలిన వలయుని పంపునఁ దపోవిఘ్న మొనరింప నేగి పూనిన పని సేయఁ జాలక యామునిచే శప్తయై మానుషలోకంబున జనించినది. కుముదిని పూర్వజన్మమునఁ జంద్రకళ యనునచ్చర; భరద్వాజముని తపోభీతిచేఁ ద్రస్తుఁడగు సురరాజు నానతిని దపోంతరాయం బాపాదించి శపింపఁబడి నరలోకమునఁ జనియించినది. చిత్రరేఖకు శతసహస్రవర్షంబులు మాత్రమే మనుష్యజన్మమును బిదప దేవత్వమును ముని నిర్ణయించెను. చంద్రకళ కట్లు మనుష్యజన్మమోక్ష మనుగ్రహింపఁబడలేదు. కావుననే కుముదినికి వీణనేర్ప సురరాజు తుంబురు నంపి దివ్యగానము నేర్పించుటయే గాక స్వర్గవాసవరఫల మగు పారిజాతతరువునకు నిలయ మగుసత్యభామకుఁ గోడలిఁగా ఘటియించెను. చంద్రభానుచరిత్రములోనినాయకుఁ డొకపరి మృగయావినోదంబు సలుపుచున్న తఱిఁ దుంబురునిస్నేహితుఁడు సిద్ధుఁ డొకఁ డేతెంచి మార్గమధ్యమం దున్న చంద్రభానునికిఁ దుంబురునియుఁ గుముదినియు వృత్తాంతముల వర్ణించి పోయెను. చంద్రికాపరిణయనాయకునకు శాండిల్యుఁ డనుమునిని దేశోష్మునఁ దమిఁ ప్రాపుర

విఘాతమ్మున కేగుమార్గమునఁ గుముదుఁ డనుశాపోపహతగంధర్వుఁడు చంద్రికారూపాతిశయమును వర్ణించుటయే కాక తాను వసుచరిత్రముం జదివిన వాఁడుం బోలెఁ దనతో రాజును జంద్రికకడకుఁ దోడ్కొనిపోయి నాయికానాయకులకుఁ బరస్పరానురాగము సంఘటించెను. చంద్రభానుఁడు లోకసామాన్యముగ విద్యార్థివేషమునఁ దుంబురుపరిచర్య సేయుచు నొకనాఁడు కార్యవశమున నేతెంచిన నాయికం జూచి మదనపరతంత్రుఁడై తుద కామె పాణి గ్రహించెను. సుచంద్రుఁ డట్లుగాక యకారణబాంధవుం డగు నాముని వాక్యములు వినినంతనె కామపరవశుఁడై యెక్కడనో యున్న నాయికం జూడ వేడుకపడి వానివిమానమ్మున నాయికోద్యానముం జేరి తుదకుఁ దద్దర్శన లాభము ననుభవించెను.

చంద్రికాపరిణయమునందలి నాయికతండ్రి నైషధీయచరితముం జదివిన వాఁడుఁబోలెఁ దనకూఁతుమనంబు సుచంద్రలగ్న మయ్యె నని యెఱింగియు సాటికి స్వయంవరము చాటించెను. స్వయంవరకాలమునఁ జంద్రికకు భూపాలురప్రతాపాటోపాదికమును వర్ణింపఁ బార్వతిని నియోగించెను. పార్వతియు నైషధీయభారతిం బోలె భువనేశ్వరమంత్రమును సుచంద్రున కుపదేశించి యంతర్హితయయ్యె. చంద్రభానుచరిత్రములోని నాయికానాయకులు రుక్మిణీస్వయంవరము నెఱిఁగినవారు గనుక మాయవలన నేమి యేవిధముననైన నేమి సర్వావస్థలను వారినే యనుకరించిరి. రుక్మబాహుండును దనతనయను శిశుపాలుని తనయునకే యొసంగ నిశ్చయించి వియ్యమును రావించి యతనికి ద్వితీయపరాభవమును గూడ సంఘటించెను. చంద్రభానుఁడు కాదంబరీరసాస్వాదనపరవశునట్టులు తనకు సాత్యకితనూభవు నొకని దోడుచేసికొని యడవిలో మృగయావ్యాపారమునఁ జంద్రాపీడుఁడువలెఁ దాను గానవిద్యాభ్యాసమిషంబున స్వజనులఁ బాసి దుర్వాసశ్శాపగ్రస్తుఁడై యాతండు కిన్నరమిథునముం బట్టఁబోయి యేకాకియై గానపరవశయగు మహాశ్వేతం గాంచి తద్ద్వారమునఁ గాదంబరీలాభము నందినయట్టులు వనమయూరములం బట్టఁబోయి శాపవశమున నేకాకియై గానాచార్యుం దుంబురుం గని తన్నికటమున విద్యనభ్యసించుచుఁ గుముదినీలాభముం బొందెను. కాదంబరిలోని పుండరీకునట్లు నిందు విజయపాలుఁడు శాపతాపితుఁడై యొకవత్సర మెట్లో చరించి తుద కనురూపకాంతాసమాగమమును బ్రధాననాయకునితో సమముగ నందెను.

ఇట్లీరెండుగ్రంథములకు భిన్నభిన్నగ్రంథానుకరణములును సాధర్మ్య

వైధర్మ్యంబులును గలవు. కేవలసాధర్మ్యములనే యాలోచించినచో నీయిరువురు కవులలో నొకరి నొకరు తప్పక యనుకరించి రని స్ఫురింపకతీరదు. ఇరువురిలో నెవ్వరు ప్రాచీనులో వారి నర్వాచీను లనుకరించి రనుట సమంజసము గదా! మల్లన పూర్వుఁ డనియు మాధవరాయఁ డర్వాచీనుఁ డనియు మా యభిప్రాయము.

ఎలకూచి బాలసరస్వతి తాను రచించిన యాంధ్రశబ్దచింతామణి భాష్యములోఁ దనవంశావతారము నీక్రిందిరీతి నిచ్చియున్నాఁడు:—

౧. తిప్పన, ౨. వల్లభసోమయాజి, 3. తిప్పన, ౪. భైరవార్యుఁడు, ౫. తిరుమలార్యుఁడు (రామయ), ౬. భైరవుఁడు, ౭. కృష్ణకవి, ౮. బాలసరస్వతి. వీరిలో నైదవపురుషుఁ డగుతిరుమలార్యుఁడు "అళియరామానసేంద్ర దత్తయోష నిల్లిముఖ్యసద్గ్రామవిభుఁ" డని వర్ణింపఁబడియెను. ఈతిరుమలార్యుఁడు ౧౫౬౪ సంవత్సర ప్రాంతమున నున్నను నతనిమునుమని కొడుకగు బాలసరస్వతి మఱి యిరువదిసంవత్సరముల పిదప, ననఁగా ౧౬౧౪ ప్రాంతమందుండి యుండవలయును. ఈబాలసరస్వతిచే మల్లభూపాలీయమును గృతిఁగొన్న పెద్దమల్లభూపాలుఁడు నాకాలమందే యుండునుగదా. చంద్రికాపరిణయకర్త యగు మాధవరాయఁ డీమల్లభూపాలుని కొడు కని కొందఱును మునిమనుమఁ డని కొందఱును జెప్పుదురు. కొడు కనుకొన్న నాతనికాలము క్రీ. ౧౬౪౪ సంవత్సరప్రాంత మగును. కావున నితఁడు తరిగొప్పుల మల్లనకంటె నర్వాచీనుఁడే.

గ్రంథములపోలికలు.

చంద్రభానుచరిత్రము - ద్వితీయాశ్వాసము.

సీ. నిడుచాలు వెనుచాయ నడకనిద్దపుఁ దేఁటిగమిపిరజవులతో గంధవహుఁడుఁ
జెలుపంపు మైకప్పుజిగిసురమా వింతపగ జగబిరుదుతో మృగధరుండుఁ
జొక్కంపుఁ దుదితెక్కె సోఁకుపుప్పొడి రేక పసుపుఁ బావడలతోఁ బక్షికులముఁ
దొగరువన్నియమావిచిగురుమొత్తంబుక్రొంబగలుపంజులతోడ మాధవుండుఁ
బ్రకటగతి వచ్చి యహమహమికల మాక
మాక యుత్తరు వనుచు సంభ్రమ మొనర్ప
నారిఁ గరుణార్ద్రదృష్టిచే గారవించి
మునివరునిమీఁద నెల విచ్చి పనుపుటయును.

ఉ. చొక్కపుఁబువ్వుఁజొంపములసొంపున ద్రిమ్మరికులు విట్టివీఁగ నల్
దిక్కులసావితావి నెఱదేఁటులపాటలు నీటుసూపఁ బ
ల్లవకుక్కలకాకలీకలకలధ్వని మీఱఁ జకోరికోరికల్
నెక్కొనఁ బండువెన్నెలలు నిండె యథోచితవృత్తి సర్వోదయన్. 132

కం. కనుఁగవ మోడ్చి నిదిధ్యా
సనతత్పరుఁ డగుచు మస్తచంద్రసుధాసే
చనమునఁ దను దా నెఱుఁగని
మునిఁ గనుఁగొని యేము దాము మును దని కడఁకన్. 133

సీ. ఉడురాజు నిజనిశితోత్తాలకిరణసంఘము పేరి బలుచిప్ప గడలఁ జిమ్మ
మాఘుఁడు శాఖానులంవ్యమర్యవనిష్టుతోద్యానకావళి పేరిటాలు అవ్వ
పవమానుఁడు పేటెంబువాతి గంధానుమోదభృంగనిధ్యానంబు పేరఁ బిలిచి
శుకపికాదులు గిరత్స్రస్కటధ్వనుల పేర వివిధవాద్యంబుల రవళిఁ జూపి
కేళి సపదాప్త చింతాంతరీకమాంత
రాళగతమానినీహృదయస్థాండాల మసరె
మగుట వెలిదార్వఁగా లేక హర్త్రి యట్టు
లమితనిజకీర్తిమీఱఁ జోద్రాకపర్వము. 134

చంద్రికాపరిణయము—ద్వితీయాశ్వాసము.

సీ. అరిరాజచిత్తభీకరకరకాంతిప్రచండిమ మను రాజమండలంబుఁ
బ్రాంచచ్ఛవంబుగాఁ జాలఁ గూర్చుక హరివితానములతోఁ జైత్రసేనానిభుండుఁ
గన్నులనేర్పంట గ్రక్కుచుఁ గలరుతుల్ బెరయ నానావనప్రియబలంబుఁ
గనకరజోరేఖ గనుపట్టు వనగంధపటిమరాజిలు మహాబలకులంబుఁ
దోలుదోలుత తీవ్రవిస్ఫూర్తి దొడరి నడువఁ
బలుకమేల్పక్కి పై నెక్కి యలరువింటి
దంట యక్షానిగదిసె దుర్వాంతశౌరి
శాలి యంగ్రైకవిమనన్యులు చదున. 76

ఉ. అప్పుడు చన్నోత్తమసకుం డగుచిత్తాంబుజనాయకుకంటిసన్నఁ గీ
రపటలి పన్నగాడ్పడ తోఁ సాయుఁడు కోయిలపౌజుఁ జైత్రుఁడ
చ్చపుఁదలితెక్కపుట్టు లసిపంపుఁగఁ జాలుదు నేన నేన యుం
చపరిమితాగ్రహస్ఫురణ నమ్మునిఁ జుట్టెరి సత్వరంబుగన్. 77

సీ. శైత్యవత్కరకుంతచటులధారారేఖ శమినేత నాటించెఁ జలువమిన్న
తళుకుతళ్కున వేగ జళిపించి మావిక్రొందళపుఁగత్తిని మాని వఱకెసురభి
కపుఁ జంచరీకసంఘము మ్రోయు ఘనజాలకంబులయతిమొత్తె గడుసుగాడ్పు
కటురజోగ్నికణాళి గ్రమ్మెఁ జెందొవమందు తిత్తుల ముని గప్పె హత్తి యంచ
యిట్టు లాదిట్ట లంపఱుఁ జుట్టుముట్టి, గట్టిగన ముట్టిపడ నురుత్కాంతకవచ
ధారి జడదారి నొప్పించె ధైర్యలీల, నడపలేకున్కిఁ గని మరుం డపుడు గడఁగి.

చంద్రభానుచరిత్రము-ద్వితీయాశ్వాసము 168 పద్యము.

సీ. అరయ ననగ్నికుండాహుతిస్తోమమై బూదిఁగూడె సుమాస్త్రుపోఁడి మెల్లఁ
జర్చింప నూషరస్థాపితబీజమై ధూళిగూడె సమీరుహాళి యొల్లఁ
జింతింప నఱపఁగూర్చిన చింతపంపయి నీటఁగూడె హిమాంశునేర్పు లెల్లఁ
గనుఁగొన నడవిని గాచిన వెన్నెలై చెట్లఁగూడె వసంతుచెల్వ మెల్ల
నకట చిత్రాతిపైవాన యగుచుఁ జెదరి
పఱచె నలువంకలకుఁ బత్రిబలము లెల్ల
విశ్వభూనాథ విను పదివేలమంది
మన్మథులకైన వానిఁ జెనకఁ వశమె.

చంద్రికాపరిణయము-ద్వితీయాశ్వాసము 114 పద్యము.

సీ. తనక్రొందళములమన్నన చెట్లపాలుగాఁ జనియె సూనశ్రీలనెనసి మధువు
తనతనూగరిమ మెంతయు ధూళిపాలుగా నరిగె వడంకుచు ననదుగాడ్పు
తనమహఃస్ఫూర్తి తోల్తనె యగ్నిపాలుగఁ బఱచె వెల్వెలఁబాఱి పద్మవైరి
తనపాత్రవృత్తి తోడ్తనె మింటిపాలుగా నడఁగెఁ గొమ్మలఁ బికాద్యభ్రగాళి
తనపురారాతిభీకరోదగ్రవిగ్ర, హస్ఫురణ భూతిపాలుగా నతనుఁ డేగెఁ
జాపశతజాతములు వనస్థలిని వైచి, యమ్మహామాని కోపాప్తి నడరునపుడు.

చంద్రభానుచరిత్రము-ద్వితీయాశ్వాసము.

సీ. జాఠరశిఖిశిఖాజాతధూమంబులచాడ్పున నల్లనిచాఱ లెసఁగఁ
గ్రోధద్రుమాగ్రసంయాతపల్లవముల చెలువున నిక్కిన చెవులు దనర
సకలమృగానీకశాసనోద్ధతవేత్రవల్లికచందాన వాల మమర
నాస్యగహ్వరరసనాహీంద్రవిషలతాచ్ఛటలనాఁ గఱకుమీసలు వడంక
నావులించుచు గబ్బున కడరునీఁగ
మూఁకఁ గమియుచు సొలవులు నాకికొనుచు

భూరిభీకరభాంకృతు ల్పొనలఁ గొన్ని
పొదల నడుచక్కి బెబ్బులి గడిసె నొకటి. 39

కం. ఆఘులి నిజతురగగిస్రు, చూపంగ స్నిగ్ధ సాసి మునుపపుసుసూ
చాపలతం దూపు భుజా, వాపంగం గొని శిరోలంఘనక్షమ పసిడి. 40

పంత్రిశాపమంబును శ్లోకాంతమ్ము.

సీ. అఖిలజంతునిఖానాపూషిమైఁ బోలె సుసి ప్రకటమైన ఘోర సమర
నాశేభములఁ జీర్ణనట్టి సిబ్బితిఁబోలె నరసింహ పంచాస్య వెఱంగ [పర
స్వమృగహింసావిహారముఁగాంచురతిఁబోలెఁ దల్పై నెగయు వాలదండము
నిగుడుకోపాంకురనికరంబగుటఁబోలె సితకేసరముల కెంజిగిఁజిగుర్ప
వక్రదంష్ట్రలు శతకోటివాదుగెలువ
వసలపుఁగన్నుఁగవ భానువాసిఁ గేర
ఘుటఘుటార్భటి ఘనకోటిపటిమఁ బెగడ
నొక్కసింగంబు వసిఁ బొదనుండి వెడలె. 27

కం. వెలలి జఘ్నుతూగారవ, కలనర లంఘించునృపతిఁ గన్గొని నిజని
స్తులచంద్రహాసధారం, దలద్రుంచెఁగ నేసె నన్మృతంబుగ నంతన్. 28

ఇట్టిపోలిక లనేకములు గలవు గాని గ్రంథవిస్తరభీతి నిట నుదాహరింప లేము. ఇట్టులీయుభయగ్రంథములకు సాదృశ్యమున్నను వైసాదృశ్యము గూడఁ జాలఁ గలదు. మల్లన తఱచుగా వర్ణనములందు మనుచరిత్రము ననుకరించి మృదులమృదులఘు లగుపదముల నేర్చి కూర్చువాఁడు. మాధవరాయఁ డన్న నో వసుచరిత్రానుకరణుఁడై శ్లేషాద్యలంకారముల గుప్పించుటకై కొంచెము క్లిష్టపదప్రయోగము గావించువాఁడు. మల్లనకవి యు శ్లేష నతిమాత్రముగ నుపయోగించెను. పదకాఠిన్యమున కంతగా సహించువాఁడు కాఁడు. మాధవ రాయలు పదలాలిత్యము నాలోచింపక శ్లేషాద్యలంకారగరిమకే ప్రాధాన్య మిచ్చువాఁడు. మల్లనకుఁ గథాభాగమధికముగా నుండుటయుఁగార్యనిర్వహణ కొంచెము కొంచెము గా వర్ణనలఁ బెంచుటయు నభిమతము. మాధవరాయుని గ్రంథమందుఁ గథాభాగ మత్యల్పమైనను వర్ణనలచే గ్రంథము పెంచఁబడినది. ఈయిరువురుకవులు నసాధారణపాండిత్యప్రకర్ష గలవారు. శాస్త్రములయందు జక్కఁగ నెఱింగినవా రనుటకు వారిప్రయోగములే ప్రమాణము. ఇతరగ్రంథ ములందుఁ గానరాని సంస్కృతపదములు వీరిగ్రంథములం దగపడును. మల్లన తఱచుగాఁ గర్ణాటాదీతరదేశ్యపదములను బ్రయోగింపనలవాటుపడినవాఁడు.

మాధవరాయలట్లొర్చినట్లు కానరాదు. రెండుత్తమప్రబంధములం గొని తారతమ్యవిచారము చేయుట కష్టము. ప్రస్తుతచంద్రభానుచరిత్రమునకు వత్తము.

కథావిమర్శనము.

చంద్రభానుచరిత్రమునం గథానిర్మాణము విచిత్రముగ నున్నది. ఈకవి క్రొత్తమార్గముం ద్రొక్కినాఁడు. ప్రప్రథమమున రుక్మిణీదేవి భామాసూయచే సత్యభామకుఁ జంద్రభానుసూనయమును వర్ణించినాఁడు. పిదప నారదాగమనమున సంగీతాభ్యాసమును కథాబీజమును నాటెను. కలహాశనముని కుముదనీలాభములకు మార్గదర్శకుఁ డయ్యెను. అడవిలో వేఁటాడుచున్న చంద్రభానునకుం దుంబురుని చెలికాఁ డొకసిద్ధుఁడు కుముదినీజన్మప్రకారంబును నామెకుఁ దుంబురుఁడు గానవిద్య నేర్పుటయుఁ దెలిపి కుముదిని యందుఁ జంద్రభానుని మనసం బొకింత లగ్నమగునట్టులు వర్ణించి యంతర్హితుం డయ్యె. చంద్రభాను చెలికాఁ డగువిజయలోలుని తోఁ గూడ వనమార్గమునం బోవుచు నొకచోట బలి సంగ్రహించుచుండ నొకజింకజంట వారిమెయి నాక నిద్రాభంగవ్యాకులమనస్కులై వారు హరిణపోతమ్ముల బెదరించిరి. ఈపనికి కోపించి దుర్వాసోముని వీరికిద్దఱకు వియోగముగలుగ శపించెను. పిదపఁ గొంతవడి నొకయుద్ధసన్నద్ధుఁడగు గంధర్వుఁ డాయదుకుమారులకు గోచర మగుచు సింధికమగు నాతెను వారధిగమించిరి. ఇంతలో నెక్కడనుండియో యొకరాంప జలదాగమసంగ్రాంబొలి యెక్కడెక్కడనుం డరుదేరఁ జంద్రభానుఁడు ఘోరముగఁ బోరి వాని నుక్కడించెను. ఈయుద్ధవర్ణనము చదువుట కెంతయు మనోహరముగా నున్నయది. కూలిన యాదానవుండు శాపవిముక్తుఁడై కుముదనీలాభప్రధానసాధనం బగు మాయ నాయిరువురుబాలకుల కిచ్చి యథేచ్ఛం జనియె. పిదప శాపవశంబున వియుక్తుండైన విజయలోలుఁడు తిరుపతికిని జంద్రభానుఁడు కుండినమునకు నేగిరి. చంద్రభానుని చరిత్ర మింకఁ బై నంతవిశేషములు కలది గాదు. విజయలోలునికథ ముఖ్యమైనది. విజయలోలుని పాత్రము శేషశైలవర్ణనమునకును గడపట గుముదినీవేషముం దాల్చి ఫలమును సులభము సేయుటకునే కల్పింపఁబడినది. తిరుమలయం దాతనికిఁ గూడ ఫలప్రాప్త్యాశ యుదయించినది. కాని తుద కాతని ఫలప్రాప్తి ప్రధానము కానందునఁ గవి దాని నంతగా వర్ణింపక చంద్రభానుని వలె విజయలోలుఁ డనువిందుని కూఁతు వివాహమయ్యె నని తేల్చివేసినాఁడు. ఇది కొంతవిరసముగ నగపడుచున్నది కాని యిట్లు తేల్చివేయుట యుచితమే రామాయణమున రామపట్టాభిషేకము నట్లు విభీషణుని లేక సుగ్రీవుని పట్టాభిషేకములు వర్ణింపఁబడియెనా.

ఇందు గ్రంథాదిని నారదవృత్తాంతము వర్ణింపఁబడినది. ఇదియే ప్రబంధమెల్లఁ గల్పించుట కనువుపడినది. కలహాశనుఁడు రుక్మిణీసత్యాకుమారులకుఁ గయ్యము పెంప నూహించి చంద్రభాను ననాదరించెను. దానిచే నాతఁడు నారదునిపైఁ గినిసి తుంబురునివలన విద్యనేర్చి రా నుద్యుక్తుఁడై యట కేఁగి గానవిద్యతోపాటు కుముదినింగూడ సంగ్రహించుకొని వచ్చెను. తుదకుఁ దా నభ్యసించివచ్చిన గానవిద్య హరికిని బ్రద్యుమ్నునకును వినిపించి మెప్పునందెను. గానవిద్యయే కుముదినీప్రాప్తిహేతు వగుటచే దానినే బీజస్థానమం దనువుపఱిచెను. విజయలోలుని పాత్ర మంతసార్థకముగ లేదు; మాయాకుముదినీరూపముం దాల్చి వాస్తవకుముదినిం జంద్రభానునితోఁ బంపుట కుపకరించినది. అసురయుద్ధమున గథచోదనమున కనువుపడినది. కాని శేషశైలవిశేషములఁ దెల్పి తన్నుఁ దా సార్థకపఱిచికొన్నది. వనములో నసురుఁడు యుద్ధమును గుముదినీలాభమునకు సాధన మగు శాంబరీవిద్యనేర్చుటకై కల్పింపఁబడినది, యుద్ధము లేనిచో మహాకావ్యలక్షణానురోధ మని కల్పించిన నుండవచ్చును. విజయలోలునికొఱంత తీర్చుటకుమాత్రమే యనువిందునికూఁతురు కల్పింపఁబడినది. ఇంకను దరళికాదిపాత్రములు యథోచితకార్యసాధనమునకై యౌచితి నాలోచించి కల్పింపఁబడినవి.

అంతంతఁ గొన్ని నెరసు లగపడుచున్నయవి. రసలోలుపుల కవి పాటింపఁదగనివి. ఈయుత్తమగ్రంథ మెల్లర కవశ్యాదరణీయ మని నొడువుటయే శివము.

కొప్పర్తి సాంబమూర్తిశాస్త్రి.

చంద్రభాను చరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

[illegible]

*శా. శ్రీ[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] బాల్యభ
[illegible] [illegible] దత్తా[illegible]శ్రేయదివ్యాకృతిన్
శ్రీ[illegible] [illegible] [illegible]. 1

సీ. [illegible] [illegible] [1]గప్పకరణి
[illegible] [illegible] వేడుకరణి
బలి[illegible] [illegible] [illegible]కరణి
[illegible] [illegible] [illegible]కరణి
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 2

[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] నెత్తిని
[illegible] [illegible] [illegible]. 3

మ. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]సంధానభా

[illegible] [illegible] సంఖ్య [illegible] తాళపత్ర పుస్తకము.
[illegible] [illegible] 12-7-౬ సంఖ్యగల పుస్తకము. (తాళ)
[illegible] [illegible] 14-4-4 సంఖ్యగలపుస్తకము. (కాగిత)
* [illegible] 1[illegible] [illegible] [illegible]
1 [illegible], 2 [illegible]

స్వరవృత్తి స్వమమూర్తులై యొరయు నా సంగీతసాహిత్యబం
ధురవక్షోజము లూను తల్లిని భజింతుం [1]దత్ప్రసాదాప్తికిన్. 4

సీ. శారదోన్మేషంబు జగతి సంధించియుఁ బరమ[2]నారదమైత్రిఁ బరఁగుసుకృతి
మహిమైక ధన్యస్థితి యొనరియు ననుపమప్రఖ్యాతిఁ గాంచినభవ్యచరితు
ననమబాణాంకత వలరారియు నలికనేత్రుని మెప్పించిన నిర్మలాత్ము
ఘనశబ్దవిన్యాసరీతిఁ దనరియు హంసనమాగమశ్రీఁ గాంచు ననఘశీలు
మఱియు నగణితసుమనస్సమాజమునకు
నక్షరామృతధారారసార్పణమున
నామెతల నిచ్చలు నొనర్చు నలఘుమహిమ
నెఱపినవిచిత్రసత్కళానిధులఁ దలఁతు. 5

గీ. ఏమహాత్ములుముప్పొగునిలఁద్రిమూర్తు,లట్లగుఱిమైత్రిలింగభాషావ్యయముయ
థార్థమొనరించియలరించిరట్టిశబ్ద,శాసనునిదిక్కమఖనంభుదానుఁదలఁతు. 6

చ. సరసవిశుద్ధవర్ణగుణసంపదయు న్శుచి[3]వృత్తి భావభా
స్వరగరిమంబుఁ బూనని యసారపుమిన్కుఁగరళ్లు సాహితీ
శరనిధిగర్భశో[4]భనకళావిముఖు ల్పచరింప వాని నె
ల్లరుఁ జెవిఁబెట్టరింతయు పలంక్షతిన్వై భవధన్యతానిధుల్. 7

వ. అనియిష్టదేవతాపదాంభోజపూజనంబును సుకవిసభాసభాజనంబును సుకవిజ
నోద్దేజనంబునుం గావించి విరించిగురుకరాంపలసంచాలితామందమందరమ
థ్యమానదుగ్ధాంభోనిధానసంజాయమాన నవీనతర సుధారసమధురతాబం
ధురనవరసభావానుబంధంబును జతురజనశ్లాఘనీయుచంద్రభానుచరిత్రో[5]విచి
త్రానల్పచమత్కృతియనిబంధంబును నగు[6]నొక్కప్రబంధంబు నిర్మింపంబూ
నుసమయంబున. 8

ఉ. కావ్యము సత్కవిప్రకరకర్ణసుధా[7]పరిపూరణక్రియా
భవ్యముగా నొనర్చుట తపఃఫల ముర్విఁ దలంప నట్టిన
త్కావ్య[8]ము నిష్టదైవతపతంసున కిచ్చి కృతార్థుఁడైన యా
యవ్యయభాగ్యరాశిఁ గొనియాడఁ దరంబె జగత్త్రయంబునన్. 9

---

1 చ-దప్రసాదాప్తికిన్. 2. ట-సోదరమైత్రి. 3. చ-వృత్త. 4. చ దశా. 5. చ-వై
6 నొక్కమహాప్రబంధ. 7. చ-రస. 8. చ-మభీష్టదైవ.

మ. అని యూహించి మదిష్టదైవతము భక్తాభీప్సితార్థోపపా
దనకారుణ్యకటాక్షశాలియు రమా[1]ధామావధారాగ్రగ
ణ్యనవోన్మేషపవిత్రమూర్తియును దత్తాత్రేయుఁడే కాన నా
ఘను నస్మత్కృతినాథుఁ జేయఁగ నమోఘప్రీతితో నున్నెడన్. 10

సీ. ద్విజరాజకార్శ్యము దీర్చు నీవిభుకీర్తి ద్విజరాజకార్శ్యము దీర్చు టరుదె
యాజిభవస్ఫూర్తి నడఁచు నీనృపుశౌర్య మాజిభవస్ఫూర్తి నడఁచు టరుదె
యతిసురభిఖ్యాతి నలరు నీఘనునీగి యతిసురభిఖ్యాతి నలరు టరుదె
చంద్రగోత్రశ్రీఁ బొసంగు నీపతికల్మి చంద్రగోత్రశ్రీఁ బొసంగు టరుదె
యనుచు బుధు లెన్న వెలయు రాజాధిరాజ, రాజపరమేశ్వర సకలకర్ణాటకాంధ్ర
-రాజధౌరేయు లిరుమలరాయతనయుఁ, చంద్రుఁడగు వెంకటపతిక్షితీంద్రమణికి.

చ. అనుపమకార్యకర్తయును నగ్రజుఁడుం మహనీయసత్కృపా
ఖనియు నఖండకీర్తికళికానురభీకృతసర్వదిఙ్ముఖుం
డును నగుదత్తనార్యుఁడును నను నిర్వయానిర్వితుఁ బార్శ్వవర్తిఁ గ
న్గొని పలికె న్సుధారసనిగుంభనజృంభితవాక్యవైఖరిన్. 12

మ. గురువిద్వచ్ఛరణారవిందభజనాంకూరన్మహోదారధీ
గరిమ న్నీవొనరింపఁబూనుకృతికిం గైవల్యలక్ష్మీమనో
హరు నస్మత్కులదైవతోత్తముని దత్తాత్రేయయోగీశ్వరు
న్వరుఁ గావింపఁ దలంచి తెన్నఁ దరమే నన్న భవద్భాగ్యముల్. 13

క. ఈపరమయత్న మఘుసి, ద్ధ్యావహ[5]మునఘ న్నదీయవంశగురుతప
స్సా[6]పారంబున నీమది, దీపించెఁ గాక బళి కులప్రదీపక యనినన్. 14

ఉ. సంతసమంది యేను బితృసన్నిభుఁడుం హితదేశికుండు న
త్యాంతశుభప్రదుండు నయి రంజిలుదత్తనమంత్రివాక్య మ
త్యంతవినీతిఁ గైకొని కృతార్థుఁడనై బహుపుణ్యగణ్యత
ల్గాంతు నటంచుఁ గౌతుక[6]విలాసవిభాసితమానసంబునన్. 15

క. శ్రీమద్దత్తాత్రేయమహాముద్రావిభూషితాత్మీయాకృతి
శ్రీముఖభూషణముగ మత్స్వామిగుణస్తుతి యొనర్తు సమధికభక్తిన్. 16

---

1. క-ధారాబ్రహ్మధారాగ్రగణ్యనగోన్మేష. 2-3. చ-శ్రీలాసంగు. 4. చ ఘన మస్మదీయ. 5. చ-పాకంబున. 6. చ-వికాస.

సీ. కోరి కన్నులనొత్తికొనుఁ బలితాభోగి యెదనుంచు సకలకళేశ్వరుండు
శిరమునఁ దాల్చు భాషితదేవి యుడుగెడఁబాయంగనీఁడు కల్పకగురుండు
పూను నుత్కటమైత్రి బుధకుంజరముముఖంబుననుండఁ జూపు సత్పుంగవుండు
కంఠభూషణముగాఁ గావించు సర్వజ్ఞుఁ డంక మొందించు శేషాంశజాతుఁ
డట్టియక్షరవిఖ్యాతి నెనసెనో యఖండజయ మూరురాయరగండబిరుద
వీరతిరుమలరాయపృథ్వీతలేంద్రతనయుఁ డగు వేంకటక్ష్మామాధవుని కీర్తి. 17

మ. క్షితి మత్తాత్మ సహాయశూన్యుని గృహచ్ఛిద్రంబువాని న్సమా
హతతారుం గికురించి వేంకటపతిక్ష్మాధీశ్వరుం జెందఁ ద
ద్గతరేణుల్ తదధిష్ఠితాంబువులుఁ దద్గంధానిలంబుం దదం
చితభూజంబులు గాంచి యుండుదురు విశ్లేషార్తి వారెవ్వరున్. 18

సీ. సర్వతోముఖవృత్తిఁ బర్వనౌర్వమహాగ్ని యుదుటల్ల సింధుదేశోద్భటంబు
దీర్ఘకాలస్ఫూర్తి దీపించువిలయాగ్ని బెడిద మెల్లను సమాపితశకంబు
భీమరోషోద్వృత్తిఁ బెనుపొందుఫాలాగ్ని పెంపెల్లను విదేహభీషణంబు
బహుసత్త్వభీకరప్రౌఢిఁ బొల్చుదవాగ్ని తేజ మెల్లను విమర్దితవనాయు
వహహా యవి సింధుశకవిదేహకవనాయు, లాదిగాఁ గలనిఖిలదేశాళి నెల్ల
రాయిడించునె తిరుమలరాయ వేంకటావనీంద్రభుజప్రతాపాగ్నికరణి. 19

మ. రమణీయాత్మకరప్రరూఢవసుధారాలాభనందద్బుధో
త్తమనిర్యాణ్ణవితీర్ణి సర్వసుమనోదైన్యంబు వారింప భూ
రమణీధేనుగజేశ్వరాత్మకబహుశ్రీలిచ్చు శ్రీవేంకటే
శమహీవల్లభుసాటియే పృథుఁడుఁ దజ్జన్మక్రియాకీర్తియున్. 20

సీ. మిథ్యాభిమానసమ్మిళితుల వివరణకలితోక్తరంగులఁగా నొనర్చుఁ
గలనైన ధర్మకౌశలము నేమటనివారలకు హేమాద్రిమార్గంబుఁ దెలుపు
నతినయజల్పాభిరతుల వీక్షించి చింతామణిహస్తగతంబు సేయుఁ
బ్రబలతంత్రవిచారపారీణులగువారి దొరసి ప్రాభాకరసరణిఁ జూపుఁ
దత్తదధికారులకు నిట్లు[1] తదుపయోగగతులఁ గలపెనుగురువై యఖండసమర
విజయ వేంకటపతిరాయ భుజకృపాణ, మఖిలదర్శనాద్భుతశక్తి నతిశయిల్లు. 21

ఉ. ధీరవతంస వేంకటపతిత్రుటితాగిసితాతపత్రముల్
భూరిజవంబునం దిరుగుఁ బోరులఁ దజ్జయలక్ష్మికిం దిగం

---

1 చ-తదుపయోగ్య

భూరుహానేత్ర లెత్తు తెలిముత్తెపుటారతిపళ్లెరంబులై
చారుతదీయహేమకలశంబులు దీపము[1]లై వెలుంగఁగన్. 22

ఉ. వేంకటభూవరుం డనకుపేరులు పూనఁగనైన గంటితోఁ
బంకరుహాస్తబింబము విభాసిలు నాజి నసృగ్గరంబులన్
సంకులవృత్తిఁ దద్వరణసంభ్రమసంభ్రమదాదితేయనా
టంకవతీపదాంబుజహరమ్యతనూపురరాజమానయన్. 23

క. ఆవేంకటపతినృపతి దయాపీయూషగౌరవమున నతిశాశ్వతల
క్ష్మీవైభవంబుఁ గాంచిన, నావంశం బభినుతింతు నవమధురోక్తిన్. 24

శా. శ్రీవిద్యావిభవాస్పదం బయిన యాశ్వేలాన్వవాయంబునం
బావిత్ర్యాభిమతస్వతంత్రికసిసన్సింద్రగోత్రుల్ ధరా
దేవోత్తంసులు మించి రందు బెజఁగొండేర్ భూజనశ్రేణి సం
భావింపం దరిగొప్పలాంకుఁ డగు శ్రీమల్లప్రధానుం డిలన్. 25

చ. విముఖతఁ బూను మిత్రునెడ వే ఘనులం గని వాఁగు శుద్ధప
క్షమున వసుచ్ఛట లిప్పుడువఁజాలఁడు సారెఁ బ్రకాశితాంశుఁడై
తమి వెలయించుఁ గాని తనుదానముసం గదుఁ గుంగు నేగతిం
గుముదహితుండు సాటి తరిగొప్పల మల్లనమంత్రి కీసులన్. 26

[2]క. ఆతరిగొప్పల మల్లను, ధీతిలకుఁడు గాంచె సరసధీనిధి నతిఖ
ద్యోతద్యుతి నతులితవి, ఖ్యాతతి నత్సుకృతి నాగమాంబిక యందున్. 27

సీ. తననిశాతకృపాణి యును బాణియును బతిశ్లాఘాధురానిరాసము ఘటింపఁ
దనకీర్తిసారమును సారమును నరిశాసన స్మయవివాసనము చలుపఁ
దనసద్గుణనికాయమును గాయమును సుధాకిరణవిస్ఫురణ ధిక్కృతి యొనర్పఁ
దనమనీషాభోగమును భోగమును సుధాంధఃప్రధానావధూననము దెలుపఁ
దనప్రభావంబు భావంబు ధర ననంత
ధృతిసమాసాదనంబునఁ దేజరిల్ల
వఱలు నాశ్రితబాంధవావనపరుండు
మంత్రిమాత్రుండె నరసయామాత్యవరుఁడు. 28

చ. చతురాస్యాననపాళిక స్మైలఁగు నంచత్ప్రాంశుపద్మాసన
స్థితి దీపించు వినిర్మలాంబరరుచిశ్రీ మించు హంసాళి న

---

1. చ దీపియ. 2. ఇదిమొదలు "యాదవాగ్రజు" నను పద్యమువఱకు ట-ప్రతిలోలేదు.

ప్రతిమానోన్నతిఁ [1]దోలియాడుఁ దిలకింప న్మృద్ధవర్ణాధిదే
వత గాదే సరసప్రధానమణిదివ్యశ్రీకీర్తి యుక్తాంతము౯. 29

చ. నరసామాన్యచరిత్రుఁడే ధర బుధానందప్రదానూనదా
నరసామాన్యయశోవిశోభితదిగంతశ్రేణి గంధర్వకి
న్నరసామాత్యభిరామశుద్ధతర[2]గాంధర్వైకసంస్తుత్యుఁ డా
నరసామాత్యవరుం డనంతపదచింతాపావనుం డెంతయు౯. 30

గీ. వెలయు నాతనిదేవేరి విజితభర్తృ
దేవతాజననికురుంబ తిప్పమాంబ
బహుమహాభోగముల నుంచుభర్తకుఁ దిగు
వంపు లొనరించినధరిత్రి పెంపుఁ దెగడి. 31

సీ. సకలసన్నుతచర్య సద్గురుపరిచర్య పావనయదునర్యపదసపర్య
యన్నదానఖ్యాతి యనఘసాధ్వీనీతి నియతార్యజనతాతిశయవినీతి
బంధురశౌచశక్తి పరమధర్మాసక్తి నిత్యసూనృతయుక్తి నిర్మలోక్తి
యాశ్రితాశాపూర్తి యలఘుశీలస్ఫూర్తి బహుసతీముఖవర్తి భవ్యకీర్తి
యార్తసంరక్షణంబును నతులభాగ్య, లక్షణంబును గారుణ్యవీక్షణంబు
సహజసిద్ధంబు లీపుణ్యచరిత కని నుతింపఁగాఁ జెలంగు నరసయతిప్పమాంబ.

చ. గురుపరిభూతి లేనిసతి గోత్రధరస్థితి లేనియున్నవ సో
దరపరిపాలనావిముఖధామవిహారము లేనికల్మిఖ
త్తరి యని బాంధవాశ్రితవితానము సన్నుతి సేయఁ బొల్చు నా
నరసయతిప్పమాంబ భువనస్తవనీయగుణానలంబ యై. 33

శా. అత్రిప్రాభవుఁ డా నృసింహుఁ డనసూయాత్యంతసంస్తుత్యచా
రిత్రశ్రీసిధి తిప్పమాంబవలనం బ్రీతి౯ బుధానీకని
త్యత్రాణైకధురీణు నప్పవిభు నేత్రానందపూర్ణేందు ద
త్తాత్రేయాహ్వయు మల్లికార్జునుని నార్యానర్ఘుఁ గాంచె న్మహి౯. 34

శా. తారారాజు గణించుఁ జులకఁగాఁ గళాధామాంశుమాద్యత్సుధా
పారావారతరంగరేఖలఁ దృణప్రాయంబుగా నెన్నుఁ దా
నౌరా యప్పయమంత్రిశేఖరుని సంఖ్యావత్త్వముద్రామహో
ధౌరంధర్యనిరూఢనిర్మలయశోధారాపరీవాహముల్. 35

1. చ-దోఁపనాడు. 2. క-గాంధర్వైక. 3. చ-భర.

చ. అనవరతాన్నదాననిధి యైనయరసప్రభునప్పనార్యునీ
డనఁ దగునే సుతా[1]పరిణయంబున వేల్పుల కోర్కెఁ దీర్చు భో
జన మతిశీతలం బిడినసాగరరాజుఁ బదింట నైదిటన్
ఘనరుచి దక్కఁ గొంకనిరాగాన మొనగుతుషారభానుఁడున్. 36

సీ. తనదిక్కుఁ జేరుమిత్రునకుఁ దేజము మించఁ దగుసర్వమంగళోత్పాదకుండు
ఘనుల నానాదిగాగతులఁ గైకొని పూర్ణజీవనం బొసఁగులక్ష్మిగురుండు
వరధర్మమున గోత్రవర్గంబుఁ [2]దగుగావు లెనయించి నిలిపినపృథుసమాఖ్యుఁ
డాశ్రితద్విజనాయకావనుం డై తద్విశేషకసంపదఁ గూర్పు లోకబంధుఁ

డరయఁగఁ బ్రధానమాత్రుఁడే యఖిలనుత
మాధ్వదర్శనధౌరేయమానని సామ
పరమహరిగురుచరణాబ్జభజనపరుఁడు
మంత్రినరసయ్యయప్పనామాత్యవరుఁడు. 37

చ. తదనుజరత్న మై వెలయు దత్తనమంత్రి మహావిపక్షమ
ర్మదబలమర్మదారణధురంధరసంగరచాతురీవిశా
రదుఁ డగు వేంకటక్షితిపుఁ డంగనప్రతిమానరాజ్య సం
పదలు [3]ఫలింప నాటి లిఖితభవ్యగతిశ్రితపారిజాత మై. 38

సీ. వర్గంబులని కాదు [illegible]
బత్రంబులని కాదు [illegible] సదాగ్రహీయ[illegible]నాన్నభుగ్ద్విజులయందు
వాచికోక్తిని కాదు సూచితార్థబహుళత్వ మతులసత్కవిబుధాశ్రితులయందు
లిఖనక్రియని కాదు [illegible] బొనతారాతిప్రధానులందుఁ

బొరయుఁదిగ్గలరాయేంద్ర భూరిభుజుఁడ, [illegible]గు వేంకటోర్వీశు ప్రాయసములు
ప్రాయుచాతుర్యమున నిజస్వామిహితుఁ, డానసురమంత్రి నరసయదత్తమంత్రి.

మ. అరుదార న్వరపత్రవృత్తి యయి దత్తామాత్యసంస్పర్శనా
క్షరయోగోన్నతిఁ గన్న లేఖిని మహాగర్వాంధసామ్రాజ్యసం
హరణం బున్నతరాజ్యసంభృతియు దీర్ఘాంతినిష్ప్రాకట్య
స్ఫురణంబున్ బహుదేశవస్తుభరణంబుం గాంచు సంచద్గతిన్. 40

సీ. యాదవాగ్రజునిపటాటోప మెల్ల [4]గాగినసుగ్రీవభావ మెల్లఁ
గుముదాప్తమండలక్రమణవిహారం బెల్ల నుదుటుగాంపర నుండునునికి యెల్ల

1. క-పరిచయంబున. 2. చ-తనతా పులెనయించినిలిపి ఘనసమాఖ్యు. 3 క-ఘరింప. 4. చ-గాగినివు.

సిరిఁ గన్నతండ్రియాంతర మెల్లఁ బలుకులకొమ్మయుఁ దలమొత్తికొనుట యెల్ల
శేషపన్నగమును శ్రమవైఖరి యెల్లఁ జదలుమ్రానికడిందిచాయ యెల్ల
నగి తెగడి మీఱి కేరి తృణంబొనర్చి, యడఁచి కాఱించి వారించి యడరు నేవి
వేకనిధికీర్తియుతుఁ డొప్పు[1] వేంకటేంద్ర, దత్తసామ్రాజ్యవిభవుండు దత్తమంత్రి.

మ. ఘనగోత్రోద్ధరణం బపంఙ్క్తిసుకవిగ్రామప్రదానైకసా
ధనసద్భావధురంధరత్వము సహోదరోద్ధతారిప్రథా
ననిరాసోద్భటపాటవంబు నిరవొందన్ దత్తనార్యుండు శ్రీఁ
దనరున్ వేంకట[2]రాయదక్షిణభుజాదండావిశేషస్థితిన్. 42

క. ఆదత్తమంత్రి యనుజుఁడ, శ్రీదత్తాత్రేయయోగిశేఖరసేవా
మోదితుఁడ సుధారసధా, మోదితుఁడ స్వధర్మమునిమహోద్ధారకుఁడన్. 43

[3]సీ. వరగంధచర్చికల్ వాగ్విస్తరమచర్చికలు నూరివ్యాదయభాగములఁ గూర్చుఁ
గర్పూరమయవీటికవనాళుపదధాటికలు రసజ్ఞసుహృన్ముఖములఁ జేర్చు
నతిచిత్రనేత్రముల్ యమకానిచిత్రములు ల్యాన్యసత్కవిజనాత్మలఘటించు
సాహితసువర్ణము లధురసందర్భవర్ణములు ప్రాజ్ఞసుహాశయముల నించు
గండభేరుండబిరుదవిఖ్యాతమతికి
రాయసము మల్లనికిఁ గవిరాయునికిని
మహిని గవిమానులును మంత్రిమాత్రులును స
మానమే యన వెలసినమానఘనుఁడ. 44

ఉ. నా కుపకర్త సాక్షిఁ గృతి నాకు సహోదయుఁడు ... శ్రీపి
న్నాకు బహుప్రకారం డని మనంబున వేంకటరాట్సభాజనా
నీకము సంస్మరింప మహనీయగుణోన్నతిఁ గన్న యుత్తమ
శ్లోకుఁడ మల్లనాహ్వయుఁడ సుప్రతు మత్స్యకృతినాథు నెన్నెదన్. 45

* సీ. నిజగర్భగతజగన్నిచయ మాయులీల నంతర్ముఖాపాంగుఁ డైనవాని
నలినజాండావృత్తి నాభివీథికి చేర్పుగతి సకుసగంబుఁ ద్రిప్పువాని
శ్రుతులాత్మయందు నిల్పుటఁ దెల్పు తెఱఁగున నవగుర్ధనిశ్వాసుఁ డైనవానిఁ
దనపూసనధరిత్రికి నగోలతి ఘటించుపగిది [4]జటలవృత్తిఁ బరఁగువాని
బ్రాక్తనస్వీయదామోదరత్వ మెఱుఁగఁ
జేయుగతి యోగ[5]పట్టికఁ జెలఁగువాని

1. ట-వేంకటాద్రి 2. చ-ట-రాజు. 3. ఈసీసము ట-లో లేదు. * ఈ సీసము మొదలు, "ఏతాగ్నిళ" ... ట-లో లేదు. 4. చ-నిశ్చల. 5. చ-పట్టియు.

యోగముద్రికసూచితాచ్యుతచరిత్రుఁ
దైనవాని దత్తాత్రేయమౌనిఁ గొలుతు. 46

మ. యతిలీలాయితదత్తచిత్తుఁ డగుపద్మాక్షుండు విశ్వావన
స్థితికిన్ రాజు నొనర్చె యూత్తభుజహేంతిన్ సర్వసౌభాగ్యయో
గ్యత యెల్లం గరుణించె నాఁగఁ గృతవీర్యక్ష్మాపసూతి న్నిరా
హతచక్రేశ్వరవృత్తిగా మను మదత్తాత్రేయుఁ గీర్తించెదన్. 47

మ. కమలాకాంతున కెంతసత్కృపగదా లోకత్రయిశ్రేణిపై బ్రహ్మశ
క్రమహేశాదుల నమ్మ కీజగము యోగక్షేమముం గాంచునె
య్యమమున్ దాన చరించు నట్లగల దత్తాత్రేయయోగీంద్రవే
షమునన్ దీనులఁ బ్రోచుచున్ ఖలుల యుగ్రాన్యాయముల్ వారించుచున్. 48

సీ. ఈమునిమాత్రమే నిక యనుగ్రహించు తత్త్వవిభూతిఁ బొగడవిల్లె
నీయన యతిపుణ్యధర్మంబుఁ గానఁగ నిశ్చిత కల్యాణ దేవరిల్లె
నీయమి యమితసత్కృపఁ గని యందఱు నిస్సంగనిరూఢి నివసించిల్లె
నీశమి శమితాఘవృత్తి నూనినదండ మురుచరానంతవై ఖరిఁ దనర్చెఁ
దనపరివారంబు లెల్ల నిట్టనుచు మాచు
నప్రభావంబు లై మించు దా ధరిత్రి
నగుచె యోగీశ్వరేశ్వరుం డగుట యనఁగ
బాలుముధన్య దత్తాత్రేయుఁ బొగడఁ దరమె 49

మ. అను వాక్యం బగ మాచలా ద్రిసుతిశ్లోకద్యుత్కుండలిన్యార్తచే
ఘనపంకాబ్ధి మథించి నిత్యతరయోగశ్రీనితాంతోపగా
హానరోమాంచసమంచితాంగుఁ డగుదత్తాత్రేయనారాయణుం
డనవద్యామృతసారము న్నిబుధలోకాధీనముం జేయుఁడే. 50

— షష్ఠ్యంతములు. —

క. ఏతాదృశబహుచరితున, కాతాంతకనిత్యనిజశుభాచరితునకున్
శ్రీతనయాధూతనయా, [1]పాతనయూపితభవప్రపరిచరితునకున్. 51

క. అస్మత్కులదేవత కన, ఘస్మరఘస్మరవిరించిఘటితచటుశ్లా
ఘాస్మేరుగున కస్మయపర, మస్మృతి[2]గోచరునకును సమర్థచరునకున్. 52

---

1. చ-పాతనయాభితభవర్షి ; ట-పాతెంయాపీలితార్తి, 2. చ-రోచనునకును

[1]క. సద్యోజితతాపత్రయ, సద్యోజిత[2]భద్రమననచాతుర్యునకున్
ఉద్యోతితవిద్యోచిత, హృద్యోదితబోధితార్యహితచర్యునకున్. 53

క. మాహురపురకృతవసతికి, సీహనుతోన్నతికి నఖిలనిర్జరశుభసం
దోహదవరసోహదవర, దోహదయాశిశిరమతికి ధుతసంసృతికిన్. 54

క. తత్త్వాదృశవిత్త్వాభృశ, కృత్త్వాదృశరాగయోగికృతచిత్తమహో
దాత్తమతిధ్యేయునకును, దత్తాత్రేయునకు నాశ్రితవిధేయునకున్. 55

వ. [3]అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనినచంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధం
బునకుం బ్రారంభం బెట్టెదనిన. 56

—* ద్వారకాపురవర్ణనము *—

మ. సిరికిం బ ట్టయి యొప్పు ద్వారవతి యక్షీణాబ్జరాగోజ్జ్వల
ద్వరణాధిష్ఠితహీరకేసరికరద్వంద్వప్రభిన్నాభ్రసిం
ధురనిర్యన్నవముక్తికచ్ఛలసుమస్తోమంబులం గేతనో
త్కరము ల్వారెకు సాఁచి విష్ణుపద ముద్యల్లీలఁ బూజించుచున్. 57

మ. పరిఖావారిధి కూఁతు రైనసిరి కబ్జాతంపుటిం డ్లొక్కెడ
న్స్థిరియు న్స్రుక్కు నొకప్పు డుంచు మది వానిం జాల నిందించి సు
స్థిరతం బన్నిన సంతతోన్మిషిత మహా చెందమ్మిచందమ్మునం
బరఁగుం బంగరుకోట వీటఁ బయిక్రొమ్మల్ తేరు లై ఱించుచున్. 58

క. ప్రోల న్మత్యవుఁగొమ్మల, చా లింపగు నమృతపూరసంగతపరిఖా
వాలయుతకర్బురాహిత, సాలంబునఁ జెడనినగ్గు జనియించె ననన్. 59

మ. వరశోంద్రోపలకాంతిశర్వరి నిజస్వర్ణంబు లెల్లం గనుఁగొనా
ధరముల్ ప్రముచ్చిలి మారుతశ్వరఁ జనం దక్షేయవారాశి గో
పురకేతుచ్ఛలన న్మహాభ్రినికరంబుల్ సాఁచి వేయున్ గళ
త్కరకాదంతము లై భజించు నవి యుద్యన్నీరదాఖ్యానమున్. 60

క. నరవరమణిహర్మ్యవిభా, కరబంధురకనకవరణ కేతువజాగ్ర
త్సిరిధియుతమధ్యతలమై, పరిఖాపుష్కరము తేటపడు నప్పీటన్. 61

ఉ. ఆపురి నిండువెన్నెలల నగ్రవిధూపలసంభవాంబుధా
రాపటలచ్ఛలామరతరంగిణి తోయపయోధిఁ గూడరాఁ

1 ఈపద్యమును దీనిక్రింది పద్యములును ట లో లేవు. 2. చ-మననభద్ర. 3. ట-సమర్పితంబుగా.

ప్రాపుగ గచ్చునిచ్చెనలు వన్నినకైవడి గోపురావళుల్
కైవు వహించె మెట్టుపలకల్వలె వాకిళు లుల్లసిల్లఁగన్. 62

ఉ. సారెకుసారెకున్ గవనిసందుల నప్పురి సొచ్చి యేగువాఁ
డై రజనీకళత్రుఁడు తదగ్రతలస్థితరత్నవర్గముం
జేరి మెయిన్ సికాగులుతు చేకొనఁబోలును గాకయున్నచోఁ
బేరినవెన్నవంటిశశిబింబమున న్నిట[1]కందు దోఁచునే. 63

చ. కురుఁజులు సారె లచ్ఛమణికుట్టిమభాగము లింద్లు మధ్యగో
పురము పణంబుగా నిడినభూరిసువర్ణము[2]గాఁ జతుర్దిశా
సరసిజనేత్ర లర్థిఁ జపుసారెల నాడఁగ నుత్కటాక్షసం
చరణము మీరఁ బూన్పగడసాల యనం జవువీథి చెల్వగున్. 64

చ. అలుగకె దంపతు ల్గదిసి యర్ధసతీశ్వరు పెక్కుమూర్తులై
యలరఁగఁ జూచి యాత్మవిశిఖావళు లొక్కెడ జైత్రకార్ముకం
బు లొకకడ న్మరుండు వెప్పాని కలంగుచుఁ గాఁతవైచె నా
నలరులు నిక్షుదండములు నప్పురవీథుల నొప్పు నెప్పుడున్. 65

ఉ. సోరణగండ్లవెంట వెలజోటులు వీథులయొప్పఁ జూచునొం
య్యారపుఁజూపు లింపెసఁగు హర్మ్యపతాకలు రాయిడింప బృం
దారకదీర్ఘికాంబుజవనంబులు పంపిన దూతలు సెప్పఁగాఁ
గోరి పురాబ్జగేహకడకుం బఱతెంచునళివ్రజం బనన్. 66

మ. రయగచ్ఛత్కమలాప్తఘోటకఖురాగ్రక్షుణ్ణకేళీహిర
ణ్మయసౌధాగ్రగళత్పరాగములు గన్పట్టుం బురీనీరజా
లయ యత్యున్నతసంపద న్సురపురిలక్ష్మిం దుటారించి తా
జయముం గాంచిన మెచ్చి బ్రహ్మ కనకస్నానంబు గావించె నాన్. 67

చ. తళతళ మించు మాడువులఁ దాచినవజ్రపుఁజెక్కు డంపుఁగీ
ల్గలజలయంత్రహేమమయకొండము లింద్రునివీటఁ బొల్చు, మే
డలు సురసౌధము ల్గెలిచి ఢాకగ నచ్చట గెల్పుఁగంబము
ల్నిలిపినరీతిఁ బైకెగయు నీరు యశోవిభవంబుఁ జూపఁగన్. 68

చ. చక్కనిమింట నేగునెలచందురుజాలక నవేందుకాంతపుం
జక్కటిఁ[4] దోఁచు రత్నమయసౌధములందుఁ గిరీటిపచ్చలా

1. చ-ట-కప్పు. 2 ఇక్కడనుండి "దానముగల్గి" యను పద్యమువఱకు క-లో లేదు.
3. బూఁగడసాలె 4 ట-సన్న

మొక్కలడాలు పెరిససి మొత్తము నిచ్చలుఁ జొచ్చి మేఁతకై
ద్రొక్కు నటంచుఁ బందిచొరఁ దోలెఁ బురేందిర నాఁగ రాకలన్. 69

ఉ. ఆనినవేడ్క సారసవనౌఘవివర్ధనకృత్కరాగ్రసం
దానితనిర్మలామృతము నాకుల కిచ్చుచు నాత్మవల్లభుం
డై నళిళాధినాయకుని యట్ల మెలంగుఁ బురద్విజాళి రా
జానుమతంబు ధర్మ మనునర్థము డెందమునం దలంచుచున్. 70

చ. పురినరపాలనందనులభూరిభుజాభుజగాసిధారచే
నరిధరణీధవుల్ నిహతులై తనబింబముఁ దూఁటిపోవఁగాఁ
దొరఁగినక్రొత్తనెత్తురులఁ దోఁగి సరోరుహిణీమనోహరుం
డరుణత పూని కాదె చరమాంబుధిఁ గ్రుంకెడు మాటిమాటికిన్. 71

చ. వెలయుఁ గిరాటకోటి గృహవీథుల మేటికిరీటిపచ్చరా
మళిగలకంబముల్ శుభరమారమణీయసమాగమంబునం
బొలుపుగ నిడ్డరంభ లన బోదెకిఁ గట్టినరత్నగుచ్ఛముల్
గెలలుగ వ్రగసంఘటితకేతనముల్ చిగురాకులై తగన్. 72

చ. అలవికి మీఱఁ బండి పురిహాలికవర్యులు వైచి కొల్చుతి
ప్పలతుదధాన్యము లెఱలనఁ బర్వువిభావసుహేతిఁ జిట్లి క్రే
వలఁ జెదరు న్వసుంధర నవగ్రహదోషహతాద్విరామముం
దెలుపఁగఁ జాలి సారె నలుదిక్కుల రాలునుడువ్రజం బనన్. 73

చ. తెలియక యావిమానములఁ దెచ్చి యమానుషు లంచు నెల్లరుం
బలుకుదు రింతెకా కవి సమానములై మహిమీఁద నెచ్చట
న్నెలఁగుట గాన మంచు నిజనేమిరవార్భటిఁ జాటిచెప్పుచు
న్వలదభిజాతకేతుభుజవల్లరు లెత్తుఁ బురీశతాంగముల్. 74

ఉ. ఆనగరంబుకోట యిడునప్పుడు లోపలఁ జిక్కిపోవఁగా
లేనిఘనౌఘము ల్కరటిలీలఁ జరింపఁగఁ బోలుఁ గానిచో
దానముగల్గి పుష్కరము దాల్చి ఘనాఘనతావిజృంభణం
బూని ప్రభిన్నపద్మకసముజ్జ్వలభావమున న్వసించునే. 75

ఉ. ఆశుగతాగ్రహం బెనయు నమ్మలుఁ దెమ్మెరలున్ స్వవేగవి
త్రాశుగతాగ్రహంబు లయి హత్తి నిజోభయపార్శ్వవర్తితా

కౌశలిఁ జామరగ్రహణకర్మములూన జనాత్మ లద్భుతా
వేశమునం దముం బొగడ వీటిహారుల్ నెఱపు[1] న్సుధారలన్. 76

చ. అరుణుఁడు సైంహికేయునకు నల్కి మణీమయఖేటకాకృతిం
గరముల వాల నుగ్రతరఖడ్గమిషంబునఁ బట్టి తెచ్చి యా
సరసిజబంధుశాత్రవుని సారెకు నప్పురిమేటిజోదు ల
య్యిరువురఁ బంత మొప్పఁ గలయింతురు దండకుఁ [2]బూంచి సాములన్. 77

సీ. ఒకప్రొద్దుబిగిఁగూడియుండుచక్రము లెంత యొకవంకఁ బొగడొందుశకులి యెంత
యొకవేళఁ గాంతిచే నొప్పువిద్రుమ మెంత యొకమూలఁ దగుకుందనికర మెంత
యొకపూఁట వికసించు నుడుసమూహం బెంత యొకచాయఁ దీపించు ముకుర మెంత
యొకతఱి*సిరిఁగూడ నొదవినసుధ యెంత యొక†పక్ష మడరుచంద్రకళ యెంత
గరిమ వీరల గుబ్బలు కన్ను లధర
ములు రదంబులు నఖములుఁ దళుకుఁ జెక్కు-
లలఁతినగవులు[3] మొగములుఁ దలఁచు నెడల
ననఁగ వెలయుదు రచటిపణ్యాబ్జముఖులు. 78

సీ. లలితప్రవాళజాలపయోనిధానముల్ ధారుణిమృగమదద్రవరచనలు
నవ్యపతంగమండలనభస్థలములు రోదసీసురభి[4]ధూమోదయములు
నవలచ్ఛపలాళిజలదసందోహంబు లలఘుపురాబ్జగేహాంకచయములు
చలదుదగ్రపలాశజాలతమిస్రముల్ హరిదేణనేత్రాసితాంశుకములు
కలితసుమధూళిసుమధూళి[5]వలయమౌయు
నికటఘటమానపవమాననికరసుకర
చలితఘనసారఘనసారసహితమహిమఁ
దనరు నప్పీట వాసనావనులు వనులు. 79

సీ. తావులు లేకున్నఁ దతరత్నశృంగచయంబులో లేమావు లరియు టెట్లు
మ్రోఁతలు లేకున్న ముగ్ధేందుకాంతమార్గములలో సెలయేళ్లు గనుట యెట్లు
చలువలు లేకున్న శాతమన్యవమణిస్థలులలోఁ గొలఁకులఁ దెలియు టెట్లు
మలయుట ల్లేకున్న మరకతోన్నతశిలాప్రతతిలో ననఁటు లేర్పఱుచు టెట్లు
జనము లన గొజ్జఁగులు[6]జాతి చఱులకుమికి
దొనలఁ గ్రేళ్లుబ్బి కొనలఁ దూఁటి జంత్ర

---

1 క-చ-సుధారలమున్ 2. ట-బూంచి *క-గిరిగూడ. †క-ట-యాళశ 3 చ-ట-మొగుపు
లు 4. ధూపోదయ 5. ట-ఫలయుఫలయు. 6 చ-జాఁది, ట-జాంచి.

ముల నిగిడి తుంపురుల్ చల్లు పూవునీటఁ
దనరువలిగొండ లనఁ గేళిధరము లచట. 80

ఉ. పచ్చసిరాజనంపుమడిపజ్జ బలాకలు చుట్టు నుండఁగా
నచ్చపుఁజెందొవ ల్వెలయు నాపురలక్ష్మికి భూతధాత్రి దా
నచ్చులపేరిహస్తముల నంచులముత్తెము లుంచి యెత్తుక్రొం
బచ్చలపళ్లెరంబునసుమాం దగునారతిదీవెలో యనన్. 81

సీ. తనసమీరణవృత్తి తథ్యంబు గావింప గణికావళీకారగరిమఁ బూని
తనగంధవహరూఢి తథ్యంబు గావింప నలసయానప్రౌఢి నలవరించి
తనజగత్ప్రాణత తథ్యంబు గావింప జనుల కామోదంబు సవదరించి
తనపృషద్వాహాఖ్య తథ్యంబు గావింపఁ జలువ లంతంతకు నంతరించి
తనమరున్నామకంబు తథ్యం బొనర్ప, ననమసాయక[1]సాయకాత్యంతతాంత
విగ్రహులమీఁదనవపుష్పవృష్టిఁ గురిసి, యాపురంబున మెలఁగు[2]మందానిలంబు.

క. ఆనగరి మేలు [3]దానవ, మానవతీసుచకురంగమదమకరీసం
తానతిరోధానవిధా, మానితతరవారి శౌరి మహిమోన్నతుఁడై. 83

క. ఆవనమాలికిఁ బట్టపు, దేవేరులు గలరు మదవతీమణు లెనమం
ద్రావెలఁదులలో మెఱుఁగుం, దీవెలవలెఁ దనరు రుక్మిణీసత్యలకున్. 84

గీ. శౌరి మిక్కిలి చనవిచ్చి సంతరించు, సవతు లందఱు లోఁగి యిచ్చక మొనర్తు
రందు రుక్మిణి గనియె ముకుందుకరుణఁ, జెఱకువిలుకాని సురలు జేజేలువెట్ట. 85

ఉ. [4]ఇక్కరగ ముజ్జగంబు నుతియింపఁగ బంధులు గారవింపఁగాఁ
జక్కనిముద్దులాని నెఱజాణని తెక్కమెఱుంగుఁబచ్చతా
పక్కెరతేజి నెక్కు[5]నవపంచశరుం గని భోజకన్య య
మ్మక్క యనంగఁ జాలు విభవాతిశయంబున పిట్టు[6]వీఁగుచున్ 86

ఉ. ఆచెలిఁ జూచిచూచి కడుపారఁగ ముద్దులపట్టిఁ గానఁగా
నోఁచనియింతిజన్మము గనుంగొన [7]రిత్త యటంచు సత్యభా
మాచపలాయతాక్షి పలుమాఱును దాఁ దను దూఱుకొంచుఁ జిం
తాచలచిత్తయై యుదవద న్మదిఁ గుందుచు[8]నుండ నత్తఱిన్. 87

1. (సంగరా), 2 ట-మందానిలుండు. 3. క-దుర్మదమానవతీ 4. చ-ఇక్కరణిం జగంబు 5. ట-నజభవ్యతరు చ-రతిభవ్యతరు. 6. చ-బి-వీఁగఁగన్. 7. ట-భ్రాంత 8. చ-నుండునయ్యెడన్.

— శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామసౌధమున కేఁగుట. —

క. ఒకనాఁడు నందకులనందనుఁ డా సత్యావధూటిధామంబున నా
హ్నికకృత్యంబులు దీరిచి, యకలంకామోదమానసాంభోరుహుఁడై. 88

సీ. ఒకకొంత యొరఁగినసికమీఁది ముడివువ్వు బొత్తులదోరయుఁ దాయెతులఁ జుట్టి
పన్నీటిచినుకులఁ బదనైననికరంపుఁ గస్తూరి వరతిలకంబుఁ దీర్చి
గంబూర మించి కదంబంబు చేసినపలుచనికుంకుమకలప మలఁది
చెక్కుటద్దములపైఁ జికిలివెన్నెలసోన లొలికెడుకట్టాణియొంట్లు దాల్చి
మెఱుఁగుఁజంద్రిక[1]గోణము చెఱఁగుడాలు
వలిపె[2]వలెవాటుదుప్పటి వెలికిఁ గ్రమ్మ
మినుకురవకెంపుఁబావలు మెట్టి క్రొక్క
యతివకై దండ యొసఁగ నొయ్యారమెసఁగ. 89

చ. పవడపుఁబిల్లవాఁగంబములపై నెలకొన్నపసిండిబోదెలం
జివురుచుకెంపుజాల్మదనచేతులఁ దార్చినవెల్వరాచటా
నవరనికేలుఁదామరలచాయలు సోరణగండ్ల ధూపపుం
బొవలు గమించు కేళిగృహమున్ బ్రమదంబున డాసి యచ్చటన్. 90

చ. అలఁతిగ నంటివేసం బొలుచు నారజపుం జగజంతరీకోదల్
గులుకుమెఱుంగుఁ గెంపుతటిగోళ్లనమర్చిన నాగవాసపుం
గొలుకుల జాళువాగొలుసుగోళ్లఁ దగుల్కొని వ్రేలుపచ్చటా
చిలుకలతూఁగుమంచమున శ్రీరమణుండు వసించునత్తఱిన్. 91

చ. చికిలికిరీటిపచ్చరపు చెక్కడపుంబని కీలుఁ జిల్కతో
రెక మగుపైఁడియానపదకంబున నుంచినపండుటాకులి
చ్చకపుటొయారము ల్వెలయ సత్య కరంబునఁ బూని వేడ్క నొ
క్కొకమడుపాయ్య నిచ్చుచు మృదూక్తుల నిట్లనియె న్మురారికిన్. 92

సీ. వినవినయపరంజబిరుదులయడపంబు గట్టఁ బాండ్యతనూకాంతతనయ
కళగలపచ్చకంకణముల కాళాంజి దాల్పఁ గోసలమహీధవకుమారి
చకచక మించువజ్రంపుటీనెలకుంచె వీవఁ గర్ణాటభూవిభుతనూజ
తళతళ వెలుఁగు రేవెలుఁగుటానును గిండి పూన మాళవధరాజానిపుత్రి

1. ట-గోణాము. 2. చ-గుప్పటిచలెవాటు.

యఖిలవైభవములమించినట్టినాకు, వాంఛిత మొకండులేదైన[1]వలయుఁదెలుప
విన్నవింపఁగఁ [2]దగినట్టిచిన్న కోర్కె, మనవి గల దాలకింపుము మనుజనాథ.

క. అని పలికి చొప్పతుదల, న్ననుసిగ్గు దొలంకఁ దనుఁ గనుఁగొనుసత్యా
వనితతలఁ బెటిఁగి చూచు, ల, ననుపమ వాంఛితము లొదవ హరి కరుణించెన్.

క. జలజాతాక్షికి నంతట, నెల మసలెం జన్నుమొనల నీలిమ దోఁచెం
దెలు పెసఁగె మేనఁ గోర్కెలు, దలకొనియె న్నిదురమిగులఁదావలమయ్యెన్.

క. నవలావణ్యాకర మగు, నవలా నెన్నడుము బలిసె నడ జడనయ్యెన్
లవలీపల్లవలీలల, నవలీల జయించెఁ జెక్కు లవదాతరుచిన్. 96

ఉ. నిద్దపుసన్న నెన్నడుము నింగి పరిస్ఫుటవృత్తిఁ బూనె లే
నిద్దర [3]పైకొనందొణఁగె నిర్మలలోచనవారిజాతముల్
గద్దరిచన్నుజక్కవ మొగంబులఁ గప్పు దొలంకసాగె న
మ్ముద్దియ చంద్రభాను నవమోహనసంపద మేనఁ దాల్పఁగాన్. 97

సీ. అంతరస్థితరాజహంసాగ్రకాస్తిఁ గాంతమానస ముత్కళికలు వహింప
[4]నారపద్మిని సరసాంతరంగసరసి, సరణి కాంగోళనము గల్గె నరుదుమెఱయ.

గీ. చంద్రభానూదయము సమాసన్నమైనఁ
బ్రాచిఁ గనుపట్టు కాంతివైభవ మనంగఁ
జంద్రభానూదయము సమాసన్న[5]మైనఁ
బడఁతిమొగమునఁ గనుపట్టెఁ బాండిమంబు. 99

[6]శా. లోకప్రస్తుతచంద్రభానుకలితాలోకాత్మ నాధానురా
గైకప్రౌఢిమఁ జంద్రభానుకమనీయాలోకసంపన్న యౌ
నాకళ్యాణికి సత్యకు న్నెనయ సిద్ద్వైకచంద్రప్రభా
సాకల్యంబును బూనలే కెసఁగునాశర్వాణియు న్వాణియున్. 100

మ. ఒకనాఁ డంతట యాదవేంద్రుహృదయం బుబ్బంగ సౌభాగ్యసూ
చకనిర్వక్రగతిన్ శుభగ్రహము లుచ్చస్థంబు లై భానుచెం
తకుఁ బోకుండెడుసన్ముహూర్తమున నాతన్వంగి గాంచె న్సుతు
న్సుకుమారు న్సురలోకదుందుభిరవస్ఫూర్తుల్ విజృంభింపఁగన్. 101

మ. కమలాధీశ్వరుఁ డంత గర్గముని యుక్తప్రక్రియన్ జాతక
ర్మము గావింపఁగ నాత్మసూతి కఖిలప్రహ్లాదకాక్షీణధా

---

1. చ-స్వామికెపుడు. 2. చ-ట-తగినది 3. చ-ట-గైకొనం 4. ట-ఔరసపద్మినీరసనాంత రంగ, చ-ఔరసపురపద్మి 5 చ-ట-నాగుట 6 ఈపద్యము ట-లో లేదు

మమునకల్మిం దగఁ జంద్రభానుశుభనామం బుంచె ధాత్రీసురో
త్తమమిత్రప్రియబంధువర్గహృదయోత్సాహంబు దీపింపఁగన్. 102

కం. తలయంటి జలకమార్చి, కలకంఠీమణులు నుదుటఁ గాటుక నిడి పొ
త్తులలోన నుంచి కూరిమి, చెలఁగఁగ నానాఁటఁ బ్రోదిసేయుచుఁ బెనుపన్.

ఉ. భూరమణాత్మజుండు నునుఁబొత్తులలోఁ దలయెత్తి యాడుచున్
బోరగిలంగ నేర్చెఁ బువ్వుఁబోణులు జోలలువాడ వీనులం
జేరుప నేర్చె నెన్నొసలి చెక్కడపుంబనిరావిరేక చే
సారెఁ దెమల్ప నేర్చెఁ గనుసన్నల నవ్వఁగ నేర్చె నల్లనన్. 104

[1]చ. పొలఁతులు మోవి గుల్క కనుబొమ్మల నిక్కులు దోఁపఁ జూత్కృతుల్
చలిపి యుదల్చిన న్నగు నెలం జెయిసన్నలఁ బిల్వఁ దొట్లపైఁ
గొలఁదిగ వ్రేలురత్నమయగుచ్ఛముఁ దప్పక చూచు నక్కనం
గలపులిగోరు లాల దొలఁక న్వదనంబున నుంచు నెంతయున్. 105

శా. కేలం బట్టిన కెంపుటాగొలుసులం గించిచ్ఛిరోరోజదో
ర్మూలచ్ఛాయలు కుందనంపురవగుంపు న్నింప బాలు నవ్వచో
లాలిత్యంబున నిద్రపొమ్మనుచుఁ దొట్లం బెట్టి జోకొట్టుచున్
లాలోలాలి యటంచు నూఁపుదురు జోలల్పాడి లీలావతుల్. 106

మ. అలసంశ్యోదితుఁ డొయ్యనొయ్యఁ గమనీయావ్యాజనాగ్ర్యఖగుణ్
గలుకు స్నేర్చె ధరాప్రసాధనముతో నెన్నం గనుపొందు[illegible]
ర్మలకీలం దగఁ జంద్రభానుఁడు చరింపన్నేర్చె సద్వర్ణ[illegible]
జ్జ్వలవృత్తిం గళలెల్ల నేర్చె విధుసంజ్ఞాతుండు సౌమ్యస్థితిన్. 107

శా. నానాఁటం బురిమొక్క సంగముల సందం బై యురఃపీఠి వి
వ్పానం జేతులఁ గండెముల్ దిరిగె లో నూహించె శృంగారలీ
లానందంబుల మానసంబు నడ నొయ్యారంబు దీపించెఁ గ
న్గోనల్ వింతలు[3]పూనె రాసుతునకు న్నానాఁగుఁ బ్రాయంబునన్. 108

మ. కులుకుం జంద్రికపూరుమాలు కొనచుంగుల్ద్రాల బంగారుచి
లుఁగులగోణాము చెఱంగు మించుకటిసేలాగుప్పటిం గట్టి పొం

---

1. 2. టి-లోశివు. 3. చ-ట గో-

గళుకున వ్రజపుఁ గీలు చేసరవణిం గన్పట్ట నారామవీ
థులలోఁ దాళము పూని యాకొమరుఁ డాప్తు ల్వెంటరాఁ ద్రిమ్మరుర్.

[1]చ. ఉడిగపువారు చే సగతు లూనుచుఁ బజ్జలఁ జేరి పాద పా
వడెయలిరా గెనాంగద లెస్సామి యవహో జతనయ్య యంచు నెం
బడిఁ బలుమాఱు నెచ్చరిక వల్కుచుఁ గుల్కుచు రా హుమాయిత
త్తడి దుమికించుచుం జను నతండు వయాళి హయాళి గొల్వఁగన్. 110

క. తనకూర్మిసఖుఁడు సాత్యకి,తనయుం డగుపిజయులోలుఁ దగఁగూడి జగ
ద్వినుతుఁ డతఁ డట్లు మాధవు,నెనసినమకరాంకు[2]పగిది నింపొందుతఱిన్.

సీ. సర్వతోముఖమార్గసంచారియగు వాఁడుతన ప్రజల్ దనివోందఁదలఁచు వాఁడు
భూదారవిఖ్యాతి భూషితుండగు వాఁడుహితుసయక్కులుసైయెనఁగువాఁడు
బలిగర్వసర్వస్వభంజనుండగువాఁడు పూనిర దప్పని రూఢిఁబొల్చువాఁడు
ధర్మాభి[3]వర్ధనతత్పరుండగు వాఁడు పరుపీటెసిగు లేటఁబట్టువాఁడు
వినుతసర్వజ్ఞతాస్ఫూర్తి వెలయువాఁడు,హాదువాళింప నేర్పరియైనవాఁడు
దనుజలోకాభియాతి సంతతవిభూతి,నవని యేలుచు నొకనాఁడహర్ముఖమున.

మ. పలుమాఱు న్నముఖా యటంచుఁ బలుదబ్బ ల్పూని వేర్వేఱ ది
క్తులరాజన్యుల నెల్లఁ గంచుకులు నక్కాణింప సాత్రాజితీ
లలనాభర్త జగాహజారమున జాళ్వాసింహ[4]పీఠంబుపైఁ
గొలువుండెం గురు[5]పాండవప్రభులు కింకుర్వాణులై యుండఁగన్. 118

— * నారదాగమనము. * —

సీ. స్వర్గాపవర్గము ల్పవదరించినబిరుదము నాఁగ మహతి యంసమునఁ దనర
నమితతపోనిధానముఁ గాచుభుజగనాయకుఁడు నా యోగపట్టిక యొనంగఁ
దనుకాంతి వెడఁదహస్తమున వాలినసిశానేత నా స్ఫటికకుండిక చెలంగఁ
గంజపిభ్రాంతిఁ జెంగట డాయు తేంట్లు నా వలకేల నలినాక్షవలయ మమర
నారముఁడు గానఁ బెనఁగొన్న నన్యచంచ,లాలతలకై వడి జటాకలాప మొనఁగ
నపుడు దివినుండి యుట్టిపడ్డట్లు వచ్చె,దివిజసంయమి హరిసభాభవనమునకు.

క. ఈరీతి నరుగుదెంచిన,నారదునకు నెదురుగాఁగ నడతెంచి నమ
స్కార మొనరించి యుచితా,చారంబుల నతిథిపూజ సలుపుచు నంతన్.

---

1. ట-లో నీపద్యములేదు 2. చ-కగణి 3. చ-ర్ధన. 4. ఛ-పీఠంబునన్ 5. చ. పాండ
వాధిపులు ట-పాండవాదిులు.

గీ. స్వర్ణమయపీఠమున మునీశ్వరుని నునిచి, యతని యనుమతిఁ దాను నర్హాసనమును
నధివసించి కృతాంజలి యై మురారి, ప్రబలజలధరగర్జిత[1] వాక్పటిమఁ బలికె

సీ. మానిమార్తాండ నీమహితపాదనిషేవ మానసకపంకసమ్మార్గ మడఁచె
యతిశక్ర నీదుకళ్యాణధామప్రసంగతి సుధర్మావాప్తిఁ గఱపె నాకు
ప్రతిలోకచంద్ర నీరాక మద్వీక్షణోత్పలముల కామోదములు ఘటించె
మునిసార్వభౌమ నీఘనహస్తలాలనం బసమదానసమృద్ధి నొసఁగె నాకుఁ
బారికాంక్షిహర్యక్ష నీభాసమాన, గుణసమున్నతి యున్నతకుంభినీశ
గర్వనిర్వాపణధురీణుఁగా నొనర్చె, [2]నన్ను భవదీయవైభవం బెన్నఁదరమె.

క. అన విని నారదుఁ డిట్లను, వనజోదర నీవు [3]నోరునివైఖరి నీచో
ప్పున నన్ను వినుతిసేయం, జను నే నినుఁ బొగడఁ గమలసంభవువశమే. 118

గీ. అఖలసంయమివరులు బ్రహ్మాదిసురులు, ప్రస్తుతింపఁగ వసుమతీభార ముడుప
యాదవాన్వయమునఁ బుట్టినట్టినీవు, మతిఁదలంచిన నారమాపతివి గావె. 119

[4]మ. స్తనపానం బొనరించుచో శిశువునోజం బూతనాక్షీరజీ
వనకీలాలవిషంబు లొక్కటుగ గుర్వారస్థితి న్నీవు గ్రో
లిన నేకార్థవిబోధకంబు లయి పొల్పొంగాదె తత్క్షీరజీ
వనకీలాలవిషంబు లవ్వదము లవ్యాజప్రభావోదయా. 120

మ. సురలోకేంద్రదపీయుత్తకల్పజలదస్తోమంబు లొక్కుమ్మడిం
గురియం ధేనులఁ బ్రోవ నెత్తవపు డాగోవర్ధనోద్యద్ధరా
ధర మింపొందదె నీభుజార్గళమునం ధారాధరప్రక్రియం
[5]హరి నీవెప్పుడు నాదివర్ణము గురుఖ్యాతిం గటాక్షించుటన్. 121

ఉ. క్రుంగినకాళియోరగము [6]కుక్కటివేరు భుజార్గళంబు లు
త్తుంగతరప్రకాండములు తోరపునవ్వులు పూలు నర్తనా
సంగచలద్విరోజములు షట్పదపంక్తులుగా సురద్రుమీ
లం గమలాక్ష కోరినఫలంబు లొసంగవె [7]మెట్టివారికిన్. 122

[8]క. ఏపట్టునఁ గువలయపీడాపహృతి యొనర్తు నను చు యదువంశమునన్
దీపించియుఁ గువలయపీడాపహృతి యొనర్పఁ జెల్లునయ్యా మురారీ 123

---

1. క-ట-వాక్ఛటిమి. 2. ట-నన్న. 3. నరుని వైఖరియన.టలెస్స. 4. ఇదియు దీనిక్రిందిపద్యము-టలో లేవు. 5. క హరినీ వెప్పుడునాదివర్ణగురువిఖ్యాతిన్ 6 క. కొమ్మలునీడు. 7. చ. ట. తప్పియాశ్రితాళికిన్ 8. ట-లో నీపద్యములేదు.

క. అని విన్నవించి యతఁ డో, జనార్దనా యివ్వి డేను సవసవగా నే
ర్చినపాటి యొక్క-గీతము, వినిపించెద నంచుఁ జేతి[1]వీణె చెలంగన్. 124

క. సరిగమపధనిసమాఖ్య, స్వరసందర్భంబు మెఱయ సారెలమీఁదం
గరమిడి గమకము లేర్పడ, మొరయించుచుఁ గొన్నిగీతములు వలికింపన్.

సీ. ఒకలేమ యతనికి నుద్ది లేదని యిచ్చుకరము నా మదు పొందుకడకుసాఁచె
గేయ మాఁ గాదన్న గెలువఁగొంగిచ్చెనాఁబావడయొకయింతిబయలొసంగె
నువిద యొక్క-తె మెచ్చి యొసఁగూనెనాఁజామరంబెత్తి వంచనేరకవసించెఁ
బరులవిద్యలు బరాబరిసేయుతెలిఁగు నా సుదతియొక్క-తె మోడ్పుసురటివిసరె
నిట్లు కొలువుననున్నపూర్ణేందుముఖులు, సమహితాశ్చర్యపరవశస్వాంతలైరి
హరియుఁ గన్నుల చెవులుగా నాలకించె, నాతపోధనుమహతీరవామృతంబు.

శా. ఔరా మీటు బళీరె కంపిత మహాయాందోళితస్ఫూర్తి యో
వహోరే మూర్ఛన బాపురే శ్రుతులు మే లుల్లాసితప్రౌఢి మ
ఝ్ఝారే లీనము చాఁగురే స్ఫురితముల్ శాబాసు ధా ళంచు స
త్కార్యారూఢప్రమదోన్నతి న్సురహరుం డాలించి వర్ణించుచున్. 127

గీ. హృద్యతరతద్విపంచికావాద్యవిద్య, [2]నభ్యసింప మనఃకుతూహలము పూని
తనదుచెంగట [3]నలరువైదర్భికూర్మి, సుతుని సత్యా[4]తనూభవుఁ జూపి పలికె.

క. ఓవాచంయమి కొన్నాళ్లిక్కడ నధివసించి యీబాలకులం
దావకశిష్యులుగా దయఁ, బ్రోవు మన న్ముఖసరోజమున నగవొలుకన్.

శా. అంగీకార మొనర్చి [5]మౌనివరహర్యక్షుండు వా రిద్దఱన్
సంగీతాభ్యసనైకతత్పరులఁ జెంతం జేరఁగాఁ బిల్చి త
న్మాంగళ్యాచరణం బొనర్చి కవవీణ ల్గూర్చి కౌతూహలం
భంగప్రౌఢ నుపక్రమించె శుభదప్రఖ్యాతలగ్నంబునన్. 130

సీ. సప్తస్వరములమూర్ఛనలు తప్పకయుండ గుఱుతుపట్టుటకునై కొన్నినాళ్లు
సూళాదితాళము లొనగియ నలంకారగుంఫనం [6]బొనఁగూర్పఁ గొన్నినాళ్లు
వాగ్గేయకారవిరచితగీతంబులు [7]గుక్క-వట్టుటకునై కొన్నినాళ్లు
గౌళనాటవరాళికాముఖ్యరాగము లొక్క-దలేక పలికింపఁ గొన్నినాళ్లు

---

1. చ. ట. పీణియగెలఁగన్ 2 చ. ట. అభ్యసింపఁగుతూహలమాత్మఁబూని. 3. చ, ట, నడరు. 4. చ.ట. తనూజుని 5 చ. ట. యామునికులాధ్యక్షుండు 6. ట. బొనరింప. 7. చ-ట-గొంకులేక సహింపఁగొన్నినాళ్లు.

వన్నియప్రబంధములుమీటఁ గొన్నినాళ్లు
[1]గౌరి గాయంబు లాదవింపఁ గొన్నినాళ్లఁ
గాఁగ వారల కాజగరాగతిపసి
నిరుపమవిపంచికాప్రౌఢి నేర్పి[2]యపుడు. 131

శా. ఆ లేఖవ్రతి మున్ను రుక్మిణికి సత్యాత్రివ్వకిం బూలకై
కైలాటంబులు దా నొనర్చుట మొదల్గా నెక్కుడై జాతర
జ్వాలాశాంతి యొనర్చుకున్కి. మిగుల న్నంతిప్పుఁ గై యప్పడ
బ్బాలుర్ దత్సుతు లాట నెమ్మనమున న్భావించి సోత్కంఠులై. 132

ఉ. ఆహరిసూను లిద్దఱు మహామతిమంతులు గాన సంతతో
త్సాహముతోడ నొండొరులచందము మెచ్చక వల్లకీకళా
దోహలులై చెలంగఁ గని తోడనె వారికి వాదువెట్టఁగా
నూహ యొనర్చి యందు మఱి నొక్కనిఁ గైకొని వీణనేర్చుచున్. 133

—. నారదుని పక్షపాతము. *—

గీ. ఆకిటుకు గూటిపఱిచి గయ్యాళితపసి, యెంత ప్రియములు సెప్పిన నియ్యకొనక
చంద్రభానుని పేరన్న సైఁప కట్లు, పక్షపాతంబు మీఱ నుపేక్ష సేసె. 134

సీ. సారెలు బెళకినఁ జక్కఁజేయు మటన్న నిదెవత్తు నిలుమని నదికి నేగుఁ
దంత్రు లూడినయవి తగఁ గట్టి యిమ్మన్న జపవేళ యనుచు నిశ్చలతనొందు
శ్రుతు లెల్ల డిగ్గినచోఁ గూర్చి యిమ్మన్న దేవపూజావిధి దీర్చెద నను
నాలాపరక్తికి మేళవింపు మటన్న ధ్యానవేళ యొకింత తాళు మనును
మఱియు నేమాట యడిగిన మమత లేక, చెంగిచెంగి చరించునాచేష్ట లెల్ల
మానివరుపక్షపాతంబు గా నెఱింగి, చంద్రభానుఁ డసూయావిచారుఁడగుచు.

క. ఒకనాఁ డామునిసాగర,సికతాస్థలి నొంటి జపము సేయఁగఁ దనలోఁ
దుకతుకఁ దాళఁగలేకచ,టకి సత్యాత్మజుఁడు చని నొడివెను మృదూక్తిన్.

శా. అయ్యా నీవు లతాంతసాయకునిపట్టై వల్లకీవాద్యముల్
నెయ్యంబుం బ్రమదంబు నేరుపడ [3]నిర్నిద్రస్థితిం దెల్పి స
న్నయ్యాటంబుల నిద్రవుచ్చితి రహస్యం బేమియుం దెల్పవే
దయ్యా యేనపకారినే తెలుపరాదా నాకు నాచందముల్. 137

1 ఈచరణము క-లో లేదు. 2. చ. ట. నేర్పి నెఱపి. 3. చ. ట. నిస్తంద్రుండవై తెల్పి.

సీ. ఎదుటఁ బిన్నట నైన నెప్పుడేనియు భక్తి సేయనే నన్నింత సేయనేల
యేయెడ నీ వానతిచ్చినదాస్యంబు సేయనే నన్నింత సేయనేల
[1]నిత్యకృత్యంబుగా నీపాదసంసేవ సేయనే నన్నింత సేయనేల
కలనైన నీమూర్తిఁ గన్నఁగొన్న వినయంబు సేయనే నన్నింత సేయనేల
భావవాక్కాయకర్మము లీనవశంబు, సేయనే నీవు నన్నింత సేయనేల
సవతిబిడ్డల కిట్లు మత్సరముఁ బెంచి, చివ్వ యొనరింప నింత సేసితివి గాక.

క. అని యిట్లు పలుకుపలుకు, ల్వ్వని తనయత్నంబు కనుఫలించె ననుచు న
మ్మునిని యలరి రిత్తబొమముడి, గొని యప్పుడు తెచ్చికోలుకోపముతోడన్.

మ. తగు నయ్యా నను నిట్లు పల్కుటకు సత్యానందనా నీవు ము
న్నుగ నీవీణియ మీటి యీశ్రుతులసంధు ల్గూర్చి యీశుద్ధసా
ళగభేదంబు లెఱింగి యీసకలమేళప్రాప్తము [2]ల్నేర్చి యుం
టిగదా పెక్కులు పల్కనేల బళిరే నీశిష్యతల్ చేకుఱన్. 140

[3]మ. మరుఁ డెంతేనియుఁ దెల్పినం దెలియు నీమార్గంబు నీకంటె మా
సరివా రొమ్మున నమ్మగట్టుకొని యాసాయంప్రభాతంబు ని
ద్దురయుం గూడును మాని తెల్పినను నీదుర్బుద్ధి యిట్లయ్యె నెం
తు రె మానేరమి గాఁగ నిట్టి వకటా ధూర్తస్వభావంబునన్. 141

క. తగ వెఱుఁగలేక యిటువలెఁ, దెగువరవై పలుక నీకె తీరెనొ కుసుమా
శుగునకును నీకు నిపుడే, జగడంబులు సేయఁగా నిచట నిల్చితినే. 142

సీ. చెల్లఁబో నీచేతివల్లకీరత్నదండము దాల్ప యోగదండంబె మాకు
[4]నయ్యయో నీచేతియసమవిపంచికగవిసెన లాక్షాయకములె మాకు
నకట నీచేతియలపరివాదినీతంత్రీలతలు జన్నిదములె మాకుఁ
గటకటా నీచేతికచ్ఛపీణియకాయ సలిలపూరితకమండలువె మాకు
బాపురే నీకు విద్య నేర్పంగవలసి, వడినవా పెల్ల నుగ్రతపంబె మాకు
హరిహరీ నిన్ను నిట్టిదుష్టాత్ముఁ డౌట, నెఱుఁగలేనైతి విడువు మిదేడగోడవ.

క. అనలినాత్మునుఁ నేర్పుము, గానమ్మని ప్రియము చెప్పఁగా [6]బాలుఁడుగా
పోనిమ్మని యే నిందుకుఁ, బూనినఫల మబ్బెఁ జాలుఁ బోపొమ్మనినన్. 144

1. చ. లో నీచరణము. నాల్గవదిగా నున్నది. ట-లో నీచరణమునకు మాఱు 'పోరామి చెడకుండ గారాముతో భక్తిసేయనే నన్నింతసేయనేల' అని కలదు. 2. చ. చూచి యుం. 3. క-లో నీపద్యము లేదు. 4. ట. నయ్యరో. 5. చ-తంత్రీక ల్పలుజన్ని దములె 6. ట. మొకమాటన్.

ఉ. ఆయదురాజసూనుఁ డొకరాఁడఁగ నులుకుచు విన్నఁబాటుతో
నాయెడ నుండఁగా నళికి యల్లన నైజనివాససీమకున్
డాయఁగ వచ్చి యాత్మనికటస్థితుఁ బ్రాణసఖాగ్రగణ్యు నై
నేయతనూజుఁ గాంచి మది నిండిననెవ్వగతోడ నిట్లనున్ 145

ఉ. లోకమునందు నోవిజయలోల కటా యిఁకవంటిదిట్టప
ల్గాకి[1] మునీశ్వరు న్వెదకికంటిమె యే నిపు డేగి గానము
న్నా కొకయింత తెల్పు మని న[2]న్మను జేసినపక్షపాతముం
గాక పొకాలు మంచుఁ గలఁకం బలికెం బనిలేనిపాటకున్. 146

మ. అరయ న్వీణకుఁ దాన బ్రహ్మకొడుకే హంకారము ల్గాక తుం
బురు విశ్వావసు శంబళాశ్వతరు లుద్భూతప్రభావోన్నతు
ల్పరికింపం దనుఁ బోలలేరె యిఁక నేనా యావితాజాలి దే
వరనైనం గని కొంతు నిందొకరిచే వీణాప్రవీణత్వమున్. 147

క. అని సాత్యకితనయుఁడుఁ దానును దుంబురువలన నఖిలనుతవీణావా
దనవిద్య నభ్యసింపఁ, జనుటకు మార్గంబు[3] వెదకుసహాయమునందున్. 148

సీ. కాసారతప్తోర్మికాసారపరిఖిన్నసారసం బున్నాళసారసంబు
భానవజ్వలనోగ్రభానవజ్వలనార్తకువలయం బామ్లానకువలయంబు
ఘనసారసౌరభఘనసారకృతవల్లిపీజనం బుద్భ్రాంతవీజనంబు
వారణసైరిభావారణాక్షుభితనీరాశయం బలననీరాశయంబు
పాటలలతాంతమంజరీపాటలంబు, దారుణాధరాఘరాగసదారుణంబు
ధూమలలితాటవీవహ్నిధూమములం బుదగ్రతపనాతపము మించె నాతపంబు.

[4]చ. పుడమి మహోగ్రతాపమునఁ బొక్కఁగఁ బాదము లూఁది త్రొక్కఁగా
జడియుచు భానుఁ డేగ దివసంబులు దీర్ఘము లయ్యె నర్థితో
నడరె మరీచికాచయము లయ్యనునార్తిసహింపలేక వే
యడుగులకు న్మడుంగు లెనయన్ దినలక్ష్మి దొమునద్ద్వనో యనన్. 150

[5]క. బీరెండల జలజంతువులు, దారిన యాందోవహుండు తపాతపాచే ని
ట్టూరుపు పుచ్చెనన సెగ, బేరినప్రత్యగ్గిశానసమీరము విసరెన్. 151

1. ట. తపస్విమున్వెదకి. 2. క. ట. న్మనిచేసి. 3. చ ట. వెదయు 4 5. ట-లో నీపద్యములు లేవు.

క. మిటమిటనికటికిమెండం,[1]బటపటపటఁ బగిలి పాయవడినవెదురులం
బుటమెగయుచు ముత్తియము, ల్చిటిలినగతి నాడె శౌల్మలీతూలంబుల్. 152

[2]చ. అనలుఁడు శేలినప్రమద మైనప్రభం [3]గెడగూడి యుండి వే
గ నతఁడు దారుణాశుగముఖంబుల వేఁడిమిచూప భీతిచేఁ
గనలుచు ధూమదామమిషఁ గైశికము ల్చెదరంగఁ గానకుం
జనియె వనం దనర్చెఁ దరుసంధుల దావహుతాశకీలముల్. 153

చ. సవిత్రుమయూఖము ల్మెతలసందులఁ దూఱుట యొప్పె దేహసం
భవ మగునట్టిడప్పి యడఁపన్ ధరఁ గల్గుమహానదీనదాం
బువు నెడఁ గ్రోలియుం దనివిఁ బొందక భానుఁడు ధారిణీతలం
బవిలిచి భోగవత్యుదక మానఁ గరంబులు సాఁచెనో యనన్. 154

[4]మ. తరణిగ్రాహహుతాశహేతి ఫణిఫూత్కారార్చిఁ గాంతారదు
స్తరవైశ్వానరకీలఁ దప్తవధికశ్వాసాగ్నినర్కాంశువి
స్ఫురణం గ్రూరతపంబు సైఁచి యచలాంభోజాక్షివాత్యావిస్ఫు
త్వరధూళీపరిపాటి విష్ణుపద[5]పద్యం బొందె నందంబుగన్. 155

చ. వికచముఖాబ్జము ల్మొగుల వేణులు దూలఁగ నూర్ధ్వకాంచిహాం
సకవితతు ల్గొలంగ రవిబారి నజీవనలై తరంగిణీ
ముకురకపోల లెల్లెడ సముద్గతతాపము సొందఁ గ్రమ్ము ఘ
ర్మకణికలో యనంగఁ జెలమ ల్గను నధ్వగకల్పితంబు లై. 156

మ. ఘనతాపంబున జంతువు ల్మొగుల మేఘశ్రేణి [5]లే కెందునుం
జనునే నీనిమహార్తి యంచు విధి తత్సామగ్రిఁ గల్పించె నాఁ
దనరున్ దావమునం బొగ ల్వ్యజనబృందవ్యాప్తి వాతూలముల్
మనుజాంగంబుల ఘర్మతోయము లినాశ్మశ్రేణికా దేజమున్. 157

శా. ఆవర్తానిలముల్ పరిభ్రమణవిద్యాప్రౌఢి సన్మార్గమ
ధ్యావాసంబులు గాంచుట ల్తెలిసి యూర్ధ్వవ్యాప్తి న్సుపర్వోరువం
శావిఖ్యాతవిచిత్రభవ్యవనమం దావిద్య సాధింపఁగా
నావేశించినరీతి మందపవమానాంకూరముల్ ద్రిమ్మరున్. 158

---

1. చ. పటపటమని 2. ట-లో లేదు. 3. చ జతగూడి. 4. 154, 155, 156, 157, 159, 160 పద్యములు ట లో లేవు. 5 చ గాకేఖిటన్

క. ధారాగారప్రతిమా, కారార్పితయంత్రవారికణములు దనరెం
బేరెండ నచేతనులశ, రీరములను జెమటజడి కురియుచందానన్. 159

సీ. అతికాల సెగ సోఁకి చుఱుకనఁగాఁ జెట్లబడి త్రోవ నడిచిరి పథికు లెల్ల
బలునప్పిచే నాలుకలు వెల్వడఁగఁ జాఁచి దగదొట్టి పడియుండె మృగములెల్లఁ
బొదలలోఁ దలఁ దూర్చి యొదిఁగి సారెకు శీకరములుచిఁదెడు సింధురమ్ములెల్లఁ
దరుకోటరములలోఁ జుడిఁగి కన్నులమోడ్చి తెలిసిక రవిఁజాచెఁ బులుఁగులెల్ల
నుష్ణరము లేచు కెందూళిచప్పరములఁ
బాటలవిభావిభాసితాంబరము మెఱయ
నురిదిబలుగాడ్పు వేఁడినిట్టూర్పు లొలయ
శ్రాంతలై యుండి రవుడు దిక్కాంత లెల్ల. 160

ఉ. చక్కెరచింతపం డొడిని నంజెట నేలకిచద్ది మాళిపైఁ
జెక్కినకారుగాకు వలచే జలకుండిక వీజనంబు వే
ఱొక్కకరంబునం దుఁ బదయుగ్మమునం బిగివాళ్లు గల్గి న
ల్దిక్కుల నధ్వగుల్ బడలి త్రిమ్మరి రట్టకడిందియెండలన్. 161

చ. పరఁటులపేరి పెన్బడియుపట్టుల సిరము లుంచి యచ్చటం
దరుణులపేరిదీమములు దార్చి తదీక్షణరాజిపేరి పే
నురులు ఘటించి పాంథమృగయూథము లోపఱుపం దలంచి క్రొ
వ్విరిపిలుబోయ తాఁ బను వేఁటపొలంబు లగు న్బ్రపావళుల్. 162

చ. ఇరుగడఁ జిమ్ముధూమములపయిం దొలఁకం బుప్పునీరు పచ్చక
ప్పురమును మేళవించి మొఱుఁ బూసి చందనవ్యజనానిలచ్ఛటల్
నెరయఁగఁ గేళికృత్రిమధునీతటులం గలవట్టివేళ్ల చ
ప్పరములఁ బవ్వళించి నరపాలురు నిద్దురఁ జెంది రయ్యెడన్. 163

శా. ఆవేళ న్మృగవైరినందనుఁడు శైత్యాకాంక్ష నంభోధివే
లావిస్తీర్ణలవంగికాలవలికైలామాధవీకాయమా
నావాసాంగణసైకతస్థలములం దాలోలకల్లోలడో
లావిశ్రాంతమరుత్కిశోరజనితోల్లాసాప్తి నుండె న్రహిన్. 164

మ. వ్రణతాభవ్యవిదార దారుణకరజ్యోత్కారివార వా
రణసంగత్యవతాగ ... నగద్రోణప్రసూమాధారి ధా

రణవన్మానససార సారసనుహృద్రమ్యోజ్జ్వలాకార కా
రణశూన్యోక్తివిహార హారహారవిభ్రాజద్యశోవైభవా. 165

క. దహరాశ్రితరాజితచిద్గ్రహరాజ హరాబ్జనుత జరాజననరుజా
రహిత యజరహితయతిజను,రహితాల్ప యనల్పధృతిజితాబహిరహితా. 166

పృథ్వి. సదాశయ సదాశయాంబురుహసంస్ఫురత్తుండికా
మదచ్యుతిమదచ్యుతశ్రుతిగమప్రసన్నాత్మకా
పదానతపదానతత్పర యపారబోధార్థికా
ముదాత్తసముదాత్తసత్త్వగుణ ముక్తికన్యాభికా. 167

గద్యము. ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయయోగీంద్రచంద్ర చరణారవిందవందనసమాసాదిత సరసకవితారసోదాత్త దత్తనామాత్యసోదర్య మల్లనమంత్రివర్యప్రణీతం బైన చంద్రభానుచరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

చంద్రభానుచరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమాహురనగరోన్నత, భూమీధరశిఖరనిలయ భూరిసుగుణ ల
క్ష్మీమహనీయాభ్యుదయ సు,ధామధురకథాభిధేయ దత్తాత్రేయా. 1

వ. అవధరింపు మాసమయంబున

సీ. చిలుకంపపాదికిఁ దార్చిననెమ్మిపురిజల్లి చేనెక్కిడినచేగ సెలసుపిల్లు
గట్టిగా దట్టిగాఁ గట్టినపులితోలుఁ గుడివంక దోఁపినకుఱుచపిడెముఁ
[1]బెరదఁ జేర్చినపికిలిసగావులచేసుఁ గుడిసంది గురిగింజకుట్టుదండ
జుంజుఱుసికమీఁదఁ జుట్టినతలముళ్లు దట్టిలోపల నఱపెట్టుచుట్ట
కోరమీసలుమిడిగ్రుడ్లుగునుకునడుపు, బెదరుఁజూపులుఁగఱిమేనఁగదురుకంపు
వలుదయోరచ్చులునుగల్గినచ్చెనెఱుకుపాళెగాఁడొక్కఁడాచంద్రభానుకడకు.

గీ. వచ్చి సాష్టాంగ మొనరించి తెచ్చినట్టి, కానికలు మ్రోలనిల్పి దాఁగలుగనిలిచి
సారె నవి యెల్ల వేర్వేఱఁ బేరుగ్రుచ్చి, ఘనఘటాఘుర్ఘురధ్వానగరిమఁ బలికె.

సీ. ఈవచ్చిబదనిక లేపాటి నూపినఁ దఱుముసింగం బైన వెఱచి పోవు
నీవీలిగఱికోల లేపాటి శాఁడిన గజమ్ము లైనను జాఁపకట్టు గుంలు
నీపాఁపతల కెంపు లేపాటి గన్నను గబ్బిబెబ్బులి యైనఁ గళవళించు
నీపెద్దవిలుమ్రోఁత లేపాటి విన్నను కొవ్వుకోలం బైనఁ దప్పనుఱుకు
దేవ యీతఱి వానిలో నేవిపేరు, గ్రుచ్చినను జాలుఁజనుఁగలగుండువడుచు
గండభేరుండవాహరిగవయశరభ, ఖడ్గములు నాఁగఁ గలుగుమెకంబు లెల్ల.

శా. సామీ దేవరపేరు సెప్పికొని యీసంద్రంపుఁ బెన్గోనలో
గీముల్ గైకొని చుట్టపక్కములతోఁ గీడెన్నఁడు న్లేక మా
భూమిం గల్గినవేఁటతోడఁ గడుపు ల్బోరింతు మింతేనియుం
బూమె ల్మామదిలో నెఱుంగక దినంబుల్ ద్రోతు మిచ్చోఁగతిన్. 6

క. దేవరకు వేఁట వేడుక, గావలసిన నిపుడ రమ్ము కానలఁ దఱచై
యేవంకఁ జూచినను దగఁ, బోవఁగలే కాడనాడఁ బొరలుమెకంబుల్. 7

1. ట. పిరిదండఁజేర్చిన.

[1]ఉ. ఏమని చెప్పవచ్చు జగతీశ్వర యాశ్వరుఁడే యెఱుంగు న
య్యామని బంటచేల [2]డిగి హావళిసేయు మహామహీజముల్
భీమనిశాతదంష్ట్రికల బిట్టగలించుచు నేకలంబు లా
హా మనవచ్చునే యవి మహారభటిన్ సెలకొట్టి రొప్పినన్ 8

క. మిలమిలనిగోళ్లఁ జిలువలు, గులగులలుగఁ గొట్టునచట క్రోల్పులు గవిం
బొలపోలయ నెఱిఁగి యెలుకులు, పులిపులియన్న పుడకవిసిపులిపులిసేయున్.

ఉ. త్రెళ్లవు వాఁడిడాంకెనలఁ దీఱవు చిల్కులకోరికోలలన్
డొల్లవు బల్లకోలల ముహుఁగవు మేటికటారిపోటులం
జెల్లవు చిప్పకత్తుల నశింపవు వ్రేఁకవు బాఁకుతాఁకులన్
భల్లము లచ్చటన్ హృదయభల్లములై తగు భిల్లకోటికిన్. 10

క. తఱిమి పయి నంటుకుక్కలఁ, గఱచు న్వడిఁ దిరిగి యెముగగవిసినకుందే
ళ్లెటిపులటి నే మని చెప్పాను, నెఱి నెఱియలనూఱునాఱు నెలవై యుండున్.

గీ. చేత డేగఁబట్టి సెలకట్టకైకొని, ప్రొద్దుపోక పాలముపోయెనేని
దినము వలసినన్ని తేవచ్చుఁ బులుఁగుల, వాసితెఱచుఁ జెప్ప వశమె నాకు

సీ. మోటుదప్పక యుండ మూఁకనిల్పినఁ జాలుఁ బలుతీవియలెయురు ల్పన్నఁగలవు
తెరువులఁ గుక్కల నిరవుకొల్పినఁ జాలు నెఱులె యోదంబులై నిలుపఁగలవు
చెంతల దీము లుంచినఁ జాలు సుడిగాలి నెగయుచుప్పులె తెర లెత్తఁగలవు
మొనసి మాఱిమ్ముల లొడ్డినఁ జాలు నెండమావులెపోతనీరులై మలయఁగలవు
చో పిడినఁ జాలుఁ గారగ్గిసోఁకిననలి, మిగులుకొయ్యలె నసులయి మించఁగలవు
నీవు వచ్చినఁ జాలు ధాత్రీవరేంద్ర, వేఁట తనుదానె వేఁటఁ గావింపఁగలదు.

—చంద్రభానుఁడు వేఁటకేఁగుట—

క. అన వాని నరిదిమొనఁగుల, ననిపి గృహంబునకు వచ్చి హరికి మృగయపై
ననురక్తిఁ దెలిపి యాతని, యనుమతిఁ బ్రియసఖునిఁ గూడి యధికోత్కంఠన్.

సీ. సవరని కెంబట్టుచల్లడంబు ధరించి గట్టిగాఁ [4]బైసూపుదట్టి గట్టి
సరిగెత్రొంబనికందుసాలెయంగియఁ బూని చలువచెంగావిపచ్చడము గప్పి
జిలిబిలిజల్లుపచ్చల ప్రోఁగులు వహించి కమ్మఁగస్తురిఁ దిలకమ్ము దీర్చి
కుసివంకఁ బవడంపుఁ బిడివంకి సవరించి యుఱుతఁ గెంపుల తాళి యలవరించి

[1] ఈపద్యము ట-లో లేదు. 2. చ-(బడిఁ)హావ? 3. ఇది ట-లో లేదు 4. క-బైనపుదట్టి.

బెళుకుడాల్ జాళువావ్రాఁత పేరోజంపుఁ
దళుకువన్నెకుళాయి యౌదల నమర్చ
వేత్రధరహుంకృతు లెలర్ప విజయశంఖ
వితతులు సెలంగ సదనంబు వెడలుటయును. 15

[1]సీ. అడుగంటఁ ద్రొక్కి నయహితప్రతాపకీలములు నాఁ బసిఁడిలాళ్ళములు మెఱయ
జవభీతనిజమృగసంరక్షణకుఁ బాద మొందిన శశి యన నందె సెలఁగ
మహనీయగళదేవమణిపార్శ్వఘటితముక్తావాళి యన గవ్వదండ దనర
ఘనతార్క్ష్యతాదష్టకపిశాహినిర్మోకఖండంబు లన ఫేనకణిక లొలుకఁ
బట్టుపల్లంబుఁ గేడెంబుఁ బట్టియంబుఁ, దరకనంబును సింగిణి సిరిమితలాటు
జిగిదొలఁకు లేవ పాలాసి మొగసరియును, బూని సాహిణి యొకకుత్తలానిఁ దెచ్చె.

గీ. తెచ్చినఁ దదీయముఖసముత్థితనితాంత, భద్రసూచకహేషకుఁ బ్రమద మంది
ఫణిహరతురంగసూతుఁ డుపాంగణములు సారె, [2]ధీరతముని స్తరింపఁగఁ దేజినెక్కె.

క. అప్డెత్తిననవబర్హాతపత్ర మవతంసబింబితంబుగ సత్రా
ధిపతనయుఁడు బాల్యార్కకల్పపరిస్ఫురితాత్మగుణవిలాసముఁ దాల్చెన్. 18

గీ. త్రోపుత్రోపాడియతనికుర్వీపతనయు, లొమిఁగత్తులతోఁ జేతులెత్తి మ్రొక్కఁ
బసిఁడిపరుఁజులు కోటీరపటలిఁ గొల్చెఁ, దత్ప్రతాపంబు శిరముగఁ దాల్చి రనఁగ

గీ. సకలసేవలు గొల్వ నా చంద్రభానుఁ, డిట్లు వేఁటకుఁ జనుదెంచె నెఱిఁగి పురము
నలుగడలనంత వెడలిరి సల్లప్రజలు, గాఢమృగయామహోత్సాహకలకలమున.

చ. వలలు నురుల్ సిడుల్ పిసులు వంకరదుడ్డులు సందిపోట్లు దీ
ములు గొరక త్తెరల్ జిగురుమోకులు బోనులుఁ గాలియుర్లుఁ [3]బోఁ
గులు మిడివిండ్లు [4]బండగులుఁ గొమ్ములుఁ బాదులు వల్లెత్రాళ్లుఁ జ
వ్వలతడికెల్ ధరించి యిరువంకలఁ జేరిరి కొంద ఱుద్ధతిన్. 21

గీ. కొమ్ముటుములుఁ గాలిగుంపులు చిలుమోర, లఱుతగవ్వదండ లలఁతిగంట
లమర సారెఁ బెదవు లల్లార్చి గురగుర, మనుచు వేఁటయిట్లు లరుగుదెంచె.

చ. వెనుకగుమాలు లంసముల వ్రేలెడుకొంచెపుఁ జల్దిచిక్కముల్
లునుపయి కావిబొట్లుఁ బదిలంబుగఁ గట్టినదట్లు రొండ్లఁ జే

1. ఈ సీసము మొదలు "కొమ్ముటుములు" లను పద్యము వఱకు ట-లో లేవు. 2. చ-ధేయమును మస్తరింపఁగ 3. చ-బొంగులు 4. చ-బందములు

గ్రిసతరిసిల్పు[1]దండెలును జే నణుజు ల్గలశేగ వేఁటరుల్
గుసుకుచు రాజుమ్రోల సెలగోలలు గైకొని వచ్చి రుబ్బునన్. 23

ఉ. జాతర పుట్టచెండు నెఱజాణ గయ్యాళి కరాళి దిట్ట చిం
బోతు తుపాకి జోగి సుకబోగి తుటారి తలారి మారి సం
గాతి లకోరికోల యనఁగాఁ జనుకుక్కలఁ గేలఁ బూని య
త్యాతతశృంఖలాఘులఘులార్భటి మించఁగ వచ్చి యుద్ధతిన్. 24

సీ. బోటుమాటలుగావుపాదకొప్పసింగంపుఁగోదమనైననుగూలఁగ్రుమ్మఁగలము
వట్టిమాటలు గావు పుట్టకూటికిఁడాయు నెలుఁగునైనను బట్టినిలువఁగలము
పెక్కుమాటలు గావు గ్రక్కునఁ బైకొన్నపులినైనఁ జేయిచ్చిపోదువఁగలము
రిత్తమాటలుగావు హత్తికొమ్మునఁ జిమ్మకిటి నైనఁ జూరఁబాటి కెడపఁగలము
వదరుమాటలుగావు దేవరపాలానఁ, గలుగుపులుఁగులనన్నింటిఁబిలువఁగలము
చిత్తగింపుము మమ్మని సెలసువింప్లుఁ, బలుకగొడ్డంప్లుఁగలబోయపౌఁజుగొలువ.

క. రయులటహాపటహాఢక్కా, జయకాహళభేరిపణవశంఖహుడుక్కా-
భయదార్భటిదెసలద్రువం, బయనం బయి యేగి చంద్రభానుం[2]డంతన్.

సీ. ప్రబలగంధావేశభద్రభేదిమృగేశమసృణకేసరమంజుమంజరితము
కుపితోగ్రచిత్రాంగఘోషభీతకురంగపటల[3]చారుకుసుంగపంజరితము
ఘనఘనాఘనలీలగాఢకాంతిస్థూలకుధరశిలాజాలకుంజరితము
దంష్ట్రిదంష్ట్రాభోగదళితపృథ్వీభాగసృగనువిచిత్రపరాగపింజరితము
చటులరుసంరుయాప్రభంజనజవవికీర్ణ, [4]శాల్మలీకుజపుంజసంజాతతూల
[5]చక్రవలితపరీణాహసంజరితము, నైనవార్ధితటారణ్య మచటఁ గాంచె. 27

క. కాంచి యలయటవిఁ జొచ్చిన, చెంచులు మునుగలుగ నచటు సేరి నలుగడం
బొంచి వెలివెడలుకడ లూహించి మృగౌఘముల నిగ్రహించుకడంకన్. 28

గీ. దుష్టమృగచయంబుఁ దూలించి వనసీమ, నాత్తవశము సేయనాటవికులు
చుట్టుతోరణంబు గట్టినచందానఁ, బ్రమద మొదవఁ బ్రోవువారి రపుడు. 29

క. తమగజముల నచ్చటిసింగము లారడిపెట్టు నసుచుఁ గలుషించి దిశా
సముదయము వసముఁ జుట్టిన, క్రమమునఁ దెర లడరె లుబ్ధకనిబద్ధములై. 30

1. గుండులు. 2. చ-ట. ఎదుటన్. 3. క-చార 4. క-శాల్మలికుజాత 5. వ-చక్రపరిచిత పరిణాహ.

గీ. నలుగడల నెత్తుకఱిత్రాటివలలు సెలఁగ,నపుడుపటుపటహార్భటినదరిచుక్క-
వెండిచీలలు రాలఁ గైనుండ కిలకు,డాసినసరంధ్రగగనఖండము లనంగ. 31

గీ. వనవరాహంబు లెదురుగా వని తలంచి,యాదికిటిపతిఁ బట్టుటకై కడంగి
తెగువ లెల్లెడఁ బలువుగఁ దీర్చిరనఁగ,రవ్వ వేఁటరు లోదములు ద్రవ్విరపుడు.

వ. అత్తఱిఁ దండతండంబులై పండి రాలినచింతపండు మొనవినకతంబున మొం
డుకొనుకండక్రొవ్వులు దండిపేరెండలఁ గరంగి పసయఁ బడియొపట్లకు వచ్చి
యచ్చటనీరు గానక ఘోరఘుర్ఘురధ్వానంబులు గర్జితంబులును నెత్తురు లో
లుకుతత్తరంపుఁజూపులు గిటిత్తులును నాస్యగళత్స్వనఖండంబులు కరకలును
గాఁ గఱకునెఱిమొఱింగు దొరయునురవడి ధరియింపలేక ధరణీవివరంబుఁ
జొరఁబూను ఘనంబులగుఘనాఘనంబులకరణి ఖనిత్రక్రూరపోత్రకోటికల వీ
టికలు వడినవండుపల్ల లెగనెత్తి యుల్లన నూరుచిలుపచిలుపకలఁకనీట నా
లుకలు తడుపు[1]సూకరనికరంబులకు నావాసదేశంబులగునెడ నలుగిక్కులఁజా
ట్టువలలు గట్ట నియమించియు మఱియు, దట్టంబుగాఁ బుట్టిన పొట్టచిచ్చు
మట్టుపెట్టుటకునై పుట్టలకుఁ జేరి గట్టంబు లగుఖరనఖగ్ధట్టంబుల నట్టిట్టు
త్రవ్వి నెఱసు లేఱుతెఱంగున పథంగఘ్రాతాగ్రభీమగాభుజంగంబులఁ దివి
చివైచి మధుచ్ఛత్రాకావిభక్తంబులగు తదీయభక్తంబులు గుగ్గులకు నగ్గలం
బుగా మెసవి గుసగుసలాడుచు నూసునిసునానుస్సుఁగిన్నుఁగొనక నిజనిలయా
నికుంజనిలయంబుల నిమురింపుతఱి సుఁసురఁ దిగు సుగిసినవలిపరువులఁ
దరువుల రవులు నెరగలిసెగలు దిగదిగనఁ దగుల గగనమణికిరణములనిగని
గలు వెనుదగుల గప్పుల వెలువడుబెడిదంపుటిగుల గుంపులన మొల్లంబులై
వెళ్లఁబాఱు భల్లూకతల్లజంబులు క్రిల్లుఱుకు దెసల వసులొడ్డనియమించియు,
మఱియు నుజ్జృంభితగండప్రదేశనివేశంబులును నుదాగదంతవిశంకటంబులు
నురుతరపాద ప్రకాండంబులు నున్నతవంశ దండంబులుం దనర దవదహన
దందహ్యమానతాపంబులఁ గోర్వలేక పర్జన్యదేవతకు నాక్రోశించు గిరిశం
బు లనఁ బ్రచండంబు లగునెండల మెండైన బెండువడి తుండంబు లెత్తి
ఘోషించుచు నీరాశ నీరాశయంబులకుం గ్రమ్ము[2]కొమ్ముటేనుఁగు పగువులు
మొదలుపదవుల నోదంబులు ద్రవ్వ నియమించియు, సకలమృగపాళినవా

1. న-శేకచరాశీకంబులకు 2 కొమ్మేనుఁగని యన్ని పశులలోను.

తూలంబులఁ గ్రోలఁ దివురు విషమవిషవిస్ఫుటస్ఫటావంతంబు లన వాలంబులు దూల నఖర్వగర్వోత్తరంగంబు లగుకురంగంబులపైఁ జెంగున దాఁటి వడింగెడపి మెడల వెడలునుడుకునెత్తురు కుత్తుకలబంటి గ్రోలి యఱిగొని గిరిదరులఁ దరలక యుండి నులినాఁడు సేరాఁకట నేకటంబడుచుఁ బ్రబలతమతమోగుణరేఖావిమిశ్రితాంగారసశరీర వీరరసంబులచందంబున మురుబాంకులయొఱచి కటిచి పెంచు వ్యాఘ్రాలసంఘాతంబులసంకేతంబులఁ గ్రూరమ్ములగు మాఱిమ్ము లునుప నియమించియు మఱియుఁ గారుపోతు కణఁతి మనుబోతు దుప్పి మొదలగు మృగంబులకుఁ దెరువు లగునిరవులఁ దత్తదుచిత సాధనంబులు సవరింపఁ బంచియు, గాలి పరికించి యెగువదిక్కునకు నడిచి యక్కడక్కడ మిట్టు గలపొదలచాటునఁ బోటరుల నెదురుపాటు గాకుండ నిలిపి పార్శ్వంబుల జాగిలంబులతోడివాగురికుల నునిచి పటహఢక్కాదివాద్యంబులు చఱపించియుఁ దుపాకి మొదలగు నగ్నియంత్రంబులు ముట్టించియుఁ జోపుడువెట్టించి తాను దగుపట్లనుచితక్రమంబుల నాఖేటకార్యసాధనసన్నద్ధుండై విజయుతోలుం గెడఁగూడి సంచరించుచుండె నట్టియెడ. 33

శా. త్రస్తేణంబు పతద్వలీముఖము సృత్వ్యక్షఖడ్గ మత్యాహిత
గ్రస్తక్రోడము శోకమానశశ మాక్రందన్మృగేంద్రంబు వి
ప్రస్తద్వీపి పలాయమానకరి విశ్వద్వ్యాహవిద్వేషి వ్య
త్యస్తక్రోష్ట్రక ముద్భ్రమద్గవయమై యక్కానఁ ఘూర్ణిల్లఁగన్. 34

[1]సీ. జాగిలాలవసించిసరిపెణ ల్సడలించి పట్టెడ ల్దుయుముడి గట్టువారుఁ
జాఁటునఁ గనుఁగొని మోటు తప్పకనిల్చి తెగనిండఁగా విండ్లు దిగుచువారుఁ
వదలించి బిరుదున నెదురేగి పదిపో ట్లుగ్గటంబులచాయ నొడ్డువారుఁ
దెరలకు డాయ నిబ్బరపుబొబ్బల వేఱుపఱిచి రోదములకుఁ దఱుమువారు
[2]నగుచు నానావిధమృగప్రహారఘోర
సన్నాహనసావధానులై శబరభర్త

---

1. ఇదియు దీని తరువాయిపద్యమును క-లో లేవు. 2. చ-నగుచు నానావిధమృగవ్య వ్యసను లగుచు, విపినతలము మెల్లఁ దామయై వెల్లివిరిసి కొంకనికొక్కనిఁ దరుచు నోహటించి, యురుపరాక్రమయుక్తులై మెరసి రపుడు

లధిప మముఁ జూడు మనుచు మహామృగవ్య
విపినతలి మెల్లఁ దామ యై వెలసి రపుడు. 35

సీ. పక్కునఁ జొరఁబాఱి పాలచేగులు వట్టి బలిమిమైఁ జదికిలఁ బడఁగఁ దిగుచు
దిగుచుచోఁ గ్రక్కునఁ దిరిగి కొమ్ములఁ జిమ్మఁ దూలఁగి యల్లంతనె నిలిచి వదరు
వదరి పోవఁగనీక వచ్చి యడ్డము చేరి కేలి [1]యల్లంతనె తెరువు గట్టఁ
గట్టి యన్నియు మూలెగట్టి కొప్పకమున్నె కదుపులోఁ జొరఁబడి చెదరఁ ద్రోలుఁ
ద్రోలి గుబ్బున వెనుకొని తోఁకఁ గఱచుఁ గఱచి వెనుద్రొక్కి పెడతల గంటి సేయుఁ
జేసి యిటు లేకలంబులఁ జిక్కువఱచు శబరులాగారయునఁ గొన్ని జాగిలములు.

గీ. దట్టికొంగు మూపునఁ జుట్టి మొల్లపసోన, చాటుబడిన తెచ్చి శబరుఁ డొకఁడు
బయలు రొప్పపందిపైఁ గాటు మరిగిన, వేటకుక్క నంటపిడిచి పోడిచె. 37

క. వడి నొక్కఁ డేకలము వెం, బడిఁ జనుచో నెనుకఁ గవిసి పైఁ బడిన పులిం
బెడమురలి కెరలి తనమొల, పిడియమ్మునఁ గడుపు చించి పెళపెళ నార్చెన్.

[2]సీ. జాఠరశిఖిశిఖాజాతధూమంబుల చాడ్పున నల్లనిచాలు లెసఁగఁ
గ్రోధద్రుమాగ్రసంరూఢపల్లవముల చెలువున నిక్కిన చెవులు దనర
సకలమృగానీకశాసనోద్ధత వేత్రవల్లికచందాన వాల మమర
నాస్యగహ్వరరసనాహీంద్ర విమలతాచ్ఛటలు నాఁ గఱకు మీసలు వడంక
నావులించుచుఁ గబ్బునఁ గడరు నీఁగ, మూఁకఁ గమియుచు సెలవులు నాకికొనుచు
భూరిభీకర భాంకృతు లొప్పఁ గలఁగొన్ని, పొదల నడుచకి బెబ్బులి గదిసె నొకటి.

క. ఆపులి నిజతురగవిద్యా, తాపరత న్నిగుడి దానిఘనపరుషరుషా
చాపలతం దూపు భుజా, చాపలతం దొడిగి శౌరిసంభవుఁ [4]డడిచెన్. 40

క. శూలమ్మున నొకఁడు సరి, శూలమ్మున ఖడ్గి నేసి [3]కో యని యార్చెన్
వాలమ్మున నొకచమరీ, వాల మ్మొఱఁ జేసి యొకఁడు వడిఁ బొగడొందెన్. 41

గీ. కడిమిఁ గదియు కుక్కఁ బడఁగొట్టె యొకకిటి, మోటు వెట్టి కొప్ప నోటి నురువు
సెలవులందుఁ బొలిచెఁ దళుకు దంష్ట్రికలకు, సరవి నిడ్డ బిరుదు జల్లు లనఁగ. 42

గీ. ఒకఁడు పొదలు తూటి యుటి కెదుకుం దేటిఁ, గూడ నేయ బల్లకోల దనరె
గలిమినుండి కృశతఁ గడకేగె నిది యని, యలుకఁ దఱుము చంద్రకళ యనంగ.

క. హరిసుతుఁ డొకహరిణముపై, హరి నడ్డమునూఁకి యేయ నాశుగ మధిక
త్వరఁ బఱవఁ జేసె దానిం, జరమాంగకమై నిజాఖ్య [5]సఫలతఁ బొందన్. 44

---

1. చ-యంతంతనె. 2. దీనిఁ క్రింది 4 పద్యములు ట-లో లేవు. 3. చ-నొకఁడు. 4, చ-నేసెన్. 5. చ-సఫలము గాఁగన్.

[1]గీ. గాలివంక కాలు గని యీరములు చేరి, తాఁటాఁకలెల్ల మూరుకొనుచుఁ
గాలుద్రవ్వియునికిఁ గనికొమ్ముటుడుములఁ, గఱచితిగిచెఁ గొన్ని మొఱసడములు.

గీ. యముసిగద నిడ్డలోహఖడ్గము విధమునఁ, జేతఁదగుతోఁచిగానికిఁ జెమటఁబ్రాఁత
యొత్తుగా ముష్టి నమరించి మొకఁదు వైచెఁ, గట్టెఁబొదసోపి వెలిచె పైగజ్జగదల.

గీ. పొట్టిగుట్టులు గుట్టుగా [2]మట్టిమట్టి, గట్టిపట్టులు ముక్కునఁ గుట్టికుట్టి
యిట్టునట్టును రెట్టలఁ గొట్టికొట్టి, పట్టెఁ గుందేటి నపుడొక్క దిట్టలగుడు.

గీ. ఇట్లు తాము నిగ్రహించిన మెకముల, నెల్లఁ దెచ్చి యెదుట నిడినఁ జూచి
చంద్రభానుఁ డపుడు చాల మెచ్చి పుళింద, వరుల కొసఁగె నుచితవస్తుసమితి.

క. అట్టియెడఁ గఱకుమేనులఁ, బుట్టినబడలికలతోడ బోయలు వేఁటల్
మట్టుపఱిచి యాచెంతల, పొట్టిము లగుపొదలఁ జేరిపొదలెడు వేడ్కన్. 49

సీ. కొందఱు మునుమున్ను గూలిన మెకములఁ గాఁద్రేనికర్పింపఁ గడఁగి రపుడు
కొందఱు మనుబిళ్లఁ గోసి కుప్పలు వైచి పాలు దప్పకయుండఁ బంచి రపుడు
కొందఱు బలునెల్లికొయ్య నింగలములు గల్పించి కఱకుట్లు గాల్చి రపుడు
కొందఱు తేఁకుటాకుల దొప్పగమిలోనఁ బసగలనంజుడు మెసపి రపుడు.
విపినతలమున నీరీతి వేఁటకాండ్రు
సముచితోత్సాహములు మించ శౌరిసుతుఁడు
ఠీవిఁ బురినుండి బోనవుట్టికలురా ని
జాప్తపరిజనయుతుఁ డయి యారగించె. 50

చ. చలువలు చిందుకందువలఁ జంద్రశిలోపలసాంద్ర[1]వేదికన్
జలజలఁ జాలుగా సెలలు జాఱునొకానొకకోనలోనఁ బా
టలపటుకోరకోదరపిటంకనటత్పవమానకందళుల్
చెలఁగెడు నొక్క పూఁబొదఁ జేరి సుఖంబున నుండె నయ్యెడన్. 51

—చంద్రభానునికడకు సిద్ధుఁడువచ్చుట.—

సీ. ముడివీడుకుఱుచకెంజడలతో నివ్వొందుకఱపట్టుకుచ్చులిగంతతోడ
వలచేతిజలకమండలువుతోఁ బేరెద నిట్టలం బగుయోగపట్టెతోడఁ
డెఱచేతిబెత్తము మురువుతోఁ గళమునఁ దాల్చినసింగినాదంబుతోడ
[4]మూలికెల్గలకకపాలతో సందిటఁ గదియు కేదారకంకణముతోడ

1. ఇదియుఁ గ్రిందిపద్యమును క-లో లేవు. 2. చ-ముట్టిముట్టి 3. చ-ట-సీమలన్ 4. క-మాలికల్.

భసితచర్చికతో నిమ్మపంటిచాయ,దోరయునెమ్మనితోడ సిద్ధుం డొకండు
మిగులవేడుకఁ జెట్టున దిగినయట్లు,వచ్చె గొబ్బున నయ్యదువర్యుకడకు. 52

గీ. వచ్చుటయుఁగాంచి యెదురేగి తెచ్చి యొక్క-
సితకరోపలసీమ నాసీనుఁ జేసి
యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్క్రియ లాచరించి
యతిలలితవాక్యముల నేమ మరసి పలికె. 53

సీ. తఱిమినారలు నిరంతరతమఃపటలంబు మస్తచంద్రప్రభామర్శనమున
యడఁచినారలుమహోదగ్రరజోరాశి విజ్ఞానధారాభివృష్టికతన
నాఁగినారలు సముద్యద్వాయువలనంబు లీలమైఁ గుండలి మేలుకొలిపి
తొలఁచినారలు తనూమిళితపంకచయంబు లనితరసాధ్యామృతౌఘమహిమ
గణుతికెక్క తపస్స్ఫూర్తిఁ గాంచినార,లనఘతరశీలహంసు లీ రగుటఁజేసి
యట్టిమిముబోంట్ల వినుతిసేయంగఁ దరమె,భవునికైనను బద్మసంభవుని కైన.

క. భూచక్రభరణమదకృత,నీచతచేఁ జాల నెఱిఁగొనినమాదృశులన్
వాచంయమి మీరు కృపం,జూచినఁ గా కేల కలుగు శుభవైభవముల్.

1గీ. అనిన మందస్మితము కనుంగొనలఁ దొలఁక,సర్వసర్వంసహాభారసహనదక్ష
బాహుశాలికి నాసత్యభామసుతున,కనియె యతి మత్తకేసరిస్వనము మీఱ.

సీ. వ్రతిమానసాంభోజసతతవికాసశీలనవిచక్షణుఁ డెన్న నినుఁడు గాఁడె
యభ్యుపగతస్తమోహంక్రియావిదారణసమర్థుం డెన్న రాజు గాఁడె
జటిలాపదహిగర్వసర్వస్వవిదళనధుర్యుఁ డెన్నఁగ నరేంద్రుండు గాఁడె
శమిరాజనిర్వ్యాజసౌఖ్యవాసవిధాయకుం డెన్న నచలేశ్వరుండు గాఁడె
యఖిలయతిమానసోత్తరాశావలంబ,ముఖ్యుఁ డెంచిన సార్వభౌముండుగాఁడె
కాన మముబోంట్ల నీవును గారవింప,వలయు ననవిని యదువంశవల్లభుండు.

సీ. సంయమి మీకటాక్షమున నెచ్చో టతిసౌమ్యమై రమ్యమై గమ్య మయ్యె
[illegible]ని నీసంస్థానమహిమ నెచ్చో ట[illegible]స్యమై [illegible]న్యమై ధన్య మయ్యె
యతి నీపదాబ్జసంగతుల నెచ్చోటు సత్సేవ్యమై దివ్యమై భవ్య మయ్యె
వ్రతి నీమనఃప్రసన్నతల నెచ్చోటు వరేణ్యమై పుణ్యమై గణ్య మయ్యె

1. ఈ పద్యము [illegible] " [illegible]" [illegible] లో లేదు.

జటిలశేఖర నీకృపాసక్తి నెచట్టు,పాత్రమై చిత్రమై యఘుదాత్ర మయ్యె
నట్టినెలవులఁ గలవింత లానతిచ్చి,నను గృతార్థుని గాఁ జేయు మన నతండు.

ఉ. భూవర సర్వపుణ్యపురము ల్దిలకించుచుఁ గుండినంబునం
దేవలరూఢి నారదుని గెల్చినగద్దతిఁ దుంబురుం గళా
కోవిదుఁ గాంచి యందు నొకకొన్నిదినంబులు నిల్చి రంగధా
త్రీవిభుఁ గొల్వఁ బోవుచు సుధీజనసేవిత నిన్నుఁ గాంచితిన్. 59

చ. అన హరిసూనుఁ డద్భుతమునంది మునీంద్ర సుధాశనాధినా
థుని నెఱమెచ్చుగాన యగుతుంబురుఁ డెట్టిఁ గుండినంబునం
దనిశము నునికి కేమికత మానతియి మ్మన సావధానత
న్వినుమని పల్కె సంయమి నవీనవచోరచనాచమత్కృతిన్. 60

మ. కలఁ డున్నిద్రజయప్రయాణపటిమాగ్రగ్రాహ్యవాహ్యాళికో
త్కలికాభంగతరంగసంఘటితురింఖాపుంఖసంఘాతని
ర్దళితక్షోణిరజోవ్రజావిలసముద్రస్వర్ధునీస్యూతదో
ర్బలసన్నాహుఁడు రుక్మబాహుఁడు కుభృత్పర్జన్యవాహుం డిలన్. 61

క. అతనికి సుతుఁడును సుతయును,వితతయశుఁడు వీరసేనవిభుఁడుఁ గుముదినీ
సతియును గల రామనోరుఁడు,శతమఖముఖవినుతనిజభుజాబలుఁ డనఘా.

సీ. పుష్కరప్రౌఢిమ పోలఁతికేలన కాదు బెళుకునెన్నడుమునఁ గలిగియుండు
నబ్జవిభ్రమము తన్వంగిగ్రీవన కాదు కలికినెమ్మొగమునఁ గలిగియుండు
విషధరప్రఖ్యాతి వెలఁదివేణిన కాదు మెలఁతలేయూరునఁ గలిగియుండుఁ
జక్రవిలాసంబు సతిగుబ్బలన కాదు ఘనజఘనంబునఁ గలిగియుండు
నలప్రవాళప్రభావంబు చెలియపాద,ములన కా దధరంబునఁ గలిగియుండు
ననుచు వినుతింపఁదనరునయ్యధిపుపుత్త్రి,దివ్యవనితావతారైకభవ్య గాన.

క. ఆరాజబింబవదన క,వారితసంగీతవైభవము నేర్పు సుధాం
ధోరాజు వనిచె వీణా,సారస్యధురంధరాగ్రసరుఁ దుంబురునిన్. 64

గీ. అనిన విని మహాత్మ యారుక్మబాహుభూ,కాంతమణికి నట్టు కన్య యయ్యె
సమరకాంత యిదిమహాద్భుతంబెఱిఁగింప,వేయటన్న సంయమీంద్రుఁ డనియె,
వదరువ్రటువహరివాణంబు గలమేటిబండికం డ్లేయూరిపారిబంట్లు
లిబ్బిరాచూలి నేలినచాన మొదలైనపడఁతుక లేయూరివడుపుఁగొమ్మ

లెడ కాంచనపురము వానికడియఃపుగుందమ్ము తేనియ మేయూరి తేటచెలమ
జేజేలకోరికల్ చేపెడిపచ్చయామనిగడ్డి యేయూరిమందపసర
[1]మిచ్చమానిక మేయూరిరచ్చ ఠాయి
పెట్టెయుంగుమ్రాంకు లేయూరి పెరటిచెట్టు
లట్టిసుర[2]పురి యేలుచునమరపతి య
హోరాత్రసై శ్వర్యధుర్యుఁడై యొక్కనాఁడు. 66

చ. సిరులఁ దనర్చుదివ్యసభఁ జేరఁగవచ్చి పరాకు జయ్యయై
చ్చరిక యహో యటంచు సరసధ్వనితో నిరువంకలన్ బరా
బరు లొనరించుచుం బసిఁడిబ్రద్దలవారలు దెల్ప వేలుపుల్
దొర లిరుగేలుఖడ్గములతో మకుటంబుల నుంచి [3]మ్రొక్కఁగన్. 67

గీ. వచ్చి మించులు వెదచల్లునిచ్చమాపి
కములగద్దియఁ గూర్చుండి యమరగురుఁడు
కవియుఁ బార్శ్వద్వయంబునఁ గదిసి బహుళ
యస్థితులు దెల్ప నాలించునవసరమున. 68

సీ. సేనాని చిత్రవాజివిహారములఁ జేరి వలమానహేతియై వహ్ని వచ్చెఁ
జండాంశుతనయుఁ డుద్దండుఁడై ఖరి డాసె సుపతనన్మాప్తి డగ్గఱెఁ బలాశి
వాహినీశ్వరులతో వరుణుండుపనుదెంచెబహుళ వాసనలగంధవహుఁడుగదిసెఁ
జెండె మహారాజసేవ్యుఁడై ధనపతి గౌరీశుఁ డేతెంచెఁ గళ దొలంక
వెండియును దిక్కుపాలురు దేవవిబుధవరులు, విద్వన్మహప్రభావసందీప్తు లగుచు
పరుగుదెంచిరి సకలలోకాధిరాజ్య, గమ్యవిభవాభిరాము సుత్రాముఁగొలువ.

సీ. బహుళలక్షణానురూపప్రభావంబులఁ గనుపట్టుసుకవివాక్యములచేత
సరిదరకరమహిమాధాయకంబులై తనరెడుగురునిమంత్రములచేత
శాస్త్రాధికరణచర్చాభీతవిమతమై కొలుచునూతనబుధగోష్ఠిచేత
శ్రుతిహితవర్ణవిస్ఫురణమాధురిఁ జాల సొగయువిద్యాధరస్తుతులచేత
సుబునుపోవఁ బురందరుఁ డూర్వశీశ
శిప్రభాహారిణీభ్రూతాచీతిలోత్త
మాత్రవిధానాప్సరోవధూనామములు గొలుప
నొనరి యొడ్డోలగంబయి యుండునపుడు. 70

---
1 ట-ఇచ్చుమానిక. 2. ట-పురమేలుచు 3 మ్రొక్కుచుగన్.

గీ. చారుఁ డాకఁడు వేగ సముఖమ్మునకు వచ్చి, నమ్రుఁ డగుచు నాననమునఁ గేలు
దోయి చేర్చి యొరఁగు డాయంగఁ జని నిక్కి, విన్నవించె నేమొ విబుధపతికి.

క. ఆమాట కులికిపడి యే, మేమీ యని తెలియ నడిగి యించుకవడి నె
మ్మోము మఱవంచి సశంకము, గా మరుదాచార్యు నెమ్మొగము గనుఁగొనియెన్.

క. కనుఁగొనఁ దత్కార్యము తన, మనమున నూహించి దివిజమంత్రి సుధాంధో
వనితామణు లుండఁగ నీ, యనుతాపముఁ జెందనేల యమరాధీశా. 73

సీ. బతిమాలఁ జేయరే ప్రతిసృష్టి గల్పించి యడరు విశ్వామిత్రునంత వానిఁ
బనిబందఁ జేయరే పరమేష్ఠి నిష్ఠ చే నతకరించిన కణ్వునంత వానిఁ
బాలుమాలింపరే పంచేంద్రియోద్వృత్తి నడఁచిన శాండిల్యునంత వానిఁ
గక్కుర్తిపఱుపరే గాఢతపోరూఢుఁ డగు మందకర్ణునంత వాని
నితఁ డనఁగ నెంత యెంతటియతులకైన
వేరువిత్తులు గారె యీవిపులనయన
లీవెలందులలో నొక్కయిగురుఁబోణి
ననుపు మసమాస్త్రుతోఁ గూర్చి యనిమిషేంద్ర. 74

చ. మఱచితె నీవు తొల్లి పురమర్దనుచిచ్చుఁ గంటివెచ్చఁ బెం
పఱిన మరుం దదీయకరుణామృతనూతనవర్షధారఁ గ్ర
మ్మఱ మొలపించి మామకసమంచితమంత్రబలాప్తి సాంగుఁగాఁ
బఱఁగఁగఁ జేసి మానిజనవాచన కుంచుట యెల్ల వాసవా. 75

క. అనుగురుని వాక్యములు విని, యనిమిషపతి వనుప వేత్రహస్తుఁ డాకఁడు వే
చని యఖిలంబును దెలుఁపఁగ, వనధిసూనాతనయుఁ దధికవైఖరితోడన్.

సీ. వలెవాటువైచినవలిపెదుప్పటి పసపంటి బంగరుమ్రాఁత నతకరింప
నొరగుఁజంద్రికయొంటిపొరగుడ్డ కెంబట్టు చెంగులుకినలయశ్రీల నేలఁ
జేరెద నందంద నూరుఘర్మకణాలి హారమౌక్తికముల ననదు సేయఁ
దనువున రవసందిదండమొత్తులతఱుల్ కస్తూరిరేకులఁ బ్రస్తరింప
జాళువాగోణపుఁజెఱంగు నేలఁ జీరఁ, దలిరుస[illegible]గెలు మెట్టె లలన మ్రోఁగ
చేరి కైవంపు [illegible]
గీ. చావడికి వచ్చి యొనపరిశీవి మెఱయఁ, గొలువుసింగారమై వెంటఁగొలిచి చైత్ర
కాబ్జమందానిలప్రముఖాప్తు లరుగుదేరఁ [1]జను దేరులక్ష్మీకుమారుఁ జూచి.

---

1 క-దనుశేగ.

ఉ. కట్టికవారు సారె సముఖా యన వామపదంబు కెంపురా
మట్టిక నిల్పి గద్దెపయి [1]మార్పడ వేఱొకజాను వూఁది యూ
పట్టపువేల్పు గొంతమురిపంబున నించుక లేచి కంతుఁ జే
ప ట్టిటు రమ్మటంచుఁ దనపార్శ్వమున న్వసియింపఁ జేయుచున్. 79

చ. పరమకుతూహలం బడరఁ బల్కు సుఖస్థితి నీదిశాంతపా
లురు నితరామరుల్ కడుపలోపలిచల్ల దొలంకకుండ ని
ర్భరులయి దంషి దాడి యనుపల్కు లెఱుంగక నీడఁబట్టుల౯
దొర లయి యుంటు పెల్ల హరిదోర్బలశక్తిన కాదె మన్మథా. 80

చ. అతనికిఁ బట్టి పీవగుట నాపద లీసురరాజ్యవైభవ
స్థితి కితరంబు లేమి చునుదెంచిన నన్నియు మాన్ప విక్రమా
ప్రతిహత నీకును బడినభారము గావున రూపవిభ్రమాం
చితసురచంచలాక్షులు భజింపఁగ నేగి కవేరజాతట౯. 81

మ. వ్రతసంపత్తిఁ దపంబు సల్పెడుభరద్వాజాఖ్యమౌని న్భవ
చ్ఛితభల్లంబులపాలుసేసి లలనాశృంగారలీలాకళా
న్వితుఁ గావించి మదీయచిత్తజనితోద్వేగంబు మాయింపు మో
యతులప్రాభవ దేవకార్యఘటనాయత్తప్రయత్నంబున౯. 82

[2]క. విను మిఁక నేమనినఁ బ్రియం,బొనరించుట దోఁచు శక్తియుక్తుల నీయో
పినరీతిం బాటులుపడి,యనిమిష రాజ్యంబు నిలుపుమయ్య మనోజా. 83

గీ. అనుచు ననునయించి యగభేది రంభాది,దివిజవనజముఖులదిక్కు చూచి
వనితలార,యిందు మునినాథువలపింపఁ,బడఁతి యొకతెయేఁగుపనుఁడటన్న.

క. వారలలో నతిలలితా,కారద్యుతిసాంద్రచంద్రకళ యనుసతి జం
భారాతియెదుట నిలిచి[3]యు,దారస్మితమాధురీసుధారస మెసఁగ౯. 85

చ. పలుకుల కేమి దేవ బలభంజన నీకృప పెంపున న్మహో
జ్జ్వలగతిఁ [4]జేరఁబోయి యఃసన్నుతిశాలి మహర్షిధూర్జటిన్
సలలితనిష్కళంకరుచిసంపదఁ గైకొని ముజ్జగంబు "లీ
యలికులవేణి చంద్రకళ యౌరా" యని మెచ్చ ఘటింతుఁ బంతముల్. 86

---

1. చ-మార్కొ్రన జానువునూఁది యంతనా. 2. ట-లోనిది లేదు. 3. ట-దారస్థితి మధురమధుసుధారసమెసఁగ౯. 4. చ-హమ్మఁగ్రోపనలసన్నతి

గీ. సభ సహంకారములు వల్కఁజనదు కాక, విబుధవర్యభరద్వాజవిభ్రమంబుఁ
గోరి యిప్పుడె విటపాళిఁ గూర్పకున్న, ననువిలాసిని యనుచు నెన్నంగవలదు.

సీ. చవిచూచునెకదా సావిఁ గెంజిగురులు నాలేఁదొగరుమోవిఁ గ్రోలఁడెట్లు
సరవి నుండునెకదా సైకతస్థలముల[1]నానితంబము డాయ మాను నెట్లు
తానమాడునెకదా తడయు కెప్పును సీట నాకమ్మఁజెమటల నానఁడెట్లు
కలసియుండునెకదా వలపుఁబూఁదీవెల మత్తనూసంగతి మరగఁడెట్లు
ముట్టునేకద మెట్టతమ్ములు మదీయ, చరణసంవాహనము సేయమరగఁడెట్లు
పలుపలుకు లాడనేల మత్ప్రౌఢి నేఁడు, చిత్తగింపు మటన్న శశీవరుండు.

గీ. మలినజలజాతమేని నీలలితకరస, మృద్ధి నలరదె గడుసుతాలేని నిన్నుఁ
గాంచినఁ గరంగవే చంద్రకళ ధరిత్రి, వ్రతుల వలపించు టెంతభారంబు నీకు.

క. అని యనిమిషపతి తను దయఁ, గని తనచేఁ బసిఁడితట్టఁ గప్పురబాగా
లునుదొడవులొసఁగి యాసతిఁ, [2]బనిచినఁ దత్కార్యభారపరుఁడై మరుఁడున్.

ఉ. గ్రక్కున లేచి గద్దియ డిగ్గి దివిజేంద్రుఁడు తోన డిగ్గి పే
రక్కున జేర్చి నాలుగయిదడ్గులు వెంటనె సాగనంచి నీ
వొక్కఁడ వుండ మేము సుఖముండుదు మెప్పుడు నేఁడు ప్రోవుమీ
దిక్కయి పంచబాణ యని దీవన లిచ్చెఁగ సంతసంబునన్. 91

గీ. అమరనాథునివీడ్కొని యాలతాంగి, మొదలుగాఁగల తెఱగంటిముదితలుదిత
ధృతులయి భజింపఁబచ్చని తేజినెక్కి, వెడలెఁగలకంఠకంఠకాహళులు మొరయ

సీ. నిగనిగ మను గొప్పనిడుదమొంటులచాయ దెసకు టద్దముల పైఁ దేఁటివాఱఁ
జెమటచేఁ గరఁగి పూసినకదంబముచాయ యరచట్టలో నుండి పరిమళింపఁ
బలుకఁగప్రపుఁదావి వలుచుమీఁడెపు కెంపు తేనెకెమ్మోవిపై నీనె చూపఁ
బరిజనంబులు వీచుసురటి తెమ్మెరల బంగరుప్రావఁతకుళ్ళాయి కళలు గదలఁ
జడిచెమట జిల్గుపావడఁ దుడిచికొనుచుఁ, గిరుదు వాల్గినె పోనిచ్చు గొరలసీక
సంతరించుచు తనవాజినము తెలింగి, యెక్కియాడుచుఁ జనియె నాచక్కనయ్య.

మ. విరిసెం బువ్వులు తేఁటిజోటిగమి యుప్పొంగ్లార నందంద గా
డ్పరసెం దావులు చిల్వచెల్వ పదువ ట్రాడంగ లేవెన్నలల్

1. క. మన్నితంబము. 2. చ-బనిచెక్ దత్క-.

గురిసెం గోరికతోఁ జకోరమహిళల్ గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగన్ ధను
ర్ధరుఁడై పంచశరుండు భూతలముఁ జేరన్ దిక్కులం దోకరుల్. 94

చ. తొలఁకులఁ దేలి పుష్పములఁ దూలి మరందముఁ గ్రోలి కన్నెతీ
వలవయి సోలి క్రొన్ననల వ్రాలి హిమంబుల నేలి వాసనల్
గలయఁగఁ జేయఁ జాలి చలిగాలి తగ స్ఫారిచూలిమీఁదటం
బొలసె మరుద్రథానికటభూరుహకేళిఁ జలాళిపాళియై. 95

ఉ. క్రేవఁ గవేరకన్య లహరీవిహరద్బహుసారసారసా
రావవిశేషమాన్య నళిరాజరథాంగకరాజరాజిరా
జీవకుటీరధన్యఁ బరిశీలితవారిభరాజరాజిరా
జీవకిశోరసైన్యఁ గని చిత్తముఁ బల్కు వసంతుఁ డయ్యెడన్. 96

—— కావేరీవర్ణనము. ——

మ. సుడిమోదమ్ములుఁ దమ్మిపూఁబొదలు నాచున్బగ్గము ల్పూంచి న
ల్లడ సారంగపుదీము లుంచి దురితౌఘప్రౌఢ సారంగముల్
పడఁ దోడ్తోఁ దెరలెత్తి మ్రోయఁ దొణఁగెం బైపై శరప్రౌఢి చొ
ప్పడ నీసహ్యధరాధరప్రభవశుంభద్వాహినిం గంటివే. 97

చ. ఘనలహరీవినాదములు గర్జితము ల్సవి శీతిఁబొంది పైఁ
జనుకలహంసమండలముజాడ గనుంగొను మంగజాత యీ
యనుపమపుణ్యసింధుమణి యచ్ఛజలంబుల మున్గి ధన్యులౌ
మనుజులఘోరపాతకసమాజము వెల్వడుగీతిఁ దెల్పెడున్. 98

మ. తెర సంధించి ప్రఫుల్లహల్లకశిఖాదీపచ్ఛటల్ నించి లోఁ
గర మర్థిన్ జలమానుషీప్రతిమలం గైసేసి యీసింధుసుం
దరి గంగావతరప్రసంగకథానాట్యంబు సూప న్సురల్
సరవిన్ వైచుచునోసంగులో యనఁగ నంచల్ ప్రావెలెడం జూచితే. 99

సీ. కవులకు నవనక్రమము సంగిన యట్టి యీ సరస్వతి నుతియింపఁ దరమె
పరరాజహంసాళి భంగంబు నొందించు నీవాహినీలీల లెన్నఁ దరమె
యనిమిషప్రతతికి నమృతంబు లొనఁగూర్చు నీసింధుమాలి నూహింపఁ దరమె
కాదంబవితతి నుత్కలికలఁ దేలించు నీప్రవాహినిమహత్త్వ మెన్నఁ దరమె

నూనసాయక తా మెంత నుడులఁబడిన, సాటినేయంగఁ దగునె యసహ్యగోత్ర
జాత తానన్యనదుల నీసహ్యగోత్ర, జాతకు ననంతభువన విఖ్యాత కరయ.

గీ. తను విగాహించిహతులైన జనులకొసఁగ, శంఖచక్రశతంబులీ సహ్యతనయ
సంతరించినగతిఁ బొల్చె సరసశరక, నుంగొను వినిర్గలాబ్జరథాంగతతుల. 101

చ. కలమవనాళి పండి యొరఁగంబడి యెన్నుల నీరెడల్చుటల్
గలయఁగ వంక లైన మడికట్టల బీటలసందు దూఱఁగాఁ
జెలువు వహించె నెల్లెడలఁ జిత్రము పూవిలుకాఁడ వ్రేళ్లనుం
గొలుచుగఁ బండినట్లు కనుఁగొంటివె యీతటినీతటంబులన్. 102

శా. సారె న్నారికెడంపుబొండలము లిక్షుఁ ద్రెళ్లితోఁ బ్రీలుటన్
నీ కైత్రై తోరఁగ న్స్వపర్ణపటలీ నిర్యన్నవస్థూలము
క్తారాజి న్నవబుద్బుదాళి నిలిపెం గాంతారకాంతారకాం
తారంబు ల్తిలకింపు మయ్య రతికాంతా రమ్యదేశంబులన్. 103

మ. ఫలభారానతనారికేళ వనరంభాపూగభూజావళీ
కలమారామచయంబుచే నతతరంగత్తుంగభంగాంబుని
ర్గలవాతంబులచేఁ దటస్థులకుఁ బ్రేమస్ఫూర్తియు న్మూర్తియుం
గలుగంజేసి తనర్చునీతటిని వర్ణింపఁగా శక్యమే. 104

సీ. సరసరాజీవాజిచలరాజిరాజినినాద భేదములు సంమోద మొసఁగ
సమసమాలీనాళినుమధూళిపాళికారామసీమములు సంభ్రమముఁ గూర్ప
దరవరాళీకేళివరబాలికాళీవిహార తీరములు నెయ్యమున ముంపఁ
దటతటాకానీకపటుసైకతాకరమంజుమంజరులు సమ్మదము దన్ప
సతతతతభంగసంగసంచారివారి, కరటిరటితాబ్దశబ్దసంఘాతభీత
సకలకలహంససంసత్ప్రచారసార, యమితమితవాతపోతంబు లందగింప. 105

క. శ్రీరంగభర్త యీనది, తీరంబున నున్నవాఁ డదె తదీయశుభా
గారంబుఁ జూడు మణిరుచి, పూరంబుల నకృతచిత్రములు గలదానిన్. 106

—* శ్రీరంగపురవర్ణనము. *—

సీ. ప్రాతరాశుగమిళత్ప్రబలగోపురగవాక్షధ్వను లుదయశంఖస్వనములు
రవిరథ్యఖురహతప్రాసాదనాదముల్ మధ్యాహ్నఘంటాసమక్వణములు

హర్మ్యతటీకులాయావిశత్కలరవపత్రార్భటులు సాంధ్యపటహారుతులుఁ
జంద్రద్రుతాజ్యాశ్మసౌధాంబునినదంబు లార్ధరాత్రికతమ్మతారవములుఁ
గలసి శ్రీరంగధామమంగళమహోత్సవాచరణవైభవంబుల నతిశయిల్లఁ
బౌరసంఘాతమతిలోకభావనాస,మంచితాశ్చర్యగరిమ నాలించు నచట. 107

లయగ్రాహి.
కాంచితివె పైబిరుదుపింఛెము లనంగబరు లించుకచలింపవసనాంచలపతాకల్
మించమణిఘంటలురహించఁగటిచక్రములునంచలనమానఁగనుమించుటలుగుల్ది
పించఁగుచఖేటకములుంచిబొమసింగిణులునించిజయమీన్పుగననంచలరథంబుల్
పంచెమునుమున్నసురసంచయమునన్నెఱిసిరంచనడనిందునతులించువిలుకాఁడా.

శా. వీరల్ తెర్థికవైష్ణవు ల్గనుము పూవీణాంబడ సద్భక్తిఁ గా
వేరిం దాన మొనర్చి రంగవిభు సేవింపం దమిం గాంచి యు
న్నా రున్మస్తకయుక్తరాజ్జు లయి “భో నాగేంద్రశాయి స్నమ
స్తే రంగేశ” యటంచు దేహాళుల నంతే నిక్క వీక్షించుచున్. 109

[1]ఉ. ముప్పిరి గొన్నవేడుకఁ దముం జనము ల్గన మోక్షచింత లోఁ
దప్పక చేతికందుచిటికాళ్వుల్మోఁతలఁ బాయ కెప్పుడుం
జప్పటులన్ బుధోత్తములు సందడి సేయుచు మూఁక గూడ రం
గప్పను బాడుచుం జనుమహాత్ములఁ జూడుము సూనసాయకా. 110

చ. మడవ ల్మార్చుచుఁ దీర్చుచు న్లతలకుం బాదు ల్దగంజేసి యం
దెడ లాచోటుల నంట్లు నిల్పుచును నీరెత్తించుచుం గ్రొవ్విరుల్
దొడిమ ల్విచ్చి సరాలు గట్టుచును నెందుం దార మై పాటులం
బడుధన్యాత్ములఁ గంటివే మదన యీమాల ల్కర్పనాధీశులన్. 111

[2]శా. వీణావేణుమృదంగనాదముల కువ్విళ్లూరుచు న్మండప
స్థానుల్ ప్రాఁకియు మెట్టు లెక్కియును నచ్చోఁ గేళిక ల్సల్పున
య్యేణీనేత్రలఁ జుట్టువారుకొని కంటే కాంచుచున్నారు గ్రా
మీణుల్ నిశ్చలలోచనాబ్జులయి లక్ష్మీగర్భముక్తామణీ. 112

[3]మ. మునుముందాన మొనర్చి పుండ్రములు శ్రీముద్రాంకము ల్దాని నూ
ననికుంజావృతసైకతస్థలుల గంటల్ మోయఁగాఁ గేశవా

1. ఇదియు దీని క్రిందిపద్యమును క-లో లేవు. 2. ఇది ట-లో లేదు. 3. ఇదియు దీనిక్రింది రెండు పద్యములును క-లో లేవు.

ర్పవమ్ముల్ చల్పి స్వపార్శ్వవర్తులకుఁ దీర్థం బిచ్చి సేవార్థమై
చనువారిం గనుఁగొంటివే మదన సాత్వాద్వైతసమానీషులన్. 113

ఉ. శ్రోవనె దృష్టి నిల్పి తడిదోవతి మూఁపునఁ దాల్చి స్తోత్రపా
ఠావళితాస్యులై శయచయంబులఁ జెంబులఁ బూని యేగునీ
కేవలపుణ్యమూర్తుల నకించనవృత్తుల రంగనాథస
ప్రావరణప్రదక్షిణపరాయణులం గనుఁగొంటె మన్మథా. 114

సీ. అగ్రహారముల మాన్యక్షేత్రములఁ బండుగర్రిసెలకోలు చక కాంగ్రడు నింప
సతతంబుఁ బైరుపచ్చలుఁ దోఁటదొడ్డులుఁ గావలు లరసి రక్షణ మొనర్పఁ
గీలార్లు పెరుఁగునుం బాలు మందలనుండి వడి జేపుమాపుఁగావడులఁ దేరఁ
బై వెచ్చమునకుఁ దప్పక రూకపాతికల్ ప్రియశిష్యతతి సమర్పించి మొసఁగ
నతిథిసంతర్పణంబె నిత్యవ్రతంబుగాఁగ వ్యాఖ్యానమునఁ బ్రొద్దుఁ గడపి గేహ
దేవతార్చన మఱవక భావశుద్ధిఁ,దనరునచటిగృహస్థులఁ గను మనంగ.115

సీ. అక్కడ వనమాలికాగతభృంగమో శ్రీవత్సమో విభజింపరాదు
జఘనసీమ సువర్ణశాటీద్యుతియొ నాభినలినపరాగమో తెలియరాదు
పదమున దేవతాపగవీచియో నఖరేందుమరీచియో యెఱుఁగరాదు
తనువున సర్పనాదత్తసూనంబులో పాఁపమేపారలో యేర్పఱుపరాదు
కాంచితె మనోజ కించిదాకుంచితాంఘ్రి,యుగ మిలారమలొత్తఁగా నొత్తిగిల్లి
కటినొకకరంబు సాఁచియొక్కటతలాడ,నమరఁబవళించియున్నరంగప్పనిపుడు.

క. ఈరీతిఁ జెలువు మెఱసిన,శ్రీరంగాధిపునినగరిచెంత మధురసా
సారససారసమున్నత,సారససారసరుతుల్ దిశాతతిఁ గప్పెన్. 117

—* భరద్వాజాశ్రమవర్ణనము. *—

క. అదె కనుఁగొంటివె మదనా,మదనాగకిశోరవదనమంజులరదనా
రదనాళకమలసదనా,సదనాహతవారికరిణి శశిపుష్కరిణిన్. 118

సీ. దరనమ్రదళసముద్గతనాళసితకంజగణములు పుండరీకంబు లనఁగ
నురుమీనమస్తరంధ్రోత్థితానధారానీకాయంబులు ప్రకీర్ణకంబులనఁగ
రయశాలిమారుతప్రచలత్తరంగజాలము లుత్పతద్బహులహారు లనఁగ
నంబుపూరాంతరబింబితజలకదంబంబు ఘనాఘనౌఘం బనంగ
సమదకవిరాజహంసచక్రములు చేరి, సతతము భజింపఁ దీర్ఘరాజప్రసిద్ధి
నెఱపునిచంద్రపుష్కరిణీసరోవరంబు వినుతింప శక్యమే బ్రహ్మకైన. 119

క. నతిఁగనుసీసరసియదూ,రతరక్షితిఁ జూచితే భరద్వాజమహా
యతిభవనం బతిభువనం,బతిపావనంబునకుఁ బాత్రమై కనుపట్టున్. 120

సీ. కలికాలవిప్రసంగతపలాశశ్రేణిఁ బటుశిలీముఖములపాలు సేసి
నిర్గళన్మధుమదోన్నిద్రపున్నాగాళి ధీరాశుగశ్రేణిఁ దెరలఁ జేసి
నిశితకంటకశరాన్వితమన్మథస్ఫూర్తి నమితమహాజిహ్మగములఁ నలమి
చటులశాఖాగదాసాంద్రశాలికదళంబులఁ బత్రముఖసమాకలనఁ ద్రుంచి
చతురగుణయుక్తధర్మసంసక్తిఁ బొదలి,బహుమహోహవసన్నాహభాసితమగుచుఁ
గనుము చెలికాఁడ మునితపోవన మొనర్చు,నలసినిలిచినగతిఁ దపోవనము దనరె.

చ. అలయజుఁ డాకసంబునకు నాదరు వేమియు లేమిఁ బ్రాపుగా
నిలిపినకప్పగంబములనీటుల నధ్వరధూమముల్ లగున్
న్నలినపదుండు మానులసమక్షమునన్ శుచి యాట నాతనిం
బాలయక పాసి పోయె హోత మోగుణపుంజము బోలె నిచ్చలున్. 122

సీ. పుండరీకముల పెంపునఁ బొల్చుసారంగ మూహింపఁగా నిది యోగ్య మనఁగ
నలరుపంచాననైకాప్తినాగశ్రేణి యరసి కాంచిన నిది యర్హ మనఁగ
సకులానుబంధనందానంబుఁ గను చక్రి దర్శింప నిది యుచితం బనంగఁ
బరఁగుఁ గౌశికయుక్తిఁ బరజీవివర్గంబు తలఁచిచూచిన నిది తగు ననంగ
విషమసాయక యుచ్చటివిబుధనవ్య,లఘుతరశబ్దశక్తి నాత్మార్థగతవి
రోధములు మార్చి మనుపనారూఢమైత్రి,యొనపిల్లుటచిత్రమే యహారవహంబు.

గీ. ప్రహ్లాదినీసక్తులై కరకాభిరాములై యనంతపదాధీనులై నితాంత
వారితాహంకృతులునై పవారలిచట,మునులు దపసిచూచినఘనులుగారె.

చ. కళికలు చాలఁ జాలుకొనఁగాఁ దగుపాకలఁ జాలుకీలకాం
చలములు నిండ ముత్తియపుజల్లులమొల్లమిసూపఁ బూగముల్
చెలఁగెడుఁ గంటె శంబరవిజేతృకశాసనసుస్థితాత్ములై
యలరెడుమానిరాజులమహాతపవారణరాజులో యనన్. 125

సీ. శాఖ్యములు సౌరభ్యశాలిమధూళిచేఁ బ్రార్థికావళికిఁ బాద్యము లొసంగఁ
గొమ్మలు పాకానుగుణఫలప్రతతిచే నభ్యాగతులకు నాహార మిడఁగ
లతకూన లనిలలోలప్రవాళములచే వైదేశికులకు వీవనలు విసర
మహిళలు కుసుమకోమలదళశ్రేణిచేఁ బాంథసంతతికిఁ దల్పములమర్చు

ఘనరసాశయపద్మినుల్ కలితభృంగ, ఘోషభామల నతిఘులకుశల మనుగ
నంగసంభవ నిర్భరు లగుచు నిచటఁ, దపము సలిపెడు తాపసోత్తములఁ గంటె.

సీ. అజిరతోరణములకై యుంచితివిజుమీ యతివ నీవీచిగుళ్లలమఁ బోకు
మగ్రవేద్యర్చనకై యుంచితినిజుమీ యబల నీ వీమొగ్గ లంటఁబోకు
మజ్జనాభసపర్యకై యుంచితినిజుమీ కొమ్మ నీ వీవిరు లోయఁబోకు
మతిథిసంతర్పణకై యుంచితినిజుమీ తరుణి నీ వీపండ్లు దడవఁబోకు
మనుచు నొండొరుఁ బలుకుచు నలసగతులఁ
గాను లసియాడఁ గుచములు గదలఁ గురులు
చెదరఁ బనఁటులు మూఁపునఁ జేర్చి లతల
కర్థి నీరార్చునునికన్యకలఁ గంటె. 127

వ. మఱియు నీవనంబు నీవనంబుపోవర్ధితశంబరం బైశంబరప్రవాహంబులీల విహారమాణహంసం బై హంసబింబంబులాగున వశీకృతగోప్రచారం బై గోప్రచారంబుం బోలె నవలంబితవృషం బై వృషపట్టనంబుకై వడిఁ బూర్ణసుమనోజాతి యై సుమనోజాతిచందంబునఁ బవిత్రితగోత్రం బై గోత్రధరుకారుణ్యంబుకైవ దేవదత్తామృతం బై యమృతాకరంబుతీరున ననంతసముద్భూతోత్కలికం బై యుత్కలికలు సుమధూళిపరంపరలఁ గురియ సుమధూళిపరంపరలు కదళికల నెరయఁ గదళికలు విమలస్థలసారసవనంబుల మొరయ విమలస్థలసారసవనంబులు శిఖికలాపంబుల మురియ శిఖికలాపంబులు మరున్నికరంబుల నొరయ మరున్నికరంబులు పున్నాగవర్గంబులఁ బొరయఁ బున్నాగవర్గంబులు కుసుమభారంబుల విరియ సిరి యెనంగెఁ గనుంగొను మనుంగుఁ జెలీ! యన నవవిలుకాఁడు తత్తపోవనంబు సొత్తెంచి. 128

—* మదనసైన్యము భరద్వాజునిగదియుట *—

సీ. సహకారసహకారసాంద్రలతావృతాభోగయాగగృహాళి పొనఁగుచోటఁ
గరకాంతకరకాంతరరసార్ద్రభూమిభూవహానిమానితతరుల్మలయుచోట
ఘనసారఘనసారకలితానిలాకులాళిందకుందరసంబు చిందుచోట
వనజాతవనజాతవలితాపగానుగానేకకోకధ్వను ల్నెరయుచోటఁ
గేళికాశాలికాయితోత్తాలసాల, పాలికాశాలికాసారపద్మసద్మ
ఘూలికామాలికామదోత్తుంగభృంగ, బాలికాడోలికారతుల్పరఁగుచోట.

గీ. తొగరువన్నె గుజ్జుచిగురుమామిడినీడఁ, జేరి కేలఁ బూలకోరికోల
మెఱయఁద్రిప్పుకొనుచుఁ బెఱ[1] కేలఁదియ్యవి,ల్లూఁతగాఁగనిలిచియుండుటయును.

సీ. నిడుచాలు వెనుచాయ నడకనిద్దపుఁదేఁటిగమి వీరజడలతో గంధవహుఁడు
చెలువంపు మైకప్పు జిగిసురమా వింతవగజగబిరుదుతో మృగధరుండుఁ
జొకరంపుఁదుదితెక్కసోఁకుపుప్పొడిరేకపసుపుఁబావడలతోఁ బక్షి[2]కులముఁ
దొగరువన్నియమావిచిగురుమొత్తంబుక్రొంబగలుపంజులతోడమాధవుండుఁ
ప్రకటగతి వచ్చి యహమహమికల మఱక
మాఱ యుత్తరు వనుచు సంభ్రమ మొనర్ప
వారిఁ గరుణార్ద్రదృష్టిచే గారవించి
మునివరుని మీఁద సెలవిచ్చి పనుపుటయును. 131

ఉ. చొక్కపుఁబువ్వుఁజొంపములసొంపున మ్రాఁకులు విప్పివీఁగె నల్
దిక్కుల సావితావి నెలదేఁటులపాటల నీటునూపెఁ బ
ల్పక్కుల కాకలీకలకలధ్వని మీఱెఁ జకోరికోటికల్
నెక్కొనఁ బండువెన్నెలలు నిండె యథోచితవృత్తి నయ్యెడన్. 132

క. కనుఁగవ మోడ్చి నిదిధ్యా, సనతత్పరుఁ డగుచు మస్తచంద్రసుధాసే
చనమునఁదనుఁదానెఱుఁగని,మునిఁ గనుఁగొని యేముదాముముందనికడఁకన్.

సీ. ఉడురాజు నిజనిశితోత్తాలకిరణసంఘము పేఁబలుచివ్వఁగడలఁజిమ్మి
మధుఁడు శాఖాన్యోన్యమర్శననిష్పతజ్జాలకావళిపేరి ఱాలఁబుల్వ
పవనుండు పేటెంబువాఱి గంధాయాత భృంగనిధ్వానంబుపేరఁ బిలిచి
శుకపికాదులు గరుత్ప్రకటధ్వనులపేర వివిధవాగ్యంబుల రవళిఁజూపి
కేశవపదాబ్జచింతారసాశయగాఁత, రాళగతమానిహృదయశుండాల మావశ
మగుటవెలిఁ దార్పఁగా లేక హత్తియిట్టు,లమితనిజశక్తిమీఱఁబోరాడునపుడు.

సీ. తమ్ముఁ బైకొనుకన్నుఁ దమ్ముల శ్రుతులవతంసాళి రుతిపేరఁ దఱచుదూఱఁ
గరకంజరమకుఁ గంకణము లంతర్మణి స్వనముల పేర నెచ్చరికఁ దెలుప
ఘనతరస్తనభారమున కులికి లేఁగొను మొలనూలిరొద పేర మొఱలు పెట్ట
నడుగుఁదామరలకు హంసకంబులు చిఱుగంటమ్రోఁతల పేర గతులు దెల్ప
నడఁగు చంద్రకళాభిధానాప్సరోల, లామ లావణ్యవైభవాలంక్రియాభి
రామ యామన్మథునియగ్రసీమ నిల్చి, చిత్తగింపుము సన్నని సెలవుఁ బూని.

1. చ-చేత. 2 చ-గములు ట-బలుకు

క. మానికడ కేగె నతఁడును, మానస మానంగబలసమాగతివలనన్
ధ్యానంబు వదలఁ గాంచెన్, నానాదిక్కులను దక్షిణంబున నదియున్.

గీ. చెలులు సేవింప రత్నకాంచికలు మొఱయ, నల్లనల్లన[1]నతని డాయంగనేగి
గరువమునునీటుమురిపంబుఁగలికితనము, నారజంబును మెఱయఁదదగ్రసరణి.

సీ. తరులకొయ్యన నిక్కి పిరులందు నెపమున బాహుమూలద్యుతుల్బయలువఱిచి
ముంజేతిచిలుకకు ముద్దిచ్చు నెపమునఁ దావి కెంజిగురాకుమోవి చూపి
చెమటలార్పమలంచి చెఱఁగూను నెపమున నిఱిగుబ్బచనుదోయిమెఱుఁగుఁబుచ్చి
యలులు మోమునఁ జేరమలఁగెడు నెపమునననువాలుఁగొప్పుగన్గొనఁగఁజేసి
కినుక నుడిగంపుఁజెలి నల్గి కను నెపమున
గొనబునెలవంకబొమల జంకెనలు దెల్పి
యనుఁగుబోటులతోఁ గూడి యామృగాక్షి
సముచితవిలాసముల డాయుసమయమునను. 138

శా. కేలంబంగరుగచ్చుకోల లమరన్ గీర్వాణబాలామణుల్
శ్రీలీలావతిపట్టికట్టికల వారింబోలి తజ్జైత్రవి
ద్యాలాలిత్యము లుగ్గడించి మృదులాలాపంబులం బాడుచుం
గోలాటంబులు వైచి రాయతి తనుం గూర్మిం గటాక్షింపఁగన్. 139

క. మలఁచి వలమూఁపుపైఁ గీలొక్కలిపిన పాదంబుమీఁదఁ గొమరగులికుచం
బలఘూర్ణాళాంభోరుహా, తలకణ్ణకఁ దెగడనొకతె తాండవమాడెన్. 140

[2]గీ. పాంథమృగయుకుఁ జనుమనుపజ్జఁ ద్రిప్పు
భర్తృమయదండబర్హాతపత్ర మనఁగ
మెఱుఁగుమెయిదీఁగ వలగొనఁ మెఱుము బొదలఁ
దెఱవయొక్కతె బిఱబిఱఁదిరుపుగట్టె. 141

గీ. తనుఁ గలసి యష్టభూతు లింతకును గొనకు
వేల్పు లని తెల్పుగతి బొటవ్రేల నెనయఁ
దర్జనిఁ జెఱఁగుఁ లించి తక్కువ్రేళ్లు
మించి నిక్కంగ దేశినటించె నొకతె. 142

1. క-మాని 2. ఇదియుఁ గ్రిందిగీతమును ట-లో లేవు.

మ. ఉరుభోగోన్నతి మారుతాశనులు సొంపూనన్ శిలాదు ల్రహిం
గరఁగ న్నిర్విటపాప్తి నిశ్చలతరు ల్గాఢానురాగాంకుర
స్ఫురణం బొందంగ హంసరాజిగతి నొప్ప ల్దప్పఁగా నొక్కసుం
దరి గీతంబులు పాడె నాత్మహృదయోత్సాహానుకూలంబుగన్. 143

చ. అరుదుగఁ జంద్రరేఖ యతి నప్పుడె కన్గొనినట్టు లందియల్
మొరయఁగ మేను సోలఁ గుచము ల్పొదల న్నిటివేణి జాఱఁగా
సరభసవృత్తి నేగి యొకసంపఁగిక్రొవ్విరిమొగ్గ సిగ్గునం
గరకమలంబు సాఁచి కయికానుక గాఁగ నొసంగి యత్తఱిన్. 144

గీ. ప్రసవబాణుని నీయింటి బంటుగాఁగ, నిలువఁ జేసెద ననుచు సందియముదీఱ
నానయిడి చాల నమ్మింపఁబూనినట్లు, లక్ష్మినీంద్రునిపాదంబులంటి మ్రొక్కె.

ఉ. మందసమీరలోలలతమాడ్కి నొకింత వడంకు నూనుచున్
ముందఱ కేగి యాజటిలముఖ్యుని డాయఁగఁ గొంకి డెందమున్
డిందువడంగఁ జేయుచు వడిం బులకోల్పఁగ బుజ్జగించు నూ
టిం దరళస్ఫురత్కుచతటీఘటితాంజలి యై నయంబునన్. 146

సీ. తొడుకుబాబాగొతుజడదాల్పువాడనిపూవేలతాంగులపుట్టినిల్లు
జేజేలకవ్వు మాన్చినవదాన్యునిగన్నవనధి యేలేమలజననసీమ
మున్నీటనిల్లటంబువసించు దొరయూరుకాండ మేకాంతలఁగన్నకడుపు
వెన్నుపొక్కిటితమ్మినున్న వేలుపుమానసం బేవెలందులజన్మభూమి
నలువతలకొరగల మేటినెలవు మొదలు, [1]గాఁగలపదంబు లేనీలకచలయునికి
లట్టియచ్చరకులమునఁ బుట్టినట్టి, దాన ననుఁ జంద్రకళయండ్రు మౌనివర్య.

సీ. కమనీయతరగానగాంధర్వలాస్యతాండవకళానూష్ఠిఁ బ్రౌఢ నగుదాన
సకలసౌఖ్యములకు నాస్పదమైన దివినేలు బలభేదిసవిధంబు గొలుపుచెలువు
చిత్రరేఖా ఘృతాచీ ధాన్యమాలినీ రంభాదిసతులు నాప్రాణసఖులు
శ్రీరంగనాయకు సేవింప నిటకు నిచ్చలు రాకపోకలు సలుపుచుందు
నిన్ను సేవింపవచ్చితి నేఁడు దివ్య
మౌనివర తావకాలోకమహిమవలన
నలఘుసాత్త్వికభావంబు గలిగె నాకుఁ
దలఁపెటికేఁగి నన్నుఁ గరుణింపవలయు ననుడు. 148

---

1. చ-గాఁగనచలంబు,

క. కదలక మెదలక పైపైఁ,బొదలెడు గాంభీర్యధైర్యములతో యతి య
మ్మదవతిఁ దదనుచరుల న,య్యెదనం గైకొనక యచలుఁడై యుండుటయున్.

సీ. చవిమెఱుంగవుగాక యవుదలచంద్రామృతంబుతో య్యాలియధరంబుసరియె
వినఁ నెఱుంగవుగాక విశదనాదానుభావంబు పైఁదలిమణితంబుసరియె
తగ వెఱుంగవుగాక యగణితాసననిబంధము లింతిసురతబంధములసరియె
తలఁ పెఱుంగవుగాక దహరోద్గతారవిందమ్ము భామినివదనమ్ముసరియె
కానఁ దనుయోగమునకు సమాన మగునె
కానఁ దనుయోగమునఁ జెందఁగలసుఖంబు
మదనుమత మింత తలపోసి మాని యింక
మదనుమత మాత్మ వదలక మనఁగదయ్య. 150

ఉ. తేరకుఁ దేరఁగా భవదదృష్టవశంబున నేఁడు చెంతకుం
జేరిన మమ్ము గారవమునేయ నెఱుంగవుగాక యాత్మలో
నారసిచూడు మేమిఫల మందుట కుంకువలై తనర్చునో
ధారిణిఁ జేయుజన్నములు తాపసవృత్తులు పీరకృత్యముల్. 151

సీ. ఏడాకులనఁటుల నెనయుక్రమము గల్గ బూది నెమ్మెయినిండఁ బూయనేల
వైణవమౌక్తికవ్రాతమ్ము గలుగంగఁ బటికంపుఁబేరుఁ జేపట్టనేల
పూచినగురివెందపొదరుటింపులు గల్గఁ గాతాకుగుడిసెల దూటినేల
మృగనాభికాగళన్మృగనాభి కలుగంగ బిల్లవేలిమిబొట్టు వెట్టనేల
[1]జడనుబూని కటా సదసద్వివేక,చాతురి మనోజ్ఞమునఁ బూనవైతిగాక
తెలియనేర్చిన నీకానఁగలిగినవియె,యరసిసుఖయింపఁగారాదె సరసులకును.

మ. అనుధావద్వరహంసమండలము మాయానంబు గాస్యావలం
బనసోత్కంఠవనప్రియప్రకరము ల్మాపాట లింతేల మా
యనుఁగుంబ ల్కనుభావమాణశుక మాహాయిట్టిమాబోంట్లకా
తనరీతూరుచిధార కబ్రమె భరద్వాజా నినుం జైకొనన్. 153

క. కిలికించితలీలాగతిఁ, దిలకింపవు మృగమదీయదేహాసక్తిం
బులకింపవు లేనగవులఁ, జిలికింప వి దేమి బాఁతఁ జేసిరె నిన్నున్. 154

క. అని చంద్రరేఖ యీగతి,మునిపతిఁ గొసర నవ్వసంతముఖ్యులు గడిమిన్
మొనసి తమతమకతమకం,బునఁ గదియుచు మరున కిదియెపో సం దనినన్.

---

1 చ-౧౦-జడత

ఉ. కాయజుఁ డల్లిపూబొమిడికం బిడి గేదఁగిఱేకుబాఁకుదా
ౘా యమరించి కల్వలజిరావయి లేఁజిగురాకుచొక్కపుం
జాయల జాళువాకమరు చాల బిగించి ద్విజాళి మ్రోల జే
జే యన మందగంధవహశీతకరాదులు సందడింపఁగన్. 156

ఉ. తెక్కలతేజి నెక్కి నన ఱేకుమిటారపువంకి సూటిగాఁ
జెక్కి బళీ యనం దరటుసేసి ఘుడాఘుడి రెండువీథులం
జకటుఁగ నూఁకినం జెమట జాఱ నొకించుక వన్నె సోఁకినం
ద్రొక్కినచోట్లు ద్రొక్కనిమరుం గని పల్మఱు మస్తరించుదుర్. 157

ఉ. తోడన నూఁకి మల్లెననతూపులఁ గూడఁగ నేసి మర్మముల్
గాఁడఁగ మొల్లపూగొఱకలం జుఱుకంటఁగ నొంచి తమ్మిపె
న్గేడెము చాఁటుచేసి తొవనేజముకొల్దికిఁ గ్రుమ్మి దికుచ ల
ల్లాడఁగ జాజిపూసబళ మంది ఘనధ్వని మీఱ నార్చుచున్. 158

ఉ. పూవిలుకాఁడు కీరహయము న్మని నంటఁగఁ దోలి నిల్పి తాఁ
బావడ లూఁది త్రొక్కి పరిపాటిగ ముందఱ సాఁగి నిక్కి ముం
జేవడిఁ జూఁపి యాఘనునిచిత్తము లక్ష్యము చేసి వైచె గా
త్రావళి నిర్గళన్మధుపరంపర నెత్తురు వోలెఁ గ్రమ్మఁగన్. 159

క. మారుం డంతటఁ బోకస,దారుణగతి మించుమావితలిరాకుఁగటా
చూరిఁ గొని నఱకి పచ్చని,వారువముం డిగ్గ కదియ వచ్చి కడంకన్. 160

క. పేరెంబువాఱి హల్లక,కోరకకుంతంబుఁ గేలఁ గొని భీమణవాలుం
కారంబు మీఱ నదలిచి,క్రూరత నస్మానిమది చుఱుకుఱ నఁ బొడువన్.

గీ. అంబరాంచలభాగదృశ్యంబు లగుచుఁ
దనరుతతాంతపృథుపయోధరము లపుడు
లలితనవచంచలాలోకములఁ బెనంగి
పొదలి యాహాంసుఘనతమస్స్ఫురణ మడఁప. 162

సీ. అడరి జాలైనఘర్మాంబుపూరంబుచే వదలఁజాలనిధృతి వదలిపోయె
దట్టంబుగాఁ బర్వనిట్టూర్పుగాడ్పుచే నెడల నేరనిశీల మొగసిపోయెఁ
బెనఁగొని యుందంద మొనయుకంపంబుచేఁ జనలేనిమార్ధ్యంబుజాఱిపోయె
వడిఁ బట్టు లేక పెల్లవుపులకాళిచే విడువ నోఁపనిలజ్జ [1]విడిచిపోయె

1 చ-ట-వీటిపోయె.

సకట యంతటిలోన నొండొకటి మీఱి
తత్తఱము మోహమును దిట్టతనము గాఁగ
సఖులమానులు వెఱగంద నరుగుదెంచి
ధరణితలనాథ మునిఁ గఱకతి యొనర్చె. 163

క. అతనుశరవర్షధారా,హతి నిట్లు మహాజడాశయం బవిసిన నా
యతి యతులబోధసేతు,ప్రతినవయత్నమున నిల్పి పటువిస్మయుఁడై. 164

మ. తనవిజ్ఞాననిరీక్షణస్ఫురణ నత్యంతంబు నూహించి త
ద్వనితాసన్నిధిదోషరోషభరనృత్యద్భ్రూయుగాభీలుఁడై
ముని[1]కన్గోయి మిడుంగుఱు ల్గురియ సంభూతశ్రమాంభోనిగుం
భనగర్జాయుతవాఙ్క్రియార్భటి జనింపం గంపమానోష్ఠుఁడై. 165

ఉ. త్రాస మొకింత లేక సవిధంబునఁ గారులు పలెఱదేల యో
సోసి మదాంధురాల తలపోసి భవ[2]న్నుతజాతిగర్వరే
ఖాసముదగ్రవైభవవికారము లిప్డ యడంతు నంచుఁ బే
రీసువడి న్శపించె నల యింతి నరాంగనవై జనింపఁగన్. 166

క. ఈకరణి నమ్మహర్షివి,భాకరునెఱిమినుకుల న్నవబంధుర కాంతి
శ్రీకామనీయకవిభూ,న్యాకృతి యై చంద్రరేఖ యడలుచుఁజనియెన్. 167

సీ. అరయ ననగ్నికుండాహుతిస్తోమమై బూదిఁ గూడె సుమాస్త్రిపోఁడిమెల్లఁ
జర్చింప నూషరస్థాపితబీజమై ధూళిఁ గూడె సమీరుహాళి యెల్లఁ
జింతింప వఱదఁ గూర్చినచింతపం డయి నీటఁగూడె హిమాంశునేర్పులెల్లఁ
గనుఁగొన నడవినిగాచినవెన్నెలై చెట్లఁగూడె వసంతుచెల్వ మెల్ల
సకట చిత్రాతిపై వాన యగుచుఁజెదరి,పఱచెనలువంకలకుఁబక్షిబలములెల్ల
విశ్వభూనాథ విను పదివేలమంది, మన్మథులకైనవానిదెమల్పవశమె. 168

క. ఆవేళ వాలుఁ బోవం,గావైచి లతాంతశరుఁడు కట్టా మునుము
న్నీవిధ మరయక [3]యిట్టులు, రావచ్చునె మనసుకావరంబుననుచున్. 169

క. వెనువెనుకకుఁ జని యొకపూ, చినసంపెఁగకొమ్మ రెండుచేతుల నవలం
బనముగ నొనరిచి పదముల, నెనయించినదృష్టి మస్తమెత్తక తనలోన్.

1. క-కన్గోన. 2. చ-భవత్సురజాతి 3. చ-ట-నాకున్.

క. సముదగతినిగిడిచిన వ్యర్థములై శతధాసహస్రధా నానాళీ
కములెల్లఁ జనియెను దళి, తములై చట్రాయి వానితలఁపు కటకటా. 171

సీ. [1]వెలవెలఁ బాఱెడువేళఁ బెన్గట్టు క్రేవలఁ బట్టికుందెడువాని నమ్మి
వనములపాలయి మునుపున్నదశముల వదలి జాతికిఁ బాయువాని నమ్మి
తనరాకపోకలు గననీక మాయ మై వడఁకుచు వర్తించువాని నమ్మి
కొమ్మలలోఁ డాఁగి కొదికి లావులు డాఁచి వంచినతల లూఁచువానినమ్మి
కటకటా దేవసభలోనఁ గండక్రొవ్వు
మాటలాడితిఁ గాని యీపాటివారె
యాప్తులనియెంచలేనైతి [2]నపజయంబు
పాల్పడితి నంచుఁ జనియె నాభావభవుఁడు. 172

క. ఆచంద్రరేఖయును దద్వాచంయమిశాప మొనసి వసుధ నవసుధా
రోచి యగురుక్మబాహు, క్ష్మాచక్రేశ్వరునకుం గుమారిక యయ్యెన్. 173

శా. ఆవృత్తాంత మశేషము న్విబుధలోకాధీశుఁ డేతద్వయ
స్యావాక్యంబుల నాలకించి సురకార్యాపన్న కావేలువుం
బూవుంబోణికి ధాత్రి నామరపురీభోగోన్నతు ల్గల్గఁ జే
తోవీథిం గరుణించి పంచె శుభగీతు ల్నేర్పఁగాఁ దుంబురున్. 174

శా. ఆగంధర్వుఁడు వచ్చి నాఁటగోలె నత్యానందసంయుక్తుఁడై
రాగప్రౌఢిమ మీఱఁ గీతములు నేర్ప న్వేడ్కనే నమ్మహా
భాగుం గన్గొన నేగి యిప్పు డతఁ డంపన్నహ్యకన్యాతటీ
భాగావాసుని రంగనాయకుని సంప్రార్థింపఁగా నేగెదన్. 175

క. అని పలికి విజయులోలువ, చనముల నాచంద్రభానుచర్య సకలమున్
విని ముని సమ్మదయుతుఁడై, పనివినియెం బిదప సత్యభామాసుతుఁడున్.

మ. సకలక్ష్మాతల[3]పుణ్యగణ్యపురవీక్షాదక్షుఁ డై నట్టిమా
నికులోత్తంసము వాగ్విలాసములు వింటే నెచ్చెలీ యెంచ ని
ట్టికృతార్థుం గనుఁగొంటిమే యితనిసాటిం బల్కనిద్ధాత్రిలో
నొకసిద్ధుండును లేఁడు పో యనుచు నత్యుత్కంఠితస్వాంతుఁడై. 177

---

1. ట-వెలవెలఁబాఱుచు శిగబెన్గట్టుక్రేవంబడి. 2. చ-ట-నపయశంబు. 3. ట-చక్ర పుణ్యపుర.

క. చెలికాని కేలునం గేల్, నిలిపి కొలిచి వచ్చుజనుల నిలునిలుఁ డనుచుం
బలుమాఱు మానిచర్యలు, పలుకుచు వేత్రాగ్రపువ్వుఁబందిలి కరిగెన్.

శా. గాంభీర్యాంబుధిరాజ రాజధరవాక్ప్రాణేశపత్రిప్రభా
శుంభత్కీర్తిసమాజ మాజనకచక్షుర్వైఖరీవంచితా
హంభావామరభూజ భూజననికాయస్వాంతభృంగావళీ
సంభావ్యాంఘ్రిపయోజ యోజకవిధానంప్రీణితారణ్యకా. 179

క. అక్షీణయోగశిక్షా,దక్ష జగత్త్రితయసాక్షితాదీక్షిత దు
ర్లక్షచిదక్షహృదక్షను,దక్షపణక్షమధురావద క్షాంతినిధీ, 180

తరళము. స్వరధిరాజసదనరాజసఖముఖీజనాతిభా
స్వరశిరోజనవసరోజసరసమాజసంతతా
చరితపూజ సవితృతేజ జపితృయాజకచ్ఛటా
సురధరాజ శుచిధరాజశుభనభాజనోన్నతా. 181

గద్యము. ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయ యోగీంద్రచంద్రచరణారవింద వందన సమాసాదితసరసకవితారసోదాత్త దత్తనామాత్యసోదర్య మల్లనమంత్రివర్యప్రణీతంబైన చంద్రభానుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

చంద్రభానుచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము

క. శ్రీదత్తాత్రేయ సదా, మోదితసకలాదితేయ మునిగేయ చిదా
స్వాదాప్రమేయ యనసూ, యాదేవీశుక్తిముక్తికానఘకాయా. 1

వ. అవధరింపు మానసమునసంబున 2

గీ. అచట హితుఁ జూచి హరిసుతుం డనియె మునఁ
కిచట క్రొత్తగాఁ జన దేవుఁ డెదురువచ్చె
మునివచనభంగి రెం డేకనియ గాఁగఁ
[1]దెలిపెఁ గుండెనమ్ముచునుఁ బోవు [illegible]. 3

క. మనవీరసేనునకుఁ గుం, [illegible] యా
తనియనుజ యొకతె [illegible]దిని, యాఁ [illegible] కార్యసిద్ధి యగు మన కచటన్

[2]ఉ. కావునఁ [illegible]ంచనాయకుఁ [illegible] గంజభనా [illegible] చేతఁ గానవి
ద్యావిదుఁ [illegible] ప్రసిద్ధిఁ [illegible] మున్ను [illegible] నేగి [illegible]
లావిధు లెల్లఁ జాలఁ [illegible] నెరిచి [illegible]
నా [illegible] వచ్చిన [illegible] యట కీవును సం [illegible]. 5

క. నా వెంటనె [illegible], [illegible] పురం [illegible] నేగి [illegible]
త్యా [illegible] నెలకొంచి, [3]బో [illegible] వెలిపోఁ [illegible] 6

చ. అతఁడును [illegible]
ప్రతిదినసప్రయాణముచఁ [illegible]
యతతటినీవనీగిరు [illegible] పోయి [illegible]
గతిగతి సంత నిచ్చటఁ [illegible]. 7

చ. ప్రమదమున నెల్లెక [illegible]
త్తమునకు విన్నవించుటయుఁ [illegible]
[illegible] లోంది [illegible] కార్యము [illegible] నెఱింగి హృ
త్ప్రమదముఁ గాంచె నిచ్చట [illegible] లో కొ [illegible]. 8

1. చ - దెలిసి. 2. ట-లో లేదు. 3. చ - బోయిఁగని [illegible].

క. కని రలదుర్గాప్రసుతపో, వనము ప్రశాంతోజ్జ్వలత్పవనముం బుణ్యా
వనము ప్రసంయమివదనా, వనముఁ జనదుష్ప్రియానిదాఘావనమున్. 9

క. కనుఁగొని యానందమున నె, మ్మనమునఁ దళుకొత్త ధరణిమండలపతు లా
శ్రమమధ్యము దఱియఁగఁ జని, కనుఁగవలకు మోద[1]మిడు నొకానొకచోటన్.

ఉ. మార్గాయాసము వో నికుంజపటలీమధ్యంబు సొత్తెంచి యం
తర్గేహంబునయందు వోలె సుఖనిద్రం జెంది కల్లోలసం
సర్గానర్గళభానుజానిలసదాసంస్పృష్టగంభావనీ
వర్గోత్తాలపలాశవీజనముచే వ్యాధూతఘర్మంబుగన్. 11

ఉ. ఆయెడ నాశ్రమైణయుగ మచ్చట నచ్చట లేఁతపచ్చికల్
మేయుచు నంతలో నొండొకటి మేనులు మూర్కొనుచుం గ్రమంబునన్
డాయఁగ వచ్చి యాధరణినాథుల [2]మోగజనంబ్రమంబునన్
గాయముఁ జేసెఁ గైఁబసి చిరంతనతాపసవాటికన్. 12

చ. అలయిక నిద్రవోవుతతి నాగతి నావెను గాయికించినన్
దెలిసి తటాన మేలుకని దిగ్గన లేచి యదూర్వహాగ్రమున్
గలఁగుచుఁ జూచి చెంగునను గంతులు వేయుచుఁ బోవునట్టి జం
కల గణించి జోడు దలఁగం గనుఁగొంచు నృపుండు పోలిచెన్. 13

చ మిగుల ఘనార్తి నొండొకటి మించఁగ వెంబడి వెంటఁబడ్డు లై
తగ బుసకొట్టుమం బొదలు దాఁటుచుఁ గ్రుస్సుచు బారుచు నుప్పరం
బెగయుచు గాలిఁ దీవ చలియించిన నన్నిటిఁ గాంచి పోవు నన్
దిగులున వచ్చి యాశ్రమనివేశం గని యుల్కుచుఁ జెంత నిల్చినన్. 14

శా. ఆదుర్గాప్రసుఁడు వానిఁ జూచి యవు డత్యంతాసహాపాంగుఁడై
మోధామంబులు దిక్కులం గనుచు నుల్కాజాలము ల్సందడి
గ్రాస్త్రదాలంఘనబాంధవాగ్రహముతో నేగా మనోవేగుఁడై
లా గొంపత్యముఁ జూచి నవ్వఁ గని యుగ్రాగ్రాస్త్రసంధానుఁడై. 15

క. యపుసాధసంపదులఁ గా, మదినాఁడి కిటంబు లపు పూని కటకటా
టువమొవ లెఱుఁగకమునఁ, జెవరినమదినింత సేయఁ జెల్లునె యనుచున్.

సీ. ఎంతయుఁ గరీ దేవతాగ్నిసంపద తెల్లఁ గడలిలోఁ గలిపినగబ్బితనము
వడిచి రే పశ్వధామాముగాములు బండి[3]గోడ్డులఁ జేసినగోడ్డుతనము

1. వ - మెలఁగఁగా. 2. వ - వానిక్రమంబునన్వడిన్. 3. వ - గోలచేసినయట్టి.

తలఁపరే యరవిందధామునిల్లాలి ధాత్రికిఁ గూల ద్రొబ్బినదిట్టతనము
చూడరే లోకకటిచూలికై సాంఖ్యుఁ దమునెల్లఁ డిట్టినదంటతనము
పెక్కు లేమిటి కరయరే భీమరోష్కి, వీక్షణాత్ముద్రగూఢాశుతుషణిషు
లోకీషు ... లికలలోకమొక్క మొగిన, భస్మముగఁ జేయఁజాలినబంటుతనము.

క. అని శమము లో హాయన మునిఁ, యానిశము లో నపురోష మగ్గల మగుచుం
గనికరము మాఁపఁ జూఅచుఅఁ, గని కరిముప శాపజలము గ్రాసునంతఁ.

సీ. బహుకాలనాధ్యతపస్స్వ మేటికి పుంటిపాలు సేసెద వని పలికె పత్రి
యాదవాన్వయుఁడట యన్న నూతెగుప నీకనుచితం బనెఁ గద్దమాత్మజాత
సాంజలిగ్రా యుసాధ్యాయ నాంచుయొకత్తు నైరింపు మని యొకప్ప వ్రజంబు
అంతకు నెంత నీ వయనలెఁ గోపంప నది ... మా యని రిన్యమునులు
మఱిఁయుఁ దలకోకమాంబుగా ... నాధ, తాటుమన పక్షియక తపసి నిజప్ర
గిరిబు లెట్లట్ల వారును గప రోబింగ, కలఁగ నిమ్మని శాపోదకంబు విడిచె.

క. అట్టి మహాభసపుఁ ... సీను పెలుచి
ట్టుట్టిపెడినట్టు [1] ... గనుఁగో ... యా. 20

సీ. సత్య ... వాని
భరత ... పనిబువాని
వాసిష్ఠ ... వాని
... వాని
... మున్నెటికి ... గించివాని
నా ... వు గాఁచి దుర్వాసుఁడప్పుడు.

క ... యాఁ ... ఫ్యంబుల్
... యని ... మెఱయఁగా. 22

ఉ బాలుఁడు ... త్రిసాది ...
చూలినవాడు ... చేసినం
... యోఁ ... ప్రియింపితి వాయి యుట్టిసీ
కేల మునిస్వ ... మేల ... 23

[3] సీ. మునుమున్ను యపక్షి ... యింపి ... మునుపట
ముంగలదురితసమూహంబు ...

1. ప - ... 2. ప - ప్రత్యా... 3. ట - ...

ధ్రాలుదొ్్ర నఖాంవిస్ఫులును నీరె జాఱు నావిరాఁచ ఘగ్గాంబు వపరు మేన
మొదటనే తపము సమూలంబుఁజలియింగ [illegible] సాగుఁ
గాన నూఱక శపింపంప [illegible]
విసపుఁజెట్టుఁ కూడలు [1]నిశిచ [illegible] ములన నేను

చ మును నని పేరు పెట్టికొని ము [illegible]
జనుల శపింప దీని నోకసన్న [illegible]
[illegible] జనకళాతీనందనులు వారలు వారలఁ [illegible]
ద్దనుజవిభేదిఁ జూడవలదా ఖలు దారుణ ఘూర్తవర్తనా. 25

[2]క. అని యనితరసహ్యంబైఁ, గనగనమనుచూడ్కిఁ గోపకళ ల్రాలుకొనన్
ముని మునిసి యత్రితనయుం, గని కనికర మునిగి పలికి కటకటఁ బడినన్.

క. రోషారుణాక్షివీక్షా, భీషణ వనంబునోడఁ బెదవు లదర నా
దోషాకరానుజుఁడు కటు, భాషణముల వ్యాసుఁ జూచి పలికెను గలఁకన్.

ఉ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 28

[3]క. వాకిలి [illegible] జాలక, [illegible] జను [illegible] కదం
జీకాకువడఁగ నాడిన, [illegible] 29

చ. నను మునిపూత్రు నా [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 30

[4]స్రగ్ధ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 31

1 [illegible] 2 [illegible]
3. [illegible] 4. చ-వెడకెగ్గలు.

క. విఱిగె ధర జరిగె నుడుతతు, లొఱగె నభం బరిగె వార్ధు లూటాడె గిరుల్
వెఱచె జగ మఱచె దశ ల, గ్రాఱి వారలరోషగర్జదధ్వానములన్. 32

ఉ. గ్రక్కున లేచి యుంపసెలగల్ దగు పెన్బొమలూని సింగిణీ
లెక్కిడి చేత నాలుగవు దివ్యశరంబులు సంధరించి సల్
ప్రక్కలఁ జూచుచుం గలకలం బుదయించినఁ గ్రాంప నిల్చి యా
దిక్కునఁ బౌఱుసంయములు దెప్ప నశేషము నాలకించుచున్. 33

మ. చని యుగ్రాననివారు గాంచిరి జటాసంఛన్నులన్ [1]సర్వాంగులన్
జనితేర్ష్యావశులన్ మిథశ్శపనదిత్సాప్రస్ఫురద్వాక్యులం
గనదాలోకవిక్ష్టిపావకుల హుంకారోర్జితానోన్యసన్నత
ర్జనులన్ భ్రూకుటిభీకరాకృతులఁ బారాశర్యదుర్వాసులన్. 34

[2]క. కాంచి ప్రదక్షిణవిధు లొ, నర్చించి తగతి నాచరించి సాష్టాంగము ల
ర్పించి యలమునుల వారు ను, తించిరి గంభీరధారితగుంభనలన్. 35

సీ. శౌరిపాదాబ్జసంసక్తాయ ముక్తాయ సోమచూడాంఘ్రిసంసేవరాయ
సకలపురాణప్రశంసాయ హంసాయ బలభేదిగర్వవిభంజనాయ
సత్యవతీగర్భజాతాయ పూతాయ కన్యకాజానందకందలాయ
శ్రీవసిష్ఠకులప్రసిద్ధాయ శుద్ధాయ శాంభవతేజోంశసంభవాయ
సతిరమర్త్యనుతాయ సుస్నేహితాయ, నతిరవార్యవార్యనుద్యుతియుతాయ
నతి రతివివిక్తదయాయ హితసుయాయ, నతి రశేషవిశేషసత్యశ్రితాయ.

క. అని యిరువురుఁ బొగడిరి తన, మానసుసుతుండు శాంతిచేస్తె నిజశాపో
క్తిని శాతశూలకృతశా, తనువు దుమూర్ఛిలుచుఁ జూచి దయతోఁ బలికెన్.

ఉ. మీ రొకరొకరు నీ దెసని నిల్చుటఁ గుంతి [3]పట్టణందిరా
గారములోఁ బొందుకని గర్జన వాంఛితసిద్ధి లేమి ని
కూరిన నింపుసొం పెసఁగ గోపమహాబలిత్రినిఁ గూడి యిం
ద్వారవతీపురంబునకు సాక్షులుగాను తలంక నేటికన్. 38

క. అని పలికిన దుర్వాసో, మునిచేఁ బనివిని దయానమున్నతు వ్యాసుం
గని పునరపనతి పలిపిన, ననుపమవాత్సల్యగరిమ సతఁ డి ట్లనియెన్. 39

1. క - దివ్యాంగులన్. 2. ట - లో దీనిలోఁ బై మూఁడుపద్యములకు మాఱు "చూచి ప్రదక్షిణనమస్కారంబు లర్పించి యున్నంజూచి యనసూయాసుతుండు దయార్ద్రచిత్తుండై" యను వచనముగలదు. 3. చ - పట్టనామరా.

చ. అభిమతకన్యకాపరిణయైకకుతూహలశాలులై మహా
విభవవిశాలులై మనుఁడు విశ్వధరావలయంబు మెచ్చ నో
శుభమతులారయం దముఁ జూచి యనుగ్రహ మాచరింప వా
రభినవభాగ్యధుర్యహృదయాంబుజులై చనుచు న్మనంబునన్. 40

[1] సీ. వసతిరుద్ధులమైనఁ గనకపోదుమొ యంచుఁ దనుపరస్పరవదనములు గనుచు
గిరివాయఁ దెరువున నెరసిపోదుమొయంచు నన్యోన్యహస్తములలమికొనుచు
ఘనఝిల్లికార్భటి వినకపోదుమొ యంచు సారె మిథోవాక్యసరణి వినుచు
మదగజాదినిరీక్ష మఱపువచ్చునొ యంచు నితరేతరవిమర్శ మీయకొనుచుఁ
దఱచు వంకల ననుచుమాధవులఁ బెనచు
జమళిమల్లియ లునుచు వాసనలఁ గొనుచుఁ
బొలయుగాడ్పుల నినుచుచల్వలనె మనుచుఁ
గలయఁ దేఁటులఁ బెనుచు మార్గములఁ జనుచు. 41

క. ఈఱములు గుబురుకొను నెడఁ, దాఱుచు వారేగు తెరువు దప్పి చెమట మై
నేఱులుగఁ గాకి దూఱని, కాఱడవిని బోవుచో నొకానొకచోటన్. 42

ఉ. అధ్వగదత్తతిలాక్షతగ్రహణసంకులమూషికారాజికూజితములు
శ్లథవప్రపాషాణసంధిజాతవటానవనీరుహాలోలఝిల్లిరవములు
లూతాఘటితతంతుజాతాభిసృతదారుగోపానసీ[2] సటద్ఘుణరుతములు
ప్రశిథిలప్రాసాదభాగగేహాన్యోన్యనిశభ్రమత్స్వప్నినిశ్వాసములు
జీర్ణితమునిచ్ఛాయఁ జెదరినచిత్తరువ్రాలఁ, బడిన గోడలనొరగుకంబములఁ బట్టు
వదలుగారలతోఁ గొనవచ్చె బహుళి, నాలయం బైనశూన్యశివాలయంబు.

మ. ఘనవాళిం బెనఁగొన్నబల్లిపరరేఖాచంద్రుఁ డంగంబుఁ జెం
దినజీర్ణోరగకంచుకచ్ఛటలు తాదృక్ఛాయ లందంద చిం
దుసుసుల్ భూతిరజంబునై తనరు రుద్రుం డట్టిశూన్యాలయం
బునఁ గాఁపుండియుఁ గాంచుఁ బ్రాక్తనమహాభోగంబు లెల్లప్పుడున్. 44

గీ. ఆమిషభ్రాంతిచేఁ జించినట్టిజీర్ణ, చిత్రపటఖండములు పైనిఁ జెదరి రాలఁ
దాల్చి తగు నందు మూషికతతి గణాధి, పతిసుధాలంకృతానేకపము లనంగ.

సీ. అన్యోన్యనాదసహ్యత్వసింహహుంకృతి హోరసుదోదఁ దలయెత్తు వాడము
భుజగభీమాలయభూమిఁ బేర్కొనిన పిచ్చిలవిషంబున నోరు చేఁదుదాల్పఁ

---

1. ట - లో లేదు. 2. చ - సవద్ఘుణరుతములు.

జటులఝంఝూప్రభంజనమహోద్ధతిఁ గ్రమ్మసురకుంటఁగనుఁదమ్మిచుట్టుకుఁ బూన
సమదవాహారివిషాణఘట్టనభీతి నిగుడుసన్నూన మేనుసగము గాఁగ
నహహాహాచక్రాత్రివంటివాఁడగుటనచట, శంభుఁడాకయించుకేనియుశంక లేక
నిలిచెఁ గాక మఱెవ్వరుఁ దలఁచికేని, తోలు నెమ్ములుఁ గనుపట్టఁ దూలరెట్లు.

చ. తనువు గజన్నైరి యం చడుగుముట్టఁగ వప్రము ద్రొబ్బి తో గజా
ననజనకత్వ మెంచియొ వనద్వారదమ్ములు దుమ్ముఁ గ్గిచా
లనములఁ ద్రోఁచి హస్తసలిలంబున దాఁచి ఘటించుఁ జద్దినీ
ఘనరసయోగసంతతవికస్వరపుష్కరము ల్గదీనపైఁ. 47

[1]సీ. చీలలు చెదరి బచ్చెన చెక్కె వానలఁ గూలుకొన్నలతోడి గోపురములు
పౌరుగూరిప్రజపాడుపోలము మేఁపుచు రేలమండలాఁగినభోగమంటపములు
నుసిపట్టి పడి నుగ్గునూఁచంబుతె గంజికంప్లు నక్కఁగ నేలఁ గలియుతేరు
లెడలేక తఱచు వ్రేలెడు జబ్బుగీంచే గబ్బులు వెదచల్లు గర్భగృహము
లోరఁగలుఁజులుపడి తాపలూడి వ్రాఁచి, బూరటిలినీరుగననీరపూరి మొలచు
బావులును గల్గునచట భూపాలసుతులు, చేరియొక చోట వలఁతివసించునంత.

క. భీషణతరహయహేషా, ఘోషము వినవచ్చుటయును గుఱఁగట వార
న్వేషించి కాంచి రత్త్రని, శేషోజ్జ్వల మైనయొక్క చిత్రరథంబుఁ. 49

ఉ. కాంచి తదగ్రశీరయురగస్ఫురణంబుఁ దవీయులోనహాద
క్రాంచలపాటవంబును నపత్రపసమృద్ధియుఁ దర్పితాకికా
భృంచితకాంతియు న్నడువవప్వముగాఁ జెలికాని సూతుఁ గా
వించి ముకుందనందనుఁడు వేడుకఁ దద్రథ మెక్కి తోలఁగఁ. 50

సీ. వంకరకొంకరనలువకోఱలు మించుపెంపులుపోలఁ కీఁగ లలదిమూఁగఁ
బెలుచ బీఱపొలు పెనఁగొన్నములువంకబరుసుగుజ్జుకఁ శ్రేసుపదులు వ్రేల
నీచపోయినయుట్టియగాఁచపిఱుందుపైఁ గఱకుతోల్లట్టి పెన్నుఱికి వలవ
నిఱుకటంబుగఁ గ్రుంగియొఱగువోయినగూడమూఁపులుగదమిన్నుముట్టి వెలుఁగఁ
గోఱమీసల గిజిగానిగూఁడువోసి, నోరు మూసిపిశలు పెనారికెడవుఁ
బొంగ్లములవలెఁ బీల్చుచుభుగనభయము, కాయుఁడొకరక్కసుఁడు వాఁడిఁగెడియవచ్చి

[2]మహాస్రగ్ధర. కఠినోగ్రగ్రంథిపృక్వగ్రథితపిశితదుర్గంధసంబంధశశ్వ
చ్ఛసనాసాదేశవాసిశ్వసనవిసరసంచారఘోరాననాయః

1. ట - లోనిదియు దీని క్రిందిదియు లేవు. 2. ట - లోలేదు.

పిరరప్రవ్యక్తదంష్ట్రాపృథుమథనభవత్ఫేనసంతానకుల్యా
లురనాగ్రోన్నిద్రజిహ్వాలురనభయదఫల్గుధ్వనిన్ రాజుఁ బల్కెన్. 52

ఉ. ఓరి వరాక నేఁడు మది నోడక మామకకాననాంతము౦
జేరుట యెట్లు చేరి పయిచేటు గణింపక కండక్రొవ్వునం
దే రిది యెక్కుటెట్లు విధి ద్రిప్పకరాఁ బొలతై కడంగునా
బారికి నగ్గమైతి విదె [1]బల్విడి ద్రుంగెద నీక్షణంబునన్. 53

క. ఎచటికి సరిగెద వని రా, త్రిచరుం డాభీలశూలరేఖఁ [2]జదలఁ ద్రి
ప్పుచుఁ జటులహుంక్రియార్భటి, నచలము లూటాడ నతిరయంబున వైవన్.

[3]స్రగ్విణి. గాఢనక్తంచరగ్రామభస్మీకృతి, ప్రౌఢరుద్రేక్షణప్రాయశృంగత్రయీ
లీఢఘంటారవాళీకరాళాంతకృ, ద్రూఢగర్జాప్రజారుంతుదధ్వానమై 55

శా. అశూలం బసుదేరఁ గ్రూరతరబాహాగర్వదుర్వారుఁడై
యాశాభూధరకూటకోటి వడి నూటాడంగ బిట్టార్చి ధా
త్రీశోత్తంసము విల్లునంచి గొనయం బెక్కించి చే మించి నా
నాశాతాశుగము ల్నిగుడ్చె నది సాంద్రజ్వాలికాభీలమై. 56

భుజంగప్రయాతము. కరాళాశుగౌఘంబుఁ గైకోక పైపై
నరాళాకృతిన్ డా మహాబాహువీచీ
మరాళచ్ఛటాస్ఫూర్తిమద్వజ్రహేతి
త్వరాలక్ష్మిఁ దచ్చాపదండంబుఁ ద్రుంచెన్. 57

గీ. త్రుంచుటయు నఖర్వదుర్వారకోపుఁడై, యసుర శక్తి నైవ హరిసుతుండు
దానిఁ బటుకృతాంతదంష్ట్రాసితాంతశి, ఖాంతకాంతకుంతహతి నడంచె. 58

క. తనశక్తి యిట్లు వడనం, తన భక్తినహింప కసుర తత్సమరమునం
దనుశయముఁ దొఱఁగి క్రమ్మఱ, ననుశయముఁ జలింపకొక మహాగద గొనుచున్.

[4]మత్తకోకిల. రాజరాజయకాంక్ష న న్నెదుర [5]న్నరుం డితఁ డెంత యా
రాజరాజసఖుండు నోపఁ డరాతిఘాతిధృతాసిధా
రాజరాజున కస్త్రశస్త్రపరంపరల్ జత జంభవి
రాజరాజముఖామరావళి నైన నే [6]నలయింపుదున్. 60

మాలిని. అని యనితరధార్యాహార్యశౌర్యాస్పదం బై
కనకన మని నిప్పు ల్రక్కనుద్యద్గదం గ్ర

1. చ - ట - బట్టి మెసంగెద. 2. చ - ట - జెవఁ. 3. ట-లో లేదు. 4. ట-లో నీక్రింది నాలుగుపద్యములు లేవు. 5. చ - ధరన్నరుఁ డెంతయా. 6. బొలియింతదన్.

క్కునఁ గనలుచు రోషాయత్తచిత్తంబుతో వాఁ
డని ననియుతమార్గం జొచ్చు రాచూలి వైచెన్. ౬౧

ఉ. వైచిన నమ్మహాగద యవార్యగతిం దను డాయ వచ్చినం
జూచి నృపాలుఁ డోరసిలి శౌర్యరతమ్మైఁ బరిఘంబు సాఁచి రెం
డై చటులాకృతిం బడ రయంబునఁ ద్రుంచిన నన్నిశాచరుం
డేచినకిన్కతో నొకమహీరుహమున్ బెకలించి యార్చుచున్. ౬౨

క. బిరబిరనఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు, దురదుర నేతేర ధరణిభూర్యవహుఁ డతనిం
బరిమార్పఁగ రా దొండొక, తెరువున నని [illegible] సంభ్రమసుఁ డై.

వ. ఆసమయంబునఁ బగఱపోఁగ రిగుర నెగుచుశక్తి సబలంబు [illegible]ంబు
లును విలిప్తహాటకంబు లగుఖేటకంబులును మురుమురువిసముస నెసక మొసఁగుచు వి
లువవిలుకలఁ గలకల [illegible] చిలుకుములుకులును నవక్రరుచిక్రమా
క్రాంతదిశాచక్రంబు లగుచక్రంబులును [illegible] సమాజంబు నాజిం బరా
జయంబు నొందించు తేజంబులు గల నేజంబులును నిజపేషణజనితవిస్ఫుటస్ఫు
లింగసంఘసంఘృష్టవిముక్తంబు లగుహస్తంబులు [illegible] నానాయుధం
బులు [illegible] [illegible] బగునవి నఱకి నిర
వమప్రభా [illegible] భానుం [illegible] చంద్రభానుం [illegible] ఘుంటాఘుణ
ఘుణా [illegible] రంబులును [illegible] కింకిణీక్రేంకారంబులును నధిజ్య
[illegible] టంకారం [illegible] లనాలోలవిజయలోలహుంకా
రంబులును గలసి [illegible] జాలుక నలుక సమిద్ధరయంబున
[illegible] కదిసినఁ [illegible] దిట్టతనం
బునఁ [illegible] బిట్టుపియు నొక్కట నా
రక్కసుం డుక్కుమిగిలి [illegible] కిరీటపాటనత్వరా
పరాయణుం [illegible] గిరగిరం ద్రిప్పి [illegible] వైచిన
నుఱక రాజు దాని నఱకె [illegible] బెట్టిగొనక యయ్యసుర కుప్పించి
యెగసి మగతనంబున నారథిపేయరంబున బోర [illegible] గురియ
సురియఁగొని పఱియలుపడ [illegible] చినప్పు డప్పుడమితేఁడు కడుపడిం దొడరి
కడలుకొను కడిమిం బొడముసిడిముడిఁ దుపఁబడిక గదిసేసి ననురనిడుద
[illegible] [illegible] దొడిడవడ [illegible] గడగడగడ వడంక జడిగొని
[illegible] డిందియుంపఱ నింప నన్నిలింపారి తలంపాటి కం[illegible]

( ) ఈగ్రంథము చ - లో మాత్రమున్న[illegible].

మానసమానసుం డై దరిసి మురిసియు) వివిధసవిధకుధరకూటఘూటంబులు నిరాఘాటపాటవంబున నుత్పాటించి మించినక్రొవ్వున సర్వీరవరేణ్యు నెడ లుఱ్ఱి నవ్వుచు నార్చి కార్చిచ్చుపగిదిఁ జేర్చి వికటకటతటనికటదంష్ట్రాపుటంబులు గిటకిట గీటుచుఁ గుటిలగతి నుడుమండలంబు సోఁక నేకజాంఘికత లంఘించి మించినం గాంచి యుప్పొంగుచు వెలుంగుకోలముదార మెచ్చి యిచ్చం బోగనున్యూనన గగనతలంబుననుండి మగిడి రథచక్రంబు లిరుసులకొలఁది దిగఁబడ నొగలిమీఁదికి దుమికి కేలు కనకమండ నూతు నాతతకరచపేటాస్ఫోటంబు పెల్లునఁ ద్రెళ్ళ మూర్ఛిల్లంజేసి యుబ్బి బొబ్బ లిడునబ్బలియుని జూచి యద్దానవరిపుసూనుండు నిజనిశితకరకరవాలధార నురంబు చుఱుకు చుఱుకు నన నఱకినఁ బికికితనంబున వెఱచఱచి పిఱుతిగిచి యుఱికి పఱచుటయుఁ దానును వాని వెంట నంటి బంటుతనంబునఁ బృథుతరరథావతరణం బొనర్చి యఖండకోదండదండశిక్షంబునఁ దెఱచు మెఱుంగులు గిఱికొన మిఱుమిఱు మెఱయు నుఱిది గొఱక లుదయించ గెదలి సరిపెణంబఱపి నఱుముచుఁ దఱిమినఁ బెఱపి గనలేక నాకిద్వేషి కాలికొలందికి నఱిగియుఁ దిరిగి నురలం బిరుసుమెఱసి తరుపరంపరల మాటుగొని సమీపశిలాశకలంబు లవనం బనంబుల నందుకొని యనుపమానగతిఁ జెట్టుచెట్టున వైచుచు రాచూలిం గదిసిన నతండు నటంబు చాటుగా వెనుకనుండి నడచి తేరెక్కి నెడ నెక్కుడుజవంబున నక్కఱకుఁబోలనుండి గింపునిగాల్చి యొండెఱుంగక రదీయస్యందనంబు క్రిందికి మార్గంపునఁ జొరంబోటి మాలెచాఁవు గల మూఁపు న్నెఁ బెలఁ గూలంబడ నెట్టి నట్టుబు పీడి ఘట్టించుమొండున మిక్కుటంబుగఁ బుటంబులెగయు నిజేచ్ఛం జనుహయంబులు తొడిసడంబోవుట చూచి రాచవారు దీర్ఘవిక్రమములు గాన బెగ్గిలి చనుయుగ్యంబులఁ బట్టి యుదంబు మెఱపు మెఱసినచందంబున నందంబుసూప మరల్చి యేపున నసహ్యారంహసింహనాదంబుగ ఘోషంబు సారించి పేరెంచి యాపిశితాశి నాశీవిషసమాననానానూనబాణసంతానంబుల మానంబు దూలించి కీలాలజాలంబులఁ దేలించిన నించుకనడి బెడఁకుపడి యడలున నిడుమకొను బడలిక నొకయనోకహంబునీడ నొఱంగి వెఱఁగుపడి పరికించుతఱి నెదమీఁక పొడమి రథచోదకుం డాదటఁ గ్రుద్ధుండై బిట్టువైరంబునఁ బ్రేంఖత్కంఖాణబాణపుంఖసంఘాతసంజాతజ్యాతలధూళికాపాళియు సదభ్రభ్రమణవిభ్రమకృత్ప్రభవస్థలాతలకరినలుఠదయోమయనేమిఘర్ఘరనిర్ఘోషంబును దక్కఁగొంచె

వ్వియుఁ గనవినఁబడకుండఁ బండిత్రోలినంత నంతకాకారుండై పంతంబుమె ఱయ సంతమసనతీచరప్రసరుండును గరాళకరాలజిహ్వాకంకాళుండై హుంకరించి యహంకారంబున నీవెందుఁ బోయెదవని యుదుటుఁ బొదలుముకంబున హత్తి మొత్తుటయుఁ గత్తిలానులుం బెగ్గిలి మ్రొగ్గిన సోఁగవాగియలు సారథి నిజభుజాయుగంబునఁ గుదియంబట్టి బిట్టిట్టం దట్టరంబున నుత్తేజకాశ్వరాజీముఖరనూపురపుంశ్చరణఖరఖురశిఖరంబు లంబరంబున బయలు ప్రాఁక జోకఁ బిఱిఁగిపఱవం బొనర్ప గొంతదూరంబు తేరీడ్చికొని తమకంబునఁ దమకుఁ గమకంబున విచ్చుచ్చను లచ్చెరుపడి చూచు నమ్మహీమండలాఖండలుండును సమ్యగంతదురంతసాహసబాహాసాహాయ్యంబు నూహించి యహో యని సంతసించి పొంగి యతండు నిండుమనంబున ఘోటకబృందంబుకందంబులు ప్రోదిగ నప్పటప్పటి కప్పళించుచుఁ జెవులు నివిరి మొగంబులు గుడిచిన భూరిఫూత్కారభూషితతాలువులు డిండీరఖండంబులు తండతండంబులుగ నడఁగ నడకలఁ గళ్లెంబులు కొఱుకుచు జోడనల నవేలంబుగా మగుడుటయుఁ దోడన వెంబడిం బఱచి యురుతరశక్తి నన్నక్తంచరుండు పిఱిందికి వచ్చి భుజాగ్గళంబున నిగుడ నిరుసుకొన దివియంబట్టి జంగయిడి క్రుంగి కుతికిలంబడి సాఁగనీక కూఁకలిడ నారాకొమారుండు పెడమరలఁ దిరిగి యత్యాగ్రహంబునఁ బ్రత్యాలీఢపాదుండై వింట నొంటొంట మంట లుమియు నంబకంబులకు లెమ్ము చిమ్మకక్కైవడిఁ గణుసురీఁగలు మూఁగిన తెఱంగున నాదారకుం దాపాతిత్వయుతాంత్రపశలంబులు నూటికిఁ నాట నన్యసాచిస్ఫూర్తి యేసి గాఢముగ నతఁడుం గొంచిన యబ్బుసలి కళే బరించి నిలువరింపలేక కదలి పఱచుటయు వెనుకొన నడిగి తేర్చి వెంట నంటి కవిసి మనుజాశనప్రాణంబు గుసకవంబు నవ్వారంబున గ్రుచ్చినఁ బచ్చినపోల్కి వెలికిఁ బడి పొలిసెఁ గొలిసెఁ బలాశి యను పేరిసెప్పలి నడి నెడలక దిటంబున మిచ్చు మాటంబు లెగయుచు నెగడనఁ గొన్నిలుపుమగుఁలు నిగిడి మగంటిమి మిగుల తెగరొంపంబున లేచి వేర్వేచేసిన గండ్రోపలఖండంబుఁ గేరఁ గ్రక్కొనుతఱిఁ బాత్రాతిహతుర్తింపు గోత్రనిభగాత్రుం డగునన్నాత్రాశనశత్రుండు శరమాత్రభేద్యుండు గాఁడని యూహించి యానిశాచరవీరుపై సౌరాస్త్రంబుం బ్రయోగించుటయును. 64

క. గిరు లొరఁగఁ దరులు విఱుగ, న్సరనిధులు గలంగఁ దరణి చాయదొలంగన్
హరిదంతంబులు పగులఁగ, నురవడి నఱచుచు నిశాటుఁ డుర్విం గూలెన్.

ఉ. కూలినదైత్యుఁ జూచి సురకోటి యమందసురందబిందువుల్
జాలుగఁ గ్రొవ్విరు ల్గురిసె జంత్రపుబొమ్మలరీతి జక్కిణుల్
కేళిక చేసి రచ్చరలుఁ గిన్నరకన్యక లున్నతశ్రుతిన్
మేళముగూడి పాడి రెలమిన్ యదువర్యుని సన్నుతించుచున్. 66

క. కనుపట్టె నగ్రసరణిన్, ఘనదవహుతవేత్రభసితకదళన్యాయం
బున విశిఖదగ్ధదానవ, తనువున నొకయక్షరాజతనయుం డంతన్. 67

శా. ఆయక్షాగ్రణి విస్మితాత్ముఁ డగుసత్యానందనున్ భక్తితో
డాయన్వచ్చి నతాంగుఁ డై పటుకిరీటప్రోతరత్నాంకుర
చ్ఛాయ ల్భూమి నలంకరింపఁగ నమస్కారంబు గావించి జే
జే యంచు న్వచియింప నాతఁ డనియెం జిత్తంబు రంజిల్లఁగన్. 68

[1] ఉ. ఎక్కడ నుండు టెవ్వఁడ విదేమికతంబున రక్కసుండ వై
యిక్కడ సంచరించితివి యింతయుఁ దెల్పు మటన్నఁ గృష్ణుతోన్
మ్రొక్కి యతండు హస్తములు మోడ్చి ఘనాఘనఘోరనిస్స్వన
న్యక్కరణైకతానవచనస్ఫురణంబు చెలంగ ని ట్లనున్. 69

మ. వెలయుం గాంచిమతిపురంబున మనోవేగుండు నా యక్షరా
ట్కులనాథుండు తదగ్రసూనుఁడ మణీకోటీరకాంక్షుండ నే
జలజాతారికళాకిరీటుఁ గొలువ న్సంప్రీతితో నొక్క నాఁ
డలసుప్రాశిమ మీఱ నిందుపురినీలాంభోజకేళుల్ గొల్వఁగన్. 70

సీ. బిందుమాధవుఁ డుండు నెం దద్రిరేఖయై ప్రకటఫేనాళిశంఖికము లెగయ
నిందుమాళి వసించు నెందుఁ గెలాసమై గుహాగిరి ప్రపటలిఁ జెంద
నిరవొందు లోలార్కుఁ డెం దుష్ణభానువై కమలబలుచుక్కగ మిబల్లిపటలుపూన
మందాకిని తనర్చు నెందు మేరువు భంగి పచ్చగాఁపూరి నావహింప
నట్టికాశీపురంబున కరుగుదెంచి, యభినవవిభవాయమానజనార్థరచిత
బహుళగీర్వాణవాహినీభ్రమదనజ్ఞ, శకలకట్టిను ³ వీథికాసరణిఁ జనుచు. 71

శా. కంఠేకాలపదారవిందములపైఁ గైవ్రాలి లోలార్కునిన్
దుంఠీశు న్వినుతించి భైరవుని మోదంపుంగేలుతో డాసి వై
కుంఠస్వామికిఁ జాఁగిమ్రొక్కి హిమవద్గోత్రాత్మజం జూచి యు
త్కంఠం దక్కినవేల్పులం బొగడి యంతస్సందయానంబునన్. 72

---

1. ఈపద్యము మొదలు 10 పద్యములు ట-లో లేవు. 2. చ - గుంఠియై. 3. చ - వాటికా

సీ. చికిలిచంద్రికవన్నెజీబులేఁగరంకంచువలిపెదుప్పటి వల్లెవాటు వైచి
రవసందిదండజీరల దోరవాటినమెడ నింపఁ గస్తూరి మెదిచి మెత్తి
కఠినవక్షోజసంఘట్టనాంకితభుజాంతరమునఁ దుమ్మెద తాళిఁ జేర్చి
వనమాలికాప్రసూనకరంభితం బైనశిఖనిండఁ దాయెతుచేరుఁ జుట్టి
పీట నెవ్వరిఁ గనుఁగొన్న వెకలిరీతి, నర్మసచివుని గనుగీఁటి నవ్వుకొనుచు
నారజము మీఱఁ దత్పురాభ్యంతరమున, నల్లనల్లన చనుదెంచు ననసరమున.

క. గంగఁ హిమగిరితటభా, గంగం బరిఫుల్లహల్లకామోదితసా
రంగ న్విధురుచిరుచిరత, రంగం గనుతమి హృదంతరంబునఁ జెలఁగన్. 74

శా. ప్రేంఖచ్ఛందసగంధగంధవహనిర్ణిద్రోచ్ఛలద్వీచికా
ప్రేంఖోళీస్మితఫేనఖండములకుం బెన్నుద్దులై పద్మభూ
కంఖాణంబులు సంచరింపఁ దగుశద్దంగాస్రవంతీతటిన్
న్యంఖాసక్తకు గాలవాఖ్యమునిఁ గన్గొంటిం బ్రమోదంబునన్. 75

క. కనుఁగొని యువహితనుతి నై, వినయంబునఁ జాఁగి మ్రొక్కి వీక్షింప కతం
డనుపమమనువరనిశ్చ్రాల, మపస్మృఁ డై యుండ నయనుమదమున నేనున్.

చ. తొడిఁబడ మాయచేత నతిఘోర్గనిశాచరవేషధారి నై
యుడరి ఘనాఘనౌఘనిబిడారవభైరవహుంకృతంబులన్
నుడుపథముం గులాచలము లుర్వరయుం గికురించిసీమలన్
జడనువహింగ నార్చుచుఁ బ్రచండగతిం గనుగ్రుడ్లు ద్రిప్పుచున్. 77

శా. కుప్పింతుం దటమానితోటి వెఱవేఁకు లూన్చన ఘోరారాత్కటిన్
నొప్పింతుం దిగధీశకర్ణములు కన్నుం గ్రేవల న్నిప్పుకల్
రప్పింతు న్వినువీథిఁ గ్రాలుకొన శూలం బుగ్రతిం ద్రిప్పుచున్
విప్పింతుం జనధైర్యసంపద పృథూద్వేలాగ్రహగ్రంథినై. 78

క. ఈగతిఁ [1]దను వెఱపింపం, గా గాలసమాని యపుడు కన్నుఁ దెఱచి మా
యాగౌరవాధికతర, ఙ్యోగాస్త్రుని నను నెఱింగి క్రోధాన్వితుఁ డై. 79

[2]మహాస్రగ్ధర. అధరం బల్లాడఁగా బిట్టవుడుగఱచి సాహంక్రియామర్షభాషా
బధిరాశాభాగుఁ డై భ్రూభ్రమణపటునటద్ఫాలఘర్మంబు నిండన్
విధురస్వాంతంబుతో దృగ్వితతరుచి నభోవీథి రంజింపఁ జిత్తా
త్యధికాటోపంబునం బంతము వలుకుచు దుష్ప్రధర్షవేషంబు మీఱన్. 80

1. చ - ట - కిను. 2. ట - లో లేదు.

శా. ఓరీ సంపదఁ గన్నుఁగానక సభాయుక్తుండ వై వచ్చి మ
ద్ద్వారా యిట్లడకింపఁ జెల్లునె దురాత్మా యంచుఁ గోపించి నీ
వీరూపంబు వహించి కాన జనతాహింసాది కృత్యంబులన్
నోరారం బొల మేసి త్రుళ్లు మని నన్నుం జూచి శాపించినన్. 81

క. గజగజ వడఁకుచు నే నా, రజనీచరవేష ముడిగి ప్రతిపతిపాదాం
బుజములపై వ్రాలి భయా, ర్తిజదీనాలాపగద్గదిక నిట్లంటిన్. 82

శా. చేతోవీధి భవన్మహామహిమముల్ చింతింపఁగా లేక యీ
రీతి న్నన్ను మిన్నుఁ గానక మదోద్రేకంబునం ద్రుళ్లితిన్
నాతప్పొక్కటి సైఁచి శాపవచనాంతంబుం గృపం దెల్పవే
యోతండ్రీ నను బ్రోవవే యనిన నా యోగీంద్రచంద్రుం డనున్. 83

శా. వత్సా మామకశాపవాక్యములు దుర్వారంబు లౌ నైన నే
తత్సంరంభము మాని నీ [1]వడల నార్ద్రం బయ్యె నాచిత్త మీ
యుత్సాహాత్రతనూవియోగ మగు నీ కున్మ్యాప్యదివ్యాపగా
భృత్సద్మాంతరసీమ నొక్కనిశిరాత్రిం గొంతకాలంబునన్. 84

క. అనుమాట లోను వెలిగా, ఘనగర్జాతర్జనాదికస్ఫురణవచో
ధ్వని పెలుఁగ రక్కసుఁడనై, చనుదెంచితి నిటకు సకలజగములు బెగడన్.

ఉ. పాపిళితాళిసత్త్వమును నాబహుపాతకహేతునిత్యహిం
సాపరతంత్రరోషపరుషత్వముఁ బాపితి వీక్షణంబునన్
భూపవతంస నీవలనఁ బూర్వ[2]శుభోన్నతి నొందఁ గాంచితిన్
నీపరమోపకారమహనీయతకేఁ బ్రతిసేయ నేర్తునే. 86

[3]క. ఐన నొకమే లొనర్తు మ, హీనాయక మాఱువలుక కియ్యకొనుము ప్ర
జ్ఞానిధులు సత్క్రియాలవ, మేనియును బహూకరింపరే మది నెందున్. 87

చ. అతులితశౌర్య నీతలఁచినప్పుడు వచ్చి సవిజ్ఞయుంగ ల
ద్భుతముగఁ గూర్తు నీమరవముం దళితోఁడయి వచ్చు నాయుదృ
శ్యాశయును గామరూపతయు సంధిలఁ జేయుదుఁ గొ మ్మటంచు నా
క్షితిపతి కిచ్చి యతఁడు డరిగెం దదనుజ్ఞ నిశీథవీటికిన్. 88

శా. ఆసత్యాసుతుఁడుం బ్రియాప్తసహితుం డై యాత్మసౌరాస్త్ర[4]వి
న్యాసోచ్ఛ్వసితరాక్షసావయవయుక్సోపాదితాత్యంతమై

---

1. ట - వలన. 2. చ - సుఖోన్నతి. 3. ట. లోలేదు. 4. ట - విన్యాసోచ్ఛ్వసిత.

శ్రీసంపత్తికి సంతసిల్లుచు సముద్వేలాజలీలాభవా
యాసం బాఱఁగ నొక్కనిర్మలసరఃప్రాంతంబునం జొప్పుచున్. ౮౯

క. దరవికచసరసిజాంతర, పరిభోగచ్ఛంచరీకపక్షచలితపు
ష్పరజోనితాంతశీతల, మరుత్కిశోరములు మీఁద మల్లడిఁగొనఁగన్. ౯౦

క. తలిరిచి దట్టముగ్రత్త, జ్జలజాకరశీతవాతసక్తిఁ బొదలి పెం
గ్గలఁబూవులఁబిండెలఁగా, యలఁబంపులఁదనదుణోచయంబున నొకచోన్.

సీ. వాసంతికారసాస్వాదమత్తాంగి యై తెలిసివల్లభుఁ జేరు తేఁటిలేమఁ
బ్రణయకోపంబునఁ బఱచి నాథుఁడు మొక్కఁ గేరడంబులు వల్కు కీరతరుణి
నన్యానుషంగచిహ్నము లెల్లఁ బరికించి నగుని దూటెడుగోరువంకబోటిఁ
దమిం దోలంకఁగ సామ గమిచినచిగురాకుఁ జెలువునకిచ్చుకోయిలవెలందిఁ
గనుఁగొనుచు వచ్చి యొకదివ్యకాంతియుతమ
యూరయుగళంబుఁ గని పట్టనూహసేసి
తదనుసరణపరాయణత్వమున వార
లాత్మవిశ్లేషము గణింప కరిగి రపుడు. ౯౧

క. అందు హరిసుతుఁడు పులుఁగుఁబ, డిం దప్పక యరిగె యది వడిం బఱవ నిరా
నందుఁ డయి తిరిగి తన్పుర, విం దమ్ముని గానలేక వెదకుచు నాత్మన్. ౯౨

ఉ. అక్కట యున్నిఁకఁ జెల్వు సుజా మనుజాంగజుఁడు నేర్వనే
నిక్కడ నొంటి నైనఁగలనే కలనేనియుఁ బాయలేని నీ
వెక్కడఁ ప క్రూరసత్త్వ సగవే తగ వేసుఱుఁ బల్కరించు నన్
మక్కువ తొంగలింపఁ గనుమా కనుమాయలు వెట్టనేటికిన్. ౯౩

గీ. అనుచు విపినవీథి [1]నరిగెడు గంధాంధ, కరులఁ గిరులఁ జేచకములఁ గీచ
కముల జటులఁ గిటుల ఘనభద్రసన్య ఘనశిలితో, ననుజుమార్గము డిగి యడిగియరసి.

చ. యతిపతిప ల్కులంఘ్య మని యాత్మ నెఱింగి నిజాంతరంగసం
గతధృతి యై యదూద్వహుఁడు కానన వాటము దాఁటి యధ్వగ
ప్రతతులవెంట నేగి పరవట్టనగర్వవిఖండనంబు దృ
క్కౌతుకదసౌధమండనముఁ గుండినముం గని యెం బ్రియంబునన్. ౯౪

మ. కని తత్పట్టన కేళికాననలతాగారైకవాస్తవ్య భో
జన్యపాపత్యవిపంచికాభిసవశిశుకర్ణసున్ విశ్వరం

1. ట - నహెరకు.

జనగీతామృతతోషితద్విరదరాట్చర్మాంబరుం దుంబురుఁ
వినయప్రౌఢిమఁ జేరఁబోయి సతి గావించెం బ్రమోదంబునన్. 97

చ. అపు డమరేంద్రగాయనుఁ డనన్యజనోవరభావసూచనా
నిపుణతనూవిలాసు నతనిం గని యెచ్చటనుండి వచ్చి తే
నృపతనయుండ వేమికత మిచ్చటికిం జనుదేర నంచు న
త్కృప నడుగ న్యదూద్వహుఁడు దీపితసూనృతసూక్తి నిట్లనున్. 98

సీ. కరగతచక్రుండు హరిబలాన్వితుఁడు సన్నహితవిక్రముఁడు మామకగురుండు
ప్రాణేశకలితసురాగసంస్తుత్యసత్ఖ్యాతగోత్ర నాయనుఁగుజనని
పరసధర్మధురీణుఁ డురుసుమనోమార్గణావలంబనుఁడు నాయగ్రజన్ముఁ
డక్రూరసుగుణోద్భవాధారశూరసంతానశేఖరులు మద్బంధుజనులు
పొదలురాలచ్చి యెపుడు మాయదుకులమున
మాకురత్నాకరంపురోత్తమము నివాస
మట్టినే నీకు నిచట శిష్యత వహించి
వీణ నేర్వంగ వచ్చితి విమలచరిత. 99

గీ. అనుచుఁ జతురోక్తిఁ దెలిపినవినితదీయ, వృత్తమఖిలముమనమున నెఱిఁగితుంబు
రుం డతని గారవించి యాఁరుక్షబాహు, నృపతనూభవుతో వీణ నేర్పుచుండె.

ఉ. అంత దిగంతదంతురలతాంతనిశాంతనితాంతకాంతప
న్యాంతికతాంతపాంథజనతాంతరసంతతకృంతనప్రథా
త్యంతసమంతతస్స్ఫురదుదంతపరంతపకాంతిసంతతి
క్రాంతదురంతకుంతరతికాంతము పొల్చె వసంత మెంతయున్. 101

1క. వనలక్ష్మి మాధవాగతి, కనువుగఁ బూనీట జలకమాడుటకై ముం
దనువున నలుఁగిడఁగా ను, ర్లినచిక్కన మనఁగ ధరఁ దొరిఁగెఁ గారాకుల్.

ఉ. పూని వసంతహాళికుఁడు పొంగెడురాగరసంబుచేఁ గడు
న్మానుజనాళిమానసపునట్టులు దున్ని మనోజకందళిం
గానఁగఁ జేసి యంత నెగఁగట్టినయట్టిహలంబులో యనం
గా నెఱసెం బలాశకళిక ల్మునుమున్న వనాంతరంబులన్. 103

క. ఎలఁదీవెచెలులు వలిగా, ప్పులపైఁ దేనియవసంతములు చల్లఁగఁ జే
తులఁ బూనినవేత్రపుఁది, త్తులు నాఁ దలిరాకుపొదలఁ దోఁచె న్మొగ్గల్. 104

---

1. ట - లో లేదు.

ఉ. ఆలమువక౯ దిశ ల్గెలిచి యాడఁగఁ బోవ వియుక్తరక్తముల్
హోళి ననంటిపూవుపెర లన్బలుదోనెల నించి చిల్కతే
జీలకుఁ జూపఁబోలు ననసింగిణిజో దిటు గాక యున్నచో
నేల వహించుఁ గెంపుజిగి నీకదళీసుమకీరతుండముల్. 10౩

ఉ. మావుల మారు క్రొంజిలుకమావ్రల వేషము దిద్ద గంవపుం
దావులగాడ్పునాహిణి లతాకళ పూని మిళిందయుక్తి హూం
తేవిరిగుత్తిగిల్కఁ గదలించుచు ఛే యని కూఁతవైచె నా
నావిధపల్లవాళిసకసత్కలకంఠకుహూరవావ్యటిఁ౯. 10౪

సీ. శాఖనివృత్తికై చనుదెంచు వెడవేల్పురాచత్రాఁ చన ళృంగరాజి తీసర
సంగడి శాస్త్రము ల్చదివెడుశిష్యుల చెలువునఁ గెలయుకోవెలలు సెలఁగ
విన్నందుటకు మనవికిడాయువింధ్యశృంగములు నాఁ బుష్పితగ్గు లెసఁగఁ
గిట్టినకావికోకల చెఱంగులరీతి నెడనెడఁ జలిరాకు లెగసిపాడ
నెలమిఁ దనుఁ గన్నద్విజపంక్తు లెదురుకొనఁగ
సారెఁ బెల్లుబ్బయుపడనత్రిష్ణజలాబ్ధి
నిముడుకొన దక్షిణము వాసి యేగుదెంచెఁ
గావలునవ్యతోషఁ బసపూసకుంభజుండు. 10౫

[1]ఉ. అంతట దుస్సహబాహాబలసుధాధపసంపద యొక్కనాఁడు దు
ర్ధాంతకృపాంబు వెల్వడి విహారరతింబనుదెంచి నెచ్చెలుల్
చెంతలఁ గొల్వ గుంజదళితంబతరంజతకుంజమంజుల
ప్రాంతగళత్ప్లవనరితాంగిపఘటికిఁ బుష్పవాటికిన్. 10౬

క. ఏతెంచి చందనాచల, శీతలతనుగంధవహావశీకృతలవలీ
చూతైలాపాసంతీ, జాతామోదములఁ దేలి సంతస మందన్. 10౭

సీ. [3]కస్తూరిపూసటికాల్వ ప్రిలినచోటఁ గంబూరిమొనసు నంటఁ గట్టికట్టి
వలపుతోఁ గుసుమేసు నాటువాటినచోటఁ బూసీయ కుంచెలఁ బోసిపోసి
చలిమావిరసముల జౌకులెత్తినచోటఁ గలువపుప్పొడినించి బలసిబలసి
పరువంపుమరువంబు పదను దప్పినచోట వలిపంచు గూడల నొచ్చివైచి
సుమములకు మాఁగుతేటులఁ జోపిచోపి
యీరములు రాలుతనిపంపు లేటియేటి

---

1. ఈపద్యము ఆంధ్రకవుల చరిత్రములో ఎలకూచి బాలసరస్వతి గ్రంథములోని దని చూపఁబడినది. 2 ప - గతిన్. 3. కస్తూరికాలువ పఁబొర్లిన చోట గంబూరమొనసఁగట్టఁగట్టి

గ్రక్కు-పాటున రాజన్యకన్యఁ గాంచి
యపుడు వనపాలికలు రయవ్యగ్ర లగుచు. 110

క. ఒండొక తె మీాఁటి నృపసుత, దండకు నేతెంచి మెట్టదమ్ములు విరిపూ
దండలుఁ గమ్మనిగొజ్జఁగి, చెండులుఁ గైకొనికిచ్చి చేరి హృద్యోక్తిన్. 111

చ. అచట విలాసభూధరము లచ్చటఁ గ్రొన్నెలతాలతిన్నె ల
ల్లచటఁ బరాగసైకతము లచ్చటఁ దేసియయేటినీటిజా
లచటఁ బయోరుహాకరము లచ్చటఁ బూచినకన్నెమావు ల
ల్లచట లతాకృతాలయము లంచుఁ గరంబులఁ జూప వారితోన్. 112

సీ. విందులు గైకొన్నె యిందిందిరమ్ములు వాసంతికాప్రసూనాసవముల
దోపటి దొడుకునే ప్రేమఁ గోకిలములు పాటలసహకారపల్లవముల
బువ్వంబు గుడుచునే ప్రోదిరాచిలుకలు పరిపక్వదాడిమీఫలరసములఁ
బొ త్తారగించునే మత్తఖంజనములు చంపకప్రసవజసౌరభముల
నామెతలు సేయునే శారికాన్వయములు
గోస్తనీవల్లికా[1]ఫలగుచ్ఛకములఁ
నలరువలపులు గాంచునే తలిరుఁబోఁడలు
మలయగిరికందరాయాతమారుతములఁ. 113

చ. అనుచు లతాంగి పూవుఁబొద లారసి పుష్పితలిప్ప లెక్కి కుం
దనవమరందవాహినుల దాఁటి సరిస్తటిసీమ మెట్టి పూ
చినయెలమావిజొంపములఁ జేరి [2]మెలంగుచు నంతఁ జెంగటం
గనుఁగొనియె న్లవంగలతికాపరికల్పితకాయమానముల్. 114

క. కాంచి యచటం దదీయను, మాంచలసంచరణచంచదళిగానకళా
వంచనచుంచువిపంచీ, పంచమనాదంబు చెవులపండువు సేయన్. 115

[3]మ. ఇది నాయన్నవిపంచినాద మగుఁజుమ్మీ నెచ్చెలీ యీలతా
సదనంబు ల్ప్రతినాద మూనఁదొడఁగెం జచ్చెంతమే యంచు ను
న్మదకాదంబరవానుకారివిచలన్మంజీరశింజారుతం
బొదవం జేసి సహోదరుం గనియె నత్యుత్కంఠ దీపింపఁగన్. 116

క. సోనలుగాఁ గమ్మనిపూఁ, దేనియతుంపురులు చల్లుతీవలలో న
మ్మానవతి నిలిచి యున్నన్, గానరతుం గాంచి తదుపకంఠక్షోణిన్. 117

1. ట - స్వచ్ఛ. 2. చ - లొలంగుచు. 3. ట - లో లేదు.

సీ. మేరుసంగతిగేయసారవాహినిమూఁడు తెగలాయె నసఁగఁ దంత్రికలు మెఱయ
స్వరదేవతారోహసమవరోహత్వోక్తిఁ గట్టు మెట్టికలు నా మెట్టు లమరఁ
గరివె ఫణంబుగా గానలోలత డాయుచిలువరా జన వెంజియొళవు మీఱ
శ్రుతితంత్రికాబిసాహ్యతికి నేశెంచి సకవజక్కసలు నాఁగఁ గాయ లొలయఁ
దనరువీణియఁ జేఁ బూని తంత్రి దీటి
బిరడలు బిగించి శ్రుతిఁ గూర్చి కరివె నివిరి
జాఱుగా మీటి సారెలు చక్కనొత్తి
సారెఁ బలికించె నత్యాకుమారుఁ గనిమొ. 118

క. కనుఱెప్ప లిడక యాతనిం, గనుఁగొనియుం దనివిచనక కామిని యస్తం
గనునెపమునఁ బొదనెలుసడి, [1] చని నిలిచె న్నెగులు వాయుచంద్రకళ యనన్.

శా. ఆవేళం దనఱెప్పలు న్నిలిచి [2] నేత్రాంతప్రభాగంబులన్
దావై చెక్కులు జాఱి క్రొన్నిచలత్తాటంకహేమప్రభన్
దీవల్సాఁగుచు నొయ్య [illegible] నింతా రాజన్యక
న్యాపీఠాంకురముల్ [illegible] ప్రతానం బనన్. 120

గీ. పూవగుబ్బోఁ గన సిగ్గు [illegible]
రాచకూఁతురు గాన సంకోచ [illegible]
సన్నసన్నిధి నున్న భయంబు [illegible]
గలికి గనుఁగొనఁ [illegible] 121

క. వనజాస్యకు [illegible] నింక, న్ననుపారెం బూని [illegible] నిఖిలాంగములుం
గనుఁగవసాటికిఁ [illegible] ప్రస్మించె ననన్.

[3] క. తమినేత్రచకోరకయుగ, [illegible] చంద్రికల [illegible]
గమిచి [illegible] బింబము లొలికెం జెలికిన్.

ఉ. [illegible] గనుఁ [illegible] దిగంతరంబులం
[illegible] నింప లేఁజెనుటఁ [illegible] పొంత జాఱ నా
బిత్తరి [illegible] దా నాకకొంత గొంకి లోఁ
[illegible] మట్టు పెట్టికొని చేతి [illegible] నివ్వెఁగన్. 121

ఉ. అప్పుడు లేనుపావకటకారము [illegible] జవ్వకీపలెం
దప్పులు నూప వింత [illegible] నెల్లెడం

1. చ - చనియె [illegible] యనఁగన్. 2. ట - నేత్రాంచ [illegible] ంబులన్.
3. ట - లోలేదు.

దప్పక చూచి కన్గొనియె దానవమానవిఘాతిసూతి యా
కప్పురగంధిఁ గంజముఖిఁ గాంతిమతిం గలకంఠిఁ గావునన్. 125

క. అంతటఁ గాంతామణియుఁ, దాంతాత్ముని నతనిఁ దనదుదాయాది వగం
బంతంబునఁ గంతుఁడు విరి, కుంతంబులు వాలు సేసి కో యని యార్చెన్.

క. గొబ్బునఁ బొడమినతమి యా, గుబ్బలు దేఱంగ రాచకొమరుఁ డపుడు లో
నబ్బురపడి యాచిటిపాటి, గుబ్బెతఁ గని చొక్కి వింతకోర్కులు నిగుడన్.

[1] సీ. చిరవలుబిగియించుకరణి నెమ్మొగ మెత్తి చొక్కుతోఁ గ్రేఁగంటఁ జూచిచూచి
శ్రుతిమీటి సొలకించు తెఱంగుతో ముద్దాదనరుమాటలకుఁ జెవిఁదార్చి,దార్చి
ఘాలు పల్కిన మెచ్చులీలనూపమునకు నుడివోనితమిఁ దల యూఁచియూఁచి
యలసతచే నూపుపులు వుచ్చుతీసుఁ గ్రమ్మింపుమేతావిఁ గ్రోలిక్రోలి
నిలువరింపఁగ రానిక్రొంవలపువాలు
తఘుకులకుఁ డెందముఁ జాఁ దలఁకినముఁ ద్రిప్పు
సఖుఁడు చెంగట నున్కి నిశ్చయిని కీడఁ
గొంత సైరించి [2] యాఁడుమహుంభహుంభ. 128

క. తనపేరఁ బ్రతిఫలించిన, ననజాననఁ జూచి సౌఖ్యవారిధిలోఁ దె
ప్పునఁ దేలి యూర్ధ్వగతమున, నొసరించె న్వసుతిఁ గ్రక్కమువ్వల్లైరన్ 129

ఉ. ఘోలఁతుకవేణి కుల్కి నిశ పువ్వువసేటిపక్కపైఁజాఁ
జలగము మాళిఁ జందిరపుఁజందు నెప్పుడు నొల్చుచున్గా
విలువపుటఁ జేసి చామరము నిచ్చలు తానె ఘటించె నన్నియుం
[3] చెలిసినుకాడె నాతెను నుతింపు ... సంక్రీడన్. 130

ఉ. సలినభ భృంగపు కన్నెడు నొసప్పఁగఁ జిక్కినకుంభ లిపణా
బుల నిష్ఠ పుంకరీనవరసుఁ బ్రాయి నుంపి ఘుటింపఁ దొరకా
చ్ఛాయముర లక్కమున్త్ర పసిరంబుఁ దనప్పునె చాకచుమున్నఁ జా
పల మిగుషమెనఁ దెల్పు కనుపాపల పేటిట రెటుట్లుభోద్యున్. 131

క. శ్రీరమాశ్రీ లింపులకుం, గనయుతమున్ సుమఘవిఘపుల కాంతనిరిగా
ధనళపుదికరము లెంతయు, నవిరళగలిఁ జూఁపఁగా నసంతసున్నాడెన్. 132

ఉ. జలజదళాక్షినాప నడచంపక పరా పటుగాళ యున్నఁ జెం
తల నైలకొన్నచాదునయునభ్రమురిగ్వేతయుఁబు పాల న

1. ట - గోలేను. 2. ద - యూడవ. 3. చ - కిలుముట.

గ్గల మగుకాతరస్వమునఁ గ్రన్నతి కోమలకర్ణపాళికా
కలితవతంసపన్నవగంధవిశేషము లానఁ[1] బోవునే. 133

చ. జగములు గెల్వఁగోరి సుమసాయకుఁ డెత్తుపసిండిటెక్కెముల్
మగువకపోలయుగ్మ మనుమానము లే దటుగాక యున్నచో
నగణితకర్ణకుండలసమగ్రమణిప్రతిబింబదర్పణం
బగుచుఁ జెలంగునే మకరికాంకిత మై చెలువంబు సూపునే. 134

గీ. కమలసూతి సుధాకరుకందుఁ గడపి, బింబమున దీనిమోముఁ గల్పింపనయ్యె
నలికమగ్రంబు పార్శ్వముల్ తునుకఁ జెక్కు, లందుబింబాధరంబు బింబాధరంబు.

గీ. మంజుభాషిణికంఠసామ్యము[2] సహింప, నబ్జ ముత్తనునునోర్వ నయ్యెఁ గాక
వార్ధిజాతసజాతీయవస్తులుండ, నాదరము గాంచు టెట్లు తదాదరంబు. 136

గీ. మధుపసంగతవిటపసమాజములును, బల్లవాశ్లిష్టవల్లికాపాళికలును
నవతుపచ్చునె యీనలినకరభుజన, కమనీయభుజాకల్పవల్లరులకు. 137

చ. ఘనుఁడు పాకకృష్ణమూర్తి ఘనము లగ్గిలఁజేసి గిరిన్ గోవ
ర్ధన మొనరింప నత్తఱిఁ గుచా నది చిత్రమె యంచుఁ గొమ్మమూ
రధియెడుకృష్ణమూర్తి మదనానుగవృష్టిఁ దనర్చ గోవ
ర్ధన మొనరించెఁ జక్కచకోరాధరియుగ్మము మెచ్చ నెచ్చెలుల్. 138

చ. సరసవయో[3]విభాతమున సారసగంధి నభీననాభి తా
మరసకుటీరము న్వెడలు మంజులరోమలతాళి తాలిమిం
బురతరపుష్పవాయువుల సూక్ష్మతమేక్షణహారపాలికల్
పరుసనె రాలి రేక లనువైనకిఁ గొల్పు సువిభంగముల్. 139

గీ. సుప్రతీకోత్తమాంగ మీనురుకాఠిలించెఁ బు, గానమున్ దరకుంభికరకాంచికాప్ర
యుక్తిఁ గను సేనితాంగనాశ్లిష్టమనుకర, కాంతినరప్రపష్టరసమ్మాద్గిఁ గెలకొనునె.

గీ. కలమునగ్నాంబు లబలజంఘుల జయింప, నున్నఁ బదికెక్కి కదళి టంబోల్పవోయి
నాలిపడికాటికంటకాగ్రాభిరామ, బడఁగు నెవ్వేగ తా జంత్రస్వరకులకును.

[4]క. [5]తామేటి వెన్నుగిరిని న, తిమణిప్రపదములు సరదె దివ్యోన్నదిశా
సామజకరోపరికటీ, భూమండలి యందుమీఁదఁ బొలుపగు తతనన్. 142

ఉ. ప్రమపదంబులం దొరయఁ బంకజముల్ పనమధ్యసీమఁ జ
క్రములకు నింపుగాఁ దపముఁ గాంచుతటి న్మధుపాళితోడఁ దా

---

1. న - నోపునే. 2. ట - వహించి, యబ్జ 3. చ - వినాశమున, ట - విభాగమున.
4. ట - లోలేదు. 5. తాబేలి వెన్నునిబోలి.

యమి నలినత్వ మందియును హంసకసంగతిచేతఁ బాదసా
మ్యముఁ గని మించె నేఁడి కమలాక్షులసంగతి చిత్రమో వసే. 143

గీ. అలరె వారిజనేత్రా పదాంగుళీన, ఖాళి యావనవనసీమ నడరుసవ్య
విద్రుమలతాగ్రకోరకవితతి నాఁగ, నగ్రలాక్షారసంబు సుమాసమునఁ. 144

క. అనుమాన మేల నిజ మిఁక, ననఁబోఁడియె యక్షబాహునందన యలనా
వినుకలియును గనుకలియును, మనమునఁ[1] దలపోయ నైకమత్యముఁ గాంచెన్.

మ. అనుచో నాలలితాంగి నొక్కచెలి డాయంవచ్చి యోనెచ్చెలీ
వననాసంతికకు న్రసాలమునకు న్వైవాహికప్రక్రమం
బొనరింపం జనుదెమ్ము వేగ యన నయ్యోగ్యంబైన యీపాటిమే
లును సైరింపఁగఁ జాలదంచు మది నాలోలంబవేణుం డెందుచున్. 146

క. ఆపడఁతి యప్పు డరిగెను, తూపులచే డీలుపడుట తోఁబుట్టునకున్
దీపింపకుండఁ జని పు, ష్పాపచయాసక్తియై సునోంబుజ సుదతిన్. 147

సీ. కైలాగు జతన మీఁకలునగాచలుపరాల్ జీరుకుల్ వారు [2]రాజీవనయన
పాదాసధాన మీఁపదునంపునకుఁపుఁగనిమలదాఁటు వోఁ గంబుకంఠి
[3]మేలుప్పరంబుకు మ్మెకసుందరి యొవ మంకటిలుపోవల్ దూలుచోఁగలునకంఠి
చిత్తేశు చూడు మీఁచిన్నారిపొన్నారి కేకిసీలాస్యము లెక్కరవాణి [మంచు
యనుచుఁ దనప్రాణసఖులు నెయ్యంబు మీఱ, నెచ్చరికఁ జెప్పనిచ్చలో మెచ్చున
నెచ్చనూర్పు దుఁగలఁగు నువిన్న వగుచు, గానువిహరించెఁ బుష్పితారామసీమ.

[4]మ. అరుణాంఘ్రిద్యుతిసాంద్రకీర్తిసుధీహార్ద్యస్థ హార్ద్యస్థదో
ర్ధరణాధ్రాకృతితాభృతామరకదంబాధ్యస్థ బాధ్యస్థమా
హారణాస్త్రేశహృషీకచోరకనిరాసారస్థ సారస్థమా
శరకోటీపరిపాటితాంతరరిరంసల్లక్ష సల్లక్షణా. 149

క. సంసారదూరసరణాది, రంసాధిగమప్రశంసనాగవారణనై
తంసికసంన్యాసస, హంస మహాహంస పరమహంసనతంసా. 150

స్రగ్విణి. ధ్యాయకహృత్సేవధీ సంభవిద్యానిధీ, దానలక్ష్మీనిధీ దాంతహృత్సన్నిధీ
మానభూషాపధీ మంజుభాషానిధీ, జ్ఞానసంపోషిత స్తత్త్వవాగ్మోదధీ. 151

గద్యము.—ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయయోగీంద్రచంద్రచరణారవిందవందనసమాసాది
తసరసకవితారసోదాత్త దత్తనామాత్యపౌత్త్ర మల్లనమంత్రివర్య ప్రణీతం
బైనచంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

---

1. చ - ట - వివరింప. 2. రాజీవగంధి. 3. ట - మేలుప్పరంబీరసాలరసాలంబు

* పొదరిండ్లు మాఱుకో. 4. ట-లోలేదు.

శ్రీరస్తు.

చంద్రభానుచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీధర శుభావతార ద, యాధారాధారద్రుగ్విహార సత్సుమన
శ్శోధన నయబోధన వి, ద్యాధిపలక్ష్మీసహాయ దత్తాత్రేయా. ౧

వ. అవధరింపు మాసమయంబున. ౨

క. ఈరీతి సంచరించుచు, నారామవిహారకేళిలాలసమతి యై
యారామ యంతఁ జెంగట, మారుబిడారంబు లైనమావుల దండన్. ౩

చ. చలువలు చల్లు గొజ్జఁగులసందులఁ బమ్మినతెక్కసోఁకులన్
వలిపిరివచ్చు తేనె లిరువంకల జొ రనుచోట దట్టమై
బలితపుఁదావు లీనువిరిపందిరి క్రిందటఁ గ్రమ్ముతెమ్మెరల్
తోలఁ కెడు కప్రపుంజపికిలో పసియించినఁ దోడి నెచ్చెలుల్. ౪

క. వినయమున ససునయించుచు, నెనయునఁ జేపట్టి కుముదినీకన్యకఁ దో
డ్కొని యేఁగి కేళికావన, వినుతవిశేషములు [1]విన్నవించుచు వేడ్కన్. ౫

చ. చిలుకలకొల్కి చూచితివె చెంగట ప్రాయపుఁ దేంట్లు చుట్టిరా
నలపువుసిరు గ్రమ్ముజాలయుఁ బ్రపుంగింబములందుఁ బైపయిం
బోలయుచు ప్రాలుమ ల్లికుచము ల్దగు నీవనలక్ష్మి గాజుచా
లులియఁ జెలుప్పు కేలఁ జేలువొంచఁగ నమ్మనలాడు క్రేడికన్. ౬

చ. కను లనమాత్రనిష్ఫలవికాసతృణాకృతి లిక్షువంశముల్
గనుపుల ముత్తెముల్ గురియఁగాఁ దృణరాజములై ఫలోన్నతిం
దనరిన పూగము ల్దమయుదాంతికసం దగఁ బెక్కుముత్తెము
ల్చినికినరీతిఁ బొల్పుఁగుహాళిసిపతత్కళికాసహస్రముల్. ౭

చ. మరుఁ డనుకొత్తు రాచిలుకమావులకు న్బోజ మానునట్టుగా
నురవడిఁ దేఁటిక్రొంబొగల హోరను కెంజిగురాకు మావుల
న్బిరుసులదిక్కుఁ జూపి నడపించినఁ ద్రొక్కుచు వచ్చి శంకలే
కిరుగడ నిల్చె మంజురుతపేషలు మీఁటు లతాంగి చూచితే. ౮

1. చ - ట - విన్నవించిరి.

ఉ. ఊయెల నూఁగులేమ పదమూనినమాత్ర నవీనరాగల
క్ష్మీయుతమై మునుత్రప్పులు సీధుకణంబుల పేరఁ జల్కుచుం
బాయక భృంగగీతిఁ దనభాగ్యము మెచ్చుకొనం దొడంగెఁ బ
ద్మాయతనేత్ర చూడు మిది యద్భుతము కాదె యశోకసంజ్ఞకున్. 9

చ. మువిత యొకర్తు తేఁట్లు తను మూఁగిన నచ్చెలిఁ [1]గాన కార్తయై
కుమురుమెఱుంగునిబ్బరపుగుబ్బలనొత్తినఁ దత్స్వయంగ్రహా
భ్యుదితరసానుభూతిఁ జెలువొందుచుఁ గ్రోవి తదాప్తిహేతుష
ట్పదతతి కిచ్చు మెచ్చి నిజబంధురగంధరజోవిశేషముల్. 10

ఉ. నామజయూన యాచిఱుతసంపఁగిపొత్త పరువయ్యె నంచుఁ నా
ళీమణి యెచ్చరింప నొకలేమ ముఖాంబుజ మెత్తి చూడఁగా
నామహిజంబు పూనె సుమనోఽధికరాగసమృద్ధిఁ గాన నె
చ్చోమహితాళిసంగ్రహణశూన్యుల కిట్టితెఱంగు చోద్యమే. 11

చ. రమణియొకర్తు నవ్వుచు మరందముఁ బుక్కిట నించి బోటిపై
నుమియఁగ నేగ నమ్మగువ యొండొకచెంతకుఁ బోక కేసర
ద్రుమము మెఱుంగుఁ జేరె నది తోడన తన్ముఖసీధుసిక్తమై
యుమియక పూసె నే యభినవోపగతప్రసవాసవంబులన్. 12

చ. వనిత యొకర్తు కేళి వననాటి గతాగతఖిన్నయై కరం
బునఁబఁగఁ దత్కరగ్రహసుహోజ్జ్వలమై ముదితద్విజావళీ
ఘననినదంబు మీఱ [2]సహకారశిరోమణి వేల్చెఁ గంటె నూ
తనకిసలానలంబున నుదారమరుచ్చ్యుతసూనలాజముల్. 13

ఉ. ఏలకితీవయుయ్యలపయిం జెలి[3]యూఁగ నొకర్తు లీలతో
నాలతి సేయఁగా విని ప్రియాళము పూవులపాన నించి యు
త్స్ఖలిత సీధుబాష్ప మయి మెచ్చులఁ దేలఁ దదగ్రసీమ మ
త్తాళియుఁ బాడెడు న్వినుమదాంధులచెయ్వులు హాసయోగ్యముల్. 14

చ. అసదృశధీరతాధికమహాప్తి సుదృక్కులు లిద్ద ఱుల్లస
త్ప్రసకళికోపలబ్ధికయి రాయుచుఁ బల్కఁ సమీరణోన్నమ
[4]త్ప్రసవితశాఖికాంచలకరంబున వాద ముడంచె గోఁగు వె
క్కస మగు ఱంతు సైఁతురె [5]యగంధసువర్ణసమగ్రతానిధుల్. 15

1. ట - గాపకార్త. 2. చ - ఘనసార. 3. గ - నూఁచుచునొర్తు. 4. ట - త్ప్రసవ
శాఖికాంచల. 5. ట - సుగంధ.

చ. చలువలుచల్లు నీడల నిజశ్రమ మార్చిన మెచ్చి చూచుతో
య్యలి నలరించె వెండియు శుకాలపనాలఘులాలనోక్తిసం
కలనముతో మనోజ్ఞతిలకంబు మృదుచ్ఛవిజనంబులన్
లలితమరందసేచనములన్ ఘనసారపరాగచర్చలన్. 16

ఉ. కేకిసకొట్టి యొత్తు గిలిగించిన నొక్కవిలోలనేత్ర లీ
[1]లాకలకంఠకూజితములన్నగఁ జెంగట నున్నపొన్న లీ
లాకలకంఠకూజితము లన్నగుచు న్మనసోవిజృంభితా
నేకవిలాసము ల్దెలిపె నిట్టివి పో పురుషానుభావముల్. 17

ఉ. సారెకుఁ బూల కొత్తు తను సన్నలఁ దిట్ట నొకింత పుచ్చని
ట్టూరుపు ఘోషము ల్పికపికోత్కరనాదము పంబ మ్రోఁతయుం
గా రతిరాజు సేర నవగంధవహోక్తులసిందువారశా
ఖారుచిరాక్షి లోలవళికేళికనైన సిసిమాడెఁ గంటివే. 18

క. అని పలికి కురులు బిగియం, బనుపఱిచి చెఱంగుఁ జెక్కి పయ్యెద లోడిగా
నొనరిచి యొండొరు మీఱఁగ, వనజాక్షులు కుసుమహరణవాంఛాపర లై.

సీ. కొమ్మ యెక్కితె చేరి కొమ్మ వంచినఁ గోసె నలరుఁగ్రొన్ననలొక్కయలరుఁబోఁడి
కలికి యెక్కితె తేఁటి కళికి గొందులుదూఱ నతివ్యగ్రగతి నవ్వ నతివ యొత్తు
బాల యెక్కితె పూవుఁబాళకై గిలించి యూన నొక్కతె దాని నావయిడియె
ముదితయై మొగడలుముదితయొక్కతె రాల్పఁ జెలువందఁగాఁ నేతెఁ జెలువ యొత్తు
వెలఁదిగురివెంపపొవ లొక్కవెలఁదిసూప, రామణీయకనిధి యొక్కరామపఱచె
నిట్లు వనకేళిఁ దేలుచు నిందుముఖులు, సరసవాచావిలాసంబు నెరపు వేడ్క.

రగడ. నెలఁత [2]నెమ్మి నెమ్మిఁజూపె నీకు నీకుజాళినీడ
నలయకమ్మ కమ్మఁదావి నలరు నలరుబంతులాడఁ
గలయ నీడ నీడగాదు కదలి కదలికడకు రమ్ము
వెలఁది నన్ను నన్నువిరులు వేఁడి వేఁడిమూటచిమ్ము
వనిత రాదు రా దువాళి వలదు వల దుపవనసీమ
ననలు గోర గోరెఁ జీర నాన నానవెట్టె లేమ
తమ్మికంటి కంటిఁ బొదలఁ దారుదారుచుంప ముందు
కొమ్మ మావి మావిననలు గోయ కోయటంచు నందు

1. చ - ట - లలోనీలావమేలేను. 2. చ - ట - నెమ్మినెమ్మిఁజూపెనీకునాళిజాళిలంపు.

కొలఁది గాదు గా దురాశ కొమ్మ కొమ్మనంచుఁ జోకఁ,
గలఁకఁ దిట్ట దిట్టవైతి కన్నె కన్నెఱుంగ లేక
రమణి ననకు ననకుఁ జేర రాఁగ ఱాఁగవగుచుఁ జేసి
నమరుతావి తావిదా గయాళి యాళి గొల్లలాడి
ముదిత మూలమూలఁ జాల ముడువు ముడువ్రవగల పూలఁ
బదరనేల నే లతాంగి పట్టుపట్టు జీనువాలఁ
గనిరి లలన లలనవాప్రుకలిక కలికచ గ్గడంగఁ
గనలు కలికి కలికితేల కావికావికనఁ గడంగఁ
గొఱలి వీడవీడనేల గుట్టుగుట్టు నలులమొనల
నెఱయ నింపునింపు నిచట నెలఁత నేఁత తళుకునసలు
అతివ వట్టి వట్టివేరు నాడనాడ వైచె చేల,
సతులతరమె తరమెఱుంగ సరస సరసముడిగి బాల
సావి నిక్క నిక్కగాదు చాలుఁ జాలు [1]వఱుగువళులు
తావిపండ దండమూకుఁ దమకతమకమూనువళులు
క్రోవులేమి లేమిఁజెలులు గుంద గుందరదనయులుఁకఁ
ద్రోవగట్టు గట్టుచాయ తోఁపుతోఁపుముక్కుచిలుక
నంగమలయ మలయపవన మానిమానిని వడదేరెఁ
జెంగునీకు నీకు ముద్దుచిలుకఁ జిలుకఁబిలువునారె
కింక మాను మానుషంబు గెంట గెంటసంబులేల
కొంక కేల కేలఁబూని కొంటె కొంటె పూవుఁబాల
జగడ మొల్ల మొల్లకెట్టు చనవు చనవు బలిమితోన
నగిన మేల మేల యని పెనంగ నంగభవుని మాన. 21

జలకేళీవర్ణనము.

క. అని చెలులు సుమాపచయం, బొనరించి మరందకణము లొలికెడులతలో
యనఁ దనువుల నునుజెమటలు, చినుకఁగ జలకేళిసక్తచిత్తాంబుజలై. 22

క. [2]వరసీధుమత్తమధుకర, దరశీర్ణనవీననళినదళమిళనకళా
చిరశీలితశరశీకర, భరశీతలసరసిఁ వఱిసి ప్రమదలు తమలోన్. 23

క. గరుసనిలాహతి సుమరజ, మిరుగడ రా నడుమ భృంగ మెసఁగె న్సురసీం
దిర దాల్చు కమ్మబంగరు, సరిపెణఁ దగు తేఁటితాళిచాడ్పున సుదతీ. 24

1. చ-పగదువళులు ట-దరుగుదిరులు. 2. ట-లో నీరెండుపద్యములు లేవు.

చ. చిఱునును జెందొవల్ చికిలిచంద్రిక పై పఱపు, ల్పరాగముల్
పఱచినపైఁడి ప్రాఁత వలిపంబులు, పాయని జంటజక్కవల్
కుఱుచతలాఁపడిబ్బెలుగఁ, గోమలి యిచ్చుటఁ గానసయ్యె నె
[1]త్తఱు లలరాజ[2]హంసనవితానతతి దూఁగెడుడోలలో యనన్. 25

క. [3]బలిసద్మద్వారేంద్రో, పలఫలకకవాట మనఁగఁ బరఁగె సరసి యూ
ర్మలు గందపట్టియలుగాఁ, జెలఁగు సరోజములు బిగువుచీలలు గాఁగన్. 26

క. అలిగర్భకుముదముకుళము, పలిజక్కవమేనుసోఁకి వడఁకుచు నంత
ర్వలసితత్రుటినల రెన్, గొలఁకుసిరిచంట సకినె కులికె ననంగన్. 27

క. సూనయుతవాళమానస, మానం గ్రేంకార మెక్కహంస మొనర్చెన్
మానినులట రా జలఖగ, సేనలకెత్తెఁగింప సఫిరిసేసె ననంగన్. 28

చ. అని కొనియాడి కొమ్మలు శయంబులఁ బూని సమర్థవాక్యముల్
పనుపడఁ గొక లూర్చి [4]కరపావడ లంట బిగించి సొమ్ములో
య్యన సడలించి యొండొరులయంసము లూఁతలు గొంచుఁ జొచ్చి రిం
పున సరసి న్మరుం డొఱలు పుచ్చిన కత్తులఁబోలి బిత్తరుల్. 29

గీ. చెలువ లప్పుడు నెలకొన్నసిగ్గుచేత, వక్షములఁ జేర్చిరి కరస్వస్తికముల
నెగసి చనుజక్కవలఁ బూడిచియేగుననుచుఁ, బదరి చనుజక్కవలనంటఁబట్టిరనఁగ.

ఉ. కొండొకపాఁయపుంగొమరుగుబ్బెత యొత్తు కొలంకు డిగ్గుచో
నండకు వచ్చినట్టి చెలియంసము చేతులఁబట్టి ప్రేలె లో
నిండినభీతి నాశ్రకళ నేర్పుటకై నలరాచయొజ్జ కో
దండము వైచెనాఁ బఱటుదార్కొనుకైవడి వేశి తూలఁగన్. 31

క. చెలువలు సగసీజఘనముల్, నిలిచిన లోఁ గన్నుఁగవలనీపలు దోఁచెం
జెలిచెక్కుఁ జందమామకై, తేలఁకుచు సముగంటు సచటితమ్ములరీతిన్. 32

గీ. చెలులు కొందఱు తమమీఁద జలముఁ జల్లి
మగువలొకకొంద ఱవి కేలు మగుడ నాని
రలఘుజఘనాభిఘాతార్తి నరుగుదెంచు
సలిలముల కిచ్చి రభయహస్తంబు లనఁగ. 33

చ. నెలఁత యొకర్తు నెమ్మొగమునీడ నవాంబుజమంచుఁ గైకొనం
దలఁచి కరంబుసాఁచుటయుఁ దత్కరముం బెఱతమ్మిరీతి నం

1. చ-తరగలు. 2. ట-హంసకవితానము. 3. ఇదియుఁ బైదియుఁ ట-లో లేవు.
4. క-కసెపావడలు.

దలరిన నొండు రెం డగుట యద్భుత మం చొకప్రౌఢ నెచ్చెలిం
బిలిచి తెమలుంగఁబల్కె నది మేలమునం దనుఁ జేరి నవ్వఁగన్. 34

సీ. కల్లోలమున నన్నుఁ గదిసి యీఁదుటకు నోయుద్వేలకచజాల యోలయోల
నూటిఁగొ మ్మూని నాసాటి త్రేయుటకు నోయుల్లోలకరనాళ యోలయోల
చేపట్టి నావెంటఁ జేరి పట్టుటకు నోయుద్దామకటిసీమ యోలయోల
దగలేక నాతోడఁ దడవుగ్రుంకుటకు నోయుజ్జృంభకుచకుంభ యోలయోల
యోయువిద యిందు రాకున్న నోలయోల
యోచెలియ యూఱకుండిన నోలయోల
యోసకియ యెందుఁబోయిన నోలయోల
యనుచు నుద్దులు గూడి పోరాడి రపుడు. 35

చ. తరఁగల డాయుచున్ మొగడతమ్ములు గోయుచుఁ జేరి త్రిప్పుచుం
గరములు వట్టుచు న్మునిఁగి గ్రక్కునఁ దేలుచుఁ జాల సోలుచున్
దరులకుఁ జేరుచుం దఱుముగంటల దూఱుచు నీట నువ్వుచున్
దొరకొని నవ్వుచుం జెలులు తోయవిహారనితాంతతాంతలై. 36

సీ. కరిహస్తసాదృశ్య మిరవుగొల్పఁగఁ జేసి తొడ లార్ద్రభావంబుతోఁ జలింపఁ
గదళీచ్ఛదావమ్య మొదవఁజేయుటఁ జేసి నిలువుప నుదరము ల్నిక్కఁ జూప
హైమదర్పణసామ్యములవరించుటఁ జేసి మొలఁగుఁజెక్కులు కెంపుమిసిమిఁ బూన
జలద[1]సాధర్మ్యంబు నవదరించుటఁ జేసి విప్పుగొప్పులు పయోవృష్టి నెఱప
హాస్తికుంభోపమానంబు లగుటఁ జేసి
చన్నులు నఖాంకురాంకుశక్షతులఁ దెప్ప
నంబుకేళిక చాలించి యుబసగతుల
సరసి వెలువడి తత్తీరధరణి నిలిచి. 37.

చ. చలువలుగట్టి తొంటి సుమసౌరభము ల్వెలుచక్కిఁ గ్రమ్మఁగా
నలకలు చిక్కు[2]వుచ్చి తడియార్చి కొప్పులువెట్టి పువ్వుసం
డలు గయిసేసి చాలమృగనాభి తనూలతలందుఁ బూసి సొ
మ్ములు ధరియించి లత్తుకలు మోవులఁజేర్చి వయస్య లందఱున్. 38

క. [3]లీలావన[4]జలవిహరణ, కేళీకృత్యంబు లెట్టకేలకుఁ గలఁకం
జాలించి యుచితరచనలఁ, గూలంబున నున్నయట్టికుముదినితోడన్. 39

1. చ-సౌందర్యంబు. 2. చ-దీర్చి. 3. ట-లో నీపద్యము లేదు. 4. చ-విహరణజల.

కుముదిన్యాదులు మన్మథపూజఁ గావించుట.

గీ. ఓలతాతన్వి యీవసంతోత్సవమునఁ
గౌరి మదనుని బూజించుకువలయాక్షి
తనకు ననుకూలుఁడైనట్టి ధవునిఁ గూడి
చెలఁగి మనుఁగాన మనము పూజింత మనుచు. 40

సీ. వలగొన్న గొజ్జంగియెలదీవెమగులఁ గసదుమొగ్గలు[1]పిల్లనసులుగాఁగ
గొప్పకప్రవనంటిగుమురుటుప్పరిగెకుఁ దెనులునాకులు కేతనములుగాఁగఁ
బ్రబలినసురపొన్నభవనేశ్వరమునకు సుమపాంసువులు వితానములుగాఁగఁ
బొదలినగురివెందపూఁబొదచవికెకు సమదభృంగములు ధూపములుగాఁగఁ
దవరు విరిదోఁటనగరిలోఁ దావిమావి, జగహజారంబునెడ ఘనసారవేది
కర్ణికాసింహపీఠిపైఁ గలువతేకు, పట్టుజముకాళ మనువందఁ బఱచి యందు.

గీ. చిగురుపటమునఁ బూఁదేనె మొగడకణికఁ
గొలువుమెఱసిన మరు వ్రాసి కోపులందు
రతివసంతుల వ్రాసి తత్ప్రాంతసీమ
భ్రమరకీరపికాదుల వ్రాసి నిలిపి. 42

క. ద్రాక్షామధురాధర ల, య్యక్షుశరాసుం బ్రసూనహేతిదళితఘా
లాక్షు నుచితోపచారవి, చక్షణలై పూజసల్పి సమధికభక్తిన్. 43

ఉ. దండము నీకు సామిరచిత్రక్రమదేశశరీర మోడ్వఁగే
లండజరాజగామిహృదయంగమవిక్రమ నందనంబు దో
ర్దండయశస్సుమిత్రయపితామహవక్త్ర జోహరు సూనకో
దండవిలాసవీక్షణవిధానధురీణసహస్రలోచనా. 44

ఉ. సాయుధుఁడై త్రిపుండ్రధరుఁడై నిటలాక్షుఁడు గాడ్పుసోఁకులం
బోయెదు నొందు రెండు[2]పురము ల్దగనేయు టిదేమివింత యే
యేయెడ నేకపుండ్రమువహించి సమస్తజగత్ప్రపంచముల్
మాయఁగఁజేయు నీయెదుట మన్మథ మానవతీభయంకరా. 45

గీ. చెలువమున నీకుఁ దమ్ముఁడై[3] చెలఁగువాని, ననఘవిక్రమహరిసూతి యైనవాని
గనుఁగవకుఁ జంద్రభానుఁడైతనరువానిఁ, గుముదినికిభర్తఁ గాఁజేయుకుసుమవిశిఖ

క. అని ప్రార్థించుచుఁ గుముదినిఁ, గనుఁగొని మదనునికి వినతి గావింపుమనన్
మనమున లజ్జయు నలఁతయుఁ, బెనఁగొన నొకరీతి మ్రొక్కి బిత్తరికలఁకన్.

1. చ - ట - పిల్లిపసలు. 2. ట - పురముల్వగనేయు. 3. చ - ట - యలరువాని.

కుముదినీవిరహావర్ణనము.

చ. కలయఁగ మ్రోయుకోయిలల కాకలికాకలనాద మచ్చటన్
నిలిచి సహింపలేక బలునెవ్వగ నుల్లము తల్లడిల్లఁగా
నలసకటాక్షపాతములు నాళిజనంబులవంకఁ జూచుచున్
నిలయముఁ జేరి యేమియు[1] మనీషకు నింపమిఁ జింతఁ గుందుచున్. 48

చ. గొణఁగెడుపావురాలరొదఁ గూడి ప్రతిధ్వను లిచ్చుకెంపుటా
గొడిగెల ప్రేలుబంగరపుగోడలఁ బల్కెడుచిల్కచాలుచే
నడరు పసిండియోవరులయంత్రపుబొమ్మలు మీటు కిన్నరల్
గడుసుతిఁ గూడి గమ్మునఁగాఁ దగు సౌధముఁ జేరి యచ్చటన్. 49

చ. చికిలిపసిండిచాయపని చిత్తరువన్నియ వేల్పురాచతా
సకినెలకోళ్లతోఁ దగుకుఁజాయల గుజ్జరినేఁతపట్టెతోఁ
రకమగు నిండుచంద్రిక ఖురాళము తో హురుమంజిపాన్పుతోఁ
జకచకలీను కప్పురపుఁ[2] జప్పరమంచమున స్వసించుచున్. 50

సీ. పలుమారు రాచూలిఁ దలపోసి వెడవంపునిట్టూర్పుగాడ్పులు నిగుడఁ జేయు
నిట్టూర్పుగాడ్పుల నిగుడఁ జేసి మెఱుంగుకన్నుల బాష్పము గ్రమ్మఁ జేయుఁ
గన్నులబాష్పము గ్రమ్మఁ జేసి యనంతకంతురాజ్యంబేలఁ జింత సేయుఁ
గంతురాజ్యంబేలఁ జింత సేసి మనోంబుజమునఁ గోర్కులు కొనసాఁగఁ జేయు
సరవిమైఁ గోరుకులు గొనసాఁగఁ జేసి, కలఁచు పలసంతఁ నంతంతఁ గళవళించు
నిట్లు కుముదిని యానంగహేతిహాలహ, లార్చి సైరింపఁగాలేక యున్నతోన.

ఉ. ఆయెలమావియోవరుల నాసనమాధవికాలతాగృహ
చ్ఛాయల నాసితాభ్రకృతశయ్యల నాకమనీయదేవతా
నాయకరత్నకేళిసదనంబుల నా[3]విరిచప్పరంబులం
బాయక యాతనిం గదిసి భాసజకేళి సుఖింపఁ గల్గునే. 52

సీ. పాదాబ్జముల తొట్రుపాటు నేమనవచ్చుఁ జెలిచె గొబ్బునఁ జెంతఁ జేరనీక
నినుపారఁ బాఱుకన్నీటి నేమనవచ్చు నొంచెఁ గన్నార వీక్షించనీక
వడఁకొందు మై పరవశత నేమనవచ్చుఁ గనలించెఁ బలుకులు వినఁగనీక
[4]యుజ్జగింపఁగరాని లజ్జ నేమనవచ్చు నడచెఁ గేలునుగేలు నంటనీక

---

1. ట - యునునింపులుగావిని. 2. క - మంచముపైమహోన్నతిన్. 3. ట - వలి చప్పరంబులన్. 4. ట - బుజ్జగింపఁగరాని.

మనసెఱుంగనిచెలియనేమనఁగవచ్చుఁ, బిలిచెమఱికొంతతడవందునిలువనీక
యనితలంపఁగఁ జింతాలతాధిరూఢ,దర్పకదశాంకురమ్ములు దలముకొనియె.

చ. తనువున నిండి కాలుకొను[1] తాపము సోఁకు సహింపలేక జీ
వన మతిశైత్యకాంక్ష నిజవాసము వెల్వడి కర్ణకూపశీ
లనసరసప్రఫుల్లకమలద్వితయంబున విశ్రమింప వే
గనటకువచ్చెనో యనఁగఁ గన్నులఁ బ్రాణము నిల్చె[2] లేమకున్. 54

శా. ఆలజ్జావతి [3]నంత నొక్కచెలి డాయన్వచ్చి యాశ్చర్యదో
లాలీలాలసచిత్తయై యకట యేలా వచ్చె నీ[4]నంత యీ
నాళీకాయతనేత్ర కంచు మదిఁ జింతం జెంది తద్దీనదీ
నాలాపంబులచే లతాంతశరబాహాప్రాప్తి నూహించుచున్. 55

చ. అలకలు గూడదిద్ది సరు లల్లన చిక్కెడలించి జాలుగా
నొలికెడు బాష్పము ల్తుడిచి యొయ్యనఁ బయ్యెదకొంగుఁ జేర్చి సా
మ్ములు సవరించి ఘర్మజలము ల్దొలఁగం దడియొత్తి యొత్తి తొ
య్యలి నెదఁ జేర్చి చేర్చి కరుణాకులగద్గదనిస్వనంబునన్. 56

చ. చెలియ యిదేమి నేఁడు గడుఁజిత్రము నీదు తెఱంగుఁ జూచినం
దలఁపఁగరాని బెట్టిదపుఁదాపము రూపము వింతకోపమున్
నెలకొనినట్లు తోఁచె నిది నిక్కము దక్కులు పల్కనేల నీ
కలఁకకు నొందు కారణముఁ గానముగా మదిఁ జింతసేసినన్. 57

సీ. దగరతేఁటులకప్పుపగఱనీటుఁ గప్పు వలుదపెన్నెఱికొప్పు వదలెనేల
మెఱుపునక్కులఁ జిక్కనఱపు టెక్కులనిక్కు లలఁతినిద్దపుఁజెక్కు లడలెనేల
చలువ[5]చాయలఁ జేర్పు కలువపూవులనేర్పుఁ దెగడుకమ్మనియూర్పు దెరలెనేల
పసిమి తీవలమించు [6]మిసిమిరేవలమించు నలపుమైఁ గ్రొమ్మించు వాడెనేల
మొగడతమ్ముల జిగినేలి పొగడఁజాలి, నిగుడుచన్నులఁ జెమటలు నిండెనేల
తళుకు బేడిసకవచాయఁ దళుకుఁజేయు, నేప్పుకన్నులఁ గెంజాయ నిలిచెనేల.

ఉ. గో మగునీమొగంబు గనుఁగొన్నను గ్రొన్ననవింటిదంటచే
బాములు నోమినట్లు గనుపట్టెడు నిట్టియెడ న్మఱుంగు లిం
కేమిటికే మిటారి తలఁపెల్లను దెల్లమి గాఁగఁ దెల్పవే
యామకరాంకు నైనను జయంతునినైనను దెత్తు నిత్తఱిన్. 59

---

1. చ - తాపము సైఁపఁగ లేకయంత. 2. ట - నొయ్యనన్. 3. ట - నొక్కనాఁడు.
4. చ - ట - చింత. 5. చ - పూవుల. ట - తావుల. 6. క - ట - నుసిమి.

చ. అన మది మట్టు పెట్టికొని యల్లన పయ్యెదఁ జేర్చి దీర్ఘలో
చనములఁ జాల [1]జాలుకొని జాఱెడు నశ్రులు గోర మీటుచున్
విపరీతముఖాబ్జయై మిగుల స్రీలిన కొప్పొక కేలఁ జెక్కి చి
క్కనిపెనఁ జల్లు నూర్పులు గ్రక్కుఁ బదాంగుళి నేల వ్రాయుచున్. 60

ఉ. ఏమియొకో యెఱుంగఁ జెలి యే మును గోపికలోనికై
యోమునిపొంపుఁ[2] జూడఁ జనినప్పటినుండియు డెంద మాకులం
బై మననీని కాఁక కిది నయ్యెడ నటన్న నాకింత నప్పుడుం
గోమలి యిప్పుగా మనసు కోరిక తెల్లమి యానతియ్య నెంతయున్. 61

[3]చ. అని చెలి వెంటియుం బలుకు పంకజనేత్ర వనంబులోన నీ
కనుఁగొనినట్టి యామునికుమారునిమూర్తి వీరసేనునిం
బెనఁగొని యుండు నెచ్చెలిసుమీ యిది యేమి దురాపకృత్యమే
మనమున దీని కేల పలుమాఱును గుండెను వేనుగల్గఁగన్. 62

చ. వనిత తలంపులోని వలనంతఁ దొలంగగినట్టి యిప్పు డేఁ
జని మనవీరసేనుచెలి జప్యము సంశయము నూఱుఁ జేసి న
ల్లను సవిశేషకీర్తిఁ బదియుగా గాంచి నప్పు డింక నీ
వనిపించఁజాలు సందుఁ గలలంచిన నాయాసఁ బల్కె నగ్గలికన్. 63

సంధ్యాకాలవర్ణనము.

క. పగటిపెనఁ బవలి పటముఁ, జిగియు ప్రవిలంబములు నశి ప్రస్తుల ప్లవి
నిగుడ నలుపిస్పొచనము, దిగదిగయని [4]క్రలు నూఁగుచీవియు వోలెన్. 64

చ. ఇనుఁ డపరాద్రియం దొలఁగ నిగిడెఁచెఁ గయిరాజ పిచ్చుటల్
[5]గనుఁగొనుఁ డంచు నుప్పతిలంబులు రంపులఁ గో[6]పురంబులన్
నునిచిన మట్టి పింఛములు మోడ్చు ఫణిధరత్సింగసీసమున్
వనగమశాఖలం "దొగపువన్నియమోంపులు నిల్చి నయ్యెడన్. 65

మ. దినలక్ష్మీజనకాంక్షజంపహరతో ద్వీపస్థితిం జొచ్చి న
స్తనగేంద్రగుహాంతర దేశ్వరుని భాస్వన్నిల్పురంధంబు నా
తనతాతావరకాలపతి యర్ఘ్యంబుచే నుల్లినం
గినుకం బన్వశతస్[7]రాగమున మూర్ఛిల్లించె సంధ్యానుచుల్. 66

---

1. క - జాలుకొనఁజాలెడు. 2. ం - జూడఁగాఁ జనిన యప్పటి. 3. పు - లో నీపద్య మునకు మాఱుగా "అనిన" యని పాఠము గలదు. 4. చ - క్రొంపొలుదీవియు. 5. చ - తనుఁ గొనునంచు. 6. ఛ - గ - గొపురనిన్నిటు. 7. ం - రాగ మూర్చి.

[1] సీ. [2] పరిణతాం[illegible]మంత్ర పాతనపరసగం[illegible] ప్రహారపుంజ మునఁగ
[3] విపిహార్తిఁ జల్లార్చ [illegible] యనుఁ [illegible] జనుదన్ర [illegible] యనఁ
దొనలచ్చి నిఖిలము [illegible] వన్నిన [illegible]
నలఘుమహాతపసాక్ష్య [illegible]
విష్ణు [illegible] ము దనూ [illegible] యు [illegible]
హంసుఁ [illegible]
మడఁప నం[illegible] దాన మాటఁ [illegible]
[illegible] [4] [illegible] 67

చ. [illegible] లిన [illegible] యొ [illegible]
[illegible] గదియంగవచ్చి [illegible]
[illegible] మూఁగఁ [illegible] బట్టి చే
జముగ [illegible] మేటిబా [illegible] 68

సీ. [illegible] కేసర మూగ [illegible] నలిఁ బహ్వతాపాగ్నిఁ [illegible]
[illegible]
[illegible] మానుకరచి
[illegible]
[illegible]
లో [illegible] కాంతి [illegible]

సీ. [illegible] లిచి [illegible]
[illegible] లిచి [illegible]
[illegible] లిచి [illegible]
[illegible] లిచి [illegible]
[illegible]
[illegible]

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 71

1. [illegible] 2. [illegible]
3. [illegible] 4. [illegible] 5. [illegible] 6. [illegible] 7. [illegible]

చ. ఇనకరతాపతప్త యగు నింద్రదిశాసతి కాఁక దీఱ మో
మున నిడు నూలనాప్యృతసముజ్జ్వల మౌ పటికంపుగిండి[1] లా
గున నెలదోఁచెఁ దోఁచెఁ బయిఁ గ్రొందొగ రప్పుడు నెమ్మితో[2] నిశా
వనిత మొఱుంగుచట్టిన రువారిపుఁ జంద్రికపానసో యనన్. 72

మ. తొలుగెంప న్నలఁ గింపుమై నలఁచె తోడ్తోఁ బ్రాగ్దిశాతన్వి గ్రొ
న్నెలయన్ పాపని దానవారి ముని గన్నీరు బ్బెనా నూత్నర
శ్మలు మించెం బిదప న్విరుద్ధులిలఁ బవ్వళ్వెనా వెన్నెలల్
నలువొందెం బయి దృష్టిఁ గొట్టనఁగఁ జిమ్మం బొప్పె నీలద్యుతిన్. 73

సీ. విధుఁ డేట లోకైకవేద్యంబు గావింప శ్రీనవ్యచిహ్నంబుఁ జేర్చెననఁగ
సోమాభిధానంబు సుస్యక్త మొనరింప నమృతంగ ప్పుధరించి నఱలెననఁగఁ
బద్మాసనుం డేటఁ బ్రకటంబు గావింపఁ [3]గలహంసఁ జెంగట నిలిపెననఁగ
ద్విజరాజవిఖ్యాతి నిజముగా నొనరింప హోమపావకరుచు నూనెననఁగ
నబ్జనామంబు సార్థమై యతిశయిల్ల, మత్తమధుపంబుఁ జెంత నమర్చెననఁగ
సంకసంయుక్తుఁడై చెలువందె నపుడు, కమల[4]గర్వవిదారి రాకావిహారి. 74

చ. నెలకొని రాజు తేజములు నించుదురాఁ గుముద[5]ప్రచారముల్
పలములు విచ్చియుం బొగడుబాల్పె దళంబులు వేయి గూర్చియున్
విలసనమొంద వచ్చి పరవిందగణంబు లినుండు నివ్వమిం
దలఁపఁ బలప్రచారములు ధారిణి నీశ[6]గుణానురూపముల్. 75

చ. విరహులపైఁ గరాస్త్రముల వే నిగిడింపఁ గనంగి కందు చ
క్కఁ బవిలు కాఁడు వెక్కసపుఁ గిన్క దొలంక మృగాంకబింబమున్
విరివిలు మట్టుగాఁ దివియ వేమఱు తాలు సగియు పీఁడుకో
కరములఁ జెవడించ దొఱఁగె గాఢతుషారతుషారవారిపూల్. 76

సీ. కలువకొప్పెరలజక్కవయూర్పు సెగఁ గ్రాఁగు నలి వెచ్చ[7]పూఁదేనె జాలకమాశి
పటికినిండుజాబిల్లి పళుకుబొక్కసములో వల మించు వలిమంచు [8]వలువఁబూని
విరిబొందుపుల్లెపూబరణులనెత్తావి జడియు ఫుప్పొడిగంధపడి యలంది
[9]చిలుకుసీకుదొలంకఁ జెలివొందు నెచ్చట్టుపప్లైరంబుల మ్రోల బంతిసాఁగి
యలగుఁ గొనరింప క్షముంగిల్లవలఁపుకలప,[10]నలయుజనరాంత్ర క్రొన్ననఁ జెలులఁ
బందు వెన్నెలచిలువాలవాయసంబు, లారగించెఁ జకోరరాజాన్వయంబు [గూడి

---

1. చ-ట-బాగున. 2. క-దిశావనిత. 3. చ-నలహంస. 4. చ-గర్వాపహారి.
5. చ ట-ప్రగానముల్. 6. ట-రణానురూపముల్. 7. చ ట-పూనీట. 8. చ-చలువ
బూని. 9. చ-చిగురుపసరు. 10. చ-నలరు.

[1] సీ. బలిధాము మోసపుచ్చినఁ బట్టి బంధింపవే చీఁకటి దళమేటి చెదరెఁగాక
యశవులు బ్రోచి నీ కెఁపవే నీకఁ బ్రకంపనాత్మునృప్తిఁ గాంచెఁగాక
రాజు చేరినఁ గానరము మాసిపదే యంక మపినిశ్చితాకృతి యదెఁగాక
దుర్గముఁ బట్టినఁ జిహ్వనుదే యంకప్పు మదమీది కళంక మొదిఁగెఁగాక
రోదసీపూర్ణవిధుపానరోచమాన, విమలధారావిశేషమై వెలయు నిని [చె.
మహిమచేఁ దూలి వెదు శేషములిసగుణము, లనఁగ వెన్నెలజగమెల్ల నాక్రమించె

వెన్నెలవచనము.

వ. వెండియుం బుండరీకభవాండభాండంబునం దంతంతంబుగా నిండువండువెన్నెల [2] బిరుదుకస్తూరితోడఁ జక్కులను జొక్కపుటరవిదులు పలగొన సునిచి తావి గట్టిన నిశాకాంతుఁ డెడుదంతేఫుంగర నిని గగు తెల్లగంవవడిఁ బగలు గగనమునకె నిగిడించి సెగలఁబోయుమన గలిక నడలి బిసకుసుమనమును జమరి పునోనసియుదుచెలువ [3] చలువనొక్కొన మైనెల్లఁ జల్లికొనిన మొల్లం బుల నల్లపిల్లి మలకేఁను నొక్కపనాదె దశాననుమదిరోఁ బుగా శీతల శరశిలాతలంబులఁ గొలఁకి జేసికొలుచుచు మందసదమాలకందళస్యందమానేం దీవరబంధంవధారాసందోహంబులం దేలి యోలలాడుచు నల్లని పెల్లిరియు నుల్లోలతల్లజంబులఁ [4] బిల్లదిప్పు లాడుచు, నుత్ఫుల్లమల్లికామతల్లికావేల్లిత పల్లకీమణిగంగలనెంగి నాసిలిప్రుచ్చు లాడుచుం బిసాళించి మఱియు నలుకం గలయికలఁ దలపెని చెలువ [5] కీలితెములు గిలుబందలంచు చెలువుస జాలకంబుల వ్రేశించి తలిదగుమురుల సిరిసగు నికలు విరియుచు వెరపు సీసముసందులు దూఱి గగనానతరణత్రమంబు నపను యించుచునవ్వుచుఁ జంద్రశాలావిహారాలోకపోషకంబుల నధివసించి, కనుమెపలి యుతలజక్కవచెలువలమానెప్పు సెగలనారగిలి [6] సెగమానెప్ప తెఱంగునఁ గుందనంపుఁబసనాటి కాంతానుచాంత నిర్వాంతసన్వ నంబులాని, మఱియు, సంద్రసీలమణిమయసౌధవిటంకంబులకు ధవళపా నతత్రజంత్ర సారికల సెనకుంపురులకుఁ గాపుంగొంపం కాంసారింబులకు మించుగల చుంచుపంత, బందనంగల్లు పంగకల్లెక్తు, మఱియుం గటు బిదారతెఱంగునఁ దమ్ముల నాగలించుచు, ప్రక్కకునిపోలిక పెంపెసగుచు భోగివడువునఁ గడివోపుచలువలు గాల్చుచు నాదుస [7] సన్నప జగడాలు

1. ట-లో సీసపద్యము లేదు. 2. చ-గుఱుతు. 3. బహువలయములైన. 4. చ-బిల్లదిప్పాడుచు. 5. ఛ-నికితెములు నిలుపుంచుచు. 6. చ-మయూను. 7. చ-కీలిని.

షచరించుచు నెఱుకు తెఱంగున నిల్లు నుర్లం ద్రోయుచు నామనిగోమునం
గొమ్మల సలరించుచు మానిని [1]యనువుప నుడువుల నాంగుచుం [2]గాకము
లకు నభిసారికానీకములకు సదలువెంచుచుం గరంగపతీతీరంబులకుం గురం
గేషుగావారంబులకుం గలువసొంపులు [3]నింపుచు, మఱియు నొక్కయెడ
లలితసుంశిమయసౌధతలంబులం బ్రసవశరకేళికై మల్లాడు నిజవల్లభు లల్లన
పోంకముడి [4]కేల సడలించినం జెగడువడి వెగ్గలంబుగ బెగ్గిలి డిగ్గనలేచి
వాతాయనాయాతశీతకరకరాంకురంబులం దారి గాంచడకుసికి మసంబుసం
బెనంగొనిన నాన నానతవదనలై కెళవులు గనుంగొను నవోఢాంగనల
మొఱుంగుకన్నులచాయం గుఱంగలించుచు, మఱియు నెల్లెడం బాలవెల్లి
వెల్లివిరిసినచందంబున నందంబు చూపు నమట చిట్టకంబులకుం [5]బట్టువడని
ముగుదలం నయూరంగంబులు బయలుపఱుపంగాసనితయచ్ఛాయూతలంబు
లకుం దాచ్చి పేర్చిసతిమిం గట్టునానిట్టనుగలు సాంపుచకయ్యంబులం దేలిం
చిన నెంపులం జెలునార నేసి హరిణాక్షీగంబుల గని పోనివెన్నల లేఱం
బోవుసకియల వికాసికసవ్వ నవ్వేసినటుల వంతకాంతి ప్రకాండంబుల దండి
చూపుచు, మునుమున్ ననుప్పగల నుగని యునుపున సనయము సమునయించి
వెండియు నొండొకతె యంటనుంటం గని చేరి సారెకు దూఱి మగిడి చను
నెడ వెనునంటి ప్రియంబులు పలికి పంటంబుల ప్రాలింప గొప్పల నెగనెత్తి
మొగంబులు మగిడించి చేంట్లు నవలించి కరంబులు విదురుచు జగడంబె
నగఱమగువల కంకణంబుల సంకతంబులైన హీరంబుల కాంతిపూరంబుల
నీరికలెత్తుచు పసుంగుంజెలుల పచనంబులు విని యనాంగంగనాసంగం బా
గోపించి క్రిందుచేసనంబు గల్పించుకొని పాంయాంకల కలంకల నరికి నిజ
ప్రాణనాయకులు మగిడి చనిన నిగిడిన నెన్నగం బశ్చాత్తాపంబును బొంది
నాలు కన్నీరు నారెసు నీయవం బోవిమాను సారనాంఖుల గోరుల కాంతితీరు
చూపుచు, నొండారువు లగ్గలుగుడుకొని తుఱుములు విగియం జిలుపచె
మటలు దొలంగ నలయికలు దలంపక నోడల నీపల నిజోరోజకుంభపరిపూ
ణంబుం దెలుపువిధంబునం జెన్నగు వెన్నెలకుప్పలు వోసి యరయుటకుం
గిసలపడిసడిస సీమన్ని క్షైశవ లైచకస్ఫురగంధుల యురస్థలంబులం బింపిల్లు
గురియు ముత్తియపుం బేరులదాలుతోం గోరు గలిగ్గుచుం బ్రకాశించి య

1. --యొడుపున. 2. --గోడకముసనమి కాదరముసు. 3. --నింపుచు విశ్రాంతించి. 4. చ--కోడివి. 5. చ-మట్టుపడని.

మృతప్రదుం డగువిధుండు దయార్ద్రహృదయుండై యచ్చంభుపనంబు సత్త్వప్ర
ధానంబు గావించె నన మించి రోచిసీవలయంబు కర్పూరఫలకకల్పితం
బనుశంక నంకురింపఁజేయుచు విజృంభించె నట్టిసమయంబున. 79

క. కంతునకుఁ దోడు రాకా, కాంతుఁడు కరకాండములు వెగడుపడఁజేయం
గాంతాలలామ కంతట, నంతంతకు మేనికాఁక యగ్గలమయ్యెన్ 80

——— మన్మథాద్యుపాలంభనము ———

క. నెచ్చెలి వెచ్చగ నూర్చుచు, విచ్చలవిడిఁ బెచ్చుపెరిఁగి వెగడుపడుచు నా
పచ్చవిలుకానిజైత్రను, రుచ్చంద్రుని ననియె నవ్యగుణసంపన్న. 81

సీ. రాజమండలమూర్తి వాణీసంభరణపాత్రము చేసె నేజగత్ప్రాణమూర్తి
బహువాహినీభర్తఁ బ్రబలార్తికేతుచయంబు నూయించె నేయసమశరుఁడు
దుర్గాధిపతిమౌళి దొరయించె నాగ్రహావనివిజృంభణంబు నేకువలయాప్తుఁ
డలిగంధతరుణుఁ డేనాత్మానుగత్రేణిఁ బూనించె నేసుమనోనిధానుఁ
డట్టిదాక్షిణ్యశాలియు ధట్టమతియుఁ, దట్టనమ్మగ్గనముఁ జట్టిసురభి
కీర్తనుండును నీతోడఁ గెరలిఫలను, మానస మొనరింపఁ గనఁగఁ గాంచఁగలదు.

సీ. అంధకప్రియమూర్తి నైన విషకంఠు నిలిచి సాంకమున సహించు మచ్చలసిన పీన
యనయమ్ము నెవ్వెమ్ములనె వరాలకు నిస్సహాయ లేచుచు నీమేనమామ
ధరణి నెల్లెడఁ బ్రసూతప్రభాభ్యాసి హిమరాచి యగుగు నీసహాచరుండు
భాసురశ్రుతబాహుపాంచజన్యదాసకీచుపు గఁ బు నీమహాబహువిభుఁ
డకట నప్పర చింగు కృష్ణులు కాన, కాంతగెల్లఁ గ్రమునఁ దొమ్మరులగుట
భీమునిజరూపహితగుణాభిత్రర్త, పని నిత్యపతిత్వయుం గనుట యనుచు.

చ కనుగొనుమిల్లు నంటరిగు నీతంగని గ్రామ్యయుగళంబు గంటకిని
కనె యురుమేనఁ గాలిదపు కాండములుం గలయాప్తిమీటి జ
దున కతనుప్రభావరు దొరస్ఫుర లక్ష్యముగాను భీగుపుల్
మనసిజ రోస మామకాల మూఁకనిమీన తలంచి త్రిమ్మిసన్. 84

సీ. ఒసఁగఁగాఁబోలుఁ గలోప్పవప్రహాసమూర్తి పుష్పచాపమునఁ బెం భ్రుకుటిలీతిక
దయసేయఁగాఁబోలు లయకాలశిఖ యలిస్వేమరింపని పేర ధూమ రేఖ
సంఘటింపఁగఁబోలు సంవర్తసముద్రి టంకారములపేర హుంకృతములు
కరుణింపఁగాఁబోలుఁ గల్పాంతరవి హల్లకాస్త్రసంఘముపేర నంకువితతి

1. చ-నిధానపట్టి. 2. చ-ఖంగున నారి మగంటిశేక స్త్రక్-న.

యుపధ వెట్టఁగఁబోలు మహోగ్రకాళి, వాయురథ మనుపేర నిశ్వాసపంక్తి
కాకయుండిన వాహనాకయ వసింపఁ, నీవెప్పుడు లోక మ్మేస్తవే భానుజన్మ 85

సీ. కోకస్తనియటంచుఁ గుందింపఁ జూచితే తరుణచకోరాక్షి యరయరాదె
యరవిందపద యంచుఁ బొరపొచ్చెమందితే కువలయామోదగ్రోగొనఁగరాదె
తిమిరకైశికి యంచుఁ దెగుడమ్మెఁ జూచితే కౌముదీనరహాస కానరాదె
యహిరోమలత యంచు నలయింపవచ్చితే తాంకానఖ దయఁదలఁపరాదె
యహితగుణశాలిని యటంచు ననకసూక్త, నిపహాలీలాభిరామ మన్నింపరాదె
చాలఁ జెప్పెడిదేమి యీచంద్రవదనఁ, బ్రోవఁగారాదె పౌర్ణమాసీవిలాసి.

సీ. జింకపేరిటఁ గంపఁ జేసె నింతియకాని హరుఫాలశిఖి చాల నంటనయ్యె
మించుపేరిటఁ గరఁగించె నింతియకాని బాడబశిఖి క్రిందుపడుపనయ్యెఁ
గాంతిపేరిట నీఱు గప్పె నింతియకాని రాహుదంష్ట్రాగ్ని మైఁ బ్రాఁకదయ్యె
నుదయరాగము పేరఁ[1] బొదిగె నింతియకాని ప్రాగద్రిదవమార్గ్గఁ బఱపదయ్యె
నకట నీవోషధీశుఁడ వగుటఁ జేసి, సంతరించితివో శిఖిస్తంభనంబుఁ
గాకయుండిన నవినిన్నుఁ గ్రాఁచకున్నె, పాంథసంతాపఘస్య మాపాటి చంద్ర.

[2]సీ. మొదల మహాబిలంబునఁ దేజరిల్లుట కుండలాకృతిని నిందుండనగుట
విషముతోఁ గూడ నావిర్భవమందుట బహుపాదవిస్ఫూర్తిఁ బొదలుకొనుట
సడలనీక శశంబుఁ గడిమిమైలోఁ గొంట ఘనబాల్యకౌటిల్య మునుచుకొనుట
రాజితవీక్షణశ్రవణాంచితుండవౌట తరుణముద్రాసనమ్మునఁ గొనుట
నీవు పెనుబాఁపడేఁడవై నిలిచితరయఁ, బ్రౌఢభావంబు నీకసాధారణంబు
భయదవిషధారి తలక్రిందుపఱుపఁ జాలఁ, డెతఁడు నీలీల నీలకంఠావతంస 88

చ. ఎలమి శుకాదికద్విజసమీహితదివ్యఫలప్రదుండవై
యలరుచుఁ గాలకంఠనుతి కన్గొనుఁడవై సుమనోనురాగివై
యలఘుమ[3]రుత్సమాశ్రయుఁడవై తగుమాధవ నీవు నీసుహృ
త్కుల నలయింతువే మధుపకోటులఁ బంచి దయావిహీనతన్. 89

చ. అలులు మధువ్రతంబులు సుమాస్త్రుఁ డనంగుఁడు పక్షపాతి మ
క్కలదార కోకిలంబు బలుకాకుల పెంపుడుగున్న ప్రాప్తస
త్ఫలదళనం బొనర్చుశుకపంక్తి యివన్నియుఁ ద్రోఁచి పోవఁగాఁ
దలఁచిన నోసదాగతి సదాగతివీవసుమీ లతాంగికిన్ 90

సీ. ప్రత్యగ్రవక్రదంష్ట్రా[4]శిఖాచయ మనుపట్టుకాఁకుల సారెఁ బట్టిపట్టి
శ్వాసభాస్త్రికమరుద్వ్యాలమానవిషము లఁగ కఱకుమంటలసారెఁ గాఁచి కాఁచి

1. చ-బొసలె. 2. చ-ట-లలోలేదు. 3. చ-మరుత్సఖా. 4. క-దంష్ట్రాశుగ.

యాలోలసృక్కాగ్రలాలాక్రమం బనుసలంతినీగునసారె నద్దియద్ది
యత్యంతభయదజిహ్వాంచలం బనునాకుఱాఁచే సారెకు రాచిరాచి [నతనుఁ
త్రాఁచువాక్కొల్లియుండుఁ గంటంపుఁగొండ, యోజనిన్నాశుగముఁ జేసియొసఁగె
వేయుఁగాఁబోలుఁ బవనకాదేని సకల, జీవనం బగునీవింత సేయు టెట్లు 91

చ. అని సుమబాణచైత్రపవనాబ్జుల నెచ్చెలి దూఱునంతలోఁ
దనువున హెచ్చినట్టి పరితాపము సైఁపఁగలేక యప్పు డ
వ్వనరుహపత్రనేత్ర నెఱవా కెఁగ్రాగ్గనుదోయి తెప్ప లో
య్యనఁ గదియించి సంజ్వరభరాలసగ్నౌ పొరలాడునంతటన్. 92

చ. చెలి కలఁకం దలోదరికిఁ జెందినతాపముఁ [1]బాపునేర్పునం
జలువలు నింపఁగాఁ దలఁచి సారెఁ బటీరతుషారనీరముల్
తలిరులఁ గప్పను ల్లుముదతామరసంబులు నించి వైయెందవో
పలకృతవేదికాతలమ్ముపై మృగలోచన నుంచి గొబ్బునన్. 93

క. విలువ యిరాని చలువలు, చెలువకు నొనరించి [2]పయినుశీరవ్యజనో
చ్చలనజనితమందానిల, వలనంబునఁ గొంతకొంత వాడెలింపన్. 94

క. తనుపొంది యొయ్యనొయ్యన, కనుఁదమ్ములు విచ్చిచూచి క్రమ్మెడుకన్నీ
రనయము తెప్పలఁగ్రుక్కుచు, ననియెం జెలితోడ ధైర్య మపలంబముగాన్.

సీ. చెలియ నేఁ బెంచిన యిగురాకుమోకకు సేవంతికకుఁ బెండ్లి సేయవమ్మ
సుదతి పోషించిన శుకశారికల దేవతామందిరములకుఁ దార్పవమ్మ
మగువ నేఁ బెంచిన మరువంపుమడికట్టు లప్పటప్పటికిఁ బెం పరయవమ్మ
[3]పడఁతి నేసాకిన బాలసారంగంబు ఋషినివాసముల కర్పింపవమ్మ
యబల నాతోడఁ గెడఁగూడి యాడునట్టి, నెచ్చెలులనెల్ల నీవు మన్నింపవమ్మ
భావిజని నైన నాకుఁ దెఁ భద్రమగుట, కింక మఱుసటి మే నప్పగింతుఁ గాన.

చ. అనుచు నడిం గడంగి కుసుమాస్త్రునిక్రై యొడ సేగునంతలో
ఘనసిత వేణి స్రీలుఁటయు గ్రుక్కుఁ బుప్పొడి దొంతెఁ దో నురం
బునఁ గౌరఁబొఱినట్టి యంపూగ్రశశాంకమయూఖపంక్తి వె
న్నున వెసదున్ని పాటె నన సారాజ్నసరోరుహపత్రనేత్రకున్. 97

క. అత్తఱి సఖ పగ్గతి యొం, దొత్తిఁ దినబాహులతల బిగియించి కటున్
మొత్తని మేచెరుటలు సడి, నొత్తుచు నిఘనునిశివిత్తత్ర నునిచినయంతన్. 98

చ. కలఁక తలంక నేత్రములకాఁకఁ బెరల్పఁగఁ జేరవచ్చెనో
పలుమఱు నేత్రరాజ మునఁ బయ్యెదకొంగు మెఱుంగుఁగన్నులన్

---

1. చ-మాపు. 2. క-చలువలు. 3. చ-వనిత.

నిలిపి లతాంగి యేడ్చె మది నెవ్వగతోఁ గురరీపరంపరా
కలితపవీనదీతతరకాకలికాకలనిస్స్వనంబునన్. 99

క. ఈరీతి నెన్నువమ్మునఁ, గూరిన వగ నేడ్చునట్టి కుముదిని నెదపైఁ
జేరిచి చెక్కుల డిగు క, న్నీరు కరాబ్జమునఁ దుడిచి నెచ్చెలి పలికెన్. 100

చ. వదలుదురన్న యూర్మికులవర్తన మీలువు దూలి సారెకున్
బదరుదురన్న లేఁబలికుఁ బ్రాయపు మేని సలంతురన్న యి
ట్లవగుదురన్న మందుశశికాంతఁ దలంకక పంపు వెన్నెలన్
గదియుదురన్న యిట్టులఁగు కన్నెకుఁ జెల్లునటన్న నెచ్చెలీ. 101

మ. మెలఁతా నీవిఁకఁ జింతసేసెదవు సూచ్యా వీరసేనుండు నీ
లలితోద్యానముఁ గాసి వచ్చి నిజలీలాగేహముం జేర నా
చెలువుం డచ్చట నుండఁబోలు నిఁక నీచేకంకణం బిమ్ము నే
నల కేళీవని కేగి యీక్షణమె నీప్రాణేశుతోఁ దెల్పెదన్. 102

సరళికచంద్రభానుకడ కేగుట.

క. అని తెలియఁబలికి యప్పుడా, వనితకుఁ గ్రమ్మఱఁగ శిశిరవస్తువు లెల్లం
బనుపఱిచి యా కెవలయము, తన చేఁ గొని కూర్మిబోటి సరళిక యంతన్.

ఉ. చెంతఁ దనర్చు కేళివనిఁ జేరి నికుంజము లెల్లఁ గాంచి య
త్యంతసుగంధబంధురలతాంతనితాంతవిలోలగుచ్ఛకా
క్రాంతసరస్వరందరససంగతభృంగతతారవాస్పృతా
శాంతలతావితానకలికాలయ మొక్కటి డాయవచ్చినన్. 104

క. మును తావీణియ మీటుచుఁ, గనుఁగొన్న లతాంగి రూపు కన్నులఁ బొడపటన్
గనుపట్టఁ జంద్రభానుఁడు, మనసిజశరఘూర్ణమానమానసుఁ డగుచున్.

ఉ. నీపవనీఘనీకమలినీమకరందమిళన్నిలింపగ
ర్జాపటుఝుంకృతుల్ సయిఁపఁజాలక నీలకచాకుచాంతరా
రోపిత మైనడెందము మరున్ సహింపఁగ లేక చిక్కి లీ
లాపరికల్పితైందవశిలాతలశీతలవేదికాస్థలిన్. 106

క. పవళించి చందనాచల, పవమానకిశోర [1]చలితఫలగళితరసా
సవమత్త[2]కీరశారీ, రవములు బెట్టుగ హృదంతరం బెరియింపన్. 107

క. తలపోయుఁ దలఁకు నలుకుం, దలపంచుం దర్పించుఁ దహాతపాపము లోఁ
దిలకించుం బులకించుం, బలికించు న్బట్టబయల భామా యనుచున్. 108

---

1. చ-చలితఫల. 2. క-కీరశారికరవములు.

చంద్రభానుని పరితాపము.

సీ. హృదయవాసిని యైనసుదతిరాక్షి లేనప్పు డభినవపాండిమం బలవరింప
స్వాంతసంగత యైన కాంత లేఁజూపులు తనువునఁ జాంచల్య మనువుపఱుపఁ
జిత్తచారిణి యైనమత్తకాశినిమోవి కన్నుల నెఱసంజ గడలుకొలుప
సంకల్పగత యైనపంకజాననకొను తాపం బంగకంబులకు నిగుడ్ప
మానసావాస యైనభామినిపుడు, పిఱుందు [illegible] లకెంతయుఁ బెంపు నెఱపఁ
బలవరించు నాచంద్రభానుఁ డపుడు, [illegible] లేక కన్నియఁ దలంచి.

చ. [illegible] వెన్నెల [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 110

ఉ. కన్నుల [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 111

ఉ. [illegible] వెన్నెల [illegible]
[illegible] ....
[illegible]
[illegible] 112

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible] వెన్నెల [illegible]
[illegible] 113

క. కలువా [illegible]
[illegible] 114

క. [illegible] చంద్రభానుండు [illegible]
[illegible] కలంక. 115

1. [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible]

1. [illegible]

సీ. ఉన్నట్ల యుండి ప్రద్యుమ్నుతోఁ గలహించి విద్యార్థినై యేల వెడలవలసె
వలసెఁబో త్రోవ దుర్వాసుశాపంబున విజయులోలుం డేల విడిచిపోయెఁ
బోయెఁబో నేను నీ[1]పురిసొచ్చి నిమొన లీ[2]కమునినిరూపమేలవింటి
వింటిఁబో వనములో వీణవాయించుచుఁ నేతెంచునాకన్నె నేలకంటిఁ
గంటిఁబో యంతలోపనె కమ్మవింట
గొనయ మెక్కించి మరుఁ డేఁకులాఁతఁ జేసె
నకట శౌరికి సత్యకు ననతరించి
నట్టినాకును దైనమీ[3]యడలు దెచ్చె 116

సీ. తఱియింతు నెటువలెఁ బరవాది పరవాది నెఱవాదితావుల[4] మెఱయుగాడ్పు
భరియింతు నెటువలెఁ బుష్పసంపుటసంపుటగుసంపువిలునింపుశరచయంబు
మలఁగింతు నెటువలె నౌఁగివియౌఁగిటిచి నౌఁగివియలనొత్తులిడుడాలు [పలు
దొలఁగింతు నెటువలెఁ బలుమారుఁ బోలినారు బలుమారు శారికాలకలికిరొ
పోరిది నేత్రాబ్జములు విచ్చి చూచునెట్లు
సాంద్రమోహావేశంబుతో సైరుతునెట్లు
ప్రౌఢశశిమాంత్రికవినిర్గతధికహాసన
భసితసితసాంద్రచంద్రికాపాటవంబు. 117

మ. అనిపల్కి న్నీవి యంత నాతఁడు శిరోభాగ మాను దైన్యంతసం
జనితాశ్చర్యముతోడ నప్డ సతిని సత్యాసుతుం జంద్రభా
నునిగా నెన్నుచు నాకుమారకునయి నుచ్చల్ర్కన్న మూర్తియున
ఖ్యనురాగం బుచితోపయుక్త మని యత్యానందముం జెందుచున్. 118

సీ. చంద్రభానుఁడు కాన సమధికంబై యుంచు నెల్లెడసంబున వెలయువాని
కృష్ణపక్షంబున నెసఁగినరాపొట సంతసంతోసఁ గార్శ్య మందరువాని
ప్రద్యుమ్నరుచిగాన భరియింపఁగా రాని గాటంపుఁగాఁకచేఁ గరఁగువాని
నిత్యాసహనుస్నేహదీపకుఁడౌట సుమశరాసనునిఁ దలఁకువాని
నరయ సౌఖ్యానుసంభవుఁ డైననాన
నతనుశరవర్గతాంగుఁడై యలయువాని
నాకుమారునివెంబడి డాయంగ నరిగి
వినయవినమితపదపద్మై ననజగంధి 119

---

1. చ-ట - శీనఁ జేరవి. 2. క - పముదినిరూపంబు గుఱుతువింటి. 3. ప - యుడరు.
4. [illegible] - నొర్మముగా[illegible]

తరళిక చంద్రభానునకుఁ గంకణము నిచ్చుట.

గీ. దేవ [1]చిత్తేశు [illegible] కాంతను [illegible] నిజకరకంకణంబు
ననిపె దేవర కిపు [illegible] [illegible] ంజలిపు [illegible] సయ్యననిభర్త.

క. వితతాశ్చర్య [illegible] [illegible] యుసలయం
బు [illegible] మోదంబునఁ [illegible] ని, [illegible] పాణిచే నిట్లనియెన్. 121

శా. [illegible] గాంకూరలతాలవా [illegible] [illegible]
దో [illegible] కుంజలాకృతి [illegible] [illegible] ధైర్యసం
ధా [illegible] గజ [illegible] లేదా [illegible] మో [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] కంకణ [illegible] మణీ. 122

క. మణిబంధబంధు [illegible], [illegible] నాధ [illegible] మఱియు నిం
[illegible] చిన [illegible] నాక్ష, [illegible] వే సమంచితకరుణన్. 123

క. చెలువు [illegible] తెలుఁగు [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] ప్రక [illegible] వానికె, [illegible] తెలియ [illegible] [illegible]. 124

చ. అని [illegible] మహా [illegible] [illegible]
[illegible] తాపు మెండు [illegible] మది [illegible] [illegible]
[illegible] కలాప [illegible] [illegible] యుక్తిఁ దె
[illegible] కంకణాకృ [illegible]. 125

చ. [illegible] చకి [illegible] [illegible] దే [illegible]
[illegible] చిన [illegible] [illegible]
[illegible] గంకణము [illegible] కాంతయుంగము
[illegible] [illegible] లించు [illegible]. 126

మ. చెలి [illegible] [illegible] సంధ [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] లూను [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. 127

గీ. విని [illegible] [illegible] [illegible] చేఁ గొంత సేదఁదేర్చి
తలిరు కెంజాయసురటిచే సలసలడంచి, [illegible] విసరుచుఁ దరళికాయువతి పలికె.

1. చ - ట - చిత్తే. 2. ద - [illegible] [illegible]
[illegible]. 3. [illegible] [illegible]. 3. [illegible] - ల - [illegible].
4. [illegible] - [illegible]. 5. [illegible] [illegible].

క. జననాథచంద్ర యేమని, వినిపించెద మున్ను నిన్ను వీణాంగతునిం
గనుఁగొని కుముదినియటవో, యినమొకలుం దాల్చి దూలి కెంచ్చినకృష్ణిక్.

సీ. మలయానిలంబు పైఁబోలసిననీభుజాపన్నగంబుల మది నెన్నునయ్య
కమలకాండములు పైఁగ్రమ్మిన నీయాన నేంచుకుంతలము నూహించునయ్య
వవరుతుమ్మెదలు పైఁబ్రాల నీనాసికాభికచచంపకము భావించునయ్య
రాయంచపదువు లాఁటడి వెట్ట నీకుంతలఘనాఘనములఁ దలంచునయ్య
భ్రమసి యాంటిక పనిలేనిపనికిఁ గూర్చి, చెలియఁ జరెవసని నిన్నుఁ జీరునయ్య
చిత్రఫలకంబుపై నలచిత్తజాతు, వ్రాయఁదలఁపోసి నీరూపు వ్రాయునయ్య.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ కొమ్మ యెలజవ్వని యచ్చట నిట్లు గుంద నీ
విక్కడ నుందువయ్య చెలి యీగతిఁ బుదూలి మనోజగాసిచేఁ
జిక్కఁగ దెయ్య యింతపనిసేయుదు రయ్య యిఁ కేమిసేయునో
చుక్కలరాజు వేఁడితలనూపెను రాగదవయ్య వెన్కక్కడన్. 131

[1]మ.అని పల్కన్వని చంద్రభానువసుధాధ్యక్షుండు సంతోషమనీ
రనిధిం దేలుచు నాలతాంగి యిపు డేఁ బ్రచ్ఛన్నవేషంబునో
నునికిం జేసి యిటఁ జొచ్చెఁ [2]జేగ నది నీవూహించి యేవేళ నీ
కనుకూలం బగు నట్టివేళ ననుఁ దాయ న్వచ్చి పల్కించినన్. 132

క. హరి నక్కిసెఁ బలె నేనుం, దరుణిఁ గనుంగొందు శక్రుఁ డనుమదెన్నై మా
పురికేగెద మది నిపాం, వరయక పరికింపు మట్టి పుణ్యకాలంబున్. 133

చ. అని పతి వెండియుం బలుకు నంగన నాతెఱఁ గానుపూర్వగా
వనితకుఁ దెల్పు మేను దనవారఁడ నుమీ యనిపల్కి నాపయిం
దనదయ యుంచినమ్మనుము దైవికమౌ యితరంబు పో
చ్చిపతమి నెట్టుకైన దరిఁజేర్పు సముత్సుక మటంచుఁ జెప్పవే. 134

చ. తరళిక నీవు వచ్చి కడుఁ దానుపనుయ్యదగ నంకంటి లో
విరహదవానలంబు కడువెగ్గలమైన సహింపఁ గీగతిం
బొరయుచునున్నదో సుగతిపొద్దునియాగ్రికిఁ జేరికిచ్చినన్
దరుణి జొహారు దేవ యని తన్నిమిత్తగ్రికిఁ గొంచు గొబ్బునన్. 135

శా. ఆలీలావసవాటిఁ బాసి తపనోర్మిగ్రంబు నొక్కించి యా
నాళీకాక్షికి లేమ తాఁ జనినచందం బంతయుం దన్మహీ

1. బ - లో నీపద్యమునకు మాఱుగ "అనినవిని" యను వచనముండు. 2. బ - రాదనదం.

పాలోదంతముఁ బంచనాయకునికోఁ బాండిత్యముం జెప్పి కెం
గేల వ్రంజలు ముద్దుటుంగరు మొసంగె న్మందహాసంబునన్. 136

చ. కనఁగిసఁ బొంగి యచ్చెలువ యొయ్యన నేత్రయుగంబుఁ జేర్చి సం
తసమునఁ గేలఁదాల్చియుఁ బుపఃపునస్సక్తసఖీసనర్మ వా
గ్విపరరసంబు చిప్పిలుచు వీనులవిందులు సేయఁ గొంతచిం
తసడలి యున్నయంతటఁ గిసం దగిలు స్మశి ఘూసరిచ్చ్రిన్. 137

గీ. భార్గవుఁడు గానఁ బరుసంపుఁ బస గలిస్స
రాజజృంభణ మాత్మ నోర్వంగ లేక
తనపకర్ణంబుకొలకు నభ్యుదయమందు
చొప్పుతోఁ దూరుపున వేగుఁజుక్క తోఁచె. 138

మ. కమలాప్తుం డిట బ్రహ్మమై యఘాపముం గల్పింపఁగా నిష్ఠ హయా
ర్థము బ్రాహ్మంబనఁ బొల్చు నేతదనుసంధానంబు నించు న్నితా
ర్థములంచున్ జనకోటికిం దెలుపుచందంబొప్ప ఘోషించెఁ ద
త్సమయారాధనజాతవాజ్ఞహిమసుమించం దామ్రచూడోఘముల్. 139

చ. చెలియలి యిల్లు మంటలఁ జేసిన దోషము సస్వసూత్కరం
బులు గిలుబారనైనయఘముల్ బహుచక్రవిముక్తసంబునం
గలిగినదుష్కృతంబుఁ దొలఁగన్ భృగుపాతమొనర్చెనో యనన్
గలువలఱేఁడు వ్రాలెఁ దుదిగట్టునుండె కళావిహీనతన్. 140

క. అర్కుఁ డపరాద్రి కేగుచొ నతనిఁ గాంచెఁ
గొల్లగొని యాతఁ డేతేఁ గొటులుభతి
సప్పగింపఁగ నెదురుగా నరిగి కాచి
యున్న శిఖియనఁ బ్రాచిఁ జెన్నొందెసంధ్య. 141

[1] ఉ. కాలపయోదమూర్తి పయిఁ గ్రమ్మి మహాబిలమంతలంబు త
త్పాలకుఁడైన ఋషిపరంపరముతంబుగఁ గూల్చి తత్ప్రభు
త్వాలఘుకాంతిలక్ష్మిఁ గొని యయ్యరుణాద్యతిరత్నరాజముం
జాలసముద్ధరించె హితచక్రముఖాబ్జము లుల్లసిల్లఁగన్. 142

[2] మ. మునుదానేగెడువేళఁ జీఁకటులఁ గ్రామ్ము క్కాఁక నాఁబంచి వే
చనుదేరం దము [3]గామినింబలె గుహాసక్తంబుల న్వానిలోఁ

1. ట - లో లేదు. 2. ట - లో లేదు. 3 చ - కానివింబలె.

గొని యుంచంగని తద్విభాగ్రహణ ముఖ్యం బొప్పఁ గావించెనో
యనఁ జైత్ర నిగిడెం గిరంబు లగికూటాభోగభాగంబులన్. 143

మ. సరవిం దాపురబాసవాగ్మిగుణ భాస్వద్రామపాదాప్తి భా
గ్యరమోత్కర్షము కల్గెఁ గర్కశమహోగ్రానస్థితు లోర్వి ముఖ
స్ఫురణాప్తాల్చి సముజ్జ్వలాఖ్యయుతయై సొంపూనఁ దత్రాప్రత్తదు
స్తరశాపాకురపంక్తినా వెడలె నంభ్యగ్యరోలంబముల్. 144

గీ. అట్టియెడఁ గాల్యకృత్యంబు లలసగతులఁ
గడపి సొవ్వఁగఁ గుముదినీకాంతయూత్మ
నెలకొనిన తాప మొరులకుఁ దెలియనీక
విభుని వరియింప సమయంబు వెదకుచుండె. 145

మ. అలఘుజ్ఞానతరంగరంగదళికస్యందిత్రవేందుస్పృహా
చల[1]షట్కంజభుజంగ జంగమగుణాంచత్కాంచనోద్విధరో
జ్జ్వలలక్ష్మీ[2]వశగాంగ గాంగరఘున[3]వైశద్యాస్పదాభంగని
ర్గలచిత్తోజ్జితసంగ సంగరజయప్రాప్తిప్రహృష్టాత్మనా. 146

క. అత్రిమునిపూర్వపర్వత, మిత్ర జగన్మిత్రబల[4]సమిత్రస్వగుహా
చ్ఛాత్రోష్కవితిహోత్రధ, వితత్ర యస్తృణలవిత్ర వినయపవిత్రా. 147

[5]మాలిని. ఉపరదహరసద్మాభ్యస్తతోన్నిద్రపద్మా
పదయుగ చిద మోఘాపాతిదివ్యస్మృతౌఘా
విదితశయనయోగావిష్కృతోద్బోధనాగా
హృదయ[6]నిటలసీమాహింగడితాఘుర్ఘధామా. 148

గద్య. ఇది శ్రీదత్తాత్రేయయోగీంద్రచంద్రచరణారవిందనందనసమాసాదిత
సరసకవితారసోదాత్తదత్తనామాత్యసోదర్యమల్లనమంత్రివర్యప్రణీతంబైన
చంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

---

1. చ - షట్కాబ్జ. 2. చ - శుభ. 3. చ - వైపద్యాస్పదా. 4. చ - సమిద్ధస్తపరుచ్ఛాత్రోష్మ. 5. ఈపద్యము ట - లో లేదు. 6. చ - నికటసీమా.

శ్రీరస్తు.

చంద్రభానుచరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీయోగ [1]స్త్రీయోగప, గాయితరోమాంచభూషణనిరీక్షణ గ్రా
మ్నాయమయభాషణ కృతా, ధ్యాయస్మృతిహంసధేయ దత్తాత్రేయా. 1

వ. అవధరింపు మాసమయంబున. 2

సీ. పరవాహినీవిజృంభణము మానుచుమేటి నిర్ణిద్రశరసముత్సేకవేది
చనుదెంచురాజహంసముల నేలెడుఱేఁడు కువలయామోదానుకూలవృత్తి
కమలాధివాసమ్మె కనుపట్టుగుణశాలి మిత్రనిర్వ్యాజలక్ష్మీవిధాయి
సత్పరంపరకుఁ దేజంబు గూరుచు పెద్ద యతులవిధుప్రసాదైకపాత్ర
మఖిలభువనంబుపంకంబు లడఁచుసుకృతి, సకలఫలనైభవంబు లొసంగుదాత
చంచలారంభములు లేనిచారుమూర్తి, జగతి మించె శరత్కాలచక్రవర్తి. 3

చ. సరసనవాంతరాళవికసద్విషముచ్ఛ్రితఘూళికాచరం
పరలు మరుత్ప్రచారములఁ బైపయి నంబరవీథిఁ బర్వ పాం
డరజలదప్రకాండము లుసంగఁ గనుంగొనసద్యుఁ గానిచో
గరిమ వహించునే యవి జగజ్జనవాణసితాభ్రసంజ్ఞలన్. 4

చ. సరసిజపాంసుసంవలితసైకతము ల్విలసిల్లె నేఱులన్
శరదృతుభర్త నీలనయశాటిఁ బెరల్చినఁ జంద్రకావియ
స్తరులమటుంగులం దగునితంబములో యనఁ బ్రాంతసీమఁ ద
త్కరనఖరాంకరేఖ లనఁగాఁ బెరలాఁకుటుజాడ లింపగున్. 5

మ. అకరు ల్నిష్ఫలు తావిబ్బప్పెడి సముద్యద్ధూపచూర్ణంబు కే
ళికరాళీప్రకరంబు ఘూమము మరాళపక్షము ల్లాలన్యం
తకము ల్గాఁ దగు రాజహంసతతిచెంతం బద్మినులూపునుఘూ
పకరండంబులువోలె సామిదళితాబ్జంబుల్ సరోవీథులన్. 6

క. శరములు గావున మీఁద, న్నరువులు నెలకొల్పె నసఁగ నులిఁగని హరిదం
తరములఁ బూచినకనుములు, వరఁగె స్వలరాజు జల్లిబల్లెము లనఁగన్. 7

---

1. ఛ-ట-త్రియోగ.

గీ. తగులనిచ్చినకపురంపుఁదరులపోగులు, నుదలుగంబూరములుగాలికొప్పరంబు
లెగసుఁగుఁగనేస్థలమునీటికగుకలంక, లడఁచుమూనికి నుడుగరలనిపె ననఁగ.

చ. అలయమునమూత్రసృష్టినను ముంబుర నెప్పటియట్ల ధాత్రిపైఁ
గలయఁగఁ బాల్వలేక శశికాంతి సభస్థలియందుఁ పేరి యా
జ [illegible] పువేళ [illegible] పట్టిన స్వచ్ఛగనుచ్ఛట గానదయ్యె నా
[illegible] శిలా[illegible]ంబులు సితాంబుజపాదనారనచ్ఛవిఁ. 9

ఉ. [illegible] సూగిలెఁ ధరణిభాగమున న్నెటిఁ జూపుచుండె న్నై
వాహికలగ్ని యోగ్యశుభ వాసనము ల్చను డించిన స్వహో
త్సాహము [illegible] జ్యైష్ఠ్యనసుధా[illegible] మూర్తికుసూరమాళి కు
చ్చావహము సేయఁ బూనిక ముదంబు హృదంబుజసీమ దోఁచఁగఁ. 10

[1] గీ. ఆస్థలగంబు [illegible] రహస్యంబుగాఁగఁ, గొంతసేపు విచారించి కుంభినముగ
దుష్కర్మా[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] యునికి భాసముఁ దెలిసి.

చ. [illegible] [illegible] [illegible] తాము[illegible] [illegible] గాల[illegible]సం
యమ[illegible] [illegible] విమా[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
కుము[illegible] [illegible] కేతువునకుం [illegible] వే [illegible] [illegible] [illegible]. 12

చ. అనపుడు [illegible] [illegible] యుని యమ్ముని కుంభ [illegible]కం
జని [illegible] [illegible] చంద్ర[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] నాతఁడు [illegible] [illegible] [illegible] యుగ్ర[illegible]
జప మొనరించి తెచ్చి [illegible] [illegible] [illegible] నుంచి[illegible]. 13

గీ. కుశల [illegible] యమ్మునికుంజ[illegible], [illegible] సీఘ్ర[illegible] గుము[illegible]సీల
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] నాదరమున.

[2] మ. జ[illegible] [illegible] యము[illegible] [illegible] [illegible] కుంభినినా
భ[illegible] [illegible] తాసిము[illegible] [illegible] నాతుమా
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గా[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] చ[illegible] [illegible]రామాలికిఁ. 15

1. [illegible] 11-12-13 [illegible]; [illegible]. విచారించి దుష్కర్మావిపుత్రి [illegible]
తెలిసి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. 2. [illegible] [illegible] [illegible]. 3. చ-యా[illegible]
[illegible]ము.

క. కావున నీపుత్త్రికి వసు, ధావలయమునందు వాఁడె తగు వరుఁ డిఁక నీ
వేవిధములు దలఁపక పృ, థ్వీవల్లభ యతని కిమ్ము వే యేమిటికిన్. 16

చ. అనుటయు రుక్మబాహువసుధాధిపుఁ డుత్తమపుత్త్రిజననంబుతోఁ
దనయవివాహకృత్య ముచితస్థితి నెంతయుఁ జెప్పి వారిచే
ననుమతుఁడై ప్రమోదమున నమ్మునినాథుని వెంటఁ జేసి రా
జునకు నిజాప్తమండలికి శోభనలేఖలు పంపెఁ జెచ్చెరన్. 17

[1]క. చేదిమగధపాంచాలను స, మ్మోదమున ... మగధ
శాదివసుధాధినాథులు, నాదటమునఁ జెలువుగ ... ముసన్. 18

గీ. శుభముహూర్తంబునం ... యుతిసుమ
ధారి ... ముం ...
ధవళముల ... మ్రోయు ...
బోరు ... 19

[3]సీ. పాదాతికం ... జములు
కూబరి ... సూళ
న ... చి ...
పల్ల ... నవరాగ
[4]మా ... యుగ లెత్తైన మోఱుంగు
లడఁపనుంటిటి ... యుల్లసిల్లఁగ, ... గంచినమున కుఁజనియె. 20

ఉ. అంతకు ... సుధాధిపసూను చమూ ... మెలిఁ
గొంతయు వేడ్కతోడ నెదు రేగి ర ... దోడి తెచ్చి రా
హాంతిక కేళికాననమునందునఁ ... కియించి వారికిన్
సంతస మిప్పలెల్ల నుపచారవిధుల్ల ... మంచెఁ గన్. 21

ఉ. ఆవిధ మెల్లఁ ... పచ్చి ...
తా ...
నా ...
... 22

గీ. జనపదేశ్వరనియమ్మ ... యుతుం ... యున్న నపుడు సఘనావయస్య
వచనములచేతఁ గొంత ... సుందరి, ... బలసంకులారామసరణి వెడలి.

1. ట - లోని పద్యము లేదు. 2. ప - యతిమోదమునన్. 3. ఈపద్యము ట - లో లేదు. 4. ఎ - ...

క. ఆపృథ్వీరమణుండు పు, రోపాంతంబునకు వచ్చి యొకచక్కటి ల
క్ష్మీపద్మముఖీసద్మము, లోపల నున్నట్టివిజయులోలుని గనియెన్. 24

చ. కనుఁగొని బాష్పపూరకలిక ల్కనుఁదమ్ముల నిండ డాయఁగాఁ
జనుటయు నాతఁడుం గదిసి చాఁగిలి మ్రొక్కిన గ్రుచ్చియెత్తి నె
మ్మనమున హర్షచిత్రములు [1]మల్లడిగొట్టుచునుండ నొక్కచో
ననితరవాస మైనవిపులావనియందు వసిం[2]చె సత్త్రజన్. 25

శా. శైనేయాత్మజుఁ డామురారినుతు సాశంకంబుగాఁ జూచి యో
యీ నిట్టూరుపు లేల పెల్లడరె మే నేలా కృశంబయ్యెఁ గన్
గోనల్ కెంజిగిఁ బూనె నేమిటికి నాకుం జూడ నీతీరు విం
తై నేఁడిచ్చటఁ దోఁచె నీదువిధ మాద్యంతం బెఱింగింపుమా. 26

సీ. అనఁ జంద్రభానుఁ డిట్లని [illegible] బట్టుటకు [illegible]
గవవాసి యొండొరుఁ గానంగ లేక పోయిన నంతఁ గొంత నే నిచటఁ జేరి
వీణారహస్యంబు వీరసేనుని గూడి తుంబురుచే నెరిగితోఁటలోన
సభ్యసించుచునుండ నచటికిఁ గుముదిని యే తేరఁ గంటి నాయిందుముఖియు
ననువరించెద ననుచునుండఁగఁ దదీయు, జనకుఁ డాగ్రహ్యసూతికి సంభ్రమింప
వారు నేతెంచి యావనవాటి విడిచి, నేఁ బడుచువాసి వచ్చితి నిటవయస్య.

గీ. అనుచు నాద్యంత మేర్పడఁ దన తెఱంగు, దెలుప నాశ్చర్యవారిధిఁ దేఁపఁ దేలి
యామురాంతకసుతునితో నాప్తచర్య, విజయులోలుండు వలుకు సవిస్తరముగ.

మ. అటు లాబ్జాక్షిణము ల్వనం దదనుయాత్రాసంభవము ల్గాని యు
చ్చట నిన్నుం గనలేక ఖేదదళితస్వాంతంబుతోఁ గుంది యు
ద్భటహార్యక్షమృగాదసంబు లగుకాంతారంబుల న్నైనసం
ఘటనం బాంధులఁగూడి యొయ్యనఁ జనంగాఁ గొంత కాలంబునన్. 29

వర్షాకాలవర్ణనము.

శా. హంసోచ్చాటనమంత్ర మంగభవసాహాయ్యంబు కాదంబినీ
సంసద్వైశసనంబు భాస్కరతిరస్కారంబు ఘర్మచ్ఛటా
సంసారాపగమంబు పంకజతమిస్రావేళ విశ్వంభరా
పాంసుధ్వంసనమంబుదాగమము ప్రాప్తంబయ్యె నుర్వీస్థలిన్. 30

---

1. చ - మల్లడిఁ గొట్టుచు. 2. చ - వసింప.

చ. సముదముతో మరాళికాగణము శంబరవైరిసివంబు లొసఁగా
సముదయపుజక్కులేఁడు హరిచాపపుగోణముఁదాల్చి మబ్బుజో౦
పములను బెట్టిదంపుటురుముల్ ఘయించుచు మ్రోలనిల్వఁ బ్రా
థమికపయఃకణార్ద్రవసుధాతలవిస్ఫురదూష్మధూపముల్. 31

[1] మ. అలజీమూతకిశోరకుండు నవవర్షాశ్రు ల్దిగంబాల గ
ర్జిలువంభంబునఁ బోరువెట్ట గగనశ్రీధాత్రి క్రొమ్మించుచే
తులచే నుగ్గిక నొల్కి తచ్ఛికలసందోహంబు వర్షోపల
చ్ఛలన వ్రాలెనొ కానిచోఁ గరఁగునే సంతప్తభూసంగతిన్. 32

మ. స్తనితంబు ల్విని భీతిసభ్రుతటినీచక్రాంగము ల్డెంకికిం
జనుచోఁ దర్పయవాతజాతహతపర్ణన్యాసళిసంఘులం
గనుఁగొన్నైన గవిసు హేమమయపక్షచ్ఛాయలో నాఁగఁ బై
కొనియె స్వట్టముగాఁగ నెల్లకడలం గ్రొవ్వంచు లక్కారునన్. 33

చ. ఓలుకరి సంబుదాళి శరద్ఘోరఘటి నింపుమి రాజహంసమం
డలముల నాక్రమించిన సుపంకి ధరంగ రాజహంసమం
డలములు క్రొంచగి [illegible] ఘనాళి జనించె నేని నీ
చులకపకేగి నిజవిధ్యగ్నిఁ జూపక తొట్టవారలున్. 34

చ. హరిహయుఁ డగ్రపీఠిఁ జెలువారెడు పచ్చనివిల్లు పాంథభీ
కరముగ నెక్కు తానసమకాండముహోన్నతిఁ జూప ధాత్రిపై
హరిహయుఁ హారిఁబూనిన యనంగుఁడు పచ్చనివిల్లు పాంథభీ
కరముగ నెక్కు తానసమకాండముహోన్నతిఁ జూపె నీసునన్. 35

క. ఎచ్చటఁ జూచినఁ బచ్చనై, పచ్చిక కప్పట్టె ధాత్రి బహుళాంబుదని
ర్యచ్చటులజలమయంబున, నచ్చగు శైవాలరేఖ లడరె ననంగన్. 36

[3] చ. సమధికనక్రలీలల దిశాతతిస్ఫుముఖ ఫేనకందళిం
బుమియుచు [4] సింధుప్రేయురపోస్థితి మీఱి నవాగమాలికా
దమున మొనర్పఁగా నపుడు ధాత్రి సహించెఁ గదంబసూతన
స్తనుకమనీయసూనకళికానికురుంబకరాగ్రకాంచనముల్. 37

చ. విమలనివేశమై ఘనుల ద్రెంగఁగట్టెపరిత నడ్తముల్
జడిగొననానుచుం గులికిలంగడి తెక్కలువచ్చి నజ్జురా

---

1. ఇదియుఁ బైమూఁడుపద్యములును "ట" లో లేవు 2. ఓ - క్రొంచపుఁగమున
3. ట - లో నీపద్యము లేదు. 4. ప - సింధుబాలలు [illegible].

పడఁకెడు పిల్లలం బొదివి [1]వత్తులుగట్టినయట్టిమేనఁ దు
ప్పొడుగరుపాఱఁ గోటరపుఁబొంతల డాఁగెఁ బతంగసంఘముల్. 38

[4]సీ. అసటిలో దిగఁబడి విసికి వెల్వడలేక యెలుఁగెత్తిపాలమ్మఁ బిలుచువారుఁ
గటియ కేనడిఁబడా గ్రములుజిల్లనఁ జాఱఁ బ్రాంతభూజము లూఁతపట్టువారు
నెదురువానకుఁ దలగొడ్గ యేగుచో ముందఱగానక మ్రొగ్గువారు
గొబ్బున జల్లు పైకొన్నఁ జెట్లను జేరి వంగుళ్లు ఘనమైన వడఁకువారు
నయి ముసుగుజంబుగూడలు బయి ధరించి
మొక మొకించుక గానరా ముసుఁగువెట్టి
కేలనొరచ్చు [2]మడత్రాళ్లఁ త్రేలుచుండ
పత్రగతి పథ్వగులు [illegible] నడచిరప్పుడు 39

తిరుమలయాత్రావర్ణనము.

క. వార్షికదినంబు లిట్లు దుర్వార లీల, ధర విజృంభింప [illegible] ప్రతాన
సహితముగ నేను [illegible], [illegible]గ [illegible] ందు.

[5]సీ. అసశనవ్రతము [illegible] వారు
మ్రొక్కఁ [illegible] వారుఁ
శ్రాణముల్ పిడికిట [illegible] వారు
పైపైకా [illegible] వారు
వామ [illegible] మ్రొక్క [illegible] మొనర్ప
సవరి [illegible] మున్నగ.

క. ఏను వారలతోఁ [illegible] వారిఁ
దానము [illegible], [illegible] భ్యంతరమున.

సీ. పైఁ బొల్పు [illegible] పంకజమిళిందములు
ఘనతటగ్రావభాగంబున [illegible] హస్తం బగు [illegible] గాఁగ [గాఁగ
మలఁచి తలాడగా నిలిపిననల కేలిసఖ [illegible] కుంభములుగాఁగ
[illegible] గాఁగి
రాత్రిఁ బవలును [illegible], పాదసంవాహ [illegible] క్రియాపరవశకము
[6]లోకుత్తరకుము [illegible] గాఁగ, [illegible] గొలిచి.

1 చ - వత్తులుపొత్తులుగట్టివేన. 2. ట - లో నిపద్యము లేదు. 3. చ - వెడవాళ్లు.
4. ట - లో నిదిమొదలు 45 - వ పద్యమువఱకు లేవు. 5. చ - సిసుకొండేవులవారు.
6 లోకుత్తరకుముదనీకన్యతాగిగాఁగ.

క. చకచకలు గలుగు నలిమే, చకచక లిరుగుపులఁ గలుగు సౌధశిఖావీ
థికలు గనుఁగొనుచుఁ దత్పుర, నికటోర్వికి వచ్చి యుపవనీభాగమునన్.

సీ. చేమాకుతాళముల్ప్రేలఁగ రొండులఁ జేతులుంచియుం దల వెక్కిరించికొనుచుఁ
బజ్జధూపమున దీపపుఁగోల రాఁజ హస్తము సాఁచి జేగంట చఱచికొనుచుఁ
దల యోరగిలఁ గ్రుంగి తప్పెట గతికి వాయించి గంగెద్ల నాడించుకొనుచుఁ
దిరువడిసానుల బెరసి గంటలు మ్రోయ జోడచప్పరముల నాడికొనుచుఁ
ద్రోనఁ గూర్చుండి [1]బొంగలు మ్రోలఁ బఱచి
ముదురుటెండల కోరగా మునుఁగుఁ జేర్చి
పట్టెదండలు మొఱయించి పాడుకొనుచు
నలరు దాసర్ల వీక్షించి యాక్షణమున. 45

గీ. పంకజేక్షణు ముక్తపైరి భక్తసులభు, వేంకటస్వామి వీక్షించు వేడ్క హృదయ
పద్మమునఁ దొంగలింప సంభ్రమము మెఱసి, యామహీధర మెక్కినట్టివేళ.

[2]సీ. చెక్కుల మకరికాచిత్రము ల్గరఁగంగఁ గలయఁ జూర్చుచు సారె నిలిచినిలిచి
కటులభారమున వెన్కకువీఁగి యందంద [3]పతులయంసము లూఁతపట్టిపట్టి
తరులనీడలు చేరఁ బరిగి నెన్నొసలిపై చురటి తెమ్మెరలకుఁ జొక్కిచొక్కి
పాదాబ్జములు త్రొక్కి పసఁగి నిసుపులూఁది యెక్కుడు నెక్కి మెట్టు లెక్కి యెక్కి
వలువగుబ్బలఁ జెమటలు వసియఁబడఁగ
లుబ్బసోత్సుచు నిస్సన నూర్చిగుచ్చి
యలఁతఁ దూలుచు వ్రాలుచు నలసగమన
జలధిఁ దేలుచు సోలుచు జలజముఖులు. 47

ఉ. మందలుగూడి యెక్కి రతిమంజులపంజరకీరమంజరీ
బృందమరందబిందులహరీబహురీతిసగీతినందదిం
దిందిరవందితుందిలనుతిప్రతికూజనశింజకందరా
మందసగజ్ఝరీఘుమఘుమధ్వనిజాలము శేషశైలముల్. 48

క. తళతళన వెలుఁగు నిందూ, పలఘునకననీపపత్త్రబహుబంహూహరి
వలయమ్ముఖీవలయుదరి, నిలయమునకుఁ బ్రపదగామునిదృక్తతుఁ జొచ్చెన్. 49

గీ. శబరకాంతాకుచాగ్రసంసక్తగిరి, కొంకణంబులు జనులు గట్టఁజుచు నచట
ధాతుకృత్యంబుతోట చిత్రంబె వాని, కతనుభావ్యాప్తిచేతఁ బ్రసన్నమూర్తి. 50

1. చ - బట్టలు 2. లు - లో శేను, 3. చ - వసువునుంపను.

సీ. నాళీకకాసారకేళీకలితసారనాళీకనత్తిరనాళికేర
మాలీనమకరందధూళీనతమిళిందకేళీనవానందశాలికుంద
మేలాలతాలోలదోలాలసమరాళబాలాలఘుముదాలవాలసాల
మాలాంపయుగనంగఖేలాపరనశాంగలీలాపరవిహంగజాలరంగ
మమరవరతనుకరతనునమితసుమిత, ముదితకలరవకులరవముఖరశిఖర
తిలకసురుచిరతరుచరగళితలలిత, మధురమధురసపాళి యాకుధరమాళి. 51

చ. ఉరుతరకందరానిపతితోత్పతదంబుఝరీలసంబులం
బరఁగు నుదగ్రఘోషమయి పాపవినాశన మానగంబు సాం
పరయఁగఁగోరి యేపతిత్తులైన జడాకృతు లేగుడెంచినన్
సరసత నూర్ధ్వలోకము లొసంగుచు నేనని తెల్పుకైడిన్ 52

సీ కమలాకరంతఁ దాను యనుచు నింతియ కాని క్రుంకువారికి సిరు ల్గూర్పఁగలవె
కువలయోద్ధతిఁ దాను కొలఁకు నింతియ కాని చేరువారికి ధరఁ జేర్పఁగలవె
యుత్పలికలఁ దాను యొప్పు నింతియ కాని కనువారికి ముదంబు లునుపఁగలవె
యమృతసంగతిఁ దానుయలరునింతియ కాని తలఁచువారికిముక్తిఁదార్పఁగలవె
యితరతీర్థంబు లెంతైన నీసరంబు
పగిది నని విశ్వభూజను లొప్పగడ సన్న
గమునఁ [1] జెన్నొందు స్వామిపుష్కరిణియచటఁ
దాన మొనరించి యుచితకృత్యములఁ దీర్చి. 53

క. [2] వారాహమూర్తికి నమస్కారంబొనరించి సంతసంబునఁ దత్కా
సారంబు వెడలి మురహరు, నారాధింపంగఁ దలఁచి యటఁ జన నెదుటన్.

సీ. ప్రాకారఖచితహీరప్రభాచయదేవతాధునీబుద్బుదత్తారకంబు
గోపురేంద్రోపలాంకూరవిభాజాలయమునారభాంగదహస్కరంబు
కేతుగోమేధికద్యోతసంసృతిప్రోదినీశైవలప్రభ్రతలము
శిఖరాబ్జరాగరోచిఃప్రతానహిరణ్యవాహోత్పలస్నిలవారిదంబు
భక్తలోకైకభవనంబు పరమపావని, కలుషసంతానహరణంబు ఘటితసుజన
నిచయసంస్తుతితరణంబు నిస్తరశర, ణంబు వేంకటపతిశరణంబు దనరె. 55

గీ. అట్టిమురవైరినగరికి నరుగుడెంచి, వితతభక్తిఁ బ్రదక్షిణవిధు లొనర్చి
యావరణదేవతల నెల్ల ననుసరించి, గర్భగృహమున కేగి యుత్కంఠ మెఱయ.

1. చ - జెలువొందు. 2. ట - లోనిదియుఁ బైపద్యమును లేవు.

సీ. ఇలఁ జూపువలచేయి వెలిదమ్మికనుదోయిఁ జెలఁగువానిఁ బయోధిమొలఁగువాని
దట్టిఁ జేర్చిన వంకి గట్టుమీఁదటి కెంకిఁ దనరువానిఁ బురారి నెసరువాని
నెమ్మపెందొడఁ గేలు నెమ్మఁ జేరిచిన యాలు నెసఁగువానిశుభంబులొసఁగువాని
నిండుబంగరుపట్టు కొండవంచిన మెట్టు వెలయువాని శుకాస్య నొలయువాని
చికిలిజిగిచుట్టుకత్తి జేజేలుబత్తి, నెఱపువాని సురారులఁ బఱపువాని [గి.
వేంకటస్వామిఁ గనుఁగొని వినయవినమి, తాంగవైఖరి మెఱయ సాష్టాంగ మెఱఁ

శా. కాల స్కృత్తైగజాలు వేఁడిచలువల్ గ్రస్మించుకన్డాలు కెం
గేలం బట్టినచుట్టువాలు నెఱచక్కం గల్గిప్రాయాలు నే
వేళన్ భక్తులఁ బ్రోచుమేలు తెలిదీవిం బొల్చు పెన్ప్రోలు ని
ర్గేలం బాయనివేల్పుచాలు గలసామిన్ వెన్నునిం గొల్చెదన్. 58

శా. ఆర్తత్రాణపరాయణాయ భువనైకాధారభూతాయ సం
వర్తాంభోనిధిమగ్నభూంభరణకృద్వారాహరూపాయ దో
ర్వార్తాభిశమహీసుతాయ శిశుతావ్యాపారసత్వ ప్రశా
వద్వక్రూరనిశాచరాయ నివిషద్వంద్యాయ తుభ్యం నమః. 59

చ. అని కొనియాడి తత్పవయుగాబ్జపవిత్రతతోత్తవారి లోఁ
గొని గతకల్మషుండనయి కోనెలవెల్వడి [1]భిల్లపాండవా
దినిఖిలతీర్థపఙ్క్తుల క్షితిత్రినకోదితకీర్తి భక్తి మ
జ్జనమొనరించి యథావిధి సల్పి క్రమంబున నేగి చెంగటన్. 60

సీ. శేరిక్కరాతాల నూరిననీ రేఱుపై తూఱ నీరికలైనచోటఁ
గ్రేళ్లుబ్బి సెలలు దాఁకినమ్మునెత్తాల సలుకానలందారు తలిరుఁగత్తి
త్రేని [2]బాబాచేఁత తక్కు సోఁకులసారెఁ బెలఁకునీరంబుల నొలుకుతెలిసి
రంబుతోఁ దనరనొంలుకన్నెక్రొన్నన తేనెసోనల నసలైన నేలఁ
దొలఁకుకొలఁకుల కెలఁకులఁదళుకుగులుకు, నున్నతిన్నెలఁదరలకనూలుకొనిన
[3]కిన్నరకలకలంబుల కేకికరుతు, లూనుచుండెడు తుంబురుకోనడాసి. 61

లయగ్రాహి.
రేవగలు గివిగల తీవలఁ బదీవిలయ కెనెఱది పోవుటిరు లేవలనఁ బ్రోవం
[4]గేవలముగీవిఁగను కావియొలమావితలి రోపదుల సావిఁదగు లేవిమలలోనం

1. చ - ట - భిల్లపాండవాది. 2. చ - బాబాచాలు. 3. చ - ట - కిన్నరీకలకలములకేకి
కులక, కోకరుతులూను తుంబురు కోనలోన. 4. చ - ట గేవలముగీవిగను.

దావలముగా వదరుపూవిలుతుమావుల విరావముల[1] తావులఁ గ్రోవులకుఁ గ్రేవం
దావిఁ దావబావిచలిరేవుల సమీపమధుపావళి నళావళుల చే వెలయు త్రోవన్.

క. [2]కంజరజఃపింజరతరు, కుంజరటదలిస్వనానుకూలనికుంజ
స్థంజీరపుంజరంజిత, మంజులసింజారవంబు మల్లడిగొనఁగన్. 63

శా. రావే మోవనమాలికా పొదలు చేరం బోకువే మల్లికా
యేవే బంతులు పద్మినీ యిచట లేదే తేనె వాసంతికా
తీవల్దూఱకు చంద్రికా యఱవిరుల్డైన్యిందిరా యంచు వ
న్యావీథి న్విహరించు తొయ్యలుల వాక్యంబుల్వినన్వచ్చినన్. 64

శా. ఆనాదంబు హృదంబుజాతమున కాహ్లాదంబుఁ గల్పింప నే
నానాసూననికుంజపుంజములలోనం దూఱి యచ్చోటన
మ్లానామందమరందబిందుతతిలీలాడోలబాలాళినీ
గానాధీననవీనసూనలతికాగారాంతరాళంబునన్. 65

శా. కర్ణాంతాయతనేత్రకోణరుచు లగ్రక్షోణిఁ బ్రా[3]ఁకింప సౌ
వర్ణాంభోజముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు నటద్వక్షోజయై బాలికా
తూర్ణాందోళితడోలికాంతరమునం దూఁగాడు చొక్కింత సౌ
ఖ్యార్ణోరాశిఁ జెలంగఁ గంటి నని యత్యానందముం జెందుచున్. 66

క. ఏలాయతడోలాయిత, లీలాయితసంభుకడ నళిభ్రమకరశో
భాలాలసఖేలాలస, బాలాలసమాన దృష్టిపథమున నిలుపన్. 67

క. వనితాజనతావినుతా, ననతామరసంబు మలఁచి నను నాచెలి భా
వినితాంతావనితాంతా, వనతాంతాపాంగకోణవైఖరిఁ గనుచున్. 68

సీ. పలుచని చెమటగుబ్బలసంటి మూఁపునఁ [4]దొలఁకుపయ్యెదఁ జక్కఁద్రోచి త్రోచి
పిఱుఁదునూఁ యెలలూఁచు తెఱవలకై మోము మలఁచి నిల్వుమటంచుఁ బలికి పలికి
చేరు లంటఁగఁ బట్టి చికిలిపుట్టెలు మ్రోయ నుర్విమునివ్రేళ్ల నూఁది యూఁది
కౌను నిక్కఁగ నొండు కరమున వేనలి సవరించుచును దిగజాఱిజాఱి [లు
తత్తఱంబునఁ బదములు తడఁబడంగఁ, బిఱుఁదుద్రేఁగునఁ జిఱుదొడల్బ్బళుకదిశ
చెదరి చూచుచు నూర్పులు చెదర డిగ్గి, యలరుటెలమావిపాదదండ కరిగి నిలిచి.

చ. అలరుల తేనెఁ[5]గ్రోలి తమి నాడెడు తేఁటుల ఱెక్కసోఁకు చే
నలఁతిగఁ బాయనైన తలిరాకుల సందులఁ జిత్తజల్లుగాఁ

---

1. చ - తావులను. 2. కంజరజఃపింజరతర. 3. చ - రాజింప. 4. ట - దొలఁగు పయ్యెద. 5. ప - గ్రోలెడి.

బొలయుచుఁగ నాపయిం జిగురుఁబోఁడి కటాక్షచయంబు నించెఁ బూ
విలు గొని పంచసాయకుఁడు వెంటనె క్రొవ్విరితూపు లేయఁగన్. 70

క. మఱుపెట్టి చూచు నేత్రము, ప్పఱఁజూచినదాఁకఁ జెంత[1]మగువలఁ గని నా
తెఱఁ గడుగు మగుడఁ గనున, త్తఱి నాకలకంఠి మన్మథవశాకృతి యై. 71

ఉ.[2]ఆయలివేణికి లెతఁగి యంతట నెచ్చెలి చేరి యక్కటా
యో యొలనాఁగ యింతతడ వొంటిమెయిం దరుణు ల్వనంబులో
నూయెలలూఁగు వేడుకల నుందురొకో మనవారలెల్ల న
ల్లా యెడ నున్నవారు పదవూ యని పల్కఁగ నాక్షణంబునన్ 72

గీ. సామినంవత్సరశశిమైనవ్రెంబిం కేయు, నగ్రమునఁ బూనితనరుమహాబ్దమునఁగఁ
గ్రాంతదంతనితాంతో గ్రకరముతోడఁ, గనుముఖికరముగ[3]నొక్కగంధకరటి.

[4]సీ. కటనిస్స్రుతమదాపగావీచికణములకరణిఁ బై పైభృంగగణము లడర
గాఢపూత్కారవేగవిశీర్ణకుంభముక్తాళి హస్తశీకరము లొలుక
సౌరధునీమధ్యసంభిన్నయమునానుకారియై వదయుక్తకరము చెదర
సకలజంతుక్షోభసంధాయిఘోరానుకేతుస్ఫూర్తితో నేత్తతోఁక యమర
నొరమ్మె శైలములఁ జెక్కులొరసి కొనుచుఁ
జేఁగలచి సాలె నలుగుచు వేగ నరిగి
తరువు లగలించి యెత్తుచు దరివొడుచుచుఁ
గూర్మనగతిఁ దద్వనస్థలిఁ జేరుటయును. 74

సీ. తద్ఘనాఘనఘనోద్ధతవిస్ఫూర్తికి హంసకప్రచయ మందంద తూల
నామహోదారసారంగంబురవళికిఁ గర్ణికాజాలంబు కంపమొందఁ
దద్దుష్టకుంభినీధవమూళిదుర్గద్రోగ్రతకు రత్నాకరరశన గలఁగ
నామత్తమాతంగభీమస్ఫూర్తికి నగ్రహారనాయకమణు లవిసి చెదరఁ
గాను లసియాడ జఘనము ల్గదలఁ బాద
పద్మములు దొట్రునడఁ[6]గచభరము లులియ
నూరుపులు సందడింపంగ నుత్పలాక్షు
[7]లెడనెడన పాఱి పఱవ సయ్యిందుముఖియు. 75

---

1. చ - ట - మగువఁబిలిచి. 2. చ - ఆయొలనాఁగ. 3. ట - వచ్చెగంధకరటి.
4. ట - లో నీపద్యము లేదు. 5. చ వేగక్షురత్కులంబ. 6. గ - గచభరములులు.
7. చ - ఎడనెడఁబఱవనంత.

చ. ననుఁగని మున్ను కొంత నమినాటఁగఁ జూచుటఁ జేసి లాఁతివాఁ
డనక మృణాలనాళమృదుహస్తము లెంతయుఁ జాఁచి కౌఁగిటన్
నినిచి యొకింతయుం దెలుపనేరనితత్తఱపాటుతోఁ బెఁ గో
పనమదహస్తి హస్తి యని పల్కెఁ దడంకుదొలంకుపల్కులన్. 76

ఉ. ఆపువుఁబోఁడి యీగతి భయంబునఁ గౌఁగిటఁ జొచ్చి పల్కనే
నేపరిపాటినైనవగ నెంచక కేవలతన్వయానుమో
దోపచయంబుఁ గంటి మఱి యున్నదె ధాత్రి హఠాదవాప్తయో
షాపరిరంభసంభ్రమజసౌఖ్యముకంటెఁ బ్రమోద మేదికిన్. 77

క. అడ లెడలఁబలికి యప్పుడు, జడితుకు మని సారె వెన్నుఁజఱచియెలమి న
ప్పుడఁతుక నెత్తికొని రయం, బడరఁగ నేనొక్కకడకు నరుగుచు నెదుటన్.

ఉ. వామనతీర్థతీర సునివారణవారణవారణక్షణో
చ్ఛామహితప్రచార ముహుసారససారససారసంభ్రమో
ద్దామతరంగవారము సదానవదానసదానసద్గిత
శ్యామలమూర్త్యుదారము శుభావహభావనభావనారమున్. 79

క. కని యుత్కలికోజ్జ్వలమై, ఘనరససంభరితమై ప్రకంపనయుతమై
వనితామణిచిత్తముగతిఁ, దనరెడు నాసరసిఁ దఱిసి తత్తీరమునన్. 80

సీ. పయినాడు తుమ్మెదపదువు క్రొంజూగలతోఁ బాటలకుసుమనీపములు వెలుఁగ
నానందనిభృతకీరాదిచిత్రములతోఁ బాయనిచిగురాకుపటము లెసఁగ
వ్రాలెడుగెలబోదకీలుదామరలతో స్థూలరంభాతరుస్థూణ లలర
సకృదాగతార్కభాస్వచ్ఛృంఖలలతోఁ నలతెలిదీవయుయ్యాలలుదనర
నరుణకాంతాగ్నిపతితసితాభ్రధూమ,ముల[1]పొలుచునొక్కవిరిపొదరింటిలోనఁ దార్చి
కురులెనయదువ్వి చెమటార్చి సరులుదీర్చి, బుజ్జగించి ముదంబునఁ బదలునవుడు.

ఉ.[2] ఆగజరాజ మన్యవిపినాంతవశావశచిత్తమై నిజే
చ్ఛాగతి నేగఁ దత్సఖులు చంద్రముఖిన్ వెదకంగ వచ్చి త
ద్భాగమునందుఁ గన్గొని ముఖంబున దోఁచ్కొనిపోవ నావనా
భోగమునందు నిల్వ కెడఁబోక్కుచు నంగజుబారిఁ జిక్కుచున్. 82

సీ. తలిరుటాకులమీఁద నోలుకు తేనెలఁ జూచి పల్లవాధరి లేఁతపలుకుఁదలఁచి
మెట్టుతమ్ములమీఁద మొఁగు తేఁటులఁ జూచి సరసిజవదన ముంగురులు దలఁచి

1. ప - నముఖ. 2. చ - ఆగజరాజుమద్యవిపినాంతవశావశచిత్తమై.

యం పదునేవియును నీలమర్మ కల్పిలం జూచి నతలతామధ్యమనాభిం దలంచి
పువ్వుగుత్తులనీరాకం బొలయుపుప్పొడిం జూచి గుచ్ఛకచ్ఛోజప్రకోరంగుం దలంచి
తగులు నెగులును దిగులును గాఢంబు, సలుకునులుకును దలంకును నాదరంబు
మనమునజనింపం దద్వనీమధ్యసీమ, నంగనామణి వెదకి కానంగలేక. 83

ఉ. వేగిరపాటుతో నపుడు వెల్వడి యొయ్యన శేషభూమిభృ
ద్భాగము డిగ్గి యాకులత దాల్పనుచిత్తముతోడం గుందునన్
దోగెడుం గాంచి యద్వగుణ దోడ్కొనిపచ్చిననప్పుడేను ని
న్నీగుడిలోనం గాంచితిం జెలీ యని యంతయుం జెప్పి వెండియున్ 84

సీ. రాజునువ్వలవంటి రబ్బిగుబ్బలుగోర సంటిన స్త్రీలుంగా యనుచుం గొంకి
దిరిసెనపూవంటి తీగెమేను కేలుసలమిన వాడుంగా యనుచుం గొంకి
కంచుచక్కనివంటి కన్నులవాతెఱ నానిసంగిలంగుంగా యనుచుం గొంకి
చికిలియద్దమువంటి చిన్నిచెక్కుమూర్పు లపకిసం గందుంగాయనుచుం గొంకి
తనకును నొకరాన లును పక తనవిల్లుం, గౌంగిలింపక కెంపులు గలుగ నిడక
నలువనుపులు స్త్రీ కంపంపకినుచు, నూరకే మోసపోయితి నోవయస్య.

క. అని యూర్వ్యంతం జెప్పిన, ననన్యత్తాంతంబుం జెలుపం సమ్ముదుం డానున్
జనునాథునాళి యొందొరు, సనునయముసం గలంకం దేఱునంతటి లోనన్.

——⊶ సాయంకాలవర్ణనము ⊷——

మ. కలయ న్నీడలు తూర్పుపాం గె పఠిను లంజాతములన్ పెం గొం
దలనుండన్, కనజక్క్వ భృగుశికాంత్రేణి చల్లారె మి .
న్నులసేగం బులుంగు ల్పకోరికల అంతు ల్గాంత దీపించె ను
త్పలము ల్విచ్చె నియందు పశ్చిమకుభృద్భాగంబున న్నిల్వఁగన్. 87

క. జలరాశి యనెడుబోయల, తలవొగ చరమాద్రి పేరి తటికమఱువునన్
నిలిచి కిరణంపుటురి గో, లలం దిగిచెం బతంగమండలం బవ్వేళన్. 88

సీ. తొలుదొల్త వనపుచ్చె సంప్లుకోలాహలం కొమీరం దరదోం చెవాద్యములురవళి
తనువాలి నెత్తం జూపు దండుంబదారంబు నంతటం దూంకించె సత్త్వహేమ
పిమ్మటం దలమయ్యెం బృషుకంఠుకథ్వను లా వెన్కం దనరెం దొయ్యలులపాట
పెద్ద మ్రోసెను వారభేరునూపురరుతు లాపై నెగడె వయన్యానులాప
మప్పు డాయూదవాన్ విము లారవంబు, సారెనాలించి లగ్నమాసన్న మైన
ధరణినాథుండుతనయునింటికమ్రొక్క, ననిచెనోయనిభావింపనాకుణమున.

కుముదిని లక్ష్మీమందిరమునకు వచ్చుట.

చ. ధరణితలేంద్రనందనవిధంబు గనుంగొనఁ గోరి మున్ను కి
న్నరవరుఁ డిచ్చినట్టిభువనస్తుత మైనయదృశ్యవిద్య న
య్యెరువుగు గుప్తమూర్తు లయి యిందుసహోదరిమందిరంబునం
దరలక యుండి రట్టియెడఁ దన్వియుఁ జేరఁగవచ్చి యచ్చటన్. 90

సీ. జనులఁ గంచుకినిచయంబు జడియ వేత్ర
ధరలతాంగులు కొంద ఱచ్చరికఁ దెలుప
[1]బాల లిరువంకఁ గరములఁ బంజు లూనఁ
గోలఁదుకలు మ్రోలరాఁగ గోపురము సొచ్చి. 91

చ. జిలిబిలికమ్మఁ దేనియలు చిల్కఁగఁ బల్కెడుపంచవన్నెరా
చిలుకలపంజరాలఁ గమిచే వలరారెడు రంగమంటపం
బలసత నెక్కి కూర్మిసఖు లంవటు వెంటనె రాఁ గరంబునన్
నిలుఁడని యడ్డగించి తరుణీమణి గర్భగృహంబులోనికిన్. 92

గీ. పోరెనియమరహస్యపూజాచ్ఛలమున, నొంటినే తెంచి విజనస్థానయుగ్మికిఁ దెలిసి
రత్నమయ మగుతద్గృహాంతరముఁ జేర్చి, నళినగేహకు సాష్టాంగనతి యొనర్చి.

క. ఈనళినగేహతనయుఁడు, కానను వలవంతఁ గుందఁగాఁ జేసెఁ గదా
మానినిసతి కిందుల కై, ప్రాణము లర్పింతు ననుచు బద్ధోద్యమయై. 94

సీ. భవదాత్మజశిలీముఖవివర్ణితం బని తలఁపక కర్ణికోత్పలములుగాఁగ
ద్వత్తనూభవవృషత్కమలీమస మనియుంచక లీలాముకురములుగాఁగ
భవదపత్యశరసృష్టివిదారితం బని కనక కెంగేలిపంకజములుగాఁగ
ద్వత్కుమారాశుగధారాకులం బని తెలియక పెంచినలిపగాఁగ
నవధరింపఁగదమ్మ లోకైకజనని, కనుఁగవయుఁ గంఠతలమును నాసయు ననుపు
[2]పార్థివావయవములఁ బాల్పడక యుండఁ, బ్రీతి నసువులు నీకు నర్పింతుఁ గాన.

ఉ. అని యరిగాఁగఁ బయ్యెద నతానన యై నిజకంఠసీమఁ జే
ర్చినఁ గరుణార్ద్రచిత్త యయి చెందొవరాసయిదోడు చెల్లఁబో
నను నవకీర్తిఁ బొల్పడ నొనర్పఁగఁ జూచితి వంచుఁ గేలు చే
లునఁ గదియంగఁ బట్టి మదిలోని తలం కెసఁగంగ నిట్లనున్. 96

1. చ - బాలకియుడిగ్గి జతగాని పంజులూని. ట - పాలకీడిగ్గి జతగాలిపంజుపూని.
2. క - పార్థివావయవదయామ్ములుపసకుచుండ.

శా. నాళీకాంబకు సారె దూఱుకొనుచు న్నాగ్రమ్రోలఁ గేతెంచి [1]నీ
వీలా గేల వహింప నేఁటి కకటా యేఁజెల్ల నీసాహసం
బేలా పూనెద వమ్మ లాఁతి[2]వలె నీయిష్టంబుఁ జేకూర్చెదం
జాలుం జాలుఁ గలంక మాను మని యాశాచక్రమీక్షించినన్. 97

క. గ్రమ్మన నగ్రధరిత్రిని, దమ్మునితోఁ గూడివచ్చు తననాయకునిన్
సమ్మోదజలధిఁ దేలుచు, [3]సమ్ముద్దియు చూచి యవనతానన యైనన్. 98

ఉ. కోమలి నీదు నెమ్మనము కోర్కి ఘటిల్లెఁ గదమ్మ భూవర
గ్రామణి నీమనోంబుజము కాంక్షిత మబ్బెఁ గదయ్య యంచు ని
ష్కీమృగనేత్ర యొండొరులచిత్తము రంజిలఁ బల్కి భక్వర
తౌమహనీయదృష్టి నలసాత్యకిపుత్రుని జూచి నెమ్మితోన్. 99

క. ఓవిజయులోల యిప్పుడ, తావకహృద్యబ్జవాంఛితము సేకుఱుఁ జిం
తావిలత వలవదని పూ, ర్వావస్థితి నుండె నంబుజాలయ యంతన్. 100

చ. చతురతరాంతరంగుఁ డయి సాత్యకిసూనుఁడు నల్కు నన్న గూ
యతివయు నీవుఁ గిన్నరవరాత్మమనోజ్ఞరథంబుచేత ను
[4]ద్ధృతగతి నేగి పేరడవి రుద్రగృహంబున నుండు మేఁ దద
ర్పితనవకామరూపకళ పెంపున బెక్కరి నై శుభోన్నతిన్. 101

ఉ. పాలకి నెక్కి యేగెద నృపాలనిశాంతముఁ జేరఁ బోవుచోఁ
జాల నదృశ్యవిద్య మెయి జాఱెదఁ గ్రన్నన మిమ్ముఁ జేరెదన్
శ్రీలలనాప్రసాదమునఁ జింతితకార్యము సంఘటించె నిం
కేల విలంబ మంచు నలయిగ్నేర వీడ్కొని సంభ్రమంబునన్. 102

క. కాంతాకారముఁ గైకొని, యంతర్గృహంబు వెడలి యల్లన చెలుసల్
ప్రాంతమునఁ గొల్వఁ బాలకి, యంతయు ముదమొప్ప నెక్కి యేగెడువేళన్.

విజయలోలుఁడు పద్మినితోఁ భాషించుట.

ఉ. అంత నవంతిదేశపతి యానవిందునిపుత్రి పద్మినీ
కాంత తదంబుజాసనకుఁ గాదిలినెచ్చెలి గానఁ జెంగటన్
సంతసమొప్ప నేగుచుఁ బ్రసంగవశంబునఁ బల్కరించి యే
కాంతమున న్నృపాలసుత యంచు నె[5]సాత్యకిపట్టి కిట్లనున్. 104

1. చ - ట - నీలాగ్రార్తివహింపనేటికకటా యేఁగగ్గ. 2. చ - వచె. 3. చ - సమ్ముదితయు. 4. బుద్ధలనువడి. 5. చ - సాత్యకిసూను కిట్లనున్.

[1]చ. చెలియ పృథావిచారమునఁ జత్తము నొంపఁగనేల యిట్టు లా
విలగతి నున్కి మేలె శుభవేళ మదిం గలవంత యేరికిన్
[2]తెలియక యుండు టొప్పదె సతీమణికిన్ స్థితి యెవ్వరేని యుం
గలకల నవ్వుచుందురటె కామిని నీచరితంబుఁ గాంచినన్. 105

చ. సరసిజపత్రనేత్ర వెడచందము మానుము నీదుకోరికల్
తరళిక తెల్పు వింటి నిది ధర్మమె కూగిమి తల్లిదండ్రులే
వరున కొసంగిన [3]స్సుతలు వాఁడె విభుం డని [4]భక్తియుక్తలై
పరిణయ మాటగాక తమభావమునం గలవాఁడు గల్గునే. 106

ఉ. ఇన్నియుఁ బల్కనేల వినవే నిను నొక్కతె దూఱినేటికిన్
మున్ను మదీయచిత్త మొకమోహనరూపవిలాసధన్యుపైఁ
గన్నువిరాళిఁ జిక్కి రతికాంతుని బారికి నగ్గమయ్యె నో
కిన్నరకంఠి నీకు నెఱిఁగించెద నత్తెఱఁ గాలకింపుమీ. 107

సీ. ఒక్కనాఁ డే వార్షికోత్సవంబునఁ బొల్చు హరిఁ గొల్చుటకు శేషగిరికి నేఁగి
యచటివినోదంబు లరయుచు నెచ్చెలుల్ గొలువఁగాఁ దుంబురుకోనఁ జేరి
[5]యొరప్పైన యాచెంత గురివెందపొదరింట్ల లీల దోలాకేళిఁ దేలుచుండి
గ్రక్కున నస్త్రతిఁ గన్నువిల్తుని గెల్వఁ జాలిన యొక్కరాచూలిఁ గాంచి
పరమసమ్మోదమును జెంది మరలి యేగు
వేళ మదహస్తిఁ గనుఁగొని వెఱచి యతని
నలమికొని యుండఁగా బోటు [6]లంతవచ్చి
పిలుచుటయుఁ బాసి వచ్చితి నలయుఁబోఁడి. 108

గీ. నాఁటనుండియు నతని గానంగలేక
చింతఁ గుందెద నన మహీకాంతసుతుఁడు
బాపురే యగు నిదియ యా [7]పద్మనయన
యనుచుఁ గృతనిశ్చయుం డయి యబల కనియె. 109

క. ఆకాంతుఁ డిపుడు వచ్చినఁ, గైకొందువె యనినఁ దరుణి కనుఁగవ నశ్రుల్
వ్యాకీర్ణముగా గద్గది, కాకులనిస్వనముతోడ నలసాంగస్నై. 110

ఉ. అక్కట చాలు నన్ను నిఁక నాఱడిపెట్టకు నమ్మ యాతనిం
జిక్కని కౌఁగిటన్ బిగియఁ జేర్పఁ బురాకృతపుణ్యవాసనం

1. ట - లో నీపద్యము లేదు. 2. చ - దెలుపక. 3. చ - ట - సతులు. 4. చ-ట- భక్తియుక్తమై. 5. చ - ట - గుబురైన. 6. చ - ట - లరయవచ్చి. 7. చ - పద్మగంధి.

దక్కు మఱేల కల్గు ననిన న్వని డాయఁగఁ బిల్చి మక్కునన్
గ్రక్కున భీరువేషముఁ దెరల్చి నిజాకృతిఁ[1] బూని యల్లనన్. 111

గీ. పల్లకీగాలిచెఱఁగు లోపలకుఁ దిగిచి, నెలఁత నీకనుఁగొన్నట్టి నృపసుతుండు
నేనసు మ్మని గుఱుతు లెన్నేని నొడివి, తన తెఱంగుఁ గుముదినివిధమ్ముఁ దెలిపి.

క. ఆవనితయు నచ్చటకుం, దావచ్చినవిధము దెల్పినఁ బ్రమోదమునన్
భూవల్లభుఁ డిక మనముం, బోవలయు నటంచుఁ బల్కెఁ బొదలినలజ్జన్.

[2]ఉ. లేనగ వొప్పఁ జేయునది లేక సతాననయైన నామహీ
జానియు నోలతాంగి మొగసాలను వెల్వడి నీవునిల్వు మే
లోనికి నేగి యెట్లయిన లోఁగక వెల్వడివత్తు నంచు డెం
దానఁ దొలంకు సంతసముసం జెలరేఁగుచుఁ బోయి యచ్చటన్. 114

[3]చ. మగఁటిమిమీఱ సాత్యకికుమారుఁ డదృశ్యతఁ బూని పాలకిం
డిగి మొగసాలవెల్వడి నడిం బ్రియఁ దోడ్కొని నర్మదాతటిన్
నగతనయాధినాథభవనంబునకుం జని కాంచె నందుము
న్నగ రథమెక్కి తన్వరతనూమణిఁ దెచ్చిన యన్న నయ్యెడన్. 115

మ. తరుణు లెవ్వడి యిట్లు పోవుటయు సంతాపంబున న్భీష్మభూ
వరపుత్రుం డరయించి కానక క్రుధావ్యగ్రాత్ముఁడై యుండఁ ద
త్సరణిం గన్గొనియాంతరంబ దమఘోషక్షోణిభృత్పుత్రుఁడున్
మరలెఁ బుత్రునితోడ సైన్యములతో మాహిష్మతిం జేరఁగన్. 116

ఉ. అప్పుడు కిన్నరార్పితశతాంగలలామమునం గుతూహలం
బొప్పఁగ నెక్కి యయ్యువతియుక్తముతో యదువంశవల్లభుల్
చప్పుడుసేయ కేగి రతిసాంద్రవనీనిచయంబు లేర్లు బల్
లిప్పలు పక్కణంబు లవలీలల దాఁటి మనోరయంబునన్. 117

క. అత్తఱి వారల మనములఁ, దత్తఱము శమించురీతిఁ దమ మడఁగె మదిం
బ్రొత్తగ ననురాగము చిగు, రొత్తుగతిఁ బురోనురాగ ముజ్జ్వల మయ్యెన్.

చ. సకలజగన్నివాసుఁ డగుశౌరికుమారుని పెండ్లి యంచుఁ బ
క్షికులరవంబు చే నెఱుఁగఁ జేసి కరస్ఫురణన్[4] ధరేశపం
క్తికి నరుణాంకురాక్షతతతిం దగ నీఁదొలుగట్టుటొజ్జ గై
రికమయపాత్ర మెత్తె నన ఱిక్కలగొంగ తనర్చెఁ దూర్పునన్. 119

---

1. చ - దెల్పియల్లనన్. ట - బూనియిట్లనున్. 2. చ - ట - లో నీపద్యము లేదు.
3. ట - లో నీపద్యమును దీనితరువాతి పద్యమును లేవు. 4. చ - దిగీశపంక్తికి.

గీ. అట్టియెడఁ గాల్యకృత్యంబు లర్హగతినొ, నర్చి యాయదువీరనందను లమంతఁ
రథరయంబున నలసినరాజముఖుల, నూఱడించుచు నేగుచో నొక్కచోట.

[1]సీ. మును గురంగములఁ గోసినరచ్చచట్రాలఁ బేరిన పచ్చికస్తూరివలపుఁ
బులితోళ్లపై నారఁబోసిన రక్తార్ద్రకరిశిరోముక్తాళిఁ గదురుకంపు
వరుసతో ముంగిళ్ల గుఱుజిడ్డువెన్నలు గరఁగింపఁబొడమెడుకమ్మఁదావి
కటినన్నెనెఱిజల్లికప్పుపందిళ్లపై నెండెడు నిప్పపూనిండుగబ్బి
[2]సమదశబరప్రణీతసంకుమదసార, చిక్కణంబై యమరు నొక్కపక్కణంబుఁ
జేరి తదధీశుఁ డొసఁగు సత్కారములకు, నలరి తగుమందిరంబున నధివసించి.

ద్వారవతికిఁ జంద్రభానుఁడు శబరుని బంపుట.

ఉ. మంతనమాడి యానవకుమారకు లచ్చట నుండువాని న
శ్రాంతగతిప్రసిద్ధు నొక[3]శాబరునిం బిలిపించి యాత్మవృ
త్తాంతము తేటతెల్లముగ నంతయు వ్రాసిన విన్నపత్రముల్
సంతసమొప్పఁ జేతికి నొసంగి హరిం గనఁబొమ్ము నావుడున్. 123

[4]సీ. హృదయప్రమోదవారిధిబుద్బుదంబుల గతి మేనఘర్మాంబు[5]కళిక లొల్క
నతితీవ్రగతి కేస యని పెక్కె మెత్తుతెఱంగున దట్టిచెఱంగు నిగుడ
దృఢతరస్ఫీతకు ధాత్రియొసంగుకావునా నడుగునఁ బొంసువు లతిశయిల్లఁ
దనుఁగూడవచ్చు గంధవహంబు బంధించి గెలుతునన్గతి ముష్టికేలు దనరఁ
బార్శ్వముల సారెనల్లాడు పంచెకట్టు, కోకకొంగులు వేగానుకూలఘటిత
విపుల[6]పక్షద్వయస్ఫూర్తి వెలయుచుండ, రయసముద్ధతిమీఱి ద్వారవతిఁ జేరి.

మ. నడువీధి న్విడిగాలఁ దానరుగుచుండ న్విస్మయంబంది య
య్యెడఁ బౌరు లగని యాడనాడఁ గుముల్రై యేవార్త యేవార్త యం
చడుగం బ్రేఁలు మేలుసుద్ది యని [7]యత్యంతంబుగాఁ బల్కుచున్
వడిఁ బద్మాక్షుహజారముం గదియ నానందంబుతోఁ బోవుచున్. 124

సీ. కూచిసేయింపఁగాఁజూచె నందమొ యేల చైద్యుఁ డెఱుంగఁడే శార్ఙ్గలతిక
వెలిగుడారంబుల నిలిపెనందమొ యేల బాణుఁ డెఱుంగఁడే బంధురగద
దాడివెట్టుటకునై తలఁచె నందమొ యేల నరకుఁ డెఱుంగఁడే నందకంబు
గడిదుర్గములమీఁద విడిసె నందమొ యేల సాళ్వుఁ డెఱుంగఁడే చక్రధార

1. ట - ఈపద్యము లేదు. 2. చ - నమరశబరీప్రణీత. 3. చ - శైబరునిం. 4. ఇది మొదలుగ మూఁడుపద్యములకు ట లో "వాఁడునుంజని" యనువచనము గలదు. 5. చ - కణిక లనుర. 6. చ - పక్షగ్వాయంబున. 7. చ - సువ్యక్తంబుగా.

యుం దొకటిగ్గొనఁ గానరా దేమొ కాని
పూనుకొని మేలుదెల్పెడు వీని తెఱఁగు
లనుచుఁ దనుఁజూచి ముదిమంత్రు లాడుకొనఁగ
దనరుకక్ష్యాంతరంబుల దాఁటి యేగి. 125

కృష్ణుఁడు చంద్రభానుఁ కెదురుచనుట.

ఉ. కమలదళాయతాక్షుసముఖంబునకుం జని ప్రోలు విన్నప
త్రము లిడఁ దత్కుమారలిఖితస్వశుభోత్తరవాచికంబులం
బ్రమదముగాంచి వానికి నపారధనంబు లొసంగి మురారిమ
రనుజుఁడు పుత్రదర్శనపరిత్వర నప్పుడ తేజి నెక్కినన్. 126

సీ. పిడిగాలి శౌరిసన్నిధి నెక్క నేతెంచె నగతుల్యుఁ జేఁబూని చారుచంద్రుఁ
డందంబుగాఁగ సైదాలుగుఱ్ఱములతోఁ గదలె వేగమున సంకర్షణుండు
వడిఁ దెమ్ము తెమ్మని యడిదమ్ముఁ గైకొని పరువున నరిగె జాంబవతిపట్టి
పడివాగె హరిప్రోలుఁ బట్టి కీరపతాణి నెక్కె ముంగల నేగెఁ జక్కనయ్య
వెలుపటిహజారమును నుండి వెలిని వెలిని, చేత బెత్తంబుఁ గైకొని సేననెల్ల
నెడలు గనిచెప్పి పంపుచు నెన్నునెదుట, హరిగనీఁటల నడచె [1]గదానుజుండు.

మ. హరి యుల్లోగిసమాట వింట తమ వార్తావాసము ల్వేల్వడం
ద్వరిసామ్రాణుల సాదు లష్టముగఁ బ్రోవం బట్టి రా నెక్కి యొం
డొరుల స్పర్ధ హయాహయిం గదలి రత్న్యత్కంఠ నల్లుంద్రు సో
దరులుం బుత్రులు చేరి యచ్యుతుని గోత్రాపాంసువుల్గప్పఁగన్. 128

[2]సీ. ఎదురైనవారల నేత్రోప హరియేగ ననిసారె కడుగుచు నరుగువారు
గ్రక్కునవీథులఁ గన్గొని కొలువు మ్రొక్కులు మ్రొక్కి వెనువెంట[3] వెలలువారుఁ
దమవారిఁ బోడఁగన్న దట్టికైదువులు గైకొని తెమ్మనుచుఁ గూడఁ [4]జనెడువారు
రాఁజేగెనేమొ రారా నీవు రమ్మని యొండొరుఁ బిలుచుచు నుఱుకువారుఁ
బ్రాల్గునైనక దంతులఁ బఱుమువారు, సిడెము లెత్తక రథముల నడపువారుఁ
బల్లగింపక హయములఁ బఱుపువారు, సైనబలములు తోఁకచాలగుచుఁ గదలి.

క. చనఁ జన నటఁ దోడ్తో వెను, కొని [5]కోట్లుం గొండలగుచుఁ గూడుచు నడచెన్
వనమాలివెంట వాద్య, ధ్వనిఁ గులశైలములు వడఁక ధర యూటాడన్.

---

1. చ - బలానుజుండు. 2. ట - లో నీపద్యమును దీని క్రిందిపద్యమును లేవు.
3. ఛ - కూయువారు. 4. చ - ఒనుకువారు. 5. చ - కోట్లును కొండలగుచు.

శా. శ్రీకాంతుం డిటు లేగుదెంచె నని సంప్రీతిన్ హితుల్ తెల్ప ను
ల్లోకానందముతోడ నావిజయలోలుం గూడి సత్యాసుతుం
డాకంజాక్షు నెదుర్కొన [1] న్వడలి డాయన్వచ్చెఁ దో శాంబరా
నీకంబు ల్నలువంకలన్ బలసి యున్నిద్రస్థితిం గొల్వఁగన్. 131

ఉ. వచ్చి వినీతితో దనుజవైరికిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి సీరికిం
బచ్చనివింటివానికి నమస్కరణం బొనరించి భక్తితో
నచ్చట నున్న పెద్దలపదాంబురుహంబుల వ్రాల నందఱున్
మ్రుచ్చియుఁ గౌఁగిలించికొని కూరిమి దీవన లిచ్చి ర య్యెడన్. 132

మ. నతరత్నానిధిశౌరి పక్కణము చెంత న్వేలమున్ డించి యు
న్నతదివ్యాంబరమండపాంతరమున న్సద్బాంధవశ్రేణితో
నతులస్ఫూర్తి వసింపఁ దత్సకలవృత్తాంతంబు చారుల్ ప్రమో
ద్ధతులై తెల్పిన రుక్మబాహుఁ డనుపెం దాన్వీక్షుఁడై చెచ్చెరన్. 133

క. ప్రియబాంధవవర్గముతోఁ, బయనం బై వచ్చి దనుజభంజను బలదే
వయుతుం బొడఁగని మ్రొక్కుచు, నయమంజులఫణితి నాజనార్దనుతోడన్.

ఉ. ఏమఖిలంబునుం దెలిసి యిచ్చటికిం జనుదెంచినార మిం
కేమియు నానతీవలవ దిప్పుడు మామన వాలకించి దే
వా మముఁ బ్రోవు పుత్త్రులవివాహ మొనర్పఁగ నేగుదెమ్ము గా
రామడర న్మదీయనగరంబున కే మిట లాఁతివారమే. 135

క. అని [3] నయము నెనరు దొరలం, దనకును విన్నప మొనర్చు ధరణీశుల మ
న్ననఁ జూచి యపుడు సాత్యకిఁ, [4] గనుఁగొని యాతండు నట్ల కాఁ దెలుపుటయున్.

గీ. సకలసేనలు గొలువ నాశార్ఙ్గపాణి, రాజసంబునఁ గుండినరాజధాని
డాయవచ్చిన మునుమున్న పోయి రుక్మ, బాహుఁడు బిడారములు నులుపాలమర్చి.

[5] సీ. అపరంజివాకిళ్ల నసఁటులో యిడుపుల నెసఁగు పచ్చలడాలొ యెఱుఁగరాదు
బంగారుటిండ్ల దీపంబులో గోడల వెలుఁగు కెంపులడాలొ తెలియరాదు
జాళువాలోవలజల్లులో కొణిగెల సలరు వజ్రపుడాలొ యరయరాదు
పసిఁడిమోవరుల ధూపంబులో సోరణగండ్లనీలపుడాలొ కానరాదు
మేలిమిహజారముల వన్నెమేలుకట్లొ, చిత్రమణికాంతులో విభజింపరాదు
అనఁగఁ జనునొక్క నగరున [6] సపుడులీల, వనజనాభుని విడియించె మనుజభర్త.

1. చ-దలఁచి. 2. ట-లో నీపద్యమునకుమాఱుగ "అనిన" అను వచనము గలదు. 3. చ-ప్రియము. 4. చ-గనుఁగొనసాతండునట్లకానిమ్మనియెన్. 5. ట-లో లేదు. 6. చ-నధిపులీల.

చ. కళగలజీవరత్నములు గంధపుత్రాకులు పంచవన్నచి
లుకలు పయిగోపకస్తురి కళాచి పునుంగు జవాది చాదుప
ట్టెలు పలువన్నకోకలు పటీరము నిండ మెఱుంగుజాళువా
పలకలు నించియున్న యులుపా పొలుపారఁగ నాదరించుచున్. 139

[1]క. వనమాలి యాప్తులు వెను, కొనిరా మోదమునఁ గొలువుకూటంబునకుం
జని కూరుచుండి వారల, కనియె మందస్మితంబు లంకూరింపన్. 140

క. వైవాహికలగ్న మొకటి, యీవేళం గలుగునేమొ యిప్పుడ తెలియం
గావలయు మౌహూర్తజ్ఞుల, రావింపుఁడటన్న వారు రప్పించుటయున్. 141

క. బ్రాహ్మణులు కొంద ఱపుడా, జిహ్మగపర్యంకుని గదిసిరి "యోవైతాం
బ్రహ్మణా" యనుమంత్రమున న, జిహ్మాక్షతములు శిరమున నిడుచున్.

క. వారలకున్ భక్తి సమ, స్కారం బొనరించి గరుడగమనుఁడు మీఁదే
చేయుద లగ్నమొకటి వి, చారింపుఁడటన్న వారు సంతసమునఁగన్. 143

క. విని కొంతతడవు తమ నె, మ్మనముల నూహించి నేఁడు మా పౌకలగ్నం
బను వైవాహికపదియో, వన జేక్షణ దంపతులకు వాంఛిత మొసఁగున్.

క. అని తనకుఁ దెలుప విప్రులఁ, బనిచిన ననువిందమిత్ర వాహులు హరిచే
ననుపసతులై వేగపఱచు, తనయులఁ దోడ్కొనుచుఁ జనిరి తత్సమయమునన్.

వైవాహికయత్నము.

సీ. ఉపాప్తసీలాలగోపలస్వాగి నాభికోదారచర్చ సహోక్తిఁ దెలుపఁ
గలువడాల్గలకెంపుగుళిగల మాణిక్యరక్తోత్పలంబులు విశేషోక్తిఁ దెలుప
వరుస సూత్రపురాల[2]వలలెత్తుసౌధవీథుల కేతుపటము లత్యుక్తిఁ దెలుపఁ
బుష్పరాగపుహర్మ్యముల మీఁదికెంపుటుదిరిచాయలు స్వభావోక్తిఁ దెలుప
నధిక్యతులు గుర్జరాహీని యుజ్జ్వరాజ, ధానిఁ గ్రసేసి రప్పు డెంతయుఁ దదీయ
లక్ష్మి మేనఁ జతుర్విధాలంకృతులను, దానుహరిఁ గాంచు వేడుకఁ బూనెననఁగ.

ఉ. కంసవిరోధి యానతిని గర్గమునిప్రముఖు "లృదేవల
గ్నం సుదినం తదేవ" యనఁగా శుభకాంచనపీఠమునంచి యు
త్తంసముఖాచ్ఛభూషణకరండ మెఱుల్పి ప్పుసంగ కాహళ
సంసదుదారనాదము చెలంగ సతు ల్కడునోడి పాడఁగన్. 147

1. ట-లో నీపద్యము లేదు. 2. చ - వెలెత్తు.

మ. వలయవ్రాతము పైకిఁద్రోఁచి పదము ల్పావటంబుగా [1]నూఁది పై
జిలుఁగుం బయ్యెదకొంగుఁ జెక్కి యలఁతం జేమార్చుచు న్నుద్దుగు
బెళుకుంగౌను గుదు ల్చలింపఁగ సరుల్పింపిల్లుగూయం దమిం
దలయంటం జెలి యోర్తు వేడ్కనటఁగంటం జొక్కు రాచూలికిన్. 148

చ. కెలన నొకర్తు బంగరుపు గిన్నియఁ జందనమూని నిల్వఁగాఁ
గలయఁగఁ బెన్నెఱు ల్బలిమి గందము పైఁజిలికించి గోరుము
క్కుల దిగదువ్వి చేఁ బిడిచి కోమలి యోర్తు కరాంబుజద్వయీ
లలితసువర్ణకంకణకలధ్వని వీనులవిందు సేయఁగన్. 149

మ. తళుకున్బయ్యెద జాఱఁ జన్నుఁగవ చెంతన్నించు డాలీను కు
చ్చెల కొంగు ల్గుదియించి తంబుగలఁ జేచేఁగొంచు అందీ నొకల్
కలయన్వేపథుపూన నూర్పు లడరంగా వేడ్కతో నొక్కనె
చ్చెలి కంసాంతకసూతికిన్ జలకమార్చెన్ [2]గాంగతోయంబులన్. 150

క. కడకొంగు ముడిచి తలపా, వడ యొకచెలి చుట్టె నొక్కవనిత తనువునం
దడి యొత్తెఁ జలువదుప్పటి, పడఁతి యొకతె యొసఁగె నాన్నపాలిండ్లకిన్.

ఉ. ఒక్కలతాంగి కైయొసఁగె నొక్కవధూటి కిరీటిపచ్చలన్
మక్కలిపీఁటవెట్టె నొకముద్దియ కుంచియ వైచె వెండ్రుకల్
చిక్కడలించె నొక్కకలశీకుచ తొయ్యలి యొక్కతు జాళువా
చక్కని బెజ్జపున్ బరణి సందున ధూపము గొల్పె మెల్పునన్. 152

సీ. కుఱుచకచంబులు గూడఁగూడఁగదువ్వి యొఱపుగా సిగవైచె నొకవధూటి
పలుచెఱంగులకదంబపుఁబూవుటెత్తులు చుట్టెఁ జుట్టుగ నొక్కసూనగంధి
జీవరత్నంబులు చెక్కినసంపంగి [3]మొగ్గ తాయెతు నొక్కముదిత చేర్చెఁ
బన్నీటఁ బదనైనపై గోవకస్తూరితిలక మొయ్యన నొక్క తెఱవ దీర్చెఁ
వెలఁది యొక్కతె కుంకుమకలప మలఁదెఁ
దరుణి యొక్కతె గొజ్జంగిసురటి విసరె
మగువ యొక్కతె జిలుఁగుధూమ్రంబుఁ జలికె
సుదతి యొక్కతె మకుసోఁగయొంటు లిడెను. 153

క. చెలి యొకతె వచ్చి పట్టెల్, బలసిన బిగుపోళిసెఱిగెపస్నెపై రాని
చలువయుఁ జట్టఁదొడిఁగెన్, సలలితగతి నొకతె కడకశలు ముడిచెన్. 154

1. క - మెట్టుచున్. 2. ఛ - గంధతోయంబు. 3. చ - తాయితు మొక తెవింతగనమర్చె.

గీ. రమణి యొక్కతె పీతాంబరపుఁగుళాయిఁ
బెట్టి దంతంపుటద్దంబు చేఁబట్టి యొక్క
చెలి నెఱుల్ చక్కఁగాఁ ద్రోఁచె నలన యొక్క
కేల నపరంజిగోలుసులు గీలుకొలిపె. 155

క. నీలంపుమేను సూత్రపు, వాలకమునఁ గనియుఁ బుష్యరాగపుఁ దేనుల్
గ్రోలెడి పోక్కపుఁదుమ్మెద, తాళియ నొకతెయు పేరెద న్నెలకొలిపెన్. 156

గీ. కట్టికమ్మగేదఁగి సుమముఖా యనంగ
నొకతె గొబ్బునఁ గవంపు రొమసఁగ దేవి
నిలుచుటయుఁ బైటచెఱఁగుల జిలుఁగుచంద్ర
కావిపచ్చడ మతనికిఁ గట్టె నొకతె. 157

క. క్షితినాథుని ముంగల నొక, యతివయుఁ దా నుంచినిలువుటద్దము నిలిపెన్
లతకూన యొకతె యూడిగ, [illegible] గప్పురంపు బాగా లొసఁగెన్.

గీ. ఈవిధమున నుచితశృంగారములు దాల్చి
యంబరసుతుని బిలువు మనుచు నపుడు
దానవారి వేక్క నాతి [illegible]
చెలులు సంభ్రమమునఁ [illegible]. 159

చ. కులుకుమెఱుంగు క్రొవ్విరికిలిమించు [illegible] దంతపుఁ [illegible] పొక్కతో
య్యలితొలికించు మెట్టి [illegible] మించ నొక్క [illegible]
దలి కయిదండఁ బూని [illegible] నింపుచు
క్కలదొరలీలఁ బెండ్లిచవికం గదియం [illegible]. 160

క. ఆరాజన్యకుమారుని, [1] [illegible]
వైవాహ్యరాజ్యాభిషేకంబునకు, [illegible] 161

ఉ. లోలవిలోచన ద్విజకులో [illegible]
జాల [illegible] కరించి [illegible] చంద్రశుభోన్నతి [illegible]
బాలికలం దదీయపరివారల [illegible] సేయఁ బంచిన
[illegible] లక్ష్మ [illegible] గొంటఱు చేరి [illegible]. 162

సీ. చెలువ మున్నేఁచిన యలులసంపెఁగ [illegible] నామదగతి [illegible] యంటుఁ
గలికి యొక్కతె మనకైదువు జల్లినూఁకటిగించ లిమగతి నటకలికియు

---

1. చ - [illegible].

గనపుంగరుశిలాకను జాజుపట్టించు పగిది నొక్కతె మేనఁ బసుపుఁబూసెఁ
నెలదీవెఁ బాఁదుస నిలిపి నీరాస్పలాగున నొక్కతెను మజ్జన మొనర్చె
[1] నెలఱుఁ గుముదిని నూరార్పు నాసి జిలుఁగుఁ
జంద్రికలఁ జేర్చుగతినొక్క చలువ లొసఁగెఁ
గలికిపురినెమ్మినిడుసోఁగ గెఱుఁగుసిస్రుగు
చెలువున నొకర్తుపెన్నెఱు ల్చిక్కువుచ్చె. 163

క. తెలిగను నెఱపులఁగుంబిలు, కలుపొకలు మేతఁ [2]మురపఁగా నడుమం గ్రొ
న్నెలమొలకనిలిపెనో యనఁ, దిలకము కపురమున నొకతె దీర్చెం జెలికిన్.

క. లీలావతి యొకతె శ్రుతి, శ్రీలు సుముఖవిధునికెత్తఁ జేకొనునునుము
త్యాలారతులో యనఁగా, బాలికకు మెఱుంగుఁగమ్మపంజులు చేర్చెన్. 165

క. మెలపున నిశ్శ్వాసముగు, త్కల సుధరాస్పృతముఁ జేఁదికొనుటకు జాళ్వా
గొలుసులఁదీర్చిన పటికపుఁ, గలశంబన నొకతె నాసికామణి యిడియెన్.

గీ. మెఱుఁగుఁదీఁగె తళుక్కన మించు కంఠ
గాంచలంబున నుండి శైలాగ్రమునకు
జాఱు నాసారములు వోసినసులు నెచ
నువిదయురఁ గుచంబుల నొరయ నొసఁగె. 167

క. చెలిమోమ మనుకలువల చెలి, యళికావళిపేర పజని సలుపుకొనఁ గనం
బులు సాఁచెనో యనంగాఁ, గలికి యొకతె యునిచె బాసికపుఁబూదండల్.

గీ. ముదితయొక్కతె విధుమణిముకుర మెదుట, నిలుపవచ్చెటఁ దొయ్యలి నీడయడరి
విమలదుగ్ధపయోనిధి వెడలునట్టి, లచ్చిరూపంబు నచటఁ దలంపఁజేసె.

క. ఈరీతిని ననువిందుకు, మారికఁ గసేయఁబనిచి మూహూర్తికవా
క్ప్రేరితుఁడై నైదర్భమ, హీరమణుఁడు వచ్చి లగ్నమెఱిఁగించుటయున్. 170

ఉ. అండజరాజవాహనుఁ డాగ్రణి పాండురవర్గభద్రవే
దండము నెక్కి కేల్పకల తాంతసరగ్రధితాతపత్రముల్
నిండిన తారకేందుతతి[3] నింగి ఘటింప మృదంగభేరికా
చండధణంధణధ్వని దిశాకుహరంబుల నాక్రమింపఁగన్. 171

సీ. గంధతైలాపూర్ణకరదీపకోటితో నరనాథమకుటరత్నములు వెలుఁగ
హైమరథోత్కీర్ణ యంత్రపుత్రికలతో వైమానికాంగనావళి నటింపఁ

1. చ - కుసుదినీకాంతనలరింపఁగోరి. 2. చ - బెట్టఁగా. 3. చ - తారకేందురుచి.

ప్రసవతోరణరణస్స్వరగీతములతోఁ బుణ్యసాధ్వీగానములు సెలంగ
నందివైతాళికవ్రాతసన్నుతులతో యతిక్ష్మాశీర్వాదరుతు లెలర్ప
ననఘ శుభవస్తుపూరితకనకపాత్రి, పాలికలతో సువాసినులో నడువ
నుద్ధవాక్రూరబలముఖ్యయుక్తుఁ డగుచు, యదుకులాధీశ్వరుఁడు వెంటనరుగుదేర.

క. అలఘుతరశ్రీఁ గదిసిన, నెలమి నెదుర్కొని విదర్భనృపుఁ డతని పదం
బులు గడిగి భర్గుమయని, గ్రంపీఠిక నునిచి యొసఁగె మధుపర్కంబున్. 173

చ. గవిసెనఁ బూనినట్టితతికాంతునికాగ్యకవల్లియో యనం
బవిరిముసుంగు వెట్టి నలుపజ్జఁ జెలుంగులు కూడఁబట్టుచుం
గువలయలోచన ల్చవికకుం గొనితెచ్చిరి వెంట నైదువల్
ధవళముఁ బాడ భోజవసుధాసుతరాజతనూజ సక్తతిన్. 174

గీ. కుముదినీచంద్రభానుమధ్యమున నప్పుడు, తళుకు వెన్నెలపగిది బాంధవచకోర
కోటియుప్పొంగ శ్యామానిగుంభనమున, దీపితంబైన వలిపెంపు తెఱయొసంగె.

ఉ. సంవిదపారగౌరవవిచక్షణు లైనధరాసురేంద్రులే
వంవిధభద్రవేళ శుభవస్తువుఁ బేర్కొనుచు "స్వధూవరా
భ్యాంవరదాభవం" తనుచు హర్షమునం బులకాంకురావళీ
సంవృతగాత్రుఁ డైననృపచంద్రున కెంతయు నెచ్చరించుడున్. 176

శా. శ్రీరామారమణాత్మజన్మునకు లక్ష్మీనందనాకారరే
ఖారమ్యోజ్జ్వలరూపధేయునకుఁ దక్షిణాగ్యశిరోరత్నముల్
ధారాపూర్వముగా నొసంగె నలనైవస్యుండు కంసారి కం
భోరాశీంద్రుఁడు లచ్చినిచ్చుపగిదిం బూర్ణానుమోదంబునన్. 177

శా. నారీరత్నము చారుహస్తకమలాంతఃకర్ణికా కేసరా
కారంబు ల్గువజీరకంబు లిడియుంగాఁబట్టి మంజీరముల్
గేరన్ గ్రక్కున నిక్కి భర్తతలమైఁ గేల్సాఁచి నిల్పెన్ "ధ్రువం
తేరాజావరుణోధ్రువ" మ్మనుచు ధాత్రీనిర్జరు ల్పల్కఁగన్. 178

క. గాంగేయగాత్రిగళమున, మంగళసూత్రంబుఁగట్టె మాధవసుతుఁ డా
నంగాధిరాజ్యమున కెనఁ, గంగట్టిన తోరణంబు క్రమము దలిర్పన్. 179

మ. చరణంబు ల్ధరిసత్తమిల్లఁగ నుదంచన్మధ్యనీవీపరి
స్ఫురణ న్నాభి యొకింతదోఁపఁ గుచము ల్పొంగార దోర్మూలభ
ర్తరుచు ల్గించులమించ నింపెఁదలఁబ్రా లాజాస్య తత్తన్ననో
హరతాదర్శన సమ్ముఁదైన పతిపై యత్నానపేక్షంబుగన్. 180

శా. ప్రఖ్యాతాగము[1]మంత్రరాజములు పైపైఁ గుంభినీదేవతా
ముఖ్యుల్ విన్న పఠింప తన్మృదుపదాంభోజాతసంస్పర్శభూ
సౌఖ్యశ్రీ నడిపించె సప్తపదము ల్సారంగశాబేక్షణ
"సఖ్యం సాప్తపదీన" మన్పలుకు డెందాన న్విచారించుచున్. 181

ఉ. రాజతనూజయుక్త యయి రంజిలి వేలిమి వేఁడివేల్పులో
లాజలు వేల్చె భోజసుత లాలితసాంధ్యగభస్తిఁ దారకా
రాజిఘటింప బాలదినరాజసమేనవిభాతలక్ష్మికిం
దాజతమై ప్రఫుల్లముఖతామరసస్ఫురణంబు మించఁగన్. 182

సీ. దివ్యసేవ్యారుంధతీవసిష్ఠాదిదంపతులు దీవన లిచ్చి రతులఘనతఁ
ప్రార్థితసాంగవేదాఖిలక్షితిసురోత్తము లభీష్టముగాంచి రమితగరిమ
యదువిదర్భాన్వవాయవిధేయబంధువర్యులు వీడ్లుచదివించి రుచితవృత్తి
మహితోత్సవాయాతబహుదేశరాజచంద్రులు విందుంబుభుజించి రలఘులీలఁ
బ్రబలగాయకనర్తకపారకావ్య, నేకవిద్యాధురీణు లీహితముఁ బడసి
రర్థి లక్ష్మీశ్వరుఁడు సేయునుత్సవంబు, సకలభువనాద్భుతోన్మేషశాలి గాదె.

క. ఈమాడ్కిన యనువింద, స్కోమండలనాథునింట సాత్యకితనయ
గ్రామణిపాణిగ్రహణ ము, హామహితోత్సవము సాంగమై విలసిల్లెన్. 184

ఉ. ఆతటి రుక్మబాహువిభుఁ డాత్మసుతాకరపీడనోత్సవా
యాతసమస్తదేశవసుధాధిపచంద్రుల నంచె సత్క్రియా
జాతవినూతనప్రమదసాంద్రులఁ జేసి యనూనదానవి
ద్యోతితపంచశాఖి విజయోత్సవతేజితపంచశాఖియై. 185

సీ. మణిరాజధరవంశ్యమండనంబునకుసీమణులుయోగ్యములంచుఁ బ్రణుతిసేయఁ
గరివరావనవిచక్షణసత్కృతేంద్రున కర్హంబు లీకరు లనిగణింపఁ
హరిమహోదయనూతనాసమహాదికి నీహారు లుచితంబులం చభినుతింప
నగణితకాంతాప్రియకుమారమదనున కనుఁగుపలీకాంత లని తలంప
సనదృశామూల్యరత్నగంధాంధహస్తి
మల్లనాప్రమాణికాశ్వరంభానిభాభి
రామరామాతతుల నిచ్చె మామ యహిమ
భానుసమభానునకుఁ జంద్రభానునకును. 186

1. ప - మంత్రవాదములు.

గీ. మఱియు బహువిధరత్నసంపద లొసంగి
యపుడు నిజకన్యఁ బ్రియునింటి కనుపఁదలచి
రాజమణి బుజ్జవమునఁ జేరంగఁబిలిచి
యాదరోదారమృదులవాక్యములఁ బలికె. 187

క. శ్రీభర్త మామ యలస, త్యాభినుతసమాఖ్యయత్తయఁట తత్సేవా
వైభవ మెప్పుడుఁ గలదఁట, నీభాగ్యం బేమిసెప్ప నీరజనయనా. 188

ఉ. చిన్నటనాఁట నీకరకుశేశయముం గని పెద్దలెల్ల లో
కోన్నతదివ్యజాతిమహిమోజ్జ్వలయౌ నని పల్కుపల్కు నేఁ
డెన్నిక కెక్కె సర్వభువనేశ్వరుఁడైన యుపేంద్రు[1] కోడలై
కన్నియ పారిజాతకలికావహనార్హత నీవు గాంచుటన్. 189

గీ ఇనవిముఖవృత్తి కానైన నెనయకమ్ము, యెందుదోషాభిముఖ్యంబుఁ జెందకమ్ము
కన్నవారికి నతిచిత్రగరిమ గలుగఁ, గుముదిని హితాళులకు విందుఁ గూర్పవమ్మ.

క. అని పలికి నృపతి కన్నియ, ననుపమతరవైభవమున ననుపఁ బ్రియనుహృ
ద్వినుతహృదయారవిందుం, డనువిందుఁడు నట్లయనిచె నాత్మజనంతన్. 191

మ. ప్రమదాయుక్తకుమారరత్నములతోఁ బ్రత్యగ్రగంధేభవా
హమహాస్యందనవస్తుసంపదలతో నానందసందీప్తబం
ధుమహీభృన్నివహంబుతోఁ గతిపయాదూరప్రయాణంబులం
గమలానాథుఁడు వచ్చె ద్వారవతికిం గౌతూహలాన్వితుఁడై. 192

క. ఆవేళఁ జంద్రభానుని, దేవేరిం జూచువేడ్క దీపింపఁ బురీ
కేవలమధ్యలు మణిసం, భావితసౌధంబు లెక్కి పలికిరి తమలోన్. 193

చ. పొలఁతుకఁ జూడరమ్మ గడివోవనిచక్కఁదనంబు తెమ్మ చెం
గలువలకోరికాని కయికానిక ముద్దులగుమ్మ నిండుచు
క్కలదొరనిగ్గుతోఁ గరువుగట్టినపుత్తడిబొమ్మ వానవల్
గలవిరికొమ్మ యిట్టినవలా నవలా యొకబాలపోలునే. 194

చ. తలవలచుట్టువచ్చుఁ గనుఁదమ్ములు తుమ్ములు గండుమీలకుం
దళతళవొల్చు నంగములతావులు తావులుకమ్మపూలకుం
గళతులకించు పెందుఱుముకప్పులు కప్పులుమబ్బురేలకున్
మెలఁతుకగుబ్బచన్నుఁగవమించులు మించులు బొమ్మరాలకున్. 195

1. క - కోడలై.

చ. కలువల నేలవే వెడఁదకన్నులు చన్నులు పైఁడికుండలం
గెలువఁగఁజాలవే చికిలికెంజిగి క్రొంజిగురాకు రేకుఁ లేఁ
దళుకులఁ దోలవే మృదుపదమ్ములు [1]దమ్ములునించుచొక్కపున్
వలపులఁబోలవే వదనవాసన లీసునయప్రచారకున్. 196

సీ. కోకముల్ శశిమ్రోలఁ గూడ లేవనుటెట్లు శశిమ్రోలనిదె కూడెఁ జక్రయుగము
చీఁకటు ల్రవిదీప్తిఁ జేరలే వనుటెట్లు రవిదీప్తినిదె చేరెఁ బ్రబలతమము
అళులు సంపెఁగలచెంతలఁ జేర వనుటెట్లు సంపెంగ నిదె చేరె షట్పదములు
కమలము ల్కరికేలఁ గదునొప్ప వనుటెట్లు కరికేల నిదె యొప్పె సరసిజములు
నాననము చన్నుఁగవయు సీమంతమణియుఁ
ముఖము నాసయుఁ గనుదోయి తొడలు చరణ
పల్లవంబులు నను పేరఁ బరిఢవిల్లెఁ
జూడరే యింతు లిదియెంత చోద్య మరయ. 197

చ. అని పొగడ న్వధుప్రవరుఁ డాత్మకుమారుల నానవాబ్జలో
చనల గృహప్రవేశశుభసంపదఁ బెంపువహింపఁజేయ వా
రును గురుదేవతాభజనరూపమహోచరణం బొనర్చి త
ద్ఘనతరభద్రసూక్తుల సుఖస్థితిఁ గైకొని రంత నొక్కెడన్. 198

సీ. [2]వరుల నెంతయుఁ బెన్నువలఁ దేల్పుప్రతిమలకురువిదూరజరుచుల్ తెరలుగాఁగఁ
జెలువలమ్రోల దేశినటించు ప్రతిమల [3]కరుణాశ్మదీప్తిగేపార్చిగాఁగ
రమణులతో వసంతములాడుప్రతిమల కలఘువజ్రమరీచి కొలనుగాఁగఁ
గాంతులనవ్యసంగతికుల్కు ప్రతిమల కింద్రనీలచ్ఛాయ లిరులుగాఁగ
నధిపుల వరించుప్రతిమల కమితహరిత
మణిగభస్తులు దూర్వాంకమాల్యములుగ
నానరు కేళీగృహంబున నున్నయయ్య
దూద్వహకుమారకుని యుల్ల ముల్లసిల్ల. 199

క. కడుఁ బ్రార్థింపఁగఁ దగుజను, లడుగడుగున కెత్తులిడఁగ నలఁతిదివియఁగా
వెడవిల్తు తేరు నడచిన, వడువున సతివచ్చెఁ గనకవసనావృత యై. 200

చ. వనితలచాటునన్ శుభనివాసముసొచ్చి మఱుంగుచేరిని
ల్చినయది గావునం దరలలేమి యధీశునిమ్రోల సిగునం

1. క - దేహమునిందుకాంతితో. 2. క - వరుల చెక్కులకళల్వాలదల్పు. 3. క-కరుణాశ్మ
శింభోళికళలుగాఁగ.

జనకుఁడటంచు నానయిడఁజాలమిఁ గన్యక కన్నుసన్నలం
బెనఁగఁగఁ గార్యగౌరవము పేరున నేగిరి బోటులయ్యెడన్. 201

సీ. రాజమండలజయప్రౌఢిఁ బెంపొందు నీవదనాబ్జ మున్నతిఁ బొదలఁదగదె
యతనుకళాగూఢి నపరునీకనుదోయి నవదర్శనశ్రీ లొనర్పఁదగదె
సరసపారసరాగసంపత్తి నలరు నీనునుమోవి మినుకుల నునుపఁదగదె
పటుగిరీశఖ్యాతిఁ బరఁగునీకుచయుగ్మ మపగతాంబరవృత్తి నమరఁదగదె
మృదులతాలక్ష్మి నెనఁగునీ[1]మేనదియు
వాంఛితఫలార్పణంబున వఱలఁదగదె
యనుచు నతిమంజులోక్తుల ననునయించి
సమధికోత్కలికాంచితస్వాంతుఁ డగుచు. 202

చ. అనుగుణరాగసంఘటన మాఱడిచెందకయుండ శోభనాం
కనసుకరప్రవాళరుచిఁ గాసిలకుండ గ్రహించి యొయ్యనా
య్యనఁగలభాషిణిం దిగిచి యంకము సేర్చి ప్రవీణుఁ డాతఁడిం
పున సడలించెఁ గంచుకము బోరునమించె నలంక్రియారుచుల్. 203

శా. భావోజ్జృంభణము రసోదయపరీపాకంబు నవ్యధ్వని
శ్రీవిస్ఫూర్తియు మించె నాతిదృఢసంశ్లేషైకబంధాప్తితో
నావైదర్భి ప్రసన్నవృత్తి మృదుశయ్యం గూర్చి సాహిత్యమ
ర్మావిర్భావధురీణుఁ డై యలరె సత్యానందనుం డంతయున్. 204

సీ. రత్నహర్మ్యముల జంత్రపుబొమ్మలనుఁగుచెయ్వులొనర్పఁగాఁ బుట్టునొక్కకినుక
సవపవంబులఁ దీవలివ్వురుకేల్సాఁచి శుకోక్తిఁ బిల్వఁగఁ బుట్టు నొక్కకినుక
కేళీగిరుల నభ్రపాళీతటిద్రేఖ లొఱపుచూపఁగఁ బుట్టు నొక్కకినుక
దీర్ఘికాంతములఁ బద్మినులు తుమ్మెదచూపు లొనరింపఁగాఁ బుట్టు నొక్కకినుక
తక్కఁ దక్కినకినుకలఁ జిక్కవడని
మమతలఁదలంపు లీడేర్చుకుముదినీవి
శాలలోచనఁ దాఁగూడి చంద్రభానుఁ
డనుపమానందసామ్రాజ్య మనుభవించె. 205

శా. ఈమాడ్కిం గుముదిన్యరాళగమనాహేలామహోల్లాసియై
భామానందనుఁ డొక్కనాఁడు హరియుం బ్రద్యుమ్నుఁడు న్మెచ్చ వీ

---

1. చ - కుసుమదళి.

ణామానిం బచరించి తుంబురునివల్నం గన్నగాంధర్వవి
ద్యామాహాత్మ్యముఁ జూపి [1]శౌరినుతుఁడై తాల్చెం గృతార్థత్వమున్. 206

మ. వితతధ్యానమదాలసాతనయనిర్విప్రాయవిప్రాయన
ఘృతశంకాకరభక్తశోభనవిరాజన్మాయజన్మాయతి
ద్యుతికామప్రతిసంఘసంఘటితయోగోపాయ గోపాయనో
ద్ధతమూర్త్యాస్థదఖండభాగ్యసముదాయచ్ఛాయ యచ్ఛాయదా. 207

క. విశ్వనుతశశ్వదణిమా, ద్యైశ్వర్యవిశేషధుర్య యఘపాదపపా
రశ్వధికవర్య పాహో, ద్విశ్వంభరతాకృతార్యవిస్మయచర్యా. 208

భుజంగప్రయాతము. భవాద్యాభిగద్యాత్మపద్యానవద్యా
నవాధ్యాత్మవిద్యానిమద్యాప్తవేద్యా
యవిద్యార్తివైద్యాయవిద్యాయహృద్యా
భవోద్యానసద్యాభవద్యాంబుపద్యా.

గద్యము. ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయయోగీంద్రచంద్రచరణారవిందవందనసమాసాదిత సరసకవితారసోదాత్త దత్తనార్యసోదర్య మల్లనమంత్రివర్యప్రణీతం బైన చంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును బంచమాశ్వాసము.

---

1. చ - తద్వినుతుండై.